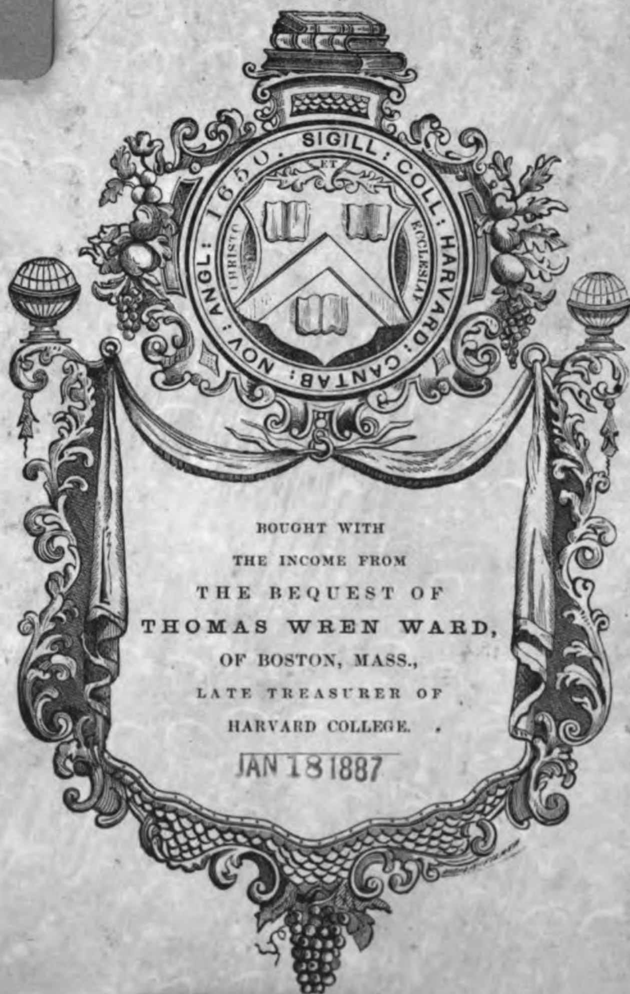







SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650.
CHRISTO ET ECCLESIAE



FORNALDARSÖGUR
NORÐRLANDA.

I. BINDI.

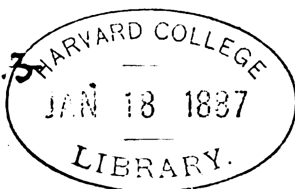


VALDIMAR ÁSMUNDARSON
HEFIR BÚIÐ UNDIR PRENTUN.

TEXTA-ÚTGÁFA.



REYKJAVÍK.
Á KOSTNAÐ SIGM. GUÐMUNDSSONAR.
1885.



Reykjavík:
Prentað hjá Sigm. Guðmundssyni.
1885.



Formáli.

Árin 1829—30 var prentað í Kaupmannahöfn safn af fornsögum enum elztu að tilhlutan ens norrœna fornfrœða félags. Safn þetta var nefnt „Fornaldarsögur Norðrlanda“, og bjó það til prentunar að nafninu danskr maðr, er *Rafn* hét, enn mest munu Íslendingar hafa að því unnið. Þetta safn var í þremr bindum.

Fyrsta bindi þessa sögusafns hefir nú *Sigmundr* prentari *Guðmundsson* endrprentað á sinn kostnað, og kemr það hér fyrir almennings sjónir.

Sögur þessar hafa jafnan þótt merkilegar, og hafa þær verið mjög vinsælar af alþýðu manna hér á landi. Í öðrum löndum hefir og þótt mikið til þeirra koma, og hafa þær því verið settar á prent mörgum sinnum. Skulum vér hér skýra frá helztu prentunum þeirra, svo og þýðingum á öðrum málum.

I. Hrólfs saga kraka ok kappa hans.

1737. *Björner*, Nordiska Kämpadater.
1829. *Rafn*, Fornaldarsögur Norðrlanda.

Þýðingar:

1821. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Kæmpe-Hist. I.
1829. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Fortids Sagaer. I.
1715. (latnesk þýðing) *Þormóðr Torfason* (Torfæus).

Bjarkamál en fornu.

1829. *Rafn*, Fornald. sög. Norðrl. I.
1883. *Guðbrandr Vigfússon*, Corpvs poeticvm.

Þýðingar:

1689. (latnesk þýðing) *Bartholini*, Ant. Dan.
1778. (þýzk þýðing) *Herder*, Volkslieder.
1779. (dönsk þýðing) *Sandvig*, Danske Sange.
1821. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Kæmpe-Hist. I.
1829. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Fort. Sag. I.

II. Vǫlsunga saga.

1837. *Björner*, Nord. Kämpadat. XI.
1814. *Hagen*, Altnord. Sagen u. Lieder.
1829. *Rafn*, Fornald. sög. Norðrl. I.
1865. Soph. *Bugge*, Norrøne Skrifter af sagnhistorisk Indhold.
1877. *Wilken*, Die pros. Edda.

Þýðingar:

1822. dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Kæmpe-Hist. I.
1829. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Fort. Sag. I.
1820. (sænsk þýðing) *Arwidsson*.
1857. (þýzk þýðing) *Rassmann*, Die deutsche Heldensage.
1873. (dönsk þýðing) *V. Ullmann*, Sagaen om Völsungerne.
1870. (ensk þýðing) *Eiríkr Magnússon* og *W. Morris*. Völsunga saga.

III. Ragnars saga loðbrókar ok sona hans.

1737. *Björner*, Nord. Kämpadat. XII.
1814. *Hagen*, Altnord. Sagen u. Lieder.
1829. *Rafn*, Fornald. sög. Norðrl. I.

Þýðingar:

1800. (þýzk þýðing) *Bonstetten*, Neue Schriften, Thl. 2.
1823. (þýzk þýðing) *Hagen*, Nord. Heldenrom. V.
1822. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Kæmpe-Hist. I.
1829. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Fort. Sag. I.

Krákumál.

1737. *Björner*, Nord. Kämpadat. XII.
1782. *Johnstone*, Lodbrockar quida (ásamt enskri og latneskri þýðing).
1802. *Sjöborg*, Lodbrokar quida (ásamt latneskri þýðing).
1826. *Rafn*, Krakas Maal (ásamt danskri þýðing, latneskri og frakkneskri).
1829. *Rafn*, Fornald. sög. Norðrl. I.
1860. *Pfeiffer*, Altnord. Leseb.
1883. *Guðbr. Vigfússon*, Corpvs poeticvm.

Þýðingar:

1636 og 1651. (latnesk þýðing) *Magnús Ólafsson*, Ol. Wormii, Runir.
1652. (dönsk þýðing) C. Berntzön. Önnur prentun, Kh. 1877.
1763. (ensk þýðing) Th. *Percy*, Fifve pieces.
1779. (dönsk þýðing) *Sandvig*, Danske Sange.
1834 og 1854 (dönsk þýðing) *Petersen*, Danm. Hist. I.
1789. (þýzk þýðing) *Gräter*, Nord. Blumen.
1829. (dönsk þýðing) *Legis*, Fundgruben, I.
(Þar að auki fjölmargar þýðingar aðrar eftir ýmsa.)

Þáttr af Ragnars sonum.

1773. *Jón Ólafsson* (frá Svefneyjum), Langebek, Script. rer. Dan. II. (með latneskri þýðing).
1829. *Rafn*, Fornald. sög. Norðrl. I.

Þýðingar:

1822. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Kæmpe-Hist. I.
1829. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Fort. Sag. I.
1872. (sœnsk þýðing) *Söderström*.

Norna-Gests þáttr.

1690. Ólafs saga Tryggvasonar. Skálholti.
1737. *Björner*, Nord. Kämpadat. XIV.
1814. *Hagen*, Altnord. Sagen u. Lied. IV.
1829. *Rafn*, Fornald. sög. Norðrl. I.
1860. Flateyjarbók I.
1863. Soph. *Bugge*, Norr. Skrift. af sagnhist. Indhold.
1878. *Wilken*, Die pros. Edda.

Þýðingar:

1822. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Kæmpe-Hist. I.
1829. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Fort. Sag. I.
1828. (þýzk þýðing) *Hagen*, Nord. Heldenromane V.
1857. (þýzk þýðing) *Rassmann*, Die deutsche Heldensage I.

Sörla þáttr.

1690. Ólafs saga Tryggvasonar. Skálholti.
1697. Ol. *Rudbeck*. Hist. duor. regum Hedini et Hugonis (með latneskri þýðing eftir Jón Guðmundsson).
1829. *Rafn*, Fornald. sög. Norðrl. I.
1860. Flateyjarbók I.

Þýðing:
1829. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Fort. Sag. I.

Sögubrot af fornkonungum.

1719. *Peringskjöld*, Sogubrot af nockorum Fornkongum (með sœnskri þýðing).
1829. *Rafn*, Fornald. sög. Norðrl. I.
Þýðingar:
1824. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Kæmpe-Hist. III.
1829. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Fort. Sag. I.

IV. Hervarar saga ok Heiðreks.

1672. Ol. *Verelius*, Hervarar Saga på Gammal Götska.
1785. *Stefán Björnsson*, Hervarar saga ok Heiðreks kongs (með latneskri þýðing).
1829. *Rafn*, Fornald. sög. Norðrl. I.
1847. N. M. *Petersen*, Nord. Oldskr. III.
1873. Soph. *Bugge*, Norr. Skr. af sagnhist. Indhold.
Þýðingar:
1791—1802 (þýzk þýðing) Fr. D. *Gräter*.
1811. (sœnsk þýðing) *Afzelius*, Herwara-Saga.
1826. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Kæmpe-Hist. III.
1829. (dönsk þýðing) *Rafn*, Nord. Fort. Sag. I.
1847. (dönsk þýðing) *Gísli Thorarensen*, Nord. Oldskr. III.

Hér á landi eru sögur þessar kunnastar af „Fornaldarsögum Norðrlanda“, er Rafn gaf út. Sú útgáfa er als eigi vönduð, enn orðamunr ýmissa handrita er sýndr neðanmáls, og er það til mikilla bóta.

Hrólfs saga kraka er þar gefin út að mestu eftir papppírshandriti nr. 9 í arkarbroti í safni Árna Magnússonar. Það er ritað á ofanverðri 17. öld og er með hendi síra Jóns Erlendssonar í Villingaholti, er skrifaði upp fjölda af sögum fyrir Brynjólf byskup Sveinsson.

Á landsbókasafninu hér er handrit af þessari sögu í sögubók í safni Jóns Sigurðssonar (nr. 27 í arkarbr.), og er það ritað um sama leyti og handrit síra Jóns, enn

er í mörgum greinum réttara. Ég hefi leiðrétt söguna á fám einum stöðum eftir þessu handriti.

Völsunga saga er í Fornaldarsögum Norðrlanda, er Rafn gaf út, tekin eftir kálfskinnsbók í Konungsbókasafni, er rituð er á ofanverðri 14. öld eða öndverðri inni 15. öld (nr. 1824 b. 4o.).

Ragnars saga loðbrókar og sona hans er þar og gefin út eftir sömu skinnbók.

Þáttr af Ragnars sonum er þar gefinn út eftir Hauksbók í safni Árna Magnússonar nr. 544 í fjögra blaða broti.

Norna-Gests þáttr er þar gefinn út eftir skinnbók nr. 2845 í fjögra blaða broti í safni konungs.

Sörla þáttr er þar gefinn út eftir Flateyjarbók. Ég hefi hér tekið hann eftir útgáfu Flateyjarbókar í Kristíaníu 1863—68.

Sögubrot af fornkonungum er þar gefið út eftir ágætri kálfskinnsbók nr. 1 e. í arkarbroti í safni Árna Magnússonar. Sú bók er talin rituð í byrjun 14. aldar eða í ofanverðri 13. öld.

Hervarar saga er þar gefin út í tvennu lagi eftir pappírshandriti 192 fol. Á. M. og Hauksbók nr. 544 4o.

Þær af sögum þessum, sem Sophus Bugge hefir gefið út í „Norrøne Skrifter af sagnhistorisk Indhold“, Kristiania 1864—73, í „Det norske Oldskriftselskabs Samlinger“ VI., VIII. og XVII. eru gefnar út með inni mestu nákvæmni, enn það eru Hálfs saga, Norna-Gests þáttr, Völsunga saga og Hervarar saga ok Heiðreks. Hervarar saga eftir Hauksbók og beztu handritum. Ég hefi að mestu fylgt útgáfu Bugges í Völsunga sögu, Norna-Gests þætti ok Hervarar sögu ok Heiðreks. Þess var full þörf, að prenta af nýju sögur þessar, því að þær gerast nú mjög fágætar. Herra Sigm.

Guðmundsson, er prentar þær nú á sinn kostnað, bað mig að búa þær til prentunar og óskaði þess einungis, að fylgt væri meginmálinu í útgáfu Rafns. Sumar af sögunum eru gefnar út eftir pappírshandritum, og hefði eflaust mátt lagfœra ýms orð í þeim, ef handrit þau, sem eru í söfnunum hér í Reykjavík, hefði verið borin saman við þær.

Stafsetningin á sögunum er eigi öldungis samkvæmileg, enn ég vona, að hún sé þó betri enn í útgáfu Rafns. Ég hefi sumstaðar haldið inum fornu orðmyndum, þó að aðrar orðmyndir sé tíðari. Ég hefi ritað *hun* fyrir *hon*, enn vera má að réttara hefði verið að rita alstaðar *hon*. Þó er *hun* forn mynd og mun hafa verið alltíð um þær mundir, er sögur þessar vóru fœrðar í letr.

Fyrirsagnir kapítula hefi ég samið í Hrólfs sögu kraka, Ragnars sögu loðbrókar og Þættinum af Ragnars sonum. Í Völsunga sögu, Norna-Gests þætti og Sörla þætti hefi ég að eins samið sumar þeirra, enn aðrar eru teknar eftir handritum þeim, er sögurnar eru prentaðar eftir. Í Sögubrotinu af fornkonungum og Heiðreks sögu eru fyrirsagnirnar flestar teknar eftir fornritunum.

Vera má, að ýmis lítils háttar ónákvæmni eða prentvillur hafi slœðzt inn í sögurnar, og sé svo, má því um kenna, að ég hefi haft miklu skemmri tíma til prófarkaralestrs enn ég vildi. Það er og tvent ólíkt, að gefa út fornrit eða bœkr þær sem alment gerast. Enn eg vona, að prentvillurnar sé eigi svo meinlegar, að alþýða geti eigi haft full not af sögunum, og alþýðu eru þær einkum ætlaðar.

Dr. phil. *Jón Þorkelsson*, meistari lærða skólans í Reykjavík, hefir skýrt mér frá ýmsum tilgátum sínum um ýmis óljós orð í vísunum í Ragnars sögu loðbrók-

ar og **Þættinum** af Ragnars sonum, svo sem **hér skal greina:**

Ragnars saga, V. kap., 6. **vísa, 14. bls.:**

Þrjár nætr skulum *þessar*
gæti verið: *Þrjár vit skulum þreyja,* því að *nætr* þarf eigi tvisvar.

hýjar gæti verið *hösvar* = dimmar.

þá munu mein á mínu
megi til löng of verða,
gæti verið: *ella* mein á *mínum*
megi til löng of verða,

þ. e.: ella verða til (= of) löng mein á mínum megi (syni).

VIII. kap., 2. vísa, 20. bls.:

Brynhildar *leizt* brögnum
gæti verið: Brynhildar *lizt* brögnum.

IX. kap., 2. vísa, 23. bls.:

mun blóði þá *bróður*
gæti vetið: mun blóði þá *bræðra.*

IX. kap., 4. vísa, 23. bls.:

Hlakkar *hrafn* of höfði
hér mínu nú *sýna,*
gæti verið: Hlakkar *már* of höfði
hér mínu nú *sára.*
ósinna hér minna,
gæti verið: *ósýnna* = sjónlausra).

IX. kap., 6. vísa:

Þér segju vér *þína*
gæti verið: Þér segju vér, *þínum.*
örlög *sonum* Þóru
gæti verið: örlög *sona* Þóru,
þeng spjöll vitum önnur, o. s. frv.,
gæti verið: *engi* spjöll vitum önnur
enn nýjari enn þessi,
nú hefk fram komit fögrum,
gæti verið: nú hefk fram komit *fregnum.*

XIV. kap., 1. vísa, 36. bls.:

Spari mangi *rauf* Rínar, o. s. frv.,
gæti verið: Spari mangi *röf* Rínar,
ef *röska vill* hermenn.

XIV. kap., 2. vísa, 36. bls.:
þó *skal ek* þeira ráða o. s. frv.,
gæti verið: þó *skal* þeira ráða.
Æigils álnar leygjar,
gæti verið: *ægir* alnar leygjar.
XIV. kap., 3. vísa, 37. bls.:
ór hársíma *grani*,
gæti verið: ór hársíma *gránu*.
XV. kap., 1. vísa, 39. bls.:
þat verðr *mjök mörgu sinni*,
gæti verið: þat verðr *mörgum manni*.
XVI. kap., 1. visa, 40. bls.:
lézt heill *mun* af hungri,
gæti verið: *læzt* heill *munu* af hungri.
seggi hvar vér létum,
gæti verið: *séi* hvar vér létum.
XVI. kap., 2. vísa, 40. bls.:
Freysleika tók ek heyja,
gæti verið: Freysleik tók ek heyja.
þar lét of grön *granna*,
gæti verið: þar lét of grön *grána*.
at *mennskelku* morði,
gæti verið: at *menskerða* morði
(menskerða væri þá eignarf. fleirt. af menskerðir, mannkenning).

XIV. kap., 2. vísa, 48. bls.:
bæðhöggr und sik leggja,
gæti verið: *beðhöggr* und sik leggja.
XX. kap., 2. vísa, 50. bls.:
gafta þú *hafnar* hesti,
gæti verið: gafta þú *hálu* hesti, hála = tröllkona, hálu hestr = úlfr.

XX. kap., 4. vísa, 51. bls.
heila vang fyrir hvítum
gæti verið: *heita* vang fyrir hvítum, og getr Bugge þess til í riti sínu um „Rökstenen“, 53. bls.

XX. kap., 5. vísa. 51. bls.:
enn ek sat þar er rá reiði,
gæti verið: enn ek sat þar er *Rán reiddi*.

Krákumál.

8. vísa: *háðum* rendr í dreyra,
gæti verið: *hruðum* rendr í dreyra.
15. vísa: hjálms *strenglögar* pálmi
gæti verið: hjálms *strengflaugar* pálmi.
22. vísa: er *aldregi* nístir,
gæti verið: er *ulfgi of* nístir, tg. Sv. E.

Reykjavík, 16. febr. 1885.

Valdimar Ásmundarson.

Helztu prentvillur og leiðréttingar.

I. Hrólfs saga kraka ok kappa hans:

Bls. 83_{10} sjaudi fyrir *sjaundi*
— 90_{11} Orónar fyrir *Oronar*

II. Völsunga saga:

Bls. 5_{31} fœr fyrir fær
— 13_{16} að f. at
— 13_{24} (Hun) segir f. segir *seiðkonan*
— 19_{14} frœndur f. frændr
— 20_{20} sért f. *sér*
— 22_{6} var f. *vart*
— 22_{11} Þrasanesi f. Þórsnesi
— 32_{6} heitir f. hét

Bls. 34_{2} og $_{18}$ Reginn f. *Regin*
— 40_{3} hlægir f. *hlœgir*
— 50_{22} kisti f. kysti
— 52_{12} slíka f. *slíkan*
— 71_{8} héitum f. hétum'
— 72_{30} rœðst f. ræðst
— 91_{31} hana f. hann

III. Ragnars saga loðbrókar ok sona hans. Þáttr af Ragnars sonum. Norna-Gests þáttr. Sörla þáttr. Sögubrot af fornkonungum:

Bls. 5_{24} litfögr kona, vetra, f. litf. kona, vetra
— 5_{27} hafa skal ek böl nema f. hafa skal ek böl nema *biti*
— 11_{14} látit f. *láta*
— 12_{30} búast f. *búumst*
— 24_{15} og 16 sjer f. *sér*
— 24_{20} segi ér f. segið ér
— 24_{30} þat er, nauð, kona, dauða f. þat er nauð, kona. *dauðra*

Bls. 48_{2} höggvis f. *höggvins*
— 48_{13} illau f. *illan*
— 56_{20} fárr f. fár
— 62_{8} bróðr f. *bróður*
— 78_{23} gagnsilfrs f. gangssilfrs
— 81_{21} mein f. *meira*
— 117_{27} sínum f. sýnum
— 133_{27} Störðr f. Störkuðr

FORNALDARSÖGUR NORÐRLANDA.

I.

HRÓLFS SAGA KRAKA OK KAPPA HANS.

VALDIMAR ÁSMUNDARSON
HEFIR BÚIÐ UNDIR PRENTUN.

TEXTA-ÚTGÁFA.



REYKJAVÍK.

Á KOSTNAÐ SIGM. GUÐMUNDSSONAR.

1884.

REYKJAVÍK:
PRENTAÐ HJÁ SIGM. GUÐMUNDSSYNI
1884.



Hrólfs saga kraka ok kappa hans.

Fróða þáttr.

I. KAPÍTULI.

Fróði konungr drepr Hálfdan konung bróður sinn, ok leggr Danmerkr ríki undir sik.

Maðr hét Hálfdan, enn annarr Fróði, brœðr tveir ok konungasynir, ok stýrði sínu ríki hvárr þeira; Hálfdan konungr var hýrr ok hœgr ok góðlyndr, enn Fróði konungr var enn mesti ribbaldi. Hálfdan konungr átti þrjú börn, tvá syni ok eina dóttur; hét hun Signý; hun var elzt ok gift Sævil jarli. Þetta bar til tíðinda, er synir hans vóru þá ungir; hét annarr Hróarr, enn annarr Helgi. Reginn hét fóstri þeira, ok unni hann sveinunum mikit. Ein ey lá þar skamt frá borginni; bjó þar í einn karl, er Vífill hét; hann var aldavinr Hálfdanar konungs; hunda tvá átti Vífill karl, hét annarr Hoppr, enn annarr Hó. Karl var gagnauðigr, ok kunni margt í fornum fræðum, ef á hann var leitat. Nú er þar

til at taka, at Fróði konungr sitr í ríki sínu, ok öfundar hann fastlega bróður sinn Hálfdan konung, at hann skyldi stýra Danmörk einn, enn þótti sinn hluti ekki hafa orðit svá góðr; því safnar hann saman múg og margmenni, ok heldr til Danmerkr, ok kemr þar á náttar þeli, brennir þar alt ok bælir. Hálfdan konungr kemr lítilli vörn við; er hann höndum tekinn ok drepinn, enn þeir flýja, sem því við koma; enn allr borgarmúgrinn varð at sverja trúnaðareiða Fróða konungi, ellegar lét hann pína þá ýmislegum píningum. Reginn fóstri Helga og Hróars kom þeim undan ok út í ey til Vífils karls; hörmuðu þeir mjök skaðann; sagði Reginn þá mundi fokit í flest skjól, ef Vífill gæti eigi geymt þá fyrir Fróða konungi. Vífill segir: Hér er við ramman reip at draga, enn kvað skyldu mikla til, at hjálpa sveinunum; svá tók hann við þeim, ok lét í eitt jarðhús, ok vóru þar oftast á nætr, enn á daginn viðruðu þeir út um skógarrunna karls, því eyin var hálf skógi vaxin, ok skiljast þeir svá við Regin. Reginn átti miklar eignir í Danmörk, börn ok konu, ok sá Reginn sér eigi annat sýnna, enn ganga til handa Fróða konungi, ok sverja honum trúnaðareiða. Lagði Fróði konungr nú alt Danmerkr ríki undir sik með sköttum ok skyldum; gengu þar flestir nauðigir til, því Fróði konungr var allra manna óvinsælastr, ok svá líka skattgildi hann Sævil jarl. Eftir alt þetta unnit hœgist Fróða konungi lítit, at hann finnr ekki sveinana Helga ok Hróar; setr hann nú geislung fyrir þá á allar síður, nærri ok fjarri, norðr ok suðr, austr ok vestr; heitr þeim stórgjöfum, sem sér kann nokkut segja til þeira, enn þeim, sem þeim leyna, ýmislegum píningum, ef þat verðr uppvíst, ok þykist enginn kunna at segja konungi til

þeira. Þá lætr hann sœkja völvur ok vísindamenn um alt landit, ok lætr þá kanna landit upp ok ofan, eyjar ok útsker, ok finnast þeir eigi; ok nú lætr hann sœkja galdramenn, sem eftir öllu geta rýnt, því sem þeir vilja, enn þeir segja honum, at eigi muni þeir á landi fœddir, enn þó muni þeir eigi fjarri konunginum. Fróði konungr segir: Víða höfum vér þeira leitat, ok þyki mér þat sízt von, at þeir sé hér nærri, enn ey er hér nálægt, þar er vér höfum ekki þrátt um leitat, ok nærri engin bygð í, nema einn fátœkr karl býr þar. Leitit þangat fyrst, sögðu galdramenninir, því mikil þoka ok hulda liggr yfir eyju þeiri, ok verðr oss ekki þangat auðsét um hýbýli karls þess, ok ætlum vér hann forvitra, ok eigi allan þar hann er sénn. Konungr sagði: Þangat skal enn þá leita, ok þyki mér undr, at fiskikarl einn fátœkr skal halda sveina þessa, ok þora svá at halda mönnum fyrir oss..

II. KAPÍTULI.

Fróði konungr leitar þeira Hálfdanar sona, Helga ok Hróars.

Þat var einn morgin snemma, at karlinn Vífill vaknar við ok mælir: Margt er kynlegt á ferð ok flug, ok miklar fylgjur ok máttigar eru hingat komnar í eyna; standið upp Hálfdanar synir, Hróarr ok Helgi, ok haldið ykkr í skógarrunnum mínum í dag. Þeir hlupu í skóginn. Nú fór þetta eftir því, sem karl gat til, at sendimenn Fróða konungs kómu á eyna, ok leita þeira hvarvetna, sem þeim kemr í hug, ok finna hvergi sveinana. Þeim sýnist karl vera heldr skuggalegr, fara þó í burtu við svá búit, ok segja konungi, at þeir kunni þá ekki at finna. Illa munu þér leitat hafa, segir konungr, ok er karl þessi margkunnigr, ok farið nú í stað aftr sömu leið, svá at

karl verði sízt viðbúinn til at bregða þeim undan, ef þeir eru þar. Þeir verða nú at gera svá, sem konungr bauð, fara nú aftr í annat sinn til eyjarinnar. Karl mælti við sveinana: Ekki er ykkr til setu búit, haldið til skógar sem skjótast; sveinarnir gerðu svá. Eftir þat þustu konungsmenn at, ok báðust rannsóknar, ok lætr karl alt opit fyrir þeim standa, ok finna þá hvergi um eyna, hvar sem þeir leita, ok fara svá aftr við svá búit, ok segja konungi. Fróði konungr segir: Nú skal ekki með laufsegli lengr fara at við þenna karl, skal ek fara sjálfr til eyarinnar þegar á morgin; ok svá var nú gert, at konungr fór sjálfr. Karl vaknar ok heldr mœðilega, ok sér nú enn, at skjótt muni verða til ráða at taka; hann mælti við þá brœðr: Þið skuluð kannast við, ef ek kalla hátt Hopp ok Hó, hunda mína; hlaupið þá til jarðarhúss ykkar, ok hafið þat at marki, at þá mun ekki friðr kominn í eyna, ok forðið þið ykkr þar, því Fróði frændi ykkar er nú sjálfr í leitinni, enn hann leitar eftir lífi ykkar með allskyns vígvélum ok brögðum, ok sé ek nú ekki, hvárt ek mun geta haldit ykkr. Karl fer þá til strandar, ok er þá komit konungsskipit; hann lætr sem hann sjái þat eigi, ok læzt skima at fé sínu svá hvatlega, at hann lítr aldrei til konungs né manna hans. Konungr býðr mönnum sínum at handtaka karl, ok svá var gert, ok var hann leiddr fyrir konung. Konungr mælti: Þú ert mikill bragðakarl, ok mjök slœglegr; segðu mér, hvar konungssynir eru, því þat veiztu. Karl segir: Heilir svá, herra, haldið mér ekki, því vargrinn vill rífa í sundr fé mitt. Karl kallar þá hátt: Hoppr ok Hó, hjálpið fénu, fyrst ek má ekki forða því. Konungr mælti: Hvat kallar þú nú? Karl segir: Hundar mínir heita

svá, enn leiti þér nú, herra, sem yðr líkar, enn ekki vænti ek þess, at konungssynir finnist hér, ok mjök undrar mik, at þér ætlið, ek muni halda mönnum fyrir yðr. Konungr sagði: Þú ert víst bragðakarl, enn ekki munu þeir þó í öðru hirðast mega upp frá þessu, þótt þeir hafi hér áðr verit ok væri maklegt, at þú værir af lífi tekinn. Karl segir: Þér eigið þat nú undir yðr; hafi þér þá heldr eyrindi átt í eyna, heldr enn at fara svá búnir. Konungr sagði: Eigi kann ek at láta drepa þik, enn þó ætla ek, at þat sé misráðit; ferr konungr nú heim við svá búit. Karl hittir nú sveinana, ok segir nú, at þeir megi eigi lengr þar vera: Vil ek senda ykkr til Sævils mágs ykkar, ok munuð þið verða frægir menn, ef þið lifið lengi.

III. KAPÍTULI.

Fróði konungr býðr Sævil jarli til veizlu, ok fara þeir Hálfdanar synir með jarli at óvilja hans.

Hróarr var þá tólf vetra, enn Helgi tíu; hann var þó þeira meiri ok frœknari. Þeir fara nú í burt, ok nefndist annarr þeira Hamr, enn annarr Hrani, hvar sem þeir kómu eða fundu menn at máli. Sveinar þessir kómu til Sævils jarls, ok vóru þar viku, áðr enn þeir rœddu um þarvist sína við jarl. Hann sagði: Lítit mannkaup ætla ek í ykkr vera, enn ekki spara ek mat við ykkr um stundarsakir. Þar eru þeir um hríð, ok eru heldr ódælir; ekki verðr þat vitat, hvaða mönnum þeir eru, eða ætt þeira; ekki grunar jarl þá, enda gera þeir honum engan kunnigleika um hagi sína. Þat segja sumir menn, at þeir muni með geit-um vera fœddir, ok dára þá, því þeir vóru jafnan í kuflum, ok tóku aldri ofan kuflhöttuna, ok ætluðu þat margir, at þeir mundu hafa geitr; þeir eru þar upp á

þriðja vetr. Ok eitthvert sinn býðr Fróði konungr Sævil jarli til veizlu, ok er honum þar helzt grunr á, at hann muni halda sveinana fyrir tengða sakir. Jarl býst nú til ferðar, ok er fjölmennr; sveinarnir bjóðast til at fara með honum; jarl kvað þá eigi fara skyldu. Signý kona jarls var ok í ferðinni. Hamr fær sér eitt ótamit trippi at ríða, er Helgi var reyndar; hleypir nú eftir liðinu, ok horfir aftr til hala, ok lætr sér alla vega heimsklega. Hrani bróðir hans fær sér reiðskjóta annan eins, ok horfir réttleiðis. Jarlinn sá nú til, at þeir fara eftir sér, ok fá eigi ráðit við reiðskjótana; hlupu flókatrippin aftr ok fram undir þeim, ok rekr ofan kuflhöttinn af Hrana. Þetta getr at líta Signý systir þeira, ok kennir hun þá þegar, ok grætr mjök sárt. Jarl spyrr því hun gráti. Hun kvað þá vísu:

Öll er orðin
ætt skjöldunga
lofðungs lundar
at limum einum;
brœðr sá ek mína
á berum sitja,
enn Sævils rekka
á söðluðum.

Jarl sagði: Mikil tíðindi, ok lát eigi upp koma; hann reið þá aftr til þeira, ok bað þá aftr dragast; segir mikla smán að þeim í góðra manna föruneyti; vóru þá sveinarnir báðir gangandi. Enn því mælti hann svá, at hann sá við, svá eigi mátti af hans orðum ráða, hvaða sveinar þeir væri. Þeir skotta nú við utan, og vilja ekki aftr snúa at heldr, ok ríða nú í síðara lagi; koma þeir nú til veizlunnar, ok hlaupa aftr ok fram eftir höllinni; ok eitt sinn berr þá þar at, sem Signý systir þeira var. Hun mælti til

þeira heldr lágt: Verið ekki í höllinni, því lítill er þroski (ykkarr); þeir gefa ekki gaum at því. Fróði konungr hefr upp þat mál, at hann vill láta leita at sonum Hálfdanar konungs, ok segist þeim munu mikinn sóma veita, sem sér kann að segja til þeira. Völva ein var komin, sem Heiðr hét; hana bað Fróði konungr at neyta listar sinnar og vita, hvat hun kynni at segja til sveinanna; gerði hann þá gilda veizlu í móti henni, ok setti hana á seiðhjall einn háan. Konungr spyrr þá, hvat hun sæi til tíðinda, því ek veit, sagði hann, at nú mun margt fyrir þik bera, ok sé ek nú mikla gæfu á þér, ok svara mér sem skjótast, seiðkona. Hun slær þá í sundr kjöftunum ok geispar mjök, ok varð henni þá ljóð á munni:

Tveir eru inni,
trúi ek hvárigum,
þeir er við elda
ítrir sitja.

Konungr mælti: Hvárt eru þat sveinarnir, eða þeir, sem þeim hafa bjargat? Hun svarar:

Þeir er í Vífilsey
vóru lengi,
ok hétu þar
hunda nöfnum,
Hoppr ok Hó.

Ok í því kastaði Signý til hennar gullhringi; hun varð glöð við sendinguna, ok vill nú af bregða. Því varð nú svá? sagði hun, ok er þetta lygð ein, er ek segi, ok villist nú mjög spádómr minn allr. Konungr mælti: Þik skal pína til sagna, ef þú vilt eigi þiggja et bezta, ok veit ek nú eigi gerr enn áðr í svá miklu fjölmenni, hvat þú segir, eða því er Signý ekki í sæti sínu, ok kann vera, at hér ráði vargar með úlfum. Konungi var sagt, at Signý væri sjúk orðin af reyk

þeim, sem af ofninum legði. Sævill jarl biðr hana sitja upp ok bera sik hraustlega, því margt kann at verða sveinunum til lífs, ef þat á til að vilja, ok láttu sem sízt finna á þér, hvat sem þér þykkir, því vér megum ekki at hafast at svá búnu at hjálpa þeim. Fróði konungr herðir nú at seiðkonu fast, ok biðr hana segja et sanna, ef hun skuli ekki pínd verða; hun gapir þá mjök, ok verðr erfiðr seiðrinn, ok nú kvað hun vísu:

Sé ek hvar sitja
synir Hálfdanar,
Hróarr ok Helgi,
heilir báðir;
þeir munu Fróða
fjörvi ræna,

nema þeim sé fljótt fyrirfarit, enn þat mun eigi verða, sagði hun; ok eftir þetta stiklar hun ofan af seiðhjallinum, ok kvað:

Ötul eru augu
Hams ok Hrana,
eru öðlingar
undra djarfir.

Eftir þat hlupu sveinarnir út, ok til skógar með mikilli hræðslu; kendi Reginn fóstri þeira þá, ok þótti mikit um. Enn þat heilræði kendi völvan þeim, at þeir skyldi forða sér, þá hún hljóp utar eftir höllinni; ok nú biðr konungr menn upp spretta, ok leita eftir þeim. Reginn slökkvir nú öll ljósin í höllinni, ok heldr nú maðr á manni, því at sumir vildu, at þeir kœmist undan, ok með þetta kómust þeir til skógar. Konungr mælti: Nærri gengu þeir nú, ok munu hér vera margir í ráðum ok brögðum með þeim, ok grimmlega skal þessa hefna, þegar tóm er til; enn drekka munum vér nú mega kveldlangt, því þeir

munu því hafa fegnir orðit, at þeir hafa í burt komizt, ok munu nú fyrst leita at forða sér. Reginn gengr at byrla mönnum, ok bar á þá ölit með ákafa, ok margir aðrir með honum vinir hans, svá at þar fell hvárr um þveran annan niðr sofandi.

IV. KAPÍTULI.

Hálfdanar synir bera eld at höll Fróða konungs.

Þeir brœðr sitja nú í skóginum, sem áðr er sagt, ok er þeir höfðu verit þar um hríð, gera þeir at líta, at maðr ríðr þangað at þeim heiman frá höllinni; þat kenna þeir all-glögt, at þar er kominn Reginn fóstri þeira; verða þeir honum fegnir, ok heilsa honum vel. Hann tekr ekki kveðju þeira, enn víkr hesti sínum heim aftr þaðan at höllinni; þeir undra þetta, ok rœða um með sér, hverju þetta muni gegna. Nú snýr Reginn til þeira hestinum í annat sinn, ok lætr ófrýnlega, sem þá ok þá muni hann at þeim vinna. Helgi segir: Skynja þykist ek, hvat er hann vill. Fór hann nú heim til hallar, enn þeir eftir. Því lætr fóstri minn svá, segir Helgi, at hann vill ekki rjúfa eiða sína við Fróða konung, ok vill því ekki við okkr mæla, enn þó vill hann gjarna hjálpa okkr. Lundr einn stóð nærri höllinni, er konungr átti, ok sem þeir kómu þar, þá mælti Reginn við sjálfan sik: Ef ek ætti stórar sakir við Fróða konung, skyldi ek brenna upp lundinn. Ekki mælti hann fleira. Hróarr mælti: Hvat mun þetta? Þat vill hann, segir Helgi, at við fõrum heim til hallarinnar, ok berum at eld nema at einni útgöngu. Hvat munum við þat mega, ungmenni tvau (segir Hróarr), slíkt ofrefli sem fyrir er. Svá skal vera þó, sagði Helgi, ok munum við eitthvert sinn verða til at hætta, ef við skulum hefnt geta harma

okkarra; ok svá gera þeir. Þessu næst er Sævill jarl út kominn ok allir hans menn. Hann mælti þá: Aukum nú eldana, ok veitum lið sveinum þessum; er mér enginn vandi við Fróða konung. Fróði konungr átti tvo smiði, er völundar vóru at hagleik; hétu báðir Varr. Reginn heimti út lið sitt at hallardyrum, vini sína ok tengðamenn.

V. KAPÍTULI.

Fróði konungr inni brendr.

Fróði konungr vaknar nú í höllinni, blés við hátt ok mælti: Draum hefir mig dreymðan, sveinar, ok ekki byrlegan; mun ek segja yðr hann: Mik dreymði þat, at mér þótti vera kallat á oss, ok var mælt svá: Nú ertu kominn heim, konungr, ok þínir menn; ek þóttist svara ok heldr stygt: Heim hvert? Þá bar kallit svá nærri mèr, at ek hafða veðrit af þeim, sem kallaði; heim til heljar, heim til heljar, sagði sá, sem kallaði, ok við þat vaknaði ek; ok í þessu heyra þeir utar til hallardyra, at Reginn fóstri kvað vísu:

Reginn er úti
ok rekkar Hálfdanar,
snœfir andskotar,
segið þat Fróða.
Varr sló nagla,
ok Varr höfðaði,
enn varr vörum
varnagla sló.

Þá mæltu konungsmenn, er inni vóru, at þetta væri lítil tíðindi, þó at Reginn væri úti, eða konungssmiðir smíðuðu, hvárt sem þeir gerðu nagla eða annat smíði. Konungr mælti: Þykir yðr þetta engin tíðindi? eigi mun oss at því verða, nú mun Reginn hafa sagt oss fyrir nokkurn ótta, ok hefir hann gert mér var-

úðarbending, ok mun hann oss slœgvitr ok brögðóttr; gengr konungr þá til hallardyra ok sér, at ófriðr er úti fyrir; tekr þá höllin öll at loga. Fróði konungr spyrr, hverr fyrir eldinum réði. Þeir sögðu, at fyrir honum réði Helgi, ok Hróarr bróðir hans. Konungr býðr þeim sætt fyrir sik, ok bað þá eina ráða þeira í milli, ok ferr þetta óskaplega í millum vár frænda, at hvárr skal vilja vera banamaðr annars. Helgi segir: Enginn má þér trúa, ok muntu okkr siðr svíkja enn Hálfdan föður minn? ok nú skaltu þess gjalda. Fróði konungr sneri þá frá hallardyrum ok til jarðhússmunna síns, ok ætlaði svá til skógar at forða sér; ok sem hann kemr í jarðhúsit, er þar Reginn fyrir ok ekki mjök friðlegr; snýr konungr þá aftr, ok brennr þar inni, ok margt lið með honum. Þar brann inni Sigríðr, móðir þeira brœðra Helga ok Hróars, því hún vildi ekki út ganga. Þeir brœðr þökkuðu góða liðveizlu Sævil jarli, mági sínum, ok Regin fóstra sínum ok öllum lýð, ok gáfu mörgum góðar gjafir, ok tóku svá ríkit undir sik ok alla fjárhluti, sem Fróði konungr hafði átt, lönd ok lausafé. Þeir voru ólíkt skapi farnir brœðr; Hróarr var maðr hýrr ok hœgr, enn Helgi hermaðr mikill, ok þótti alt meira til hans koma, ok leið nú svá fram um hríð; ok endar hér nú Fróða þátt, enn upp byrjast frá Hróari ok Helga, Hálfdanar sonum.

Helga þáttr.

VI. KAPÍTULI.

Frá kvánfangi Hróars ok fleira.

Konungr hét Norðri; hann réð fyrir nokkurum hluta Englands; hans dóttir hét Ögn. Hróarr var löngum með Norðra konungi, honum til landvarnar ok styrktar, ok var með þeim en mesta vinátta, ok um síðir gekk Hróarr at eiga Ögn, ok settist þar at ríki með Norðra konungi mági sínum; enn Helgi réð fyrir Danmörk á föðurleifð þeira. Sævill jarl réð fyrir ríki sínu ok þau Signý; Hrókr hét son þeira. Helgi konungr Hálfdanarson í Danmörk var ókvæntr. Reginn tók sótt ok deyr; þat þótti mönnum mikill skaði, því hann var vinsæll.

VII. KAPÍTULI.

Helgi konungr leitar ráðahags við Ólufu Saxa drotningu.

Fyrir Saxlandi réð í þann tíma ein drotning, er Óluf hét; hun var á þá leið, sem herkonungar; fór hun með skjöld ok brynju, ok gyrð sverði ok hjálm á höfði; þannig var henni háttat: væn at yfirliti, enn grimm í skapi ok stórmannleg; þat var mál manna, at sá væri beztr kostr í þann tíma á Norðrlöndum, er menn höfðu spurn af, enn hun vildi þó engan mann eiga. Helgi konungr frétti nú til drotningar þeirar ennar stórlátu, ok þótti sér mikill frami í aukast, at fá þessarar konu, hvárt sem henni væri þat viljugt vel eða miðr; ok einhverju sinni fór hann þangat með miklu herliði. Hann kom þar við land, er þessi en ríka drotning réð fyrir, ok kemr þar á óvart; hann sendi

menn sína heim til hallar, ok biðr at láta segja Ólufu drotningu, at hann vili þar veizlu þiggja með sínu liði. Sendimenn segja þetta drotningu, ok kom þetta á hana óvart, ok var enginn kostr liði at safna; tók hun þá þenna af, sem betr var, at hun býðr Helga konungi til veizlu með öllu liði sínu. Helgi konungr kemr nú til veizlunnar, ok skipar hásæti hjá drotningu; drekka nú bæði samt um kveldit, ok skortir þar ekki neitt, ok fann enginn ógleði á Ólufu drotningu. Helgi konungr mælti til drotningar: Svá er háttat, sagði hann, at ek vil, at við drekkum brullaup okkart í kveld; er hér nú œrit fjölmenni til þess, ok skulu við bæði byggja eina rekkju í nótt. Hun sagði: Ofbrátt, herra, þykir mér að þessu farit, enn eigi þykir mér annarr maðr kurteislegri enn þú, ef ek skal þat verða upp at taka at þýðast karlmann, enda vænti ek, at þér vilit þat eigi með svívirðingu gera. Konungr sagði, at henni væri þat maklegt fyrir dramblæti sitt ok stórlæti, at við búum nú bæði saman slíka stund, sem mér líkar. Hun sagði: Kjósa munu vér hér fleiri vára vini, ok get ek nú ekki atgert, ok munu þér hljóta at ráða, ok munu þér sœmilega til vár gera. Var þá drukkit fast um kveldit, ok lengi á nótt fram, ok er drotning allkát, ok finnr enginn annat á henni, enn hun hyggi allgott til ráðahagsins; ok um síðir er honum fylgt til sængr, ok var hun þar fyrir. Konungr hafði drukkit svá fast, at hann fell þegar sofandi niðr í hvíluna: drotningin neytir nú þessa, ok stingr honum svefnþorn; ok sem allir menn eru í burtu gengnir, þá stendr drotning upp; hun rakaði þá af honum hárit alt ok neri í tjöru; síðan tók hun eitt húðfat, ok lét þar í koma nokkur klæði; eftir þat tekr hun konunginn, ok reifar hann innan í þessu húðfati; síðan fær hun

til menn, ok lætr flytja hann til sinna skipa; hun vekr þá upp menn hans, ok segir, at konungr þeirra sé til skipa kominn, ok vili sigla, því nú sé kominn góðr byrr. Þeir hlupu upp, hverr sem skjótast mátti, ok voru ölóðir, ok vissu ógerla, hvat þeir höfðust at; svá komu þeir til skipa, ok sáu hvergi konunginn, enn eitt mikit húðfat sáu þeir þar komit; vilja þeir nú forvitnast, hvat í er, ok bíða svá konungsins; ætla hann muni koma nokkut síðarr; enn þá þeir hafa leyst, finna þeir þar í konung sinn svívirðilega leikinn; hrýtr þá í burtu svefnþorninn, ok vaknar konungr eigi við góðan draum, ok er nú í illu skapi til drotningar. Enn í annan stað er þat at segja, at Óluf drotning safnar liði um nóttina, ok skortir ekki fjölmenni, ok sér Helgi konungr sér nú ekkert fœri á hana at leita. Þeir heyra nú lúðragang ok herblástr á landit upp; sér konungr at sá muni vera vænstr, at halda í burt sem skjótast; er þá ok góðr byrr; siglir Helgi konungr nú heim í sitt ríki með þessa sneypu ok svívirðing, ok unir nú stórilla, ok hugsar oft, hversu hann megi fá á drotningu hefnt.

VIII. KAPÍTULI.

Helgi konungr fær Ólufu drotningu með brögðum á sitt vald.

Óluf drotning sitr nú í ríki sínu um hríð, ok hefir hennar ofsi ok ójafnaðr aldrei verit meiri enn nú; hefir hun nú á sér varðhöld sterk eftir veizluna, sem hun gerði Helga konungi. Þetta spyrst nú víða um lönd; þykir öllum en mestu ódœmi, er hún skyldi hafa spottat slíkan konung. Ok eigi miklu síðarr heldr Helgi skipi sínu úr landi, ok í þessarri ferð kemr hann skipi sínu við Saxland, þar sem Óluf drotning á atsetu; hefir hun þar mikit fjölmenni

fyrir; hann leggr skipi sínu í einn leynivág, ok mælti síðan við lið sitt, at þeir skyldu hans þar bíða til ennar þriðju sólar, enn fara þá leið sína ef hann kœmi þá eigi aftr. Hann hafði með sér kistur tvær, fullar af gulli ok silfri; hann fær sér vándan búning yztan klæða; síðan ferr hann leið sína til skógar, ok varðveitir þar féit, gekk síðan í burt, ok í nánd við höll drotningar; hann hittir einn þræl hennar fyrir sér, ok spyrr hann tíðinda burt úr landi. Hann segir frið góðan, þrællinn, ok spyrr, hverr hann væri; hann lézt vera einn stafkarl: enn þó hefir mér til handa borit mikill fjárfundr í mörkinni, ok lízt mér ráðlegt, at sýna þér, hvar féit er; ganga nú aftr til skógar, ok sýnir honum féit, ok þykir þrælnum mikils vert, hvert happ hann hefir sótt. Hversu fégjörn er drotning? segir stafkarl; þræll segir, hun væri kvenna fégjörnust. Þá mun henni líka, segir stafkarl, ok mun hun þykjast þetta fé eiga, er ek hefi hér fundit; því þetta mun land hennar; skal nú ekki gera happ sitt at óhappi, ok skal eigi leyna fé þessu, ok skal drotning skapa mér af þann hlut, sem hun vill, ok mun mér þat bezt gegna, eða hvárt mun hun vilja þat til vinna, at sœkja hingat féit? Þat ætla ek, segir þrællinn, ef með leynd er at farit. Hér er men ok hringr, er ek vil gefa þér, segir karl, ef þú kemr henni einni hingat í skóginn, enn ek skal setja þar ráð við, ef henni mislíkar til þín. Þessu ráða þeir ok kaupa; ferr hann nú heim, ok segir drotningu, at hann hafi fundit fé mikit í skógi, svá þat er margra manna sæla, ok biðr hana skyndilega fara með sér eftir fénu. Hun segir: Ef þetta er satt, sem þú segir, þá mun þér verða at þessarri sögn gæfa, ella höfuðbani; enn þó áðr at ek hefi reynt þik at trú-

lyndum manni, þá mun ek trúa þessu, er þú segir. Hun sýnir nú þat, at hun sé fégjörn, ok ferr með honum á laununngu á náttarþeli, svá enginn maðr veit, nema þau tvau. Ok er þau koma í skóginn, er Helgi þar fyrir, ok grípr hana höndum, ok segir þá vera skaplegan fund þeira at hefna sinnar svívirðingar. Drotning sagðist hafa illa breytt við hann: ok vil ek þat nú alt bœta við þik, ok gerðu til mín brúðkaup sœmilegt. Nei, sagði hann, eigi skal þér þess kostr; skaltu fara til skipa með mér, ok vera þar þá stund, sem mér líkar, því ek nenni eigi fyrir metnaðar sakir at hefna þér engu, svá illa sem ek var leikinn ok háðulega. Þér munuð nú ráða verða at sinni, sagði hun. Konungr hvíldi hjá drotningu margar nætr; ok eftir þat ferr drotning heim, ok er henni nú þvílíkt hefnt, sem nú var sagt, ok unir hun stórilla við hag sinn.

IX. KAPÍTULI.

Kvánfang Helga konungs.

Eftir þat heldr Helgi konungr í hernað, ok var ágætr maðr. Ok er stundir liðu fram, fœðir Óluf barn, þat var mær; hun leggr á barn þat alla óstund. Hun átti hund þann, er Yrsa hét, ok þar eftir kallaði hun meyna, ok skyldi hun heita Yrsa; hun var væn at áliti; ok sem hun var tólf vetra gömul, skyldi hun gæta hjarðar ok aldri annat vitast, enn hun væri karls dóttir ok kerlingar, því drotningin hafði svá leynt með þessu farit, at fáir menn vissu, at hun hafði barn átt ok fœtt. Svá ferr nú fram, þartil at mærin er þrettán vetra; þá varð sá atburðr, at Helgi konungr kom (þar) við land, ok forvitnar at hafa tíðindi af landinu; hann hefir eina stafkarls gervi; hann sér

við skóg einn marga hjörð, ok þar gætti ein kona ung at aldri, ok svá fríð, at hann þykist ekki hafa sét fríðari konu; hann spyrr, hvat hun heiti, eða hverrar ættar hun sé. Hun segir: Ek em karlsdóttir, ok heiti ek Yrsa. Óþrælsleg augu hefir þú, sagði hann, ok rennir hann þegar ástarhug til hennar, ok sagði, at þat væri maklegt, at stafkarl ætti hana, fyrst hun er karls dóttir. Hun bað hann þat eigi gera, enn hann tekr hana sem áðr, ok hefr sik til skipa, ok siglir síðan heim í sitt ríki. Óluf drotning varð fáráð við þetta, ok eigi heilbrjóstuð, þá er hun vissi; lét hun sem hun vissi ei hvat um var, ok gerði þat í hug sér, at þetta mundi Helga konungi vera til harms ok svívirðingar, enn til einskis frama né yndis. Helgi konungr gerir nú brullaup til Yrsu, ok ann henni mikit.

X. KAPÍTULI.

Frá þeim bræðrum Helga ok Hróari.

Helgi konungr átti hring, er mikil ágæti fylgði, ok þeir brœðr vildu hann báðir eiga, ok Signý systir þeira. Hróarr konungr kom eitt sinn í ríki Helga konungs bróður síns; gerir Helgi konungr prýðilega veizlu í móti honum. Hróarr konungr mælti: Þú munt vera okkar meiri maðr, enn fyrir þá sök, at ek hefi staðfest mik í Norðimbralandi, þá ann ek þér vel þessa ríkis, er við eigum báðir, ef þú vilt miðla mér nokkuru lausafé; vil ek fá hringinn þann, sem beztr gripr er í þinni eigu, ok við vildum báðir eiga. Helgi sagði: Eigi sómir annat, frændi, enn þú eigir hringinn víst. Við þessi ummæli þeira gleðjast báðir; fekk Helgi konungr Hróari konungi bróður sínum nú hringinn; ferr nú Hróarr konungr á burt ok heim í ríki sitt, ok sezt um kyrt.

XI. KAPÍTULI.

Hrókr son Sævils tekr ríki eftir föður sinn. Leitar fjár ok ríkis við Helga konung ok Hróar. Vinnr Hróar konung ok tekr ríki hans.

Þat bar til tíðinda, at Sævill mágr þeira andaðist, ok tók Hrókr sonr hans ríki eftir hann; hann var grimmr maðr ok harðla ágjarn. Móðir hans segir honum mikit frá hringnum, er þeir brœðr áttu, ok þótti mér, sagði hun, ekki ósannlegt, at þeir brœðr minntust okkar um nokkurt ríki, því vér studdum þá í hefndum eftir föður várn, ok hafa þeir ekki minst þess við föður þinn né mik. Hrókr sagði: Þú segir dagsanna, ok er slíkt firnafult, ok nú skal ek eftir leita við þá, hvern sóma várn þeir vilja gera þar fyrir. Ferr hann síðan á fund Helga konungs, ok krefr hann þriðjung ríkis í Danmörk eða hringsins góða, því hann vissi þá ekki, at Hróarr átti hann. Konungr sagði: Þér mælið allfreklega til ok geysistórlega; unnu vér ríkit með hetjuskap, svá at vér lögðum várt líf í veð, með atstuðning föður þíns ok Regins fóstra míns, ok annarra góðra manna, er oss vildu lið veita; nú viljum vér þér víst laun á gera, ef þú kant at þekkjast, vegna frændsemi okkrar, enn svá mikit hefir mik kostat ríki þetta, at þat vil ek fyrir engan mun missa; enn Hróarr konungr hefir nú tekit við hringnum, ok vænti ek, at hann sé ekki lauss fyrir þér. Við þetta ferr Hrókr í burt, ok unir allilla við; sœkir nú á fund Hróars konungs; hann tók við honum vel ok sœmilega, ok er hann með honum um hríð. Ok eitt sinn, er þeir fara fyrir land fram, ok lágu á firði einum, þá mælti Hrókr: Þat þœtti mér þér sómi, frændi, at þú gæfir í mitt vald hringinn góða, ok mintist svá várrar frændsemi. Konungr sagði: Svá hefi ek mikit til gefit, at fá hring þenna, at ek vil hann fyrir eng-

an mun láta. Hrókr segir: Þá munt þú lofa mér at sjá hringinn, ok er mér á honum en mesta forvitni, at vita, hvárt hann er slík gersemi, sem sagt er. Þat er þér lítil veizla, segir Hróarr, ok skal þat víst láta eftir þér, ok fekk honum hringinn. Nú hugði Hrókr at hringnum um stund, ok kallaði ekki mega ofsögn frá segja, ok hefi ek enga gersemi séna slíka, ok er þat en mesta várkunn, at ykkr þyki allgóðr hringrinn; mun þat nú bezt ráð, at hvárgi okkar njóti, ok enginn annarra; fleygir síðan af hendi hringnum ok út á sjóinn, sem lengst mátti hann. Hróarr konungr mælti: Þú ert allillr maðr; hann lét síðan fóthöggva Hrók, ok flytja svá til ríkis síns; varð hann skjótt heill maðr, svá at greri fyrir stúfinn; þá safnar hann sér liði, ok vill hefna sinnar skammar; hann fær mikit lið ok kemr við Norðimbraland á óvart, þar sem Hróarr konungr var á veizlu heldr fámennr. Hrókr leggr þegar at, ok tókst þar harðr bardagi, ok er mikill liðsmunr, fellr þar Hróarr konungr, enn Hrókr leggr undir sik landit; hann lætr gefa sér konungsnafn; síðan bað hann Agnar, dóttur Norðra konungs, er áðr hafði átt Hróarr konungr frændi hans. Norðra konungi þótti nú fallit til sín mikit vankvæði, því hann var þá maðr gamall, ok lítt fallinn til at vera í baráttu; sagði nú Ögn dóttur sinni hvar komit var, ok lézt eigi vilja teljast undan at halda uppi bardaga, þótt hann væri gamall, ef þetta væri eigi á móti hennar skapi. Hun sagði með harmi miklum: Víst er þetta í móti mínum vilja, enn þó ek sé, at líf þitt liggr við, þá vil ek honum eigi frá vísa með því móti, at frest sé gert nokkurt, því ek em með barni, ok verðr þat mál fyrst at greiðast, ok á þat barn með mér Hróarr konungr. Nú er þetta

mál borit fyrir Hrók, enn hann vill frestit til gefa, ef hann skal þá auðvellegar komast at ríki ok ráðahagnum; þykist Hrókr hafa mjök framazt í þessarri ferð, er hann hefði feldan frægan konung, ok ríkan unnit. Enn í þessum svifum sendir Ögn menn á fund Helga konungs, ok bað svá at láta segja honum, at hun mundi eigi koma í rekkju Hróks, ef hun væri sjâlfráð ok ónauðig: fyrir þá sök, at ek er með barni Hróars konungs. Sendimenn fóru, ok sögðu svá, sem boðit var. Helgi konungr sagði: Þetta er vitrlega sagt hennar vegna, því hefna mun ek Hróars bróður míns; enn Hrók grunar þetta ekki.

XII. KAPÍITULI.

Upphaf Agnars Hróarssonar. — Agnarr kafar í sjó ok finnr hringinn góða. — Fæddr Hrólfr kraki.

Ögn drotting fæðir nú son þann, er Agnarr hét; hann var snemma mikill ok efnilegr. Enn er Helgi konungr spurði þetta, safnar hann liði, ok ferr á fund Hróks; tekst þar bardagi, ok svá lýkr, at Hrókr verðr handtekinn. Þá mælti Helgi konungr: Þú ert allillr höfðingi, enn því mun ek eigi drepa þig, at þér er meiri skömm at lifa við harmkvæli; síðan lét hann brjóta fótleggi hans ok handleggi, ok sendi hann svá aftr í ríki sitt, at hann var til einskis fœrr. Enn er Agnarr Hróarsson var tólf vetra, þóttust menn ekki hafa sét þvílíkan mann, ok um alla atgervi var hann fram yfir aðra menn; hann gerðist hermaðr svá mikill ok frægr, at hans er víða getit í fornum sögum, at hann hafi mestr kappi verit at fornu ok nýju. Hann spurðist eftir hvar fjörðr sá væri, sem Hrókr hafði slengt hringnum utan borðs; margir höfðu eftir honum leitat með alskonar vígvélum ok náðu honum eigi.

Ok svá er sagt, at Agnarr kemr skipi sínu á þenna fjörð, ok mælti: Þat væri nú snarræði at sœkja eftir hringnum, ef menn hafa hér glögg mið á; menn sögðu honum þá, hvar honum hefði verit á sjóinn kastat. Síðan býr Agnarr sik til, ok kafar í djúpit, ok kemr upp ok hefir eigi hringinn; ofan fór hann í annat sinn ok hefir eigi náð honum, er hann kemr upp; nú mælti hann: Slœlega er nú eftir sótt, ok fór svá niðr í þriðja sinn kom þá upp með hringinn; af þessu varð hann ágætlega frægr, ok frægari enn hans faðir, Hróarr konungr; sitr nú í ríki sínu um vetrum, enn í víkingu á sumrin, ok gerðist frægr maðr, ok meiri enn hans faðir. Þau (Helgi konungr ok) Yrsa unnust mikit, ok áttu einn son, þann er Hrólfr hét, er mikill mætamaðr varð síðan.

XIII. KAPÍTULI.

Óluf drotning ferr á fund Yrsu, ok segir henni et sanna um ætt hennar. — Skilr Yrsa við Helga konung.

Óluf drotning spyrr, at þau Helgi ok Yrsa unnust mikit, ok una vel ráði sínu; þat líkar henni ekki vel, ok ferr á fund þeira; ok sem hun kom þar við land, sendir hun orð Yrsu drotningu; ok sem þær hittast, býðr Yrsa henni heim til hallar með sér; hun kveðst þat eigi vilja, kveðst engan sóma eiga at launa Helga konungi. Yrsa mælti: Óvirðulega gerðir þú til mín, er ek var með þér, eða kantu nokkut at segja mér frá ætt minni, hver hun er? Því mik grunar, at eigi sé svá, sem mér er til kent, at ek væri ein karls dóttir ok kerlingar. Óluf sagði: Ekki er þess örvænt, at ek kunni at segja þér nokkut þar af; var þat mitt mesta erindi hingat, at ek vildi kunngera þér þat, eða unir þú vel við ráðahaginn? Já, segir hún, ok má ek vel við una, því ek á enn ágætasta konung

ok enn frægasta. Ekki er svá gott við at una, sem þér þykir, segir Óluf, því hann er faðir þinn, enn þú ert dóttir mín. Yrsa mælti: Mína ætla ek móðurina versta ok grimmasta, því þetta eru þau ódœmi, er eigi munu fyrnast um aldr. Helga hefir þú goldit at í þessu, segir Óluf, ok reiði minnar, enn nú vil ek bjóða þér til mín með sœmð ok virðingu, ok gera til þín í alla staði eftir því, sem ek kann bezt. Yrsa segir: Eigi veit ek hvárnig þat gefst, enn eigi mun ek hér vera, þegar ek veit þessi ódœmi sem á liggja; hun hittir síðan Helga konung, ok segir honum hversu þunglega er tilkomit. Konungr sagði: Œrit grimma áttu móðurina, enn þat vilda ek, at svá búit væri; hun kvað ekki svá búit vera mega, at þau séu samvistum þaðan í frá. Ferr Yrsa nú með Ólufu drotningu, ok er í Saxlandi um hríð. Svá bítr þetta á Helga konung, at hann lagðist í rekkju, ok var allókátr. Ekki þótti þá annarr kostr betri enn þat, sem Yrsa var, enn þó gerðust konungar seint til at biðja hennar, ok bar þat mest til, at aldri þótti örvænt, (at) Helgi kœmi eftir henni, ok léti sér misþóknast, ef hún væri gift öðrum.

XIV. KAPÍTULI.

Frá Aðils konungi.

Aðils hét konungr, ríkr ok ágjarn; hann réð fyrir Svíaríki, ok sat at höfuðborginni Uppsölum; hann spyrr til þessarrar konu Yrsu, ok býr síðan skip sín; hann ferr á fund þeira Ólufar ok Yrsu. Óluf gerir veizlu í móti Aðils konungi, ok tekr við honum með allri list ok kurteisi; hann biðr Yrsu drotningar sér til eiginkonu. Óluf svarar: Spurt muntu hafa slíkan málavöxt, sem er á hag hennar, enn ekki setjum vér

hér syn fyrir, með hennar ráði. Er nú málit borit upp fyrir Yrsu; hun sagði svá: Kallaði eigi góðu at skifta, því þú ert óvinsæll konungr. Þetta gengr þó fram, hvárt sem hun hefir haft þar um orð fleiri eða færri, ok ferr Aðils í burt með hana, ok er ekki at þessu kvaddr Helgi konungr, því Aðils þóttist þeira meiri konungr. Ekki varð Helgi konungr varr við þetta, fyrr enn þau koma heim til Svíþjóðar; gerir þá Aðils konungr virðulegt brullaup til hennar. Ok nú spyrr Helgi konungr þetta, ok verðr nú við hálfu verr, enn áðr; hann hvílir í einni útskemmu ok ekki fleiri manna. Óluf er nú burt úr sögunni. Þannig ferr nú fram um hríð.

XV. KAPÍTULI.

Skyndibrullaup Helga konungs.

Enn einn jólaaftan er þess getit, þá Helgi konungr er kominn í rekkju, ok var veðr ilt úti, at komit var við hurðina, ok heldr ómáttulega; honum kom nú í hug, at þat væri ókonunglegt, at hann léti þat úti, sem vesalt var, enn hann má bjarga því; ferr hann nú ok lýkr upp dyrunum; hann sér, at þar er komit eitthvat fátœkt ok tötrugt. Þat mælti: Vel hefir þú nú gert, konungr, ok ferr þat síðan inn í skemmu. Konungr mætli: Ber á þik hálm ok bjarnfeldi, svá at þik kali eigi. Þat mælti: Veittu mér rekkju þína, herra, ok vil ek hjá þér hvíla, því líf mitt er í veði. Konungr segir: Rís mér hugr við þèr, enn ef svá er, sem þú segir, þá ligðu hér við stokkinn í klæðum þínum, ok mun mik ekki saka. Hun gerir nú svá; konungr snýr sér frá henni. Ljós brann í húsinu; ok er stund leið varð honum litit um öxl til hennar; þá sér hann, at þar hvílir kona svá væn, at eigi þykist hann aðra

konu fríðari sét hafa; hun var í silkikyrtli; hann snýr sér þá skjótt at henni með blíðu. Hun mælti: Nú vil ek fara í burt, segir hun, ok hefir þú leyst mik úr miklum nauðum, því þetta var mér stjúpmóður sköp, ok hefi ek marga konunga heimsótta, enda lægðu nú eigi með lýtum; vil ek nú hér ekki lengr vera. Nei, sagði konungr, enginn er þess kostr, at þú farir svá skjótt, ok munu við eigi svá skilja; skal nú gera til þín skyndibrullaup, því mér lízt vel á þik. Þér hljótið at ráða herra, sagði hun, ok svá hvíldu þau þá nótt; enn um morguninn tekr hun til orða: Meðr lostum hefir þú nú til mín gert, enn þat skaltu vita, at við munum barn eiga; ger nú, sem ek mæli, konungr, vitjaðu barns okkar annan vetr í þetta mund at naustum þínum, eða muntu gjalda, ef þú gerir eigi svá; eftir þetta fór hun í burt. Helgi konungr er nú nokkut kátari enn áðr; líða nú stundir fram, ok gefr hann at þessu engan gaum. Ok á þriggja vetra fresti verðr þat til tíðinda, at þar ríða þrír menn at því sama húsi; sem konungr sefr í, þat var um miðnætti; þeir fóru með meybarn, ok settu þat þar niðr hjá húsinu. Kona sú tók til orða, er með barnit fór: Þat skaltu vita, konungr, sagði hun, at ættmenn þínir munu þess gjalda, er þú hafðir þat at engu, sem ek bauð þér, enn þú nýtr þess, er þú leystir mik úr nauðum, ok vittu þat, at mær þessi heitir Skuld; hun er okkar dóttir; eftir þetta riðu þessir menn í burtu. Þetta hafði verit ein álfkona; aldri varð konungr varr við þessa konu síðan. Skuld vex þar upp, ok er brátt grimmúðig í skaplyndi. Þat er sagt eitthvert sinn, at Helgi konungr býr ferð sína úr landi, ok ætlar svá at hyggja af harmi sínum; Hrólfr sonr hans er eftir; hann herjar nú víða, ok vann mörg stórvirki.

XVI. KAPÍTULI.

Helgi konungr ferr til Uppsala ok ætlar at ná Yrsu drotningu. — *Fall Helga konungs.*

Aðils konungr sitr nú at Uppsölum. Hann átti tólf berserki, ok vóru þeir honum til landvarnar ok við öllum háska ok ófriði. Helgi konungr býr nú ferð sína til Uppsala, at ná í burtu Yrsu; hann kemr þar við land; ok sem Aðils konungr spyrr þetta, at Helgi konungr er þar kominn við land, þá spyrr hann Yrsu drotningu, hversu hun vill láta fagna Helga konungi. Hun segir: Þú sér þar ráð fyrir, enn þú veizt þat áðr, at enginn er sá maðr, at mér sé meiri vandi við heldr enn hann; ok þat sýnist Aðils konungi af, at bjóða honum til veizlu, enn ekki ætlar hann, at þetta skuli prettalaust vera. Helgi konungr þekkist þetta; ferr til veizlu með hundrað manna, enn fjöldin er við skip niðri; Aðils konungr tekr við honum báðum höndum. Yrsa drotning ætlar at sætta konungana, ok gerir hún alt sœmilega til Helga konungs. Helgi konungr verðr svá feginn drotningu, at hann lætr hjá sér líða alt annat; vill hann við hana tala allar þær stundir, sem hann má nýta, ok sitja svá at veizlu. Þat bar til tíðinda, at berserkir Aðils konungs kómu heim; ok þegar þeir vóru við land komnir, ferr Aðils konungr at finna þá, svá ekki verða aðrir vísir; hann biðr þá, at fara á skóg þann, sem í millum borgar er ok skipa Helga konungs, ok bað þá þaðan hlaupa at Helga konungi, er hann fœri til skipa sinna: mun ek ok senda lið til fulltings við yðr, ok skal þat koma á bak þeim, svá þeir verði í klofanum, því ek vil nú um trútt vinna, at Helga konung reki eigi undan, því ek skil, at hann hefir þá ást á drotningu, at ek vil eigi hætta á tiltœki hans. Helgi konungr sitr nú

at veizlunni, ok er vandlega leyndr þessu vélræði ok svá drotningin. Yrsa drotning segir Aðils konungi, at hun vill, hann gefi Helga konungi stórmannlegar gjafir, gull ok gersemar; hann heitir því, enn ætlaði sjálfum sér reyndar. Ferr Helgi konungr í burt við þetta, ok fylgir Aðils konungr ok drotningin honum á götu, ok skiljast þau nú drotningin ok konungarnir heldr líklega. Ok eigi miklu síðarr, enn Aðils konungr hafði aftr horfit, urðu þeir Helgi konungr varir við ófrið, ok brestr þegar bardagi. Helgi konungr gekk vel fram, ok barðist hraustlega, enn fyrir ofrefli því, sem í móti var, þá fell þar Helgi konungr með góðan orðstír með mörgum sárum ok stórum, ok kom sumt liðit á bak þeim Aðils konungs, ok urðu svá á milli steins ok sleggju. Yrsa drotning varð ekki fyrr vör við, enn Helgi konungr var fallinn, ok lokit var bardaganum; þar fell með Helga alt þat lið, sem upp hafði gengit, enn hitt flýði heim undan í Danmörk; ok lýkr hér þætti Helga konungs.

XVII. KAPÍTULI.

Harmr Yrsu drotningar.

Aðils konungr hrósaði nú sigri, ok þóttist mjök hafa framazt, er hann vann konung svá ágætan, sem Helgi var, ok svá víðfrægr. Yrsa drotning mælti: Eigi er einsætt, at hœlast svá mjök, þótt þú hafir svikit þann mann, sem mér er mestr vandi við ok ek unna mest, og fyrir þetta et sama verð ek þér aldri holl, ef þú átt við venzlamenn Helga konungs; berserkjum þínum ræð ek þegar bana, er ek má, ef nokkurir eru svá vaskir, at þat vili gera fyrir mínar sakir ok sinnar snildar. Aðils konungr bað hana at heitast ekki við sik né berserki sína: því þat skal

þér eigi duga; enn ek vil bœta þér föðurdauðann stórmannlegum gjöfum, með miklum fjárhlutum ok góðum gersemum, ef þú kant at þekkjast. Drotning sefast við þetta, ok þiggr sœmðir af konungi; hun er þó óhœg síðan í skapsmunum; ok oft sat hun um þat, at gera berserkjunum mein ok svívirðu; aldri finna menn, at drotning yrði allkát síðan eða í góðu skapi eftir fall Helga konungs, ok meira varð ósamþykki í höllinni, enn áðr hafði verit, ok ekki vildi drotning sœma við Aðils konung, ef hún skyldi ráða. Aðils konungr þóttist nú stórum frægr gerast, ok þykir nú sá mestr maðr vera, er með honum er ok hans köppum; sitr hann nú um hríð í sínu ríki, ok hugsar enginn muni reisa rönd við sér ok sínum berserkjum. Aðils konungr var enn mesti blótmaðr ok fullr af fjölkyngi.

Svipdags þáttr.

XVIII. KAPÍTULI.

Svipdagr ferr til Aðils konungs.

Einn bóndi er nefndr Svipr; hann bjó í Svíþjóð fjarri öðrum mönnum; hann var ríkr at fé, ok hafði verit enn mesti kappi ok eigi í öllu þar hann var séðr, ok kunni hann margt fyrir sér; þrjá átti hann syni, sem hér eru nefndir. Hét einn Svipdagr, annarr Beigaðr, þriði Hvítserkr; hann var þeira elztr; allir váru þeir miklir fyrir sér, sterkir, ok vænir at áliti. Ok er Svipdagr var átján vetra gamall, sagði hann svá til föður síns einn dag: Daufleg er vár æfi, at vera hér við fjöll uppi í afdölum ok óbygðum, ok

koma aldri til annarra manna né aðrir til vár; væri hitt meira snarræði, at fara til Aðils konungs, ok ráðast í sveit með honum ok hans köppum, ef hann vildi við oss taka. Svipr karl svarar: Ekki sýnist mér þetta ráðlegt, því Aðils konungr er grimmlegr maðr, ok ekki heill, þótt hann láti fagrt, enn menn hans öfundarfullir ok þó miklir fyrir sér, enn víst er Aðils konungr ríkr maðr ok frægr. Svipdagr segir: Hætta verðr á nokkut, ef menn skulu fá frama, ok má þat eigi vita, fyrr enn reynt er, hvar gifta vill til snúast, ok víst vil ek hér eigi sitja lengr, hvat sem annat fyrir liggr. Ok sem hann var í þessu ráðinn, þá fekk faðir hans honum öxi mikla, væna ok bitrlega; hann mælti þá við son sinn: Vertu óágjarn við aðra, láttu eigi stórlega, því þat er ilt til orðs, enn ver hendr þínar, ef á þik er leitat, því þat er mikilmannlegt, at dramba lítit yfir sér, enn gera mikil afdrif, ef hann kemr í nokkura raun; hann fær honum öll herklæði vöndut, ok góðan hest. Svipdagr ríðr nú í burt, ok at kveldi kemr hann at borg Aðils konungs; hann sér, at leikar eru úti fyrir höllinni, ok sitr Aðils konungr á miklum gullstóli, ok berserkir hans hjá honum. Ok sem Svipdagr kemr at skíðgarði, var borgarhliðum læst, því þat var þá siðr, at biðja leyfis inn at ríða; Svipdagr hefir ekki starf fyrir því, brýtr þegar upp hliðit, ok ríðr svá í garðinn. Konungr mælti: Þessi maðr ferr ógætilega, ok hefir þess aldri fyrr verit freistat; kann vera, at hann eigi mikit undir sér, ok varðaði eigi þótt hann reyndi þat; berserkir ygldust þegar mjök, ok þótti þeim hann láta heldr stórlega. Svipdagr ríðr fyrir konung, ok kveðr hann vel; kunni hann á því góða list. Aðils konungr spyrr, hverr hann væri; hann

segir til sín. Konungr kannast skjótt við hann, ok ætluðu allir hann mundi vera en mesta kempa ok mikils háttar. Leikrinn var eigi at síðr drifinn; sezt Svipdagr á tré eitt, ok horfir á leikinn; berserkir líta illa til hans; ok nú mæla þeir til konungs, at þeir muni freista hans. Konungr segir: Þat hygg ek, at hann sé ekki lítill fyrir sér, enn vel þyki mér, þótt þið reynið, hvárt hann er slíkr, sem hann þykist. Síðan drífa menn inn í höllina. Berserkir ganga til Svipdags, ok spyrja, hvárt hann sé kappi nokkurr, er hann lætr svá stórlega; hann sagðist vera slíkr, sem nokkurr þeirra einn; ok við þessi orð hans óx þeim móðr ok kapp, enn konungr bað þá vera kyrra um kveldit. Berserkir ygldust, ok grenjuðu hátt, ok mæltu til Svipdags: Þorir þú at berjast við oss? ok þarftu þá fleira í frammi at hafa, enn stóryrði ein ok dramblæti, ok vilju vér reyna, hversu mikit þar er fyrir, sem þú ert. Hann segir: Því vil ek játa, at berjast við einn í senn, ok vita svá, ef meira vildi at vinnast. Konungi þótti allvel, þótt þeir reyndi með sér. Yrsa drotning mælti: Þessi maðr skal hér velkominn. Berserkir svöruðu henni: Vissu vit þat fyrir, at þú vilt oss alla í helju, enn heldr erum vér máttar meiri, enn vér föllum við orð ein eða illan vilja. Drotning sagði, at ekki yrði at því, at konungr reyndi þat, hvat hann ætti, þar sem þér eruð, er hann trúir svá mjök á yðr. Sá berserkr, sem fyrir þeim var, mælti: Ek skal setja þik ok semja dramb þitt, svá at vér skulum óhræddir vera fyrir honum.

XIX. KAPÍTULI.

Svipdagr berst við berserki, enn konungr gerir þá útlæga.

Ok um morguninn tókst þar hörð hólmganga ok

skorti þar eigi stór högg; sáu þat allir, at þessi enn komni kunni sverði at beita með miklu afli, ok hrökkr berserkrinn allr undan fyrir honum, ok drepr (Svipdagr) hann þar; ok þegar vill annarr drepa hann ok hefna hans, ok fær hann slíka för; ok eigi léttir hann fyrr, enn hann hefir drepit þá fjóra. Þá mælti Aðils konungr: Mikinn skaða hefir þú mér gert, ok þess skaltu nú gjalda, ok bað menn upp standa ok drepa hann; í annan stað fær drotning sér lið, ok vill veita honum, ok kvað konung mega þat sjá, at miklu meira ágæti væri at honum einum, enn öllum þeim berserkjum; kemr nú drotning griðum á með þeim, ok þykir öllum Svipdagr vera mikill afreksmaðr. Sitr hann nú á bekk annan gagnvart konungi með ráði Yrsu drotningar; ok sem náttar, litast hann um, ok þykist enn oflítit hafa at gert við berserki, ok vill egna til fundar við þá, ok þykir honum þat líklegt, ef þeir sjá hann einnsaman, at þeir muni snúa at honum: ok þat gekk eftir því, sem hann ætlaði, því þegar berjast þeir; ok þá kemr konungr at, er þeir höfðu barizt um hríð, ok skilr þá. Eftir þat gerir konungr berserki útlæga, þá sem eftir vóru, er þeir báru eigi af einum manni allir, ok lézt eigi fyrr vitat hafa, at þeir væri svá litlir fyrir sér nema í orðum einum drembilegum. Þeir verða nú í burt at fara, enn heitast nú at herja á ríki Aðels konungs; konungr lézt aldri hirða um heitingar þeira, ok kvað enga dáð í bikkjum þeim; fara þeir nú í burt með skömm ok svívirðing. Aðils konungr hafði þó eggjat þá raunar í fyrstunni, at ganga at honum ok drepa hann, þá þeir sæi Svipdag einn ganga úr höllinni, ok hefna sín svá, at drotning yrði ekki vör við; Svipdagr hafði þó drepið einn, þá konungr kom til at skilja þá. Aðils konungr biðr nú Svipdag veita

sér eigi minna lið nú, enn áðr, er honum veittu allir berserkir, allra helzt at drotning vill, at þú sért í staðinn berserkjanna; þar er nú Svipdagr nokkura hríð.

XX. KAPÍTULI.

Bardagi við berserki.

Nokkuru síðarr er konunginum sögð hersaga, at berserkir hafa þá fengit sér lið mikit, ok herja á land hans. Aðils konungr biðr nú Svipdag at rísa í móti berserkjum, ok kallar þat vera hans skyldu, ok kveðst skyldu fá honum svá mikit lið, sem hann þyrfti. Ekki er honum um þat, at vera fyrirmaðr hersins, enn vill fara með konungi þangat, sem hann vildi. Konungr vildi ekki annat, enn hann sé fyrirmaðr. Svipdagr segir: Þá vil ek þiggja tólf manna líf af yðr, þá ek vil. Konungr segir: Því vil ek játa þér. Eftir þat ferr Svipdagr til orrostu þessarrar, enn konungr sitr heima; hann hefir mikit lið. Svipdagr lét gera herspora ok kasta niðr, þar sem orrostustaðrinn var markaðr, ok með mörgum öðrum brögðum lét hann þar um búa. Þar tekst orrosta ok harðr bardagi, ok hrökk fyrir mjök lið víkinga, ok fá þeir ilt af, er þeir kenna hersporanna. Þar var drepinn berserkr einn ok fjöldi liðs, enn þat flýði til skipa, sem eftir lifði, ok svá í burt. Svipdagr kemr nú heim til Aðils konungs, ok á nú sigri at hrósa; Aðils konungr þakkar honum vel sinn framgang ok landvörn. Yrsa drotning mælti: Víst er þat rúm betr skipat, er slíkr drengr sitr í, sem Svipdagr er, enn þá berserkir þínir skipuðu þat; konungr sannar þat. Berserkir safna nú liði aftr, þeir sem undan kómust, ok herja enn á ríki Aðils konungs; ok enn skorar konungr á Svipdag at ganga í móti þeim, ok kveðst mundu fá honum frítt lið. Svipdagr

ferr til orrostu, ok hefir nú þriðjungs minna lið enn berserkir. Aðils konungr hét at koma til móts við hann með hirðina. Svipdagr hafði þá enn skjótara brugðit við, enn berserkir hugðu; ok nú hittast þeir, ok tekst þar hörð orrosta. Aðils konungr safnar liði, ok hafði ætlat at koma í opna skjöldu berserkjum.

XXI. KAPÍTULI.

Unnir berserkir.

Þar er nú til at taka, at Svipr karl er; hann vaknar einn tíma af svefni sínum, ok blæss mœðilega, ok mælti til sona sinna: Þurfa þykist nú Svipdagr liðs við, bróðir ykkarr, því hann heldr bardaga ekki langt héðan, ok á við mikinn liðsmun, ok mist hefir hann auga sitt annat, ok hefir þó mörg sár önnur, enn felt hefir hann þrjá berserki, ok nú eru eftir aðrir þrír. Þeir brœðr bregða við skjótt, ok vápna sik; fara síðan þangat, sem orrostan er, ok höfðu víkingar lið hálfu fleira. Svipdagr hafði mikit af sér gert, ok er þó þá sárr mjök, ok úr honum annat augat; er þá drepit lið hans at handamáli, enn konungr kemr ekki til liðs við hann. Ok sem þeir brœðr hans koma til orrostu, þá ganga þeir vel fram, ok þar at, sem berserkir eru fyrir; svá fór leikr með þeim, at berserkir falla þar allir fyrir þeim brœðrum; snýr nú skjótt mannfall í lið víkinga, ok þeir, sem lífit þágu, gengu á hendr þeim brœðrum. Ok eftir þetta fara þeir á fund Aðils konungs, ok sögðu honum þessi tíðindi; konungr þakkar þeim vel þrekvirki þetta. Svipdagr hafði fengit tvau sár á höndum; hann hafði mikil sár á höfði, ok var einsýnn alla æfi síðan; liggr hann um hríð í sárum þessum, ok grœddi Yrsa drotning hann. Enn þá hann var orðinn vel heill, þá sagði hann

konungi, at hann vildi í burtu þaðan: vil ek sœkja heim þann konung, er meiri sóma vill til vár gera, enn þú, konungr; illa hefir þú launað mér landvörn, ok slíkan sigr, sem vér höfum yðr unnit. Aðils konungr bað hann heima vera, ok lézt mundu gera allvel til þeira brœðra, ok kvaðst enga skyldu meta fram yfir þá. Svipdagr vill ekki annat, enn ríða burt, ok mest fyrir þat, at Aðils konungr kom eigi fyrr til bardagans, enn lokit var, því hann var tvískiftr í, hvárr sigrinn hlyti, Svipdagr eða berserkir, þvíat konungr var þá í skógi einum, ok horfði þaðan á leik þeira, ok átti kost á at fara, þegar hann vildi, enn honum þótti raunar ekki máli skifta, þótt Svipdagr fengi ósigr ok styngi niðr nösum.

XXII. KAPÍTULI.

Þeir Svipdagr ok brœðr hans fara á fund Hrólfs konungs ok gerast hans menn.

Nú búast þeir brœðr í burt, ok stoðar ekki at hamla þeim. Aðils konungr spyrr eftir, hvert þeir ætli at fara; þeir kváðust ekki svá ráð hafa gert fyrir því: enn skilja munu vér at sinni; vil ek nú kynna mér annarra manna siðu ok konunga, enn eldast eigi hér í Svíþjóð. Þeir ganga nú til hesta sinna, ok þakka drotningu vel þann sóma, sem hun hafði gert til Svipdags; stíga nú á hesta sína ok ríða nú alla sína leið, þartil er þeir koma til föður síns, ok spyrja hann ráða, hvat upp skal taka: eða hvat skulum vér afsnúa? Hann kallaði þat mestan frama, at vera með Hrólfi konungi í Danmörk ok köppum hans, ok þar er yðr vænast til nokkurs frama, til at stöðva yðvarn ofsa, því ek hefi þat sannspurt, at þangat séu komnir enir mestu kappar á norðrlöndum. Hvernig

er honum háttat? segir Svipdagr. Faðir hans segir: Svá er mér sagt af Hrólfi konungi, at hann sé örr ok stórgjöfull, trúfastr ok vinavandr, svá at hans jafningi mun eigi finnast; hann sparar eigi gull né gersemar nær við alla, er þiggja vilja; hann er lálegr at líta, enn mikill at reyna ok torveldr, manna fríðastr, stórlátr við ómilda, enn ljúfr ok hógværr við vesæla, ok við alla þá, sem ekki brjóta bág í móti honum; manna lítilátastr, svá at jafnblítt svarar hann fátækum sem ríkum; svá er hann mikill ágætismaðr, at hans nafn mun eigi fyrnast á meðan veröldin er bygð; hann hefir ok skattgilt alla konunga þá, sem at eru í nánd honum, því allir vilja honum fúsir þjóna. Svipdagr segir: Hér hefir þú þá sögu at segja, at ek em ráðinn í, at fara á fund Hrólfs konungs ok allir vér brœðr, ef hann vill taka við oss. Svipr bóndi mælti: Þèr munuð ráða ferðum yðar ok athöfnum, enn bezt þætti mér, at þér værið heima með mér; þeir kváðu, at ekki mundi þess tjá at leita. Síðan báðu þeir föður sinn vel lifa ok svá móður, enn þeir fara leið sína á burt, ok alt þar til, er þeir kómu á fund Hrólfs konungs. Svipdagr gekk þegar fyrir konung ok kvaddi hann; konungr spyrr, hverr hann væri. Svipdagr segir honum nafn sitt, ok svá allra þeira ok kveðst hafa verit með Aðils konungi um hríð. Hrólfr konungr mælti: Hvar fyrir fórstu hingat, því ekki er mikil vinátta á milli Aðils ok várra manna? Svipdagr sagði: Veit ek þat, herra, þó vil ek leitast við at gerast yðarr maðr, ef kostr er á, ok vér brœðr allir, enn þó mun yðr þykja lítit koma til vár. Konungr segir: Ekki hafða ek þat ætlat, at gera mér vini af mönnum Aðils konungs, enn fyrst þér hafið sótt á minn fund, þá mun ek taka við ykkr,

því at ek hygg, at sá hafi betr, er ykkr vísar ekki frá, því at ek sè, at þið eruð gildir garpar; hefi ek spurt, at þit hafið mikla frægð unnit, drepit berserki Aðils konungs ok unnit mörg þrekvirki önnur. Hvar vísar þú mér til sætis? sagði Svipdagr. Konungr segir: Sitið hjâ þeim manni, er Bjálki heitir, ok látið liggja tólf manna rúm innar fyrir ykkr. Heitit hafði Svipdagr Aðils konungi at koma til hans, áðr hann fœri í burt. Nú ganga þeir brœðr til rúms þess, sem konungr hafði vísat þeim. Svipdagr spurði Bjálka, því þau rúm skyldi auð liggja innar frá þeim. Bjálki segir, at þeir siti þar berserkir tólf konungsins, þá þeir kœmi; þeir vóru þá í hernaði. Skúr heitir dóttir Hrólfs konungs, enn önnur Drífa. Drífa var heima með konunginum, ok allra kvenna kurteisust. Drífu var vel til þeira brœðra, ok þokkaði alt heldr vel fyrir þeim. Svá fór nú fram um sumarit, ok alt þar til berserkir kómu heim um haustit til hirðarinnar; ok eftir siðum sínum þá gengu þeir fyrir hvern mann, þá þeir kómu í höllina, ok spurði sá, er fyrir þeim gekk, hvárt sá teldist jafnsnjallr honum, sem fyrir sat, ok leituðu menn sér ýmsra atkvæða um þat, sem þeim þótti bezt sóma, ok mátti þat þó heyra á orðum hvers, at þá þótti sik mikit vanta á, at vera jafnsnjalla; ok nú gengr hann fyrir Svipdag, ok spyrr, hvárt hann þættist jafnsnjallr. Svipdagr sprettr upp, ok bregðr sverði, ok kveðst í engan stað ósnjallari enn hann. Berserkr mælti: Högðu þá í hjálminn. Svipdagr gjörði svá, ok beit ekki á, ok síðan vildu þeir berjast. Hrólfr konungr hljóp í milli þeira, ok sagði þeim skyldi þat ekki hlýðast, ok skyldu þeir heita jafnir þaðan í frá: ok báðir mínir vinir; ok eftir þat sættust þeir, ok eru jafnan á einu ráði,

liggja í hernaði ok hafa sigr, hvar sem þeir kómu. Hrólfr konungr sendi menn til Svíþjóðar á fund Yrsu drotningar móður sinnar, ok bað hana at senda sér fé þat, sem Helgi konungr hafði átt, faðir hans, ok Aðils konungr hefði tekit til sín, þá er Helgi konungr var drepinn. Yrsa kvað þat maklegt, þó hun kœmi því til áleiðis, ef henni væri þat mögulegt: enn ef þú leitar sjálfr eftir fénu, þá skal ek þér holl í ráðum, son minn, enn Aðils konungr er maðr svá fégjarn, at hann hirðir aldri, hvat hann vinnr til þess, ok svá bað hun segja Hrólfi konungi, ok sendi honum þarmeð sœmilegar gjafir.

XXIII. KAPÍTULI.

Hernaðr Hrólfs konungs. — Hrólfr konungr skattgildir Hjörvarð konung mág sinn.

Hrólfr konungr liggr nú í hernaði, ok dvelst nú fyrir þat, at hann fari til fundar við Aðils konung; hann kemr nú undir sik miklum afla, ok alla konunga, sem hann finnr, þá gerir hann skattgilda undir sik, ok bar þat mest til, at allir enir mestu kappar vildu með honum vera ok engum öðrum þjóna, því hann var miklu mildari at fé enn nokkurir konungar aðrir. Hrólfr konungr setti þar höfuðstað sinn, sem Hleiðargarðr heitir; þat er í Danmörk, ok er mikil borg ok sterk, ok meiri rausn ok hoffrakt var þar, enn nokkurs staðar, ok í öllu, því sem til stórlætis kom, eða nokkurr hafði spurn af. Hjörvarðr hét einn ríkr konungr; hann fekk Skuldar dóttur Helga konungs, enn systur Hrólfs konungs; þat var gert með ráði Aðils konungs ok Yrsu drotningar ok Hrólfs bróður hennar. Ok eitthvert sinn bauð Hrólfr konungr Hjörvarði mági sínum til veizlu. Þat var einn dag, er hann var at

veizlunni, at svá bar til, at þeir vóru úti staddir konungarnir, at Hrólfr konungr brá brókabelti sínu, ok fekk Hjörvarði konungi á meðan sverð sitt; ok sem Hrólfr konungr hafði brugðit um sik aftr brókabeltinu, tók hann aftr við sverðinu, ok mælti til Hjörvarðs konungs: Þat vitu við báðir, sagði hann, at þat hefir lengi verit mælt, at sá skal vera undirmaðr annars jafnan síðan, er tekr við sverði annars, á meðan hann bregðr brókabelti; skaltu nú vera undirkonungr minn, ok þola þat vel sem aðrir. Hjörvarðr varð þessu ákaflega reiðr, ok verðr þó at láta svá standa; ferr heim við svá búit, ok unir illa við sinn hlut; seldi þó skatt Hrólfi konungi eftir því, sem aðrir hans undirkonungar, þeir sem honum áttu hlýðni at veita; ok endar hér Svipdags þátt.

Böðvars þáttr.

XXIV. KAPÍTULI.

Frá Hringi konungi ok kvánfangi hans.

Þar er nú til máls at taka, at norðr í Noregi fyrir Uppdölum réð sá konungr, er Hringr hét. Hann átti þann son, er Björn hét. Þat er nú sagt, at drotning andaðist, ok þótti þat mikill skaði konungi ok mörgum öðrum út í frá. Landsmenn ok ráðuneyti hans báðu hann kvángast aftr, ok þat verðr, at hann sendir menn suðr í lönd at biðja sér konu; enn á móti þeim kómu andviðri mikil ok stórir stormar, ok verða nú at snúa stöfnum ok halda undan veðrinu; ok þar kemr máli, at þá rekr norðr á Finnmörk ok vóru þar um vetrinn. Þeir fóru einn dag á land upp, ok kómu

at húsi einu; þar sátu inni tvær konur, vænar at áliti; þær fögnuðu þeim vel, ok spurðu, hvaðan þeir væri at komnir. Þeir sögðu alt um ferðir sínar, ok hvat at erendum var; þeir spurðu, hvaða konum þær væri, eða fyrir hverja sök þær væri komnar þar einmana ok svá langt frá öðrum mönnum, svá fríðar konur ok vænar. Sú eldri sagði: Til als berr nokkut, sveinar, vér erum hér fyrir þær sakir, at einn ríkr konungr bað dóttur minnar, enn hun vildi ekki eiga hann, enn hann hét henni afarkostum aftr í mót, ok því hefi ek hana hér í leyni, á meðan faðir hennar ekki kemr heim, því hann liggr í hernaði. Þeir spurðu, hverr hennar faðir væri; móðir hennar sagði: Hun er dóttir Finna konungs. Þeir spurðu, hvat þær héti. Sú eldri sagði: Ek heiti Ingibjörg, enn Hvít heitir dóttir mín; er ek frilla Finna konungs. Ein mær var þar at þjóna þeim. Konungsmönnum leizt vel á þær, ok þat er ráðagerð þeira, at leitast eftir, ef Hvít vildi fara með þeim ok giftast Hringi konungi; bar sá þetta mál upp fyrir hana, sem fyrir konungserendum var. Hun svaraði þessu ekki fljótt, enn veik þó til forsjá móður sinnar. Svá er, sem mælt er, at úr hverju vandræði verðr nokkut at ráða, sagði móðir hennar, ok þyki mér illa, at faðir hennar er gerðr fornspurðr at þessu, enn þó verðr á þetta at hætta; ef hun skal at nokkuru nær vera; eftir þetta býst hun til ferðar með þeim. Síðan fóru þeir leið sína, ok fundu Hring konung, ok þegar fréttu sendimenn eftir, hvárt konungr vildi eiga þessa kvinnu, eða fœri hun aftr sömu leið. Konungi leizt vel á vífit, ok gerði þegar brullaup til hennar; vill hann ekki gefa gaum at, þótt at hun sé eigi rík; er konungr nokkut við aldr, ok fanst þat brátt á drotningu.

XXV. KAPÍTULI.

Hvít drotning leggr á Björn konungsson, at hann verði at híðbirni.

Karl einn átti bú þar skamt frá konungi; hann átti sér konu ok dóttur eina barna, er Bera hét; hun var á ungum aldri ok væn at âliti. Björn konungsson ok Bera karlsdóttir léku barnleikum saman, ok felst vel á með þeim. Karl var auðigr at fé, ok hafði lengi legit í hernaði á unga aldri, ok var enn mesti kappi. Þau Bera ok Björn unnu hvárt öðru mikit, ok hittust þau jafnan; liðu nú svá stundir fram, at ekki verðr til tíðinda; þroskast Björn konungsson mikit, ok gerist hann bæði mikill ok sterkr; hann var vel mannaðr um allar iðróttir. Hringr konungr var löngum úr landi ok í hernaði, enn Hvít var heima, ok stjórnaði landi; ekki var hun vinsæl af alþýðu, enn við Björn lét hún allblítt, enn hann þektist þat lítt. Ok eitt sinn, er konungr fór heiman, rœddi drotning við Hring konung, at Björn sonr hans skyldi heima vera með henni til landstjórnar; konungi þótti þat ráðlegt; gerðist drotning nú ríklunduð ok drambsöm. Konungr sagði syni sínum Birni, at hann skuli vera heima, ok gæta lands með drotningu; Björn sagði sér lítit um þat vera, ok sagði, at sér sé stórilla til drotningar; konungr sagði, at hann skyldi eftir vera; ferr konungr nú úr landi með miklu fjölmenni. Björn gengr nú heim eftir viðtal þeira föður hans, ok þótti mjök sinn veg hvárum þeira; hann gekk til rúms síns, ok var heldr fákátr, ok var rauðr sem blóð; drotning gengr til tals við hann ok vill gleðja hann, ok mælti til vináttu við Björn; hann bað hana í burtu fara; hun gerir svá at sinni. Oft kom hun þó at máli við hann, ok sagði, at þat væri vel fallit, at þau bygði eina rekkju

á meðan konungr væri í burtu, ok kallaði miklu betri þeira samvistu, enn þat hun ætti svá gamlan mann, sem Hringr konungr var. Björn tekr þessu máli þunglega, ok sló hana kinnhest mikinn, ok bað hana dragast í burt, ok hratt henni frá sér. Hun kvaðst þessu óvön, at hún væri hrökt eða barin: ok þyki þér betra, Björn, at spenna heldr karlsdóttur, ok er þér þat maklegt, sem von er á, ok svívirðilegra, enn njóta minnar ástar ok blíðu, ok væri þat ekki fjarri, þótt nokkut kœmi í mót þrá þinni ok heimsku; hun lýstr nú til hans með úlfhanzka, ok segir, at hann skyldi verða at einum híðbirni ólmum ok grimmum: ok nýta þér þó enga fœðslu aðra, enn fé föður þíns; skaltu drepa þat þér til matar, meirr enn dœmi séu til, ok aldri skaltu úr þessum álögum fara, ok skal þér þessi minning verri enn engin.

XXVI. KAPÍTULI.

Drepinn Björn konungsson.

Eftir þat hverfr Björn í burt, ok veit enginn, hvat af honum verðr; ok er menn sakna Björns, þá er hans farit at leita, ok finst hann hvergi, sem líklegt er. Frá því er nú at segja, at fé konungs er drepit niðr at handamáli, ok einn grábjörn legst á þat, bæði mikill ok grimmlegr. Eitt kveld berr þat til, at karlsdóttir sér þenna enn grimma björn; björn ferr at henni, ok lætr allblítt við hana; í þessum birni þykist hun kenna augu Björns konungssonar, ok forðaðist hun þat lítt; dýrit gengr þá frá henni, enn hun ferr eftir því, ok alt til þess þat kemr at helli nokkurum; ok sem hun kemr at hellinum, þá er maðr fyrir, ok heilsar Beru karlsdóttr; hun kennir, at þetta er Björn Hringsson, ok verðr þar mikill fagnaðarfundr. Þar eru þau í

hellinum um hríð, því hun vildi ekki skiljast við hann, á meðan hun hafði kost; hann kallar henni þat ósœmilegt at vera þar hjá honum, því hann sé dýr um daga, enn maðr um nætr. Hringr konungr kemr nú heim úr hernaðinum, ok er honum sagt, hver tíðindi at til hafa borit á meðan hann hefir verit í burt: hvarf Björns sonar hans, ok þat annat, um þat mikla dýr, sem komit væri í landit, ok mest legðist á sjálfs hans fé. Drotning eggjaði fast at láta drepa dýrit, enn þó frestaðist þat um hríð; lætr konungr sér fátt um þetta finnast, ok þykir með undarlegu móti vera. Einhverja nótt er þau Bera vóru í rekkju sinni ok Björn konungsson, tók Björn til orða ok mælti: Svá grunar mik, at banadagr minn muni vera á morgun, ok munu þeir fá mik veiddan, enda þykir mér ekki gaman at lífinu fyrir ósköpum þeim, sem á mér liggja, þó þat eina sé mér til yndis, sem við erum bæði, enn þó mun því nú bregða. Hring þenna mun ek gefa þér, er undir vinstri hendi mér er. Þú munt sjá liðit á morgin, sem at mér sœkir, ok þá ek er dauðr, farðu til konungsins, ok biddu hann at gefa þér þat, sem er undir bóg dýrsins vinstra megin, enn hann mun því játa þér; drotning mun gruna þik, þá er þú ætlar í burt, ok mun hun gefa þér at eta af dýrs slátrinu, enn þat skyldir þú eigi eta, því þú ert kona eigi heil, sem þú veizt, ok muntu fœða sveina þrjá, er við munum eiga, ok á þeim mun þat sjá, ef þú etr af dýrs slátrinu, enn drotning þessi er et mesta tröll. Síðan far nú heim til föður þíns, ok þar muntu fœða sveinana; einn mun þér þó verstr þykja; ok ef þú mátt eigi annast þá heima fyrir ósköpum þeira ok ófyrirleitni, leiddu þá í burtu, ok farðu hingat til hellisins með þá. Hér muntu sjá kistu með þremr gólf-

um; þat munu segja rúnir þær, sem þar eru hjá, hvat hverr þeira skal eignast; vápn þrjú eru í berginu, ok skal þat hverr hafa, sem honum er ætlat; sá, sem fyrst kemr til sonr okkar, skal Þórir heita, annarr Elgfróði, þriði Böðvarr, ok þyki mér þess líkara, at þeir verði eigi litlir fyrir sér, ok þeira nöfn munu lengi uppi vera. Hann segir henni fyrir marga hluti, ok steypist síðan bjarnarhamrinn yfir hann, ok gengr björninn svá út, ok hun eftir honum, ok litast um, ok þá sér hun komit mikit lið fram fyrir fjallsöxlina, ok fara margir hundar ok stórir fyrir liðinu. Björninn rennr nú frá hellinum ok með fjallinu fram; koma hundarnir ok konungsmennirnir í móti honum, ok varð hann þeim torsóttr; meiddi hann marga menn fyrir þeim, áðr hann yrði sóttr, ok alla hunda deyddi hann. Þar kom at þeir slógu hring um hann, ok sveimaði hann þá innan um hringinn, ok sér, í hvert efni komit er, at hann fær eigi undan komizt; snýr hann þá þangat, sem konungr stendr ok þrífr þann mann, sem næstr stóð honum, ok reif hann kvikan í sundr; þá var björninn svá móðr, at hann kastaði sér flötum niðr; hlaupa þeir þá skjótt at ok drepa hann. Þetta sér karlsdóttir; hun gengr at konungi, ok mælti: Vilit þér, herra, gefa mér þat, sem undir vinstra bóg dýrsins er? Konungr játaði því; sagði þat eitt mundu þar vera, at honum mundi vel sóma at veita henni þat. Konungsmenn höfðu þá flegit björninn mjök; Bera gekk þá at, ok tók í burtu hringinn ok varðveitti, enn eigi sáu menn, hvat hun tók, enda var þar ekki eftir leitat. Konungr spyrr, hver hun væri, því hann kendi hana eigi; hun sagði til sín, sem henni sýndist, ok annat enn var.

XXVII. KAPÍTULI.

Fæddir þeir Elgfróði, Þórir ok Böðvarr.

Konungr ferr nú heim ok Bera í ferð með konungi; drotning var allkát, ok tók vel við henni, ok frétti, hver hun væri; hun sagði, sem fyrr, eigi et sanna til. Drotning gerir nú veizlu mikla, ok lætr búa 'bjarnarslátrit til fagnaðar mönnum. Karlsdóttir er í skemmu drotningar, ok náir eigi burt at fara, því drotningu grunar, hver hun muni vera, ok þar kemr drotning með disk vonum bráðara; var þar á bjarnarholdit, ok bað Beru neyta. Hun vildi eigi eta. Þetta eru firn mikil, segir drotning, at þú trunsar við fagnaði þessum, er drotning sjálf virðist at bjóða þér, ok tak við skjótt, ellegar skal þér annarr verri; hun bitar fyrir hana, ok þat verðr af leiknum, at hun etr þann bita; drotning skerr þá annan, ok lætr í munn henni, ok þar kemr lítit korn niðr af þeim bita, ok sló þá úr munni sér, ok kveðst eigi meir mundu eta, þó hun píndi hana eða deyddi. Drotning mælti: Vera kann, at nú dugi nokkut, ok hló at. Síðan fór Bera í burt ok heim til föður síns; hun hefir óhœga höfn meðferðar; hun sagði nú föður sínum alla málavöxtu um sitt ráð, hvernig háttat er; ok litlu síðarr tók hun sótt, ok fæddi sveinbarn, þó nokkut með undarlegum hætti; þat var maðr upp, enn elgr niðr frá nafla; hann er nefndr Elgfróði. Annarr sveinn kemr þar til, ok er kallaðr Þórir; hundsfœtr vóru á honum frá rist, ok því var hann kallaðr Þórir hundsfótr; hann var maðr fríðastr sýnum fyrir annat. Enn þriði sveinn kom til, ok var sá allra vænstr; sá er kallaðr Böðvarr, ok var honum ekki neitt til lýta. Böðvari ann hun mest. Þeir renna nú upp sem gras; ok þá

þeir eru at leikum með öðrum mönnum, eru þeir grimmir ok óvægir um alt; fá menn harðleikit af þeim; meiðir Fróði marga menn fyrir konungi, enn deyddi suma með öllu.

XXVIII. KAPÍTULI.

Elgfróði vitjar fjár ok vápna eftir föður sinn ok legst út síðan.

Svá fór fram um hríð, þar til at þeir eru tólf vetra gamlir; þeir eru þá svá sterkir, at engir konungsmenn stóðust fyrir þeim, ok mega þá ekki at leikum vera. Þá sagði Fróði móður sinni, at hann vill fara í burt, ok má ek ekki við menn eiga, því þeir eru ölmusur einar, ok meiðast strax, þá við er komit; hun sagði honum ekki hent í fjölmenni fyrir óvægi sína. Móðir hans ferr nú með honum til hellisins, ok vísar honum til þess fjár, sem faðir hans hafði honum ætlat, því Björn hafði þat alt âkveðit, hvat hverr skyldi hafa. Fróði vildi taka meira, ok náði ekki, því þat var minst féit, sem honum var ætlat; ok nú sér hann, hvar vápnin taka fram úr berginu; tekr hann fyrst til hjaltanna, ok er sverðit fast, svá hann náir því eigi; þá þrífr hann til öxarskaftsins, ok er eigi lausara. Þá mælti Elgfróði: Má vera at sá einn hafi ætlat, er gripum þessum hefir hér komit, at vápna skifti skuli fara eftir fjárskiftum öðrum; þrífr nú til heftisins, ok var þat þegar laust; þar fylgði ein skálm heftinu; hann leit á skálmina um hríð, ok mælti síðan: Ójafngjarn hefir sá verit, er þessum gripum hefir átt at skifta; leggr nú skálminni tveim höndum í bergit, ok vill brjóta hana sundr, enn skálmin hljóp inn í bergit, svá at skellist við heftit, enn þó brotnaði hun ekki at heldr. Þá mælti Elgfróði: Hvat mun varða, hvernig ek ferr með óþokkagrip þenna, því

ekki er örvænt, at bita kunni. Eftir þat kvaddi hann móður sína at skilnaði. Fróði ferr nú á kjalveg einn, ok gerist þar illvirkr ok drepr menn til fjár sér, ok smíðar sér skála ok býst þar um.

XXIX. KAPÍTULI.

Þórir hundsfótr vitjar fjár ok vápna eftir föður sinn. Ferr á fund Elgfróða ok síðan til Gautlands.

Hringr konungr þykist nú vita, hverjum kynstrum þetta muni gegna altsaman, ok hefir ekki um þat fyrir alþýðu, ok lætr þó vera kyrt jafnt sem áðr. Litlu síðarr beiðist Þórir hundsfótr at fara í burt, enn móðir hans vísar honum til hellisins, ok svá til þess fjár, sem honum var ætlat, ok segir honum til vápnanna, ok bað hann taka öxina, ok kvað hun svá föður hans hafa fyrir mælt; síðan fór Þórir í burt, ok bað móður sína vel lifa. Hann þrifr fyrst til hjaltanna, ok er sverðit fast; þá tekr hann í heftit, ok er öxin laus, því hun var honum ætluð; síðan tekr hann féit, ok ferr leið sína; hann leggr svá leið, at hann ferr fyrst á fund Elgfróða, bróður síns; hann ferr inn í skála hans, ok sezt niðr í sætit, ok lætr síga höttinn. Litlu síðarr kemr Fróði heim, ok lítr ekki hýrlega til ens komna manns, bregðr nú skálminni ok mælti:

Grenjar skálm,
gengr úr slíðrum,
minnist hönd
hildar verka,

ok keyrir niðr á stokkinn hjá sér, ok gerist mjök ólmr ok illilegr. Þórir kvað þá:

Enn ek læt víðs
á vegi öðrum
öxi mína
jafnt hljóð bera.

Ok þá duldist Þórir ekki lengr, ok kendi þá Fróði bróður sinn, ok bauð honum alt at helmingi við sik, þat sem þá hafði hann samandregit, því þar skorti eigi auð mikinn. Þórir vill þat eigi þiggja; dvelst hann þar um hríð, ok fór í burt síðan. Elgfróði vísaði honum til Gautlands, ok sagði honum, at nýdauðr sé konungr þeira Gautanna, ok bað hann koma í ríki þeira. Hann sagði honum fyrir marga hluti: þat eru lög þeira Gautanna, at þar er stefnt fjölment mót, ok stefnt þangat öllum Gautum; einn stór stóll er settr á mótit, svá sitja mega í rúmlega tveir menn, enn sá skal konungr vera, er þat rúm fyllir, enn mér þykir, sem þú munir þat rúm ótæpt fylla; eftir þat skiljast þeir, ok mælir hvárr vel fyrir öðrum. Fór Þórir nú leið sína, þar til er hann kemr til Gautlands til jarls eins, ok tók jarlinn honum vel, ok var þar um nóttina. Þat sagði hverr maðr, sem Þóri sá, at hann mætti vel vera yfir Gautum konungr fyrir vaxtar sakir, ok sögðu, at færri mundu þar slíkir; ok þá komit er at þingstaðnum, þá ferr þetta eftir því, sem Fróði bróðir hans hafði sagt honum fyrir. Höfundr einn var þar til settr, at skora þetta mál með sannindum; settust margir í þetta sæti, ok kallaði höfundr engum sœma. Þórir gengr seinastr, ok sezt hann þegar í stólinn. Höfundr mælti: Þér er sætit hœfilegast; muntu dœmdr til þessarrar stjórnar; síðan gefa landsmenn honum konungsnafn, ok er hann kallaðr Þórir konungr hundsfótr, ok eru miklar sögur frá honum. Hann var vinsæll, ok háði margar orrostur, ok hafði oftast sigr; sitr hann nú í ríki sínu um hríð.

XXX. KAPÍTULI.

Böðvarr vinnr á Hvít drotningu. — Hringr konungr andast, ok tekr Böðvarr ríki eftir hann.

Böðvarr er heima með móður sinni. Hun unni honum mikit; allra manna var hann gervilegastr ok fríðastr sýnum; ekki var hann mjök málkunnigr mönnum. Hann spyrr móður sína eitt sinn, hverr faðir hans væri; hun sagði honum líflát hans ok allan atburð, ok hversu hann varð fyrir ósköpum af stjúpmóður sinni. Böðvarr sagði: Ilt eigu vér þessu flagði at launa. Þá sagði hun honum, hvernig hun var neydd af drotningu, at eta af bjarnarholdinu: ok þat sér nú á bræðrum þínum, Þóri ok Elgfróða. Böðvarr mælti: Eigi þætti mér Fróða óskyldara at hefna föður várs á þessu blauða flagði, enn at drepa menn saklausa til fjár sér ok gera illvirki, ok svá þótti mér Þórir fara undarlega í burt, at hann gerði eigi skessu þessarri nokkura áminning ok vænti ek þat sé bezt ráð, at ek seti henni nokkurar skriftir fyrir vára hönd. Bera mælti: Stiltu svá til, at hun megi ekki fjölkyngi við koma, svá þik megi skaða; hann kvað svá vera skyldu. Eftir þat fara þau Bera ok Böðvarr á konungs fund, ok nú segir hun konungi alt, hvernig háttat er með ráði Böðvars, ok sýnir honum hringinn, hvern hún hafi tekit undan bógnum dýrsins, ok Björn sonr hans hafi áttan. Konungr lézt at vísu kenna hringinn: hefir mik næsta grunat, at þetta mundi af hennar ráðum vera um kynstr þessi öll saman, sem hér hafa við borit, enn fyrir ástar sakir við drotningu hefi ek látit kyrt vera. Böðvarr mælti: Lát hana nú í burt fara, ella munu vér hefna á henni; konungr kvaðst vilja bœta honum fé, eftir því, sem hann vildi, ok væri enn kyrt, ok gefa honum ríki til forráða ok jarlsnafn nú strax,

enn eftir sinn dauða konungdóm, ok væri henni ekki gert til meins. Böðvarr kveðst ekki konungr vilja vera, heldr kvaðst hann vilja með konungi vera ok honum þjóna: ertu svá fanginn fyrir þessum óvætti, at þú heldr varla viti þínu né réttum konungdómi, ok skal hun hér aldri þrífast upp frá þessu. Böðvarr var þá svá ólmr við at eiga, at konungr þorði ekki at fást við hann. Böðvarr gengr þá til skemmu drotningar, ok hefir í hendi skreppu nokkura; konungr fór á eftir ok móðir hans; enn er Böðvarr kom í skemmuna, smýr hann at Hvít drotningu, ok setr belg skorpinn á höfuð henni, ok dregr at hálsinum fyrir neðan; setti hann henni síðan vangahögg, ok barði hana til heljar með ýmislegum píningum, ok dró hana svá um öll stræti; þótti mörgum eða flestum þar innan hallar þetta ekki verra enn hálfneitt, enn konungi stórilla, ok gat ekki at gert; lét Hvít drotning svá sitt arma líf; var Böðvarr þá âtján vetra, er þetta var tíðinda. Litlu síðarr tekr Hringr konungr sótt ok andast. Eftir þat tekr Böðvarr þar við ríki, ok unir þar litla hríð; síðan stefnir hann þing við landsmenn, ok talar þar á þinginu, at hann vill í burtu fara, enn hann gifti móður sína manni þeim, sem Valsleitr hét, hann var þar áðr jarl, ok sitr Böðvarr í veizlunni, áðr enn hann ríðr.

XXXI. KAPÍTULI.

Viðreign þeira bræðra Böðvars ok Elgfróða.

Eftir þetta ríðr hann í burt einnsaman, ok ekki hefir hann með sér mikit gull né silfr né aðra fjárhluti, nema hann er vel búinn at vápnum ok klæðum; hann ríðr nú sínum góða hesti fyrst til hellisins eftir vísan móður sinnar; verðr sverðit laust, þá hann tekr til

hjaltanna; þat fylgði því sverði, at aldri mátti því bregða utan þat væri mannsbani; þat skyldi eigi undir höfuð leggja, ok eigi á hjalt reisa; eggjar skyldi þrisvar sinnum á allri æfi sinni brýna, ok eigi mátti bregða annat skeið, svá var þat torsótt; þenna mæta grip vildu þeir brœðr allir eiga. Böðvarr sótti á fund Elgfróða bróður síns; hann gerði umgjörð at sverðinu af björk; ekki verðr tíðinda í ferð hans, fyrr enn hann kemr aftan dags at skála mikum; þar réð fyrir Elgfróði. Böðvarr leiðir inn hest sinn, ok þykist eiga at heimilu þat alt, er hann þykist þurfa. Fróði kemr heim um kveldit, ok rennir illa augum á hann; Böðvarr ferr ekki at því, ok lætr hefjast við; svá hestarnir eigast ok ilt við, ok vill hvárr reka annan af stallinum. Fróði tekr þá til orða: Þetta er ofsamaðr mikill, er þorir at setjast hér inn at ólofi mínu. Böðvarr lét slúta höttinn, ok svarar engu. Elgfróði stendr upp, ok bregðr skálminni, ok skellir síðan upp at heftinu, ok ferr svá tvisvar sinnum; Böðvarr bregðr sér ekki við; í þriðja sinn bregðr hann skálminni, ok stefnir nú at honum, ok hyggr hann, at sá maðr kunni ekki at hræðast, er kominn var; ætlar nú hann skuli undir sér taka; ok sem Böðvarr sér í hvert efni komit er, vill hann eigi lengr bíða, stendr nú upp ok rennr undir hönd honum. Elgfróði varð þess harðari undir höndum, ok eigast þeir við miklar sviftingar, ok þá ferr ofan hattr Böðvars, ok þá kennir Fróði hann, ok mælti: Velkominn frændi! Ok höfum við helzt lengi þessar sviftingar haft; ekki sakar enn til, segir Böðvar. Elgfróði mælti: Varlega mun þér þó enn, frændi, við mik at eiga, ef vit skulum þat þreyta, ok muntu hér enn aflsmunar kenna, ef vit skulum eigast við, ok ekki hlífast við. Fróði bauð honum þar at vera,

ok eiga alt hálft við sik. Böðvarr vill þat eigi, ok þótti honum þat ilt, at drepa menn til fjár sér; hann ferr nú á burt eftir þetta. Fróði fór á leið með honum, ok segir honum þat, (at hann) hafi mörgum manni grið gefit, þeim er litlir vóru fyrir sér, ok við þat gladdist Böðvarr, ok sagði, hann gerði þat vel: ok flesta skyldir þú í friði láta fara, þó þèr þœtti nokkut við þá. Elgfróði segir: Mér eru allir hlutir illa gefnir, enn þat er þér eitt til, at fara á fund Hrólfs konungs, því þar vilja allir vera enir mestu kappar með honum, því at stórlæti hans er miklu meira, rausn ok hugprýði, enn allra konunga annarra. Síðan tók Fróði ok stjakaði honum; þá mælti Fróði: Ekki ertu svá sterkr, frændi, sem þér hœfir. Fróði nam sér blóð í kálfanum, ok bað hann drekka, ok svá gerir Böðvarr; þá tók Fróði til hans í annat sinn, ok þá stóð Böðvarr í sömu sporum; helzt ertu nú sterkr, frændi, sagði Elgfróði, ok vænti ek, at þér hafi komit at haldi drukkrinn, ok þú munt verða fyrirmaðr flestra um afl ok hreysti, ok um alla harðfengi ok drengskap, ok þess ann ek þér vel. Eftir þetta sté Fróði í bergit, er var hjá honum, alt til lagklaufa. Þá mælti Fróði: Til þessa spors mun ek koma hvern dag, ok vita, hvat í sporinu er; mold mun verða, ef þú verðr sóttdauðr, vatn, ef þú verðr sjódauðr, blóð, ef þú verðr vápndauðr, ok mun ek þá hefna þín, því ek ann þér mest allra minna.

XXXII. KAPÍTULI.

Böðvarr ferr á fund Þóris konungs bróður sins.

Skiljast þeir nú, ok ferr Böðvarr leið sína, til þess at hann kom til Gautlands, ok var Þórir konungr hundsfótr eigi heima; þeir vóru menn svá líkir, at

hvárigan mátti þekkja frá öðrum, ok ætluðu landsmenn, at Þórir mundi heim kominn, ok er hann þar settr í hásæti, ok þjónat jafnt sem konungi at öllum hlutum, ok skipat í rekkju hjá drotningu, því Þórir var kvángaðr. Böðvarr vill eigi liggja undir þeiri blæju, sem hun hefir; þetta þótti henni undarlegt, því hun hugði þat sannlega bónda sinn, enn Böðvarr sagði henni alt, hvernig háttat er; hun lét þá ekki á sér finna; ok svá breyttu þau hverja nótt, ok skröfuðust svá við, fram til þess Þórir kom heim, ok verða menn þá at þekkja, hverr maðrinn er. Verðr þá fagnaðarfundr með þeim brœðrum; segir Þórir, at engum mundi hann svá öðrum trúa, at byggja nærri drotningu sinni. Þórir bauð honum þar at vera, ok hafa til helminga við hann alt lausafé. Böðvarr kveðst eigi vilja þat. Þórir bauð honum þá at fara með, sem hann vildi, eða fá honum lið; eigi vildi hann þat. Reið Böðvarr á burt, ok fór Þórir á leið með honum, ok skilja þeir brœðr með vináttu ok þó með leynd nokkurri; ok er ekki sagt af ferðum hans, fyrr enn hann kemr fram í Danmörk ok þartil hann á skamt til Hleiðargarðs.

XXXIII. KAPÍTULI.

Böðvarr gistir hjá karli ok kerlingu.

Einn dag var væta mikil, ok verðr Böðvarr vátr mjök, ok mœðist fast hestrinn, ok gerðist móðr undir honum, er hann reið mikit, enn gerðist geysilega blautt ok þungreitt; gerðist mikit myrkr ok ofanfall á nóttinni; ok eigi finnr hann fyrr, enn hestrinn drepr fótum í hæð nokkura. Böðvarr stígr af baki, ok leitast fyrir, ok skilr hann, at þar muni vera hús nokkut, ok finnr hann, at þar eru dyrr á; hann lýstr á

hurðina; þar gengr maðr út. Böðvarr beiðist þar vistar um nóttina; húsbóndinn sagðist ekki vísa honum burt á náttarþeli, enn hann væri ókunnigr. Bónda þykir maðrinn vera mikilúðlegr, alt þat, er hann má á sjá. Þar er Böðvarr um nóttina í góðum beinleika; hann spurði margt frá afreksverkum Hrólfs konungs eða kappa hans, eða hversu langt væri þangat. Nei, sagði karl, þangat er nú allskamt, eða ætlar þú þangat? Já, sagði Böðvarr, þat er ætlun mín; karl sagði honum mundu þat vel hent, því ek sé þú er mikill maðr ok sterkr, enn þeir þykjast vera garpar miklir, ok við þetta grætr kerling hástöfum, þá þeir geta Hrólfs konungs ok kappa hans í Hleiðargarði. Hvat grætr þú, fáráð kerling? segir Böðvarr. Kerling mælti: Við karl minn áttum einn son, þann Höttr hét, ok einn dag fór hann til borgarinnar at skemta sér, enn þeir glettust við hann konungsmennirnir, ok þat stóðst hann illa; síðan tóku þeir hann ok settu í beina sorp; enn þat er háttr þeira um matmál, ok svá sem af er étit hverju beini, þá kasta þeir til hans; fær hann af því stundum stór mein, ef á hann kemr, ok ekki veit ek, hvárt hann er lífs eða dauðr; enn þau laun vilda ek af þér hafa fyrir minn beinleika, at þú kastaðir til hans minna beini heldr enn meira, ef hann er ekki dauðr út af. Böðvarr segir: Ek skal gera eftir því, sem þú beiðir, ok ekki þykir mér þat svá garplegt, at berja menn beinum eða hata börn eðr smámenni. Þá gerir þú vel, sagði kerling, því þín hönd sýnist mér sterkleg, ok veit ek víst, hann á engan stað fyrir þínum höggum, ef þú vilt ekki hlífast við.

XXXIV. KAPÍTULI.

Böðvarr kemr til Hrólfs konungs.

Síðan fór Böðvarr leið sína til Heiðargarðs. Hann kemr til konungs atsetu. Böðvarr leiðir síðan hest sinn á stall hjá konungs hestum enum beztu ok spyrr engan at; gekk síðan inní höllina, ok var þar fátt manna. Hann sezt utarlega, ok sem hann hefir verit þar litla hríð, heyrir hann þrösk nokkut utar í hornit í einhverjum stað. Böðvarr lítr þangat, ok sér, at mannshönd kemr upp úr mikilli beinahrúgu, er þar lá; höndin var svört mjök. Böðvarr gengr þangat til ok spyrr, hverr þar væri í beinahrúgunni; þá var honum svarat ok heldr óframlega: Höttr heiti ek, Bökki sæll. Því ertu hér? segir Böðvarr, eða hvat gerir þú? Höttr segir: Ek geri mér skjaldborg, Bökki sæll. Böðvarr sagði: Vesall ertu þinnar skjaldborgar. Böðvarr þrífr til hans, ok hnykkir honum burt úr beinahrúgunni. Höttr kvað þá hátt við, ok mælti: Nú viltu mér bana; ger eigi þetta, svá sem ek hefi nú vel um búizt áðr, enn þú hefir nú rótat sundr skjaldborg minni, ok hafða ek nú svá gert hana háva utan at mér, at hun hefir hlíft mér við öllum höggum ykkar, svá ekkert högg hefir komit á mik lengi, enn ekki var hun enn svá búin, sem ek ætlaði hun skyldi verða. Böðvarr mælti: Ekki muntu fá skjaldborgina gerða lengr. Höttr mælti ok grét: Skaltu nú bana mér, Bökki? Böðvarr bað hann ekki hafa hátt, tók hann upp síðan, ok bar hann út úr höllinni ok til vatns nokkurs, sem þar var í nánd, ok gáfu fáir at þessu gaum, ok þó hann upp allan. Síðan gekk Böðvarr til rúms, sem hann hafði áðr tekit, ok leiddi eftir sér Hött, ok þar setr hann Hött hjá sér, enn

hann er svá hræddr, at skelfr á honum leggr ok liðr, enn þó þykist hann skilja, at þessi maðr vill hjálpa sér. Eftir þat kveldar, ok drífa menn í höllina, ok sjá Hrólfs kappar, at Höttr er settr á bekk upp, ok þykir þeim sá maðr hafa gert sik œrit djarfan, er þetta hefir til tekit. Ilt tillit hefir Höttr, þá hann sér kunningja sína, því hann hefir ilt eitt af þeim reynt; hann vill lifa gjarnan, ok fara aftr í beinahrúgu sína, enn Böðvarr heldr honum, svá hann náir ekki í burtu at fara, því hann þóttist ekki jafnberr fyrir höggum þeira, ef hann næði þangat at komast, sem hann er nú. Hirðmenn hafa nú sama vanda, ok kasta fyrst beinum smám um þvert gólfit til Böðvars ok Hattar. Böðvarr lætr, sem hann sjái eigi þetta. Höttr er svá hræddr, at hann tekr eigi mat né drukk, ok þykir honum þá ok þá, sem hann muni vera lostinn; ok nú mælti Höttr til Böðvars: Bökki sæll, nú ferr at þér stór hnúta, ok mun þetta ætlat okkr til nauða. Böðvarr bað hann þegja; hann setr við holan lófann, ok tekr svá við hnútunni; þar fylgir leggrinn með. Böðvarr sendir aftr hnútuna, ok setr á þann, sem kastaði, ok rétt framan í hann með svá harðri svipan, at hann fekk bana; sló þá miklum ótta yfir hirðmennina. Kemr nú þessi fregn fyrir Hrólf konung ok kappa hans upp í kastalann, at maðr mikilúðlegr sé kominn til hallarinnar, ok hafi drepit einn hirðmann hans, ok vildu þeir láta drepa manninn. Hrólfr konungr spurðist eftir, hvárt hirðmaðrinn hefði verit saklauss drepinn. Því var næsta, sögðu þeir; kómust þá fyrir Hrólf konung öll sannindi hér um. Hrólfr konungr sagði þat skyldu fjarri, at drepa skyldi manninn: hafi þit hér illan vanda upp tekið, at berja saklausa menn beinum; er mér í því óvirðing, enn

yðr stór skömm, at gera slíkt; hefi ek jafnan rœtt um þetta áðr, ok hafi þit at þessu engan gaum gefið, ok hygg ek, at þessi maðr muni ekki alllítill fyrir sér, er þér hafi nú áleitað, ok kallið hann til mín, svá ek viti, hverr hann er. Böðvarr gengr fyrir konung, ok kveðr hann listilega. Konungr spyrr hann at nafni. Hattargriða kalla mik hirðmenn yðar, enn Böðvarr heiti ek. Konungr mælti: Hverjar bœtr viltu bjóða mér fyrir hirðmann minn? Böðvarr segir: Til þess gerði hann, sem hann fekk. Konungr mælti: Viltu vera minn maðr, ok skipa rúm hans? Böðvarr segir: Ekki neita ek, at vera yðarr maðr, ok munu vit ekki skiljast svá búit, vit Höttr, ok dveljast nærr þér báðir, heldr enn þessi hefir setit, ellegar vér förum burt báðir. Konungr sagði: Eigi sé ek at honum sœmð, enn ek spara ekki mat við hann. Böðvarr gengr nú til þess rúms, sem honum líkaði, enn ekki vill hann þat skipa, sem hinn hafði áðr; hann kippir upp í einhverjum stað þrem mönnum, ok síðan settust þeir Höttr þar niðr, ok innar í höllinni enn þeim var skipat. Heldr þótti mönnum ódælt við Böðvar, ok er þeim enn mesti íhugi at honum.

XXXV. KAPÍTULI.

Böðvarr vinnr dýrit.

Ok sem leið at jólum, gerðust menn ókátir. Böðvarr spyrr Hött, hverju þetta sætti; hann segir honum, at dýr eitt hafi þar komit tvá vetr í samt, mikit ok ógurlegt, ok hefir vængi á bakinu, ok flýgr þat jafnan; tvau haust hefir þat nú hingat vitjat ok gert mikinn skaða; á þat bíta engin vápn, enn kappar konungs koma ekki heim, þeir sem at eru einna mestir. Böðvarr mælti: Ekki er höllin svá vel skipuð, sem ek

ætlaði, ef eitt dýr skal eyða ríki ok fé konungsins. Höttr sagði: Þat er ekki dýr, heldr er þat et mesta tröll. Nú kemr jólaaftann; þá mælti konungr: Nú vil ek, at menn séu kyrrir ok hljóðir í nótt, ok banna ek öllum mínum mönnum at ganga í nokkurn háska við dýrit, enn fé ferr eftir því, sem auðnar; menn mína vil ek ekki missa; allir heita hér góðu um, at gera eftir því, sem konungr bauð. Böðvarr leyndist í burt um nóttina; hann lætr Hött fara með sér, ok gerir hann það nauðigr, ok kallaði hann sér stýrt í bana. Böðvarr segir, at betr mundi takast. Þeir ganga í burt frá höllinni, ok verðr Böðvarr at bera hann, svá er hann hræddr. Nú sjá þeir dýrit; ok því næst œpir Höttr slíkt, sem hann má, ok kvað dýrit mundu gleipa hann. Böðvarr bað bikkuna hans þegja, ok kastar honum niðr í mosann, ok þar liggr hann, ok eigi með öllu óhræddr; eigi þorir hann heim at fara heldr. Nú gengr Böðvarr móti dýrinu; þat hœfir honum, at sverðit er fast í umgjörðinni, ok nú fær hann brugðit umgjörðinni, svá sverðit gengr úr sliðrunum, ok leggr þegar undir bœgi dýrsins, ok svá fast, at stóð í hjartanu, ok datt þá dýrit til jarðar dautt niðr. Eftir þat ferr hann þangat sem Höttr liggr. Böðvarr tekr hann upp, ok berr þangat, sem dýrit liggr dautt. Höttr skelfr ákaft. Böðvarr mælti: Nú skaltu drekka blóð dýrsins; hann er lengi tregr, enn þó þorir hann víst eigi annat. Böðvarr lætr hann drekka tvá sopa stóra; hann lét hann ok eta nokkut af dýrshjartanu; eftir þetta tekr Böðvarr til hans, ok áttust þeir við lengi. Böðvarr mælti: Helzt ertu nú sterkr orðinn, ok ekki vænti ek, at þú hræðist nú hirðmenn Hrólfs konungs. Höttr sagði: Eigi mun ek þá hræðast, ok eigi þik upp frá þessu. Vel er þá orðit, Höttr félagi (segir Böðvarr);

föru við nú til, ok reisum upp dýrit ok búum svá um, at aðrir ætli kvikt muni vera; þeir gera nú svá. Eftir þat fara þeir heim, ok hafa kyrt um sik, ok veit enginn maðr, hvat þeir hafa iðjat.

XXXVI. KAPÍTULI.

Konungr ok menn hans fara at dýrinu.

Konungr spyrr um morguninn, hvat þeir viti til dýrsins, hvárt þat hafi nokkut þangat vitjat um nóttina; honum var sagt, at fé alt væri heilt í grindum ok ósakat. Konungr bað menn forvitnast, hvárt enginn sæi líkindi til, at þat hefði heim komit; varðmenn gerðu svá, ok kómu skjótt aftr, ok sögðu konungi, at dýrit fœri þar ok heldr geyst at borginni. Konungr bað hirðmenn vera hrausta, ok duga nú hvern eftir því, sem hann hefði hug til, ok ráða af óvætt þenna; ok svá var gert, sem konungr bauð, at þeir bjuggu sik til þess. Konungr horfði á dýrit, ok mælti síðan: Enga sé ek för á dýrinu, enn hverr vill nú taka kaup einn, ok ganga í móti því? Böðvarr mælti: Þat væri næsta hrausts manns forvitnisbót. Höttr félagi, rektu nú af þér illmælit þat, at menn láta, sem enginn krellr né dugr muni í þér vera; far nú ok drep þú dýrit; máttu sjá, at enginn er allfúss til þess annarra. Já, sagði Höttr, ek mun til þess ráðast. Konungr mælti: Ekki veit ek hvaðan þessi hreysti er at þér komin, Höttr, ok mikit hefir um þik skipazt á skammri stundu. Höttr mælti: Gef mér til sverðit Gullinhjalta, er þú heldr á, ok skal ek þá fella dýrit, eða fá bana. Hrólfr konungr mælti: Þetta sverð er ekki berandi nema þeim manni, sem bæði er góðr drengr ok hraustr. Höttr sagði: Svá skaltu til ætla, at mér sé svá háttat. Konungr mælti: Hvat

má vita, nema fleira hafi skipazt um hagi þína, enn sjá þykir? enn fæstir menn þykjast þik kenna, at þú sért enn sami maðr; nú tak við sverðinu, ok njót manna bezt, ef þetta er vel unnit. Síðan gengr Höttr at dýrinu alldjarflega, ok höggr til þess, þá hann kemr í höggfœri, ok fellr dýrit niðr dautt. Böðvarr mælti: Sjáið nú, herra, hvat hann hefir til unnit. Konungr segir: Víst hefir hann mikit skipazt, enn ekki hefir Höttr einn dýrit drepit, heldr hefir þú þat gert. Böðvarr segir: Vera má, at svá sé. Konungr segir: Vissa ek, þá þú komst hér, at fáir mundu þínir jafningjar vera, enn þat þyki mér þó þitt verk frœkilegast, at þú hefir gert hér annan kappa, þar Höttr er, ok óvænlegr þótti til mikillar giftu; ok nú vil ek hann heiti eigi Höttr lengr, ok skal hann heita Hjalti upp frá þessu; skaltu heita eftir sverðinu Gullinhjalta; ok endar hér þenna þátt af Böðvari ok brœðrum hans.

Hjalta þáttr.

XXXVII. KAPÍTULI.

Nú líðr á vetrinn ok þartil, sem berserkja Hrólfs konungs er heim ván. Böðvarr spyrr Hjalta um háttu berserkja. Hann segir, at þat sé vandi þeira, at ganga fyrir sérhvern mann, er þeir koma heim til hirðarinnar, ok fyrst fyrir konunginn, ok spyrja, ef hann teldist jafnsnjall þeim, enn þá segir konungrinn svá: Vant er þat at segja, jafnhraustir menn sem þér eruð, þar sem þér hafið framit yðr í bardögum ok blóðsúthellingum við ýmsar þjóðir svá vel í suðrálfu heimsins

sem norðrálfunni, ok svarar konungr þessu þeim meirr af hugprýði, enn lítilmensku, því hann þekkir sinni þeira, (ok) þeir vinna konunginum mikinn sigr ok mikit fé; þá ganga þeir þaðan, ok spyrja ens sama hvern mann, sem í höllinni er, enn enginn þykist jafnsnjallr þeim. Böðvarr segir: Þat er lítit drengjaval, hér er með Hrólfi konungi, at allir skuli bera bleyðiorð fyrir berserkjum. Nú hætta þeir þessu tali, ok hefir Böðvarr nú verit eitt ár með Hrólfi konungi, ok svá kemr nú annarr jólaaftann, at eitt sinn, at Hrólfr konungr sat undir borðum, at spruttu upp dyrr hallarinnar, ok gengu þar inn tólf berserkir, allir gráir af járnum, svá sem á eina ísmöl sæi. Böðvarr spyrr Hjalta í hljóði, hvárt hann þorir at reyna við einhvern þeira. Já, sagði Hjalti, ekki við einn, heldr við alla, því ek kann ekki at hræðast, þótt ofrefli mitt sé mér á móti, ok ekki skal einn þeira skelfa mik. Nú ganga berserkir fyrst innar eftir höllinni, ok sjá þeir at fjölgat hefir kappa Hrólfs konungs, síðan þeir fóru heiman, ok hyggja vandlega at þeim komumönnum; lizt þeim hann ekki lítill fyrir sér annarr þeira, ok er sagt, at þeim hafi brugðit nokkut undarlega við, þeim, sem fyrir þeim gekk. Nú ganga þeir eftir vanda innar fyrir Hrólf konung, ok spyrja hann sömu orða, sem þeir eru vanir; enn konungr svarar, sem honum þykir þar til horfa eftir vanda, ok ganga svá fyrir hvern mann í höllinni, ok seinast ganga þeir fyrir þá félaga, ok spyrr sá, sem fyrir þeim er, Böðvar, hvárt hann teldist jafnsnjallr honum. Böðvarr segir, at hann teldist ekki jafnsnjallr, heldr snjallari, hvat sem þeir reyndu, ok þyrfti hann ekki at jaga sik sem aðra gyltu, sá fúll merarson, ok stökkr fram á berserkinn ok undir hann, þar hann var í öllum herklæðunum,

ok rekr hann niðr bölvat fall, svá honum lá við beinbrot. Hjalti í annan stað leikr slíkt et sama. Þá varð mikit óhljóð í höllinni, ok þótti Hrólfi konungi horfast til stórs váða, ef sínir menn dræpist niðr; hleypr hann úr hásætinu ok at Böðvari, ok biðr, at láta alt vera kyrt ok í góðan máta, enn Böðvarr segir, hann skuli lífit missa, nema hann telist sèr minni maðr. Hrólfr konungr sagði, þat væri auðgert, ok lét hann berserkinn svá upp standa; ok svá gerði Hjalti eftir konungs skipan. Settust menn síðan hverr í sitt sæti, enn berserkir í sín með þungri áhyggju; taldi Hrólfr konungr fyrir þeim miklar fortölur, at þeir mætti nú sjá þat, at eigi væri neitt svá ágætt, sterkt eða stórt, at ekki mætti þvílíkt finna: fyrirbýð ek ykkr, at vekja nokkur vandræði í minni höllu, enn ef þit bregðið út af þessu, þá skal þat gilda ykkar líf, enn verið sem ólmastir, þá ek á við óvini mína at skifta, ok vinnið svá til heiðrs ok sœmðar; hefi ek nú þat kappaval, at ek þarf ekki upp á yðr at synjast. Allir gerðu góðan róm á máli konungs, ok sættust svá allir heilum sáttum, ok var svá skipat mönnum í höllinni, at Böðvarr var mest metinn ok haldinn, ok sat hann upp á hœgri hönd konunginum ok honum næst, þá Hjalti enn hugprúði, ok gaf konungr honum þat nafn; því mátti hann hugprúðr heita, at hann gekk hvern dag með hirðmönnum konungs, sem hann léku svá út, sem fyrr var frá sagt, ok gerði þeim ekkert grand, enn var nú orðinn miklu meiri maðr, enn þeir, enn konungi þótti várkunn, þótt hann hefði gert þeim nokkura minning eða drepit einhvern þeira; enn til vinstri handar konungi sátu þeir brœðr þrír: Svipdagr, Hvítserkr ok Beigaðr; svá vóru þeir orðnir mikilsháttar, ok þá tólf berserkir ok annat drengjaval svá á báðar síður um

allan kastalann, sem hér eru eigi nefndir. Lét konungrinn þessa sína menn fremja alskyns leika ok listir, með allrahanda gamni ok skemtun, ok reyndist Böðvarr allra mestr hans kappa, hvat sem reyna þurfti, ok í svá miklar virðingar komst hann hjá Hrólfi konungi, at hann eignaðist hans einkadóttur, Drífu; ok leið nú svá fram um stund, at þeir sitja at sínu ríki, ok eru allra manna frægastir.

Svíþjóðar ferð Hrólfs konungs.

XXXVIII. KAPÍTULI.

Ráðin för til Svíþjóðar.

Þat er nú sagt einhvern dag, at Hrólfr konungr sat í sínum konunglega sal, ok allir hans kappar ok stórmenni hjá honum, ok at hann hélt eina kostulega veizlu. Nú sér Hrólfr konungr á báðar hendr, ok mælti: Mikit ofrefli er hér saman komit í eina höll. Þá spurði Hrólfr konungr Böðvar, hvárt hann vissi nokkurn konung slíkan sem hann, ok stýri slíkum köppum. Böðvarr segist eigi vita: enn einn hlutr er sá, at mér þykir hnekkja yðar konunglegri tign. Hrólfr konungr spurði, hverr hann sé. Böðvarr mælti: Þat skortir yðr, herra, at þér heimtið ekki föðurarf yðar til Uppsala, er Aðils konungr mágr yðar sitr yfir með röngu. Hrólfr konungr segir, at torsótt muni eftir því at leita: því Aðils er ekki maðr einfaldr, heldr fjölkunnigr, slœgvitr, kyndigr, grimmúðigr ok enn versti við at eiga. Böðvarr segir: Þó sómir yðr, herra, at leita eftir yðrum hlut, ok finna Aðils konung eitthvert sinn, ok vita, hvernig hann svarar

þessu máli. Hrólfr konungr sagði: Mikill málstaðr er þetta, sem þú vekr upp, því þar eigum vér eftir föðurhefndum at leita, er Aðils konungr enn ágjarni ok prettvísi er, ok skulum vér á hætta. Ekki mun ek þat lasta, segir Böðvarr, at reyna um sinn, hvat þar er fyrir, er Aðils konungr er.

XXXIX. KAPÍTULI

Ferð Hrólfs konungs til Uppsala.

Hrólfr konungr býst nú til ferðar sinnar með hundrað manna, ok auk kappa hans tólf ok berserki tólf. Ekki er sagt frá ferðum þeira, fyrr enn þeir koma til eins bónda; hann stóð úti, er þeir kómu, ok bauð þeim öllum þar at vera. Konungr sagði: Þú ert hraustr maðr, eða hefir þú nokkur efni til þess, því vér erum eigi svá fáir saman, ok er þat ekki smábónda at taka við oss öllum. Hann hló ok mælti: Já, herra, sagði hann, sét hefi ek menn stundum ekki færri koma, þar sem ek hefi verit, ok ekki skal yðr skorta drykk, né svá annat, nætrlangt, eða þat, sem þér þurfið at hafa. Konungr segir: Þá munum vér á þetta hætta. Varð bóndi glaðr við þetta; eru nú teknir hestar þeira, ok unninn þeim beinleiki. Hvert er nafn þitt, bóndi? sagði konungr. Hrana kalla mik sumir menn, sagði hann. Þar er svá beint, at varla þykast þeir hafa komit í beinna stað, ok er bóndi allkátr, ok þess spyrja þeir hann einskis, at hann kynni eigi úr öllu at leysa, ok þykir þeim hann vera enn óheimskasti; tóku nú á sik svefn; ok er þeir vöknuðu, kól þá svá, at þeim hristust tennr í höfði, ok hrukku upp allir saman, ok báru á sik klæði ok alt þat, sem til fekst, nema kappar Hrólfs konungs; þeir hlíttu þeim klæðum, sem áðr höfðu þeir; alla kól þá um nótt-

ina. Þá spurði bóndi: Hversu hefir ykkr sofnazt? Böðvarr svarar: Vel, segir hann. Þá mælti bóndi við konung: Veit ek, at hirðmönnum þínum þykir heldr svalt hafa verit í skálanum í nótt, ok þat var svá, ok ekki mega þeir ætla sér at standast þær þrautir, er Aðils konungr at Uppsölum mun reyna við yðr, er þeim þótti þetta svá erfitt, ok sendu heim, herra, hálft lið þitt, ef þú vilt halda lífinu, því ekki muntu með fjölmenni sigrast á Aðils konungi. Mikill ertu fyrir þér, bóndi, sagði konungr, ok þetta skal ráð hafa, sem þú leggr til. Fara nú leið sína, þá þeir eru búnir, ok biðja bónda vel lifa, enn konungr sendir aftr helming liðs síns; ríða nú leið sína, ok þegar verðr annarr bœr fyrir þeim lítill. Hér þykast þeir kenna enn sama bónda, sem þeir höfðu áðr hjá gist; þeim þykir nú undarlega við bregða; tekr bóndi enn vel við þeim, ok spyrr, því þeir komi svá oft. Konungr svarar: Vér vitum varla, hverjum brögðum vér erum beittir, ok máttu heita réttr bragðakarl. Bóndi segir: Eigi skal enn illa við yðr taka. Þar eru þeir þá nótt aðra í góðum beina, ok tóku svefn á sik, ok vöknuðu við þat, at þorsti var svá mikill kominn á þá, at þeim þótti nálega óbærilegr, svá þeir gátu varla hrœrt tunguna í höfði sér; þeir stóðu upp, ok fóru þangat til, sem skapker eitt stóð með vín, ok drukku þar úr. Um morguninn mælti Hrani bóndi: Enn er svá komit, herra, at þér hlýði mér, ok þykir mér lítil þol í þeim mönnum, sem drekka verða um nætr; meiri raun munu þér verða at þola, þá þér komið til Aðils konungs. Laust þá á miklu illviðri, ok sitja þeir þar þann dag, ok kemr nóttin þriðja; enn um kveldit var gerðr eldr fyrir þeim, ok þótti þeim helzt heitt um hönd, sem við eldinn sátu; flestir

flúðu úr því rúmi, sem Hrani bóndi hafði skipat þeim, ok stukku allir frá eldinum út, utan Hrólfr konungr ok kappar hans. Bóndi mælti: Velja megi þér, herra, úr liðinu enn, ok er þat mitt ráð, at ekki fari nema þér ok kappar yðar tólf, ok er þá nokkur von, at þér komið aftr, enn engin ellegar. Svá lízt mér á þik, bóndi, sagði Hrólfr konungr, sem vér munum hafa ráð þín. Eru þeir þar þrjár nætr; ríðr konungr þaðan við enn tólfta mann, enn sendi aftr alt sitt lið annat. Aðils konungr hefir njósn af þessu, ok kallaði þat vel, at Hrólfr konungr vildi hann heimsœkja, því hann skal hingat víst erindi hafa, svá frásagnar skal þykja vert, áðr enn við skiljum.

XL. KAPÍTULI.

Viðtökur hjá Aðils konungi.

Eftir þetta ríðr Hrólfr konungr ok kappar hans til hallar Aðils konungs, ok flykkist allr borgarmúgr upp í ena hæstu turna borgarinnar, at sjá prýði Hrólfs konungs ok kappa hans, því þeir vóru búnir skartsamlega, ok þykir mörgum mikils um vert um svá kurteisa riddara. Þeir ríða fyrst seint ok ríkmannlega, enn þá er þeir áttu skamt til hallarinnar, þá létu þeir hestana kenna spora, ok hleyptu þeim at höllinni, svá at alt stökk undan þeim, sem fyrir þeim varð. Aðils konungr lætr fagna þeim vel með allri blíðu, ok bauð, at láta taka hesta þeira. Böðvarr mælti: Hyggið svá til, sveinar, at hvárki bregði lagi sínu toppr né tagl í hestunum, ok gætið þeira vel ok geymið hugalt, at eigi saurgist þeir. Þetta er sagt Aðils konungi, hvat vandlega þeir hefði fyrir mælt um hestageymsluna. Hann sagði: Harðla mikit er um ofstopa þeira ok dramb; hafið nú mitt ráð, gerið sem ek býð:

höggið úr rófurnar nær föllum við rass upp, ok skerið úr toppana, svá þar fylgi með ennileðrit, ok leikið þá út sem háðulegast í öllu þit getið, nema látið þá tóra at eins. Þá er þeim fylgt at hallardyrum, enn eigi kemr Aðils konungr í augljós. Þá mælti Svipdagr: Mér er kunnigt hér fyrir, ok mun ek ganga inn fyrstr, því mér er enn mesti grunr á, hvernig við oss mun tekit, eða fyrir mun búit; gerum ekki orð á, hverr Hrólfr konungr er, svá Aðils konungr þekki hann ekki úr flokki várum; gekk þá Svipdagr undan öllum, ok þeir brœðr hans eftir honum, Hvítserkr ok Beigaðr, ok þá Hrólfr konungr ok Böðvarr, ok svá hverr eftir öðrum; var þá ekki við sveina at metast, því horfnir vóru þeir, sem þeim buðu til hallarinnar. Þeir höfðu hauka sína sér á öxlum, ok þótti þat mikil prýði í þær mundir; enn Hrólfr konungr átti þann hauk, er Hábrók hét. Svipdagr gengr nú undan, ok gætir vandlega at öllum hlutum; hann sér mikla umbreyting á víða; kómust þeir yfir svá marga ófœru, sem fyrir þá var sett, at eigi er hœgt at greina, ok var þess erfiðara, sem innar dró í höllina. Ok nú komast þeir svá langt í höllina alt þangat til þeir sjá, hvar Aðils konungr rembist í hásætinu, ok þykir hvárumtveggja mikils um vert, at hvárir sjá aðra; þó sjá þeir, at ekki er auðvelt enn, at ganga fyrir Aðils konung, enn þó eru þeir komnir hvárr svá nær öðrum, at skiljast má tal þeira. Þá tók Aðils konungr til orða: Ok þú ert nú kominn hér, Svipdagr félagi, eða hvert mun erindit kappans? Eða mun ekki vera sem mér sýnist:

Dalr er í hnakka,
auga er úr höfði,
ör er í enni,
högg eru á hendi tvau;

ok svá er Beigaðr bróðir hans allr hnýttr. Svipdagr mælti svá hátt, at allir máttu heyra: Nú vil ek þau grið af þér þiggja, Aðils konungr, eftir því, sem ek átti skilit af yðr, fyrir þá tólf menn, sem hér eru saman komnir. Aðils konungr svarar: Ek vil játa þessu, ok gangið inn í höllina skjótt ok skörulega með öruggu hjarta. Þat þykjast þeir skilja, at tálgrafir eru gerðar um höllina fyrir innan þá, ok mun eigi frítt at reyna, hvernig fyrir er búit, enn svá mikil dimma var yfir Aðils konungi, at þeir sáu óglögt í andlit honum; þat sjá þeir ok, at tjöldin, sem í kring um höllina eru innan henni til prýðis, eru fram brotin, ok muni þar menn vera undir með vápnum; þetta var orði sannara, at þar þusti brynjaðr maðr undan hverju skauti, þá þeir höfðu komizt yfir grafirnar, ok gerði Hrólfr konungr ok kappar hans þar ena hörðustu hríð ok klufu fólkit í tennr niðr; fór svá um stund, ok kennist ekki Hrólfr konungr, hvar hann er, enn fólkit fell niðr unnvörpum. Aðils konungr þrútnar nú í hásætinu, þá hann sér, at Hrólfs kappar brytja niðr sitt lið, sem aðra hunda, ok sér hann, at ekki mun duga svá leikit, stendr upp ok mælti: Hverju gegnir þetta et mikla hark? ok eru þetta enar mestu mannfýlur, hvat þér takið til bragðs, at þér látizt leita á þvílíka afburðamenn, sem oss hafa heimsótt, ok hættið skjótt ok setizt niðr, ok tökum á oss fagnað, Hrólfr mágr, allir samt. Svipdagr mælti: Lítt haldi þér enn griðin, Aðils konungr, ok fremðarlauss ertu í þessu. Setjast þeir síðan niðr eftir þat; Svipdagr inst, þá Hjalti enn hugprúði, enn Böðvarr sitr saman ok konungr, því þeir vildu eigi, at hann væri kendr. Aðils konungr sagði: Þat sé ek, at þið farið ekki at mannvirðingu í ókunnu landi, eða því hefir Hrólfr mágr

ekki fleira lið? Svipdagr sagði: Þat sé ek, at þú sparir ekki at sitja á svikráðum við Hrólf konung ok menn hans, ok eru þar lítil undr, hvárt hann ríðr hingat fámennr eða fjölmennr, ok skildu þeir svá tal sitt.

XLI. KAPÍTULI.

Brenna í höll Aðils konungs.

Eftir þat lét Aðils konungr ræsta höllina; vóru þá í burtu bornir enir dauðu, því margr var drepinn af Aðils konungs mönnum, enn fjöldi sárr orðinn. Aðils konungr mælti: Gerum nú langelda fyrir vinum várum, ok veitum af alvöru slíkum mönnum, svâ at oss líki öllum vel; eru nú menn fengnir til at kynda upp eldinn fyrir þeim. Hrólfs kappar sátu ávalt með vápnum sínum, ok vildu aldri þau af höndum láta. Eldrinn tundraði skjótt, því þar var ekki til sparat biki ok þurrum skíðum. Aðils konungr skipar öðrum megin eldsins sér sjálfum ok hirðmönnum sínum, enn Hrólfi konungi ok köppum hans öðrum megin, ok sitja á langstólum hvárirtveggju, ok talast við all-líklega sín á millum. Aðils konungr mælti: Ekki ér ofsögum sagt af hreysti ykkar Hrólfs kappa ok harðfengi, enda þykist þér hverjum meiri, ok er ekki logit af mætti yðar; aukið nú eldana, sagði Aðils konungr, því ek skil eigi glögt, hvat konungrinn er, ok munu þér eigi flýja eldinn, þótt ykkr megi nokkut volgna; ok svá var nú gert, sem hann sagði fyrir, ok vildi svá verða víss, hvar et Hrólfr konungr væri, því hann þóttist vita, at hann mundi eigi geta staðizt hitann, svá sem kapparnir, ok þótti sér þá mundu verða auðveldara at ná honum, er hann vissi, hvar hann var, því hann vildi Hrólf konung sannlega feigan. Böðvarr skildi þetta, ok svá þeir fleiri, ok hlífðu honum

nokkut við hitanum, sem þeir máttu, enn eigi svá, at hann yrði kendr at heldr. Ok sem eldrinn gekk at þeim fastast, þá ætlar Hrólfr konungr þat fyrir sér, at minnast þess, er hann hafði áðr heitit, at flýja hvárki eld né járn, ok sér hann nú, at Aðils konungr vill raun til þess gera, at þeir brenni þar, eða ella efni eigi heitstrenging sína. Þat sjá þeir, at stóll Aðils konungs er kominn alt út úr hallarveggnum, ok svá manna hans; nú gengr fast at eldsneytit, ok sjá þeir, at bruninn fellr á þá, nema nokkut sé við gert; eru nú brunnin mjök á þeim klæðin, ok kasta þeir þá skjöldunum á eldinn. Þá mæltu þeir Böðvarr ok Svipdagr:

Aukum nú eldana
at Aðils borg.

Þreif þá sinn mann hvárr þeira, þá sem haldit höfðu upp eldunum, ok fleygðu þeim út á eldana ok mæltu: Njótið nú verms af eldinum fyrir handaverk ykkar ok erfiði, því vér erum nú fullbakaðir; bakið ykkr nú, því þit vóruð svá iðnir at um stund, at elda fyrir oss. Hjalti þrífr enn þriðja, ok fleygir honum á eldinn á sínum enda, ok svá hverjum þeira, sem eldana œstu; þar brunnu þeir til ösku ok varð þeim ekki bjargat, því enginn þorði svá nær at koma. Eftir þetta unnit tekr Hrólfr konungr til orða:

Ei flýr sá eldinn,
sem yfir hleypr.

Ok eftir þetta stikla þeir allir yfir eldinn, ok ætla nú at Aðils konungi ok taka hann höndum; ok sem Aðils konungr sér þetta, forðaði hann sér, ok hljóp at trénu, sem stóð í höllinni, ok var þat holt innan, ok svá komst hann úr höllinni með fjölkyngi sinni ok göldrum; ok svá kemr hann í sal Yrsu dotningar,

ok finnr hana at máli, ok tekr hun á honum hraklega, ok mælir mörgum stórum orðum við hann: þú lézt fyrst drepa bónda minn, Helga konung, sagði hun, ok níddist á honum, ok heldr fénu fyrir þeim, sem átti, ok nú á svá gert ofan viltu drepa son minn, ok ertu maðr miklu verri ok grimmari, enn nokkurir aðrir; nú skal ek als við leita, at Hrólfr konungr nái fénu, ok muntu hljóta af óvirðing, sem maklegt er. Aðils konungr sagði: Þann veg mun hér fara, at hvárigir munu trúa öðrum; mun ek ekki koma í augsýn þeira héðan í frá. Eftir þat skilja þau talit.

XLII. KAPÍTULI.

Yrsa drotning veitir Hrólfi konungi viðtöku.

Gengr Yrsa drotning þá á fund Hrólfs konungs, ok fagnar honum afarvel; hann tekr ok vel kveðju hennat; hun fær til mann at þjóna þeim ok gera þeim góðan beina; ok sem þessi maðr kom fyrir Hrólf konung, þá mælti hann: Þunnleitr er þessi maðr, ok nokkurr kraki í andlitinu, eða er þetta konungr yðarr? Hrólfr konungr mælti: Nafn hefir þú gefit mér, þat sem við mik mun festast, eða hvat gefr þú mér at nafnfesti? Vöggr svaraði: Als ekki hefi ek til, því at ek em félauss. Konungr mælti: Sá hlýtr þá at gefa öðrum, sem til á; hann dregr þá gullhring af hendi sér, ok gefr þessum manni. Vöggr mælti: Gef þú allra manna heilastr, ok er þetta en mesta gersemi; ok sem konungr fann, at honum þótti mikils um vert, mælti hann: Litlu verðr Vöggr feginn. Vöggr mælti, ok sté upp á stokk öðrum fœti: Þess strengi ek heit, at ek skal þín hefna, ef ek lifi lengr, ef þú verðr af mönnum sigraðr. Konungr svarar: Vel ferr þér, segir hann, enn þó væri ekki til aðrir

óvænni, enn þú. Þat skilja þeir, at þessi maðr muni vera hollr ok trúr í því enu litla, sem hann má, enn lítils hyggja þeir hann muni orka mega, því maðrinn var auvirðilegr; nú leynast þeir ekki fyrir honum; síðan ætluðu þeir at sofa, ok þóttust þeir vita, at þeir mundu mega liggja óhræddir í þeim herbergjum, sem drotning hafði fengit þeim. Böðvarr mælti: Vel er hér fyrir oss búit, ok vill drotning oss vel, enn Aðils konungr vill oss svá mikit ilt, sem hann má; þykir mér mikit, ef vér verðum at hafa svá búit. Vöggr segir þeim, at Aðils konungr sé enn mesti blótmaðr, svá ekki finst dœmi til: blótar hann einum gölt, ok skil ek ekki, at slíkr óvinr megi verða, ok veri þér varir um yðr, því hann leggr þar alt kapp á, at fyrirkoma ykkr með einhverju móti. Meiri ván þyki mér, segir Böðvarr, at hann muni muna oss þat, hvernig hann stökk úr höllinni fyrir oss í kveld. Svá skulu þér til ætla, segir Vöggr, at hann muni slœgr ok grimmúðigr.

XLIII. KAPÍTULI.

Aðils konungr sækir Hrólf konung með eldi.

Þeir sofna eftir þat, ok vakna við, at gnýr svá mikill er úti at heyra, at undir alt tekr, ok skjálfa þótti húsit, sem þeir lágu í, svá sem alsolla léki. Vöggr tók þá til orða: Nú mun galtinn kominn á gang, ok mun sendr til hefnda við ykkr af Aðils konungi, ok er þat svá mikit tröll, at engir mega þat standast. Hrólfr konungr átti einn hund mikinn, er Gramr hét; hann var með þeim; hann var mjök frábærr at hreysti ok sterkleik. Því næst kemr þar inn tröll í galtar líki, ok lætr aumlega í því illa trölli. Böðvarr sigar hundinum á göltinn, ok lætr hann sér

ekki bylt verða, ok réðst í móti geltinum; þar verðr nú atgangr harðfengr. Böðvarr veitir hundinum lið, ok höggr til galta, enn aldri bítr á hans hrygg; svá er hundrinn Gramr harðr, at hann rífr hlustirnar af galtanum, ok þar með alla kinnfylluna, ok er þat alt í senn, at göltrinn ferr þar niðr, sem hann er kominn; ok þá kemr Aðils konungr at húsinu með mikit fjölmenni, ok slær þegar eld í húsit; ok við þetta verða þeir Hrólfr konungr varir, at eigi mun þá enn skorta eldsneytit. Böðvarr mælti: Illr dauðdagi er þetta, ef vér skulum hér inni brenna, ok kjöra ek heldr at falla fyrir vápnum á sléttum velli, ok ill verða þá æfilok Hrólfs konungs, ef svá skal til ganga; sé ek nú ekki annat ráð vænna, enn ganga svá fast á, at undan gangi þilin, ok brjótumst vér svá burt úr húsinu, ef þat má leikast, enn þat var þó ekki barnaspil, því húsit var rammbyggilega smíðat, ok hafi svá hverr mann fyrir sér, er vér komum út, ok munu þeir þá enn skjótt blotna; þetta er þjóðráð, segir Hrólfr konungr, ok þetta mun oss fullvel duga.

XLIV. KAPÍTULI.

Bardagi við Aðils konung. — Yrsa drotning fær Hrólfi konungi fé mikit, ok skiljast þau síðan.

Nú taka þeir þetta til ráðs, at þeir hlaupa á þilin svá hart ok heimslega, at þau brotna í sundr, ok komast svá út; er þá alþakit stræti borgarinnar af brynjuðu fólki; tekst þar þá enn harðasti bardagi með þeim, ok gengr Hrólfr konungr ok kappar hans grimmlega fram; verðr mjök rýrt fyrir þeim liðit; mœta þeir aldri neinum svá stoltum eða dramblátum, at ekki verði at krjúpa fyrir þeira stóru höggum. Ok í þessum harða bardaga kemr haukr Hrólfs kon-

ungs fljúgandi úr borginni, ok sezt á öxl Hrólfs konungs svá látandi svá sem hann eigi miklum sigri at hrósa. Böðvarr mælti: Svá lætr hann nú, sem hann hafi nokkurn frama unnit. Sá maðr skundaði til eins lofts, sem haukana átti at annast, ok þeir vóru í geymdir, ok þykir honum undarlegt, at haukr (Hrólfs) konungs er í burtu, enn hann finnr dauða alla hauka Aðils konungs. Lýkr með því bardaganum, at þeir drepa þar fjölda manna, ok stenzt eigi neitt fyrir þeim; enn Aðils konungr er þá horfinn, ok eigi þykkjast þeir vita, hvat af honum er orðit. Þeir biðja sér griða, sem uppi standa af mönnum Aðils konungs, ok veita þeir þeim þat. Eftir þetta ganga þeir til hallar, ok inn í höllina djarflega; þá spyrr Böðvarr, á hvárn bekk Hrólfr konungr vill sitja. Hrólfr konungr svarar: Á konungspallinn sjálfan skulum vér setjast, ok mun ek setjast í öndvegi. Aðils konungr kom eigi í höllina, ok þóttist hann þungt af bíða, ok mikla smán hafa fengit, hverra bragða sem hann leitaði. Þeir sátu nú um hríð með hvíld ok ró. Þá mælti Hjalti enn hugprúði: Mun ekki ráð, at einhverr viti hesta várra, ok vita, hvárt þá skortir eigi þat, sem þeir þurfa við; ok nú var svá gert; enn þegar sá kom aftr, sagði hann hestana háðulega útleikna ok skammfœra, ok sagði frá, hvernig þeir vóru út leiknir, svá sem fyrr var sagt. Ekki gaf Hrólfr konungr sik at þessu, nema hann sagði, at alt fœri á einn veg fyrir Aðils konungi. Nú kemr Yrsa drotning í höllina, ok gengr fyrir Hrólf konung, ok kvaddi hann með list ok prýði; hann tók vel kveðju hennar. Hun mælti: Eigi er þér svá fagnat, frændi, sem ek vildi, ok vera ætti, ok eigi skaltu hér lengr dveljast, son minn, í slíkum ófagnaði, því at liðsdráttr er

mikill um alt Svíaveldi, ok ætlar Aðils konungr at drepa yðr alla, sem hann hefir viljat fyrir löngu, hefði hann því fram komit, ok hefir nú meira mátt auðna þín, enn tröllskapr hans; ok nú er hér eitt silfrhorn, sem ek vil fá þér, ok varðveittir eru í allir enir beztu hringar Aðils konungs, ok sá einn, er Svíagríss heitir, ok honum þykir betri enn allir aðrir, ok þar með fær hun honum mikit gull ok silfr í öðru lagi; þetta fé var svá mikit alt saman, at varla kunni einn at virða. Vöggr var þar viðstaddr, ok þiggr mikit gull at Hrólfi konungi fyrir sína dygðuga þjónustu. Drotning lætr leiða fram hesta tólf, alla rauða at lit, nema einn, sá var hvítr sem snjór, þeim skyldi Hrólfr konungr ríða; þessir vóru þeir, sem bezt reyndust af öllum Aðils konungs hestum, allir albrynjaðir. Hun fekk þeim skjöldu ok hjálma ok herklæði, ok önnur góð klæði, sem bezt fundust, því eldrinn hafði áðr spilt þeira klæðum ok vápnum; alla hluti fekk hun þeim stórkostulega, þá sem þeir þurftu at hafa. Hrólfr konungr mælti: Hvárt hefir þú fengit mér þvílíkt fé, sem ek átti at réttu, ok faðir minn hafði átt? Hun segir: Mörgum hlutum er þetta meira, enn þú áttir at heimta, ok hafi þér hér mikinn frama unnit ok þínir menn; búit yðr nú sem bezt, svá eigi megi á yðr ganga, því þér munuð enn reyndir verða. Eftir þetta stigu þeir á hesta sína. Hrólfr konungr mælir ástsamlega til móður sinnar, ok skilja þau með blíðu.

XLV. KAPÍTULI.

Aðils konungr veitir eftirför Hrólfi konungi.

Hrólfr konungr ok kappar hans ríða nú leið sína ofan frá Uppsölum, ok þar um, sem heitir á Fýris-

völlum, ok sá Hrólfr konungr, at gullhringr mikill glóaði í götunni fyrir þeim, ok glumraði við, er þeir ríða yfir hann; því gellr hann svá hátt, sagði Hrólfr konungr, at honum þykir ilt einsömlum, ok rennir hann af sér gullhringnum ok í götuna til hins, ok mælti: Þat skal fyrirberast, at ek taki ekki upp gull, þótt á götu liggi, ok sé enginn minna manna svá djarfr at hann taki upp; því er honum hér kastat, at hann skuli hefta ferð vára; þeir hétu honum því, ok í því heyra þeir lúðragang um allar áttir; þeir sjá ógrynni liðs fara eftir sér; þetta lið ferr svá geyst, at hverr hleypir slíkt alt, er hans hestr má af taka. Þeir Hrólfr konungr ríða rétt áfram et sama. Böðvarr mælti: Þessir sœkja hart eftir, ok víst vilda ek, at nokkurir hefði erindi, ok þeir vilja víst oss finna. Konungr mælti: Gefum oss lítit at, þeir munu sjálfir dveljast; réttir hann nú höndina til hornsins, þess sem gullit var í, ok Beigaðr reið með ok helt í hendi sér; hann sáir nú gullinu víða í götuna, þar sem þeir ríða um alla Fýrisvöllu, svá at göturnar glóa sem gull; enn er liðit sér þat, sem eftir ferr, at gullit glóir víða í götunni, þá hlaupa flestir af baki, ok þykist sá bezt leika, sem skjótastr verðr til upp at taka, ok verða þar enar mestu hrifsingar ok áhöld, ok hefir sá helzt, sem sterkastr er, ok sóttist því seint eftirferðin. Ok er þetta sér Aðils konungr, liggr honum við at ganga af vitinu, ok ávítar þá með hörðum orðum, ok segir, þeir taki upp et minna, enn láti sleppa hjá sér et meira, ok muni þessi fúla skömm á hvert land spyrjast: at þér skuluð láta eina tólf menn rekast hér undan oss svá ótölulegum fjölda, sem ek hefi nú samandregit af öllum héruðum Svíaveldis. Aðils konungr hleypir nú undan öllum, því hann var reiðastr, enn

múgi manns eftir honum. Nú sem Hrólfr konungr sér Aðils konung þeyta næst sér, þá tekr hann hringinn Svíagrís, ok kastar á götuna; ok sem Aðils konungr sér hringinn, mælti hann: Hollari hefir sá verit Hrólfi konungi (enn mér), sem honum hefir fengit þessa gersemi, ok eigi at síðr skal ek nú njóta hans, enn eigi Hrólfr konungr; réttir nú til spjótskaft sitt þar sem hringrinn lá, ok vildi fyrir hvern mun ná honum; beygist nú mjök á hestinum, er hann stakk niðr spjótinu í buginn á hringnum. Hrólfr konungr sér nú þetta. Þá snýr hann aftr hestinum ok mælti: Svínbeygða ek nú þann, sem Svíanna er ríkastr. Enn er Aðils konungr ætlar at draga at sér spjótskaftit ok þarmeð hringinn, þá hleypir þar at Hrólfr konungr, ok hjó af honum báða þjóhnappana alt niðr at beini með sverðinu Sköfnung, er allra sverða bezt hefir verit borit á Norðrlöndum. Hrólfr konungr mælti þá til Aðils konungs, ok bað hann halda þessarri skömm um hríð: ok máttu nú kenna Hrólf kraka, hvar hann er, sem þú hefir lengi eftir sótt. Aðils konung sækir þá mikil blóðrás, svá hann ómættir af, ok verðr nú at snúa aftr við verr búit, enn Hrólfr konungr tók aftr Svíagrís; skilr þar með þeim at sinni; er þat ok ekki sagt, at þeir hafi fundizt síðan; drepa þeir ok alla þá menn, sem mest höfðu fram riðið, ok mest höfðu hætt í, því ekki þurftu þeir lengi at bíða Hrólfs konungs ok kappa hans, ok þóttist enginn þeira ofgóðr at embætta þeim, ok mattist enginn þeira við annan, þegar fœrit gafst.

XLVI. KAPÍTULI.

Hrani býðr Hrólfi konungi vápn, enn hann vill eigi þiggja.

Þeir Hrólfr konungr ok hans menn fóru nú veg

sinn, ok ríða þann dag nær allan; ok sem nátta tók, finna þeir bœ einn, ok kómu til dyra; er þar fyrir Hrani bóndi, ok býðr þeim allan greiðskap, ok kallaði, at ekki hafi farit fjarri eftir því, sem hann gat til um ferðir þeira; konungr sannar þat, ok kallar hann vera óreykblindan. Hér eru vápn, er ek vil gefa þér, segir Hrani bóndi. Konungr mælti: Ferleg vápn eru þetta, karl, enn þat var skjöldr ok sverð, ok brynja. Ekki vill Hrólfr konungr þiggja vápnin. Hrani bregzt við þetta nær reiðr, ok þykir gerð til sín svívirðing mikil í þessu: ekki ertu þér svá hagfeldr í þessu, Hrólfr konungr, sagði Hrani, sem þú munt ætla, ok eru þér jafnan eigi svá vitrir, sem þér þykizt, ok tók bóndi á þessu hraklega; varð nú eigi af nætrgreiðanum, ok vilja þeir nú ríða veg sinn, þó at nótt sé myrk. Hrani er óhýrlegr undir brún at líta, ok þykist nú lítils virtr, er þeir þágu eigi gjafir af honum; letr hann nú eigi at þeir ríði, sem þeim líkar; riðu þeir nú á burt við svá búit, ok varð ekki af kveðjum. Ok sem þeir eru ekki langt komnir, nemr Böðvarr bjarki staðar; hann tók svá til orða: Eftir koma ósvinnum ráð í hug, ok svá mun mér nú fara; þat grunar mik, oss muni ekki allsvinnlega tiltekizt hafa, at vér höfum því neitat, sem vér áttum at játa, ok munum vér sigri hafa neitat. Hrólfr konungr segir: Þat et sama grunar mik, því þetta mun Óðinn gamli verit hafa, ok at vísu var maðrinn einsýnn. Snúum nú aftr sem hvatast, segir Svipdagr, ok reynum þetta. Þeir koma nú aftr, ok er þá horfinn bœrinn ok karlinn. Eigi stoðar hans at leita, segir Hrólfr konungr, því þat er illr andi. Þeir fara nú leið sína, ok er ekki sagt af ferðum þeira, fyrr enn þeir koma í Danmörk í ríki sitt, ok setjast nú

um kyrt. Þat ráð gaf Böðvarr konunginum, at hann sé lítt í orrostum þaðan í frá; lízt þeim þá líkara, at lítt mundi á þá leitat, ef þeir væri kyrrir, enn lézt hræddr vera um þat, hversu konungrinn mundi sigrsæll upp frá þessu, ef hann treysti nokkut á þat. Hrólfr konungr segir: Auðna ræðr hvers manns lífi, enn ekki sá illi andi. Böðvarr sagði: Þik vildum vér sízt láta, ef vér ættum at ráða, enn þó hefi ek meiri grun, at skamt muni til stórra tíðinda fyrir oss öllum; hættu þeir svâ þessu tali, ok urðu þeir stórlega frægir af þessarri ferð.

Af Skuldar bardaga ok æfilokum Hrólfs konungs kraka ok kappa hans.

XLVII. KAPÍTULI.

Hefndarráð Skuldar ok Hjörvarðar.

Nú leið svá langar stundir, at Hrólfr konungr ok kappar hans sátu með friði í Danmörk; leitaði enginn á þá; stóðu allir hans skattkonungar í hlýðni við hann, ok guldu honum sína skatta, ok svá gerði Hjörvarðr mágr hans. Nú var eitthvert sinn, at Skuld drotning mælti við Hjörvarð konung bónda sinn með þungum anda: Þat fellr mér lítt, at vit skulum gjalda skatt Hrólfi konungi, ok vera nauðpínd undir hann, ok skal þat ekki vera lengr, at þú sért undirmaðr hans. Hjörvarðr segir: Þat mun oss bezt gegna sem öðrum, at líða þat, ok láta alt vera kyrt. Þat er litill þú ert fyrir þér, sagði hun, at þú vilt þola hverskyns skammir, er þér eru gerðar. Hann sagði: Þat er ekki mögulegt, at fást við Hrólf konung,

því enginn þorir móti honum rönd at reisa. Því eru þér svá litlir fyrir yðr, sagði hun, at enginn krellr er í yðr, ok hefir sá eigi jafnan, sem ekki hættir; nú má slíkt eigi vita fyrr, enn reynt er, hvárt Hrólfi konungi má ekki bella, né köppum hans; enn nú er svá komit, sagði hun, at ek ætla hann muni með öllu sigrlauss, ok eigi þætti mér fjarri at reyna þat, ok þótt hann sé mér skyldr, þá skal ek honum ekki hlífa, ok því er hann einatt heima, at sjálfan hann grunar, at hann muni missa sigrinn. Skal ek nú setja ráð til, ef bíta vildi, ok skal nú ekki af draga allra bragða í at leita at yfir taki. Var Skuld en mesta galdrakind, ok var út af álfum komin í móðurætt sína, ok þess galt Hrólfr konungr ok kappar hans; skal nú fyrst senda menn til Hrólfs konungs ok biðja hann þess, at hann unni mér at gjalda eigi skattinn á þrem árum enum næstu, ok þá mun ek gjalda hann allan í senn upp, eftir því sem hann á at réttu; nú þyki mér meiri ván, at þetta bragð dugi, ok ef þetta gengst við, þá skulu vér kyrru fyrir halda. Nú fara sendimenn í milli eftir því, sem drotning beiddi. Hrólfr konungr játar þessu um skattinn, sem beðit var.

XLVIII. KAPÍTULI.

Hjörvarðr konungr ok Skuld draga her saman ok fara at Hrólfi konungi.

Á þessarri stundu safnar Skuld saman öllum þeim mönnum, sem mestir vóru fyrir sér, ok öllu illþýði af öllum næstu héruðum. Þessum svikum er þó leynt, svá Hrólfr konungr verðr ekki varr við, ok eigi grunar kappana neitt um þetta, því at þetta vóru mest galdrar ok gerningar; setr Skuld hér til enn mesta seið, at vinna Hrólf konung bróður sinn, svá at í fylgð er

með henni álfar ok nornir ok annat ótölulegt illþýði, svá mannleg náttúra má eigi slíkt standast. Enn Hrólfr konungr ok kappar hans hafa gleði mikla ok skemtun í Hleiðargarði, ok allskyns leika, þá er menn kunnu skyn á, þá frömdu þeir með list ok kurteisi; hverr þeira hafði frillu til skemtunar sér. Ok nú er frá því at segja, at albúit er liðit Hjörvarðs konungs ok Skuldar, at þau fara til Hleiðargarðs með þenna ótölulega lýð, ok kómu þar at jólum. Hrólfr konungr hefir látit hafa mikinn viðrbúnað í móti jólunum, ok drukku menn hans fast jólakveldið. Þau Hjörvarðr ok Skuld reisa tjöld sín utanborgar; þau vóru bæði stór ok löng, ok með undarlegum búnaði; þar vóru margir vagnar, ok allir skipaðir at vápnum ok herklæðum. Eigi gaf Hrólfr konungr gaum at þessu; hugsar hann nú meira á stórlæti sitt ok rausn ok hugprýði, ok alla þá hreysti, sem honum bjó í brjósti, at veita þeim öllum, sem þar vóru til komnir, ok hans vegr færi sem víðast, ok alt hafði hann þat til, sem einn veraldlegan konungs heiðr mátti prýða. Enn ekki er þess getit, at Hrólfr konungr ok kappar hans hafi nokkurn tíma blótat goð, heldr trúðu (þeir) á mátt sinn ok megin, því þá var ekki boðuð sú heilaga trú hér á norðrlöndum, ok höfðu þeir því lítit skyn á skapara sínum, sem bjuggu í norðrálfunni.

XLVIII. KAPÍTULI.

Viðrtal Hrólfs konungs ok kappa hans.

Þessu næst er þat at segja, at Hjalti enn hugprúði gengr til húss þess, sem frilla hans er inni; hann sér þá glögglega, at eigi mun vera friðsamlegt undir tjöldum þeira Hjörvarðar ok Skuldar; lætr hann þó kyrt vera, ok lætr sér ekki í brún bregða; legst nú með

frillunni; hun var kvenna fríðust; ok sem hann hefir verit þar um hríð, sprettr hann upp, ok mælti til frillunnar: Hvárt þyki þér betri tveir tvíelleftir eða einn áttrœðr? Hún svarar: Tveir tvíelleftir þyki mèr betri heldr enn áttrœðir kallar. Þessarra orða skaltu gjalda, sagði Hjalti, þín hóra, ok gekk at henni, ok beit af henni nefit: kendu mér um, ef nokkurir fljúgast á um þik, ok vænti ek, at flestum þyki lítil gersemi at þér upp frá þessu. Illa gerðir þú til mín ok ómaklega, sagði hun. Ekki verðr við öllu sét, sagði Hjalti. Hann þrífr síðan vápn sín, því hann sér, at alþakit er í kring um borgina af brynjuðu fólki, ok merki eru upp sett; skilr hann nú, at ekki þurfi at dyljast við lengr, at ófriðr sé fyrir höndum; hann leitar til hallarinnar, ok þangat, sem Hrólfr konungr sat ok kapparnir. Hjalti mælti: Vakið, herra konungr, því ófriðr er í garðinum, ok er meiri þörf at berjast, enn at spenna konur, ok þat hygg ek, at lítt aukist gull í höllinni við skattinn Skuldar systur þinnar, ok hefir hun grimd Skjöldunga, ok þat kann ek þér at segja, at þetta er ólítill herra með hörðum sverðum ok hervápnum, ok þeir ganga í kringum borgina með reiddum sverðum, ok mun Hjörvarðr konungr óvingjarnlegt erindi við þik eiga, ok eigi mun hann oftar héðan í frá ætla at krefja þik ríkis; þat er nú til, sagði Hjalti, at vér munum stýra liði konungs vors, er ekki neitt sparir við oss; efnum nú vel heitstrengingar vorar at vér verjum vel enn frægasta konung, sem nú er á öllum norðrlöndum, ok látum þat á hvert land spyrjast mega, ok launum honum nú vápn ok herklæði ok margt eftirlæti annat, því vér munum þetta eigi forverkum gera; hafa hér ok stórar bendingar fyrir borit, þótt vér höfum dulizt við langa tíma, ok er mér meiri

grunr á, at hér munu stórir tilburðir eftir koma, svá at í minni munu verða, ok munu sumir þat kalla, at ek mæli nokkut af œðru, enn vera kann, at Hrólfr konungr drekki nú et síðasta sinn með sínum köppum ok hirðmönnum; upp nú allir kapparnir, segir Hjalti, og gerið skjótt at skilja við frillur yðar, því annat liggr nú brýnna fyrir, at búast við því, sem eftir ferr; upp allir kappar með hraðri svipan, ok vopnizt allir. Þá stökk upp Hrómundr harði ok Hrólfr skjóthendi, Svipdagr ok Beigaðr ok Hvítserkr enn hvati, Haklangr enn sétti, Harðrefill enn sjandi, Haki enn frœkni, enn áttundi, Vöttr enn mikliaflaði enn níundi, Starólfr hét enn tíundi, Hjalti enn hugprúði enn ellefti, Böðvarr bjarki enn tólfti, ok var hann því svá kallaðr, at hann rýmdi á burt öllum berserkjum Hrólfs konungs vegna þeirra ofsa ok ójafnaðar, enn drap suma, svá enginn þeira þreifst fyrir honum, því þeir vóru svá sem konur hjá honum, þá á átti at reyna, ok þóttust þó honum ávalt meiri, ok sátu ávalt á svikráðum við hann. Böðvarr bjarki stóð strax upp ok herklæddist, ok mælti, at nú væri Hrólfi konungi þörf á stoltum drengjum: ok mun þeim öllum duga hjarta ok hugr, sem eigi standa á baki Hrólfs konungs. Hrólfr konungr sprettr þá upp, ok tekr til orða með engum ótta: Takið oss þann drukk, sem beztr er til, ok skulum vér drekka áðr ok gerast kátir, ok sýnum svá, hvaða menn þetta eru, Hrólfs kappar, ok stundum þat eina, at í minni sé vor hreysti, því hingat hafa sótt enir mestu kappar af öllum löndum, sem í nánd eru, ok enir frœknustu; segið þat Hjörvarði ok Skuld ok þeira görpum, at vér munum drekka oss glaða, áðr enn vér tökum við skattinum. Svá var gert, sem konungrinn mælti. Skuld svarar: Ólíkr er Hrólfr konungr bróðir

minn öllum öðrum, ok er at slíkum helzt skaði, enn þó skal til skarar skríða alt at einu. Svá mikit fanst um Hrólf konung, at hann var lofaðr bæði af vinum sínum ok óvinum.

L. KAPÍITULI.

Skuldar-bardagi.

Hrólfr konungr sprettr nú úr hásætinu, er hann hafði áðr drukkit um hríð, ok allir hans kappar; skilja nú við drukkinn góða at sinni, ok eru úti því næst, nema Böðvarr bjarki; hann sjá þeir hvergi, ok undrast þat mjök, ok þykir þeim ekki örvænt, at hann sé annathvárt hertekinn eða drepinn; ok þegar sem þeir eru út komnir brestr á ógurlegr bardagi. Hrólfr konungr fylgir sjálfr fram merkjunum ok kappar hans þar með á báðar síður, ok allr annarr borgarmúgr, hverr eigi var fárr at telja, þó þeir kœmi til lítils; þar mátti sjá stór högg í hjálmum ok brynjum, sverð ok spjót mátti þar mörg á lofti sjá; ok svá margr hrævardalr, at þaktar voru allar grundir. Hjalti enn hugprúði mælti: Mörg brynja er nú slitin ok mörg vápn brotin ok margr hjálmr spiltr, ok margr hraustr riddari af baki stunginn, ok hefir konungr vár gott skap, því nú er hann svá glaðr, sem þá hann drakk öl fastast, ok vegr jafnt með báðum höndum, ok er hann mjök ólíkr öðrum konungum í bardögum, því svá lízt mér, sem hann hafi tólf konunga afl, ok margan hraustan mann hefir hann drepit, ok nú má Hjörvarðr konungr sjá þat, at sverðið Sköfnungr bítr, ok gnestr hann nú hátt í þeira hausum; enn náttúra Sköfnungs var sú, at hann kvað við hátt, þá hann kendi beinanna. Lýstr nú í bardaga allákafan, svá ekki neitt stendr við Hrólfi konungi ok köppum hans. Hrólfr

konungr vegr svá með Sköfnung, at undrum þótti gegna, ok orka nú mjök á liðit Hjörvarðs konungs, ok fellr þat at handamáli. Þat sjá þeir Hjörvarðr ok menn hans, at björn einn mikill ferr fyrir Hrólfs konungs mönnum, ok jafnan þar næst, sem konungrinn var; hann drepr fleiri menn með sínum hrammi, enn fimm aðrir kappar konungs; hrjóta af honum högg ok skotvápn, enn hann brýtr undir sik bæði menn ok hesta af liði Hjörvarðs konungs, ok alt þat, sem í nánd er, mylr hann með sínum tönnum, svá at illr kurr kemr í lið Hjörvarðs konungs. Hjalti litast nú um, ok sér eigi Böðvar félaga sinn, ok mælti til Hrólfs konungs: Hverju mun þetta gegna, at Böðvarr hlífir sér svá, ok kemr eigi nærri konunginum, þvílíkan kappa sem vér hugðum hann vera, ok hann oft reynzt hefir. Hrólfr konungr segir: Þar nokkurstaðar mun hann vera, sem oss bezt gegnir, ef hann er sjálfráðr; haltu þinni prýði ok framgöngu, enn hallmæl honum ekki, því enginn yðar er hans jafningi, ok áfrý ek þó engan yðar, því þér eruð allir enir hraustustu kappar. Hjalti hefir nú á rás ok heim til konungsins herbergja, ok sér, hvar hann sitr ok hefst ekki at. Hjalti mælti: Hversu lengi skulu vér bíða ens frægasta kappa, ok er þetta mikil ódœmi, at þú stendr ekki á þínar réttu fœtr, ok reynir nú þína styrku armleggi, sem svá eru sterkir sem alibirnir; upp nú, Böðvarr bjarki, ok minn yfirmann, ella mun ek brenna húsit ok sjálfan þik, ok er þetta höfuðskömm, þvílíkr kappi sem þú ert, at konungrinn skuli leggja sik í háska fyrir oss, ok týnir þú svá þínu miklu lofi, sem þú hefir um stund haft. Böðvarr stóð þá upp, ok blés við og mælti: Ekki þarftu, Hjalti, at hræða mik, því ekki em ek enn hræddr,

ok nú em ek albúinn at fara; þá ek var ungr, flýða ek hvárki eld né járn, enn eld hefi ek sjaldan reynt, enn járngang hefi ek stundum þolat ok fyrir hvárigu gengit hingat til, ok skaltu at sönnu segja, at ek vil fullvel berjast, ok jafnan hefir Hrólfr konungr kallat mik kappa fyrir sínum mönnum; á ek honum ok margt at launa, fyrst mægð ok tólf bú, er hann gaf mér, þarmeð marga dýrgripi; ek drap Agnar berserk ok eigi síðr konung, ok er þat verk haft í minnum; telr nú upp fyrir honum mörg stórvirki, er hann hafði unnit ok banamaðr orðit margra manna, ok bað hann svá til ætla, at hann mundi óhræddr til bardaga ganga: enn þó hygg ek hér við miklu meiri undr at eiga, enn hvarvetna þar, sem vér höfum áðr komit, enn ekki hefir þú konunginum verit svá hagfeldr í þessu tilbragði, sem þèr þykir, því nærri mundi nú lagt hafa áðr, hvárir sigrast hefðu, enn þér hefir nú orðit meirr vitfátt, enn hitt, at þú mundir ekki vel vilja konunginum, ok engum skyldi öðrum hans kappa endzt hafa þetta nema þér, at kalla mik út, nema konunginum, ok hvern annan skylda ek drepit hafa, ok vill nú dragast til þess, sem verða vill, at engin ráð skuli duga; ek segi þér at sönnu, at nú má ek mörgum hlutum minna lið veita konunginum, enn áðr þú kallaðir mik upp héðan. Hjalti sagði: Þat er ljóst, at mér er vandast við þik ok Hrólf konung, enn þó er vant úr at ráða, þá svá fellr.

LI. KAPÍTULI.

Meira frá Skuldar bardaga.

Eftir þessa eggjan Hjalta stendr Böðvarr upp, ok gengr út til bardagans; er þá björninn horfinn burt úr liðinu, ok tekr nú bardaginn at þyngjast fyrir;

hafði Skuld drotning engum brögðum við komit á meðan björninn var í liði Hrólfs konungs, þar sem hun sat í sínu svarta tjaldi á seiðhjalli sínum. Skiftir nú svá um, sem dimm nótt komi eftir bjartan dag; sjá nú menn Hrólfs konungs, hvar kemr fram úr liði Hjörvarðs konungs einn ógurlegr galti; hann var eigi minni tilsýndar, enn þrévett naut, ok var úlfgrár at lit, ok flýgr ör af hverju hans burstarhári, ok drepr hann hirðmenn Hrólfs konungs hrönnum niðr með fádœmum. Böðvarr bjarki ruddist nú um fast, ok hjó á tvær hendr, ok hugsaði nú ekki annat enn vinna sem mest, áðr hann felli, ok fellr nú hverr um þveran annan fyrir honum, ok blóðigar hefir hann báðar sínar axlir ok hlóð valköstum á alla vegu í kringum sik; lét hann líkt sem hann væri óðr; enn svá margan mann, sem hann drepr, ok fleiri aðrir Hrólfs kappar af liði þeira Hjörvarðar ok Skuldar, eru þau ódœmi at, at aldri þverrar lið þeira at heldr, ok er sem þeir hafist ekki at, ok aldri þykjast þeir hafa komit í slík undr. Böðvarr mælti: Drjúgt er liðit Skuldar, ok grunar mik nú, at þeir dauðu sveimi hér, ok rísi upp aftr ok berist í móti oss, ok mun þat verða torsótt at berjast við drauga, ok svá margr leggr, sem hér er klofinn ok skjöldr rifinn, hjálmr ok brynja í smátt sundr högginn, ok margr höfðingi í sundr bolaðr, þá eru þeir nú grimmastir enir dauðu viðreignar, ok ekki höfum vér mátt við þessu, enda hvar er sá kappi Hrólfs konungs, sem mér frýði mest hugar, ok mik kvaddi oftast útgöngu, áðr enn ek svaraði honum? ok eigi sé ek hann nú, ok em ek þó eigi vanr at hallmæla mönnum. Þá sagði Hjalti: Þú segir satt, eigi ertu hallmælasamr; hér stendr sá, sem Hjalti heitir, ok hefi ek nú nokkut verkaefni fyrir

höndum, ok er eigi all-langt í millum okkar, ok þarf ek við góðra drengja, því af mér eru höggnar allar hlífar, fóstbróðir, ok þykist ek þó allákaft vega, ok get ek nú eigi hefnt allra minna högga, enn eigi skal nú við hlífast, ef vér skulum í Valhöll gista í kveld, ok víst höfum vér aldri hitt slík undr fyrir, sem hér eru nú, ok hefir oss lengi fyrirboðat þessum tíðindum, sem nú eru fram komin. Böðvarr bjarki mælti: Nem hvat ek segi. Ek hefi barizt í tólf fólkorrostum, ok jafnan verit kallaðr fullhugi, ok hliðat fyrir engum berserk; ek hvatta Hrólf konung, at sœkja heim Aðils konung, ok mœttum vér þar nokkurum brögðum, ok var þat lítils vert hjá þessum ófagnaði, enn nú er svá lagt til míns hjarta, at mér er ekki jafnglatt at vega, sem áðr; ek mœtta Hjörvarði konungi áðan í fyrri hríðinni, svá okkar fund bar saman, ok kastaði hvárrgi okkarr löstum á aðra; áttu vit vápna viðskipti um stund; sendi hann mér lag, hvar ek kendi heljarför, enn ek hjó af honum hönd ok fót, ok kom annat höggit á öxl honum, ok klauf ek svá ofan með síðunni ok með hryggnum, enn svá brá hann sér við, at hann andvarpaði eigi, ok svá sem hann sofnaði um stund, enn ek hugða hann dauðan, ok fáir munu slíkir finnast, ok eigi barðist hann síðar ódjarflegar enn áðr, ok aldri kann ek at segja, hvat hann eflir. Hér er nú margt manna saman komit á móti oss, ríkra ok tiginna, er úr öllum áttum at drífr, svá eigi má rönd við reisa, enn Óðinn kann ek ekki at kenna hér enn; mér er þó mesti grunr á, at hann muni hér sveima í móti oss, herjans sonrinn enn fúli ok enn ótrúi, ok ef nokkurr kynni mér til hans at segja, skylda ek kreista hann sem annan versta ok minsta mýsling, ok þat illa eitrkvik-

indi skyldi verða svívirðilega leikit, ef ek mætti hann höndum taka, ok hverjum mundi vera meiri heift í hug, ef hann sæi sinn lánardrottinn svá út leikinn, sem vér sjáum nú? Hjalti mælti: Ekki er forlögin hœgt at beygja, né á móti náttúrunni at standa, ok hættu þeir svá sínu tali.

LII. KAPÍTULI.

Fall Hrólfs konungs kraka.

Hrólfr konungr varðist vel ok drengilega, ok af meiri hugprýði, enn nokkurr maðr vissi dœmi til. Sóttu þeir at honum fast, ok varð sleginn hringr um hann af einvalaliði Hjörvarðs konungs ok Skuldar. Skuld er nú komin til bardagans, ok eggjar í ákafa sitt illþýði at sækja at Hrólfi konungi, því hun sér, at kapparnir eru ekki allnær honum, ok þetta var þat, sem Böðvar bjarka angraði stórlega, at hann gat ekki veitt lið sínum herra, ok svá fleiri kappanna, því þeir vóru nú svá fúsir at deyja með honum, svá sem at lifa með honum, þá þeir vóru i blóma œsku sinnar. Var nú gjörvöll hirð konungsins fallin, svá ekki stóð einn upp, enn kapparnir flestir særðir til ólífis, ok fór þetta eftir líkindum. Sagði meistarinn Galterus, at mannlegir kraftar máttu ekki standast við slíkum fjanda krafti, utan máttr guðs hefði á móti komit, ok stóð þér þat eitt fyrir sigrinum, Hrólfr konungr, at þú hafðir ekki skyn á skapara þinum. Kom nú á sú galdrahríð, at kapparnir tóku at falla hverr um þveran annan, ok Hrólfr komst úr skjaldborginni, ok var svá sem fallinn af mœði. Þarf þat ekki með orðum at lengja, at þar fell Hrólfr konungr ok allir hans kappar með góðum lofstír; enn hvat mikit slag þeir veittu þar, þat verðr ekki með

orðum skýrt. Þar fell Hjörvarðr konungr ok alt hans lið, nema fáir níðingar stóðu upp eftir með Skuld; tók hun svá ríkin Hrólfs konungs undir sik, ok stýrði þeim illa ok skamma stund, ok hefndi Elgfróði Böðvars bjarka bróður síns sem hann hét honum, ok Þórir konungr hundsfótr, sem segir í Fróða þætti, ok fengu mikinn styrk úr Svíaríki frá Yrsu drotningu, ok segja menn, at Vöggr hefði þar verit flokksforingi fyrir; heldu þeir öllum her til Danmerkr á óvart Skuld drotningu; gátu þeir tekit hana höndum, svá hun kom engum gerningum við, ok alt hennar illþýði drápu þeir, enn kvöldu hana ýmislegum píningum, ok kómu svá ríkjunum aftr undir dœtr Hrólfs konungs, ok helt svá hverr heim til sinna heimkynna. Var haugr orpinn eftir Hrólf konung, ok lagt hjá honum sverðit Sköfnungr, ok sinn haugr handa hverjum kappa, ok nokkurt vápn hjá; ok endar hér sögu Hrólfs konungs kraka ok kappa hans.



Bjarkamál en fornu.

(Brot.)

Dagr er upp kominn,
dynja hana fjaðrar,
mál er vílmögum
at vinna erfiði;
vaki ok æ vaki
vinahöfuð,
allir enir œztu
Aðils ofsinnar.

Hárr enn harðgreipi.
Hrólfr skjótandi,
ættgóðir menn,
þeir er ekki flýa;
vekjat ek yðr at víni,
né at vífs rúnum,
heldr vek ek yðr at hörðum
Hildar leiki.

. . . .

Gramr enn gjöflasti
gœddi hirð sína
Fenju forverki,
Fáfnis miðgarði,

Glasis glóbarri,
Grana fagrbyrði,
Draupnis dýrsveita,
dúni Grafvitnis.

Ýtti örr hilmir,
aldir við tóku,
Sifjar svarðfestum,
svelli dalnauðar,
tregum Otrs gjöldum,
tárum Mardallar,
eldi Órónar,
Iðja glysmálum.

Gladdi gunnveitir,
gengum fagrbúnir,
Þjassa þingskilum
þjóðir hermargar,
Rínar rauðmálmi,
rógi Niflunga,
vísi enn vígdjarfi
varði hann Baldr þögli.

. . . .

Svá skal ek hann kyrkja,
sem enn kámleita
véli viðbjarnar
veggja aldinna.

. . . .

Hníginn er í hadd jarðar
Hrólfr enn stórláti.



FORNALDARSÖGUR NORÐRLANDA.

II.

VÖLSUNGA SAGA.

VALDIMAR ÁSMUNDARSON

HEFIR BÚIÐ UNDIR PRENTUN.

TEXTA-ÚTGÁFA.



REYKJAVÍK.

Á KOSTNAÐ SIGM. GUÐMUNDSSONAR.

1884.

Reykjavík:
Prentað hjá Sigm. Guðmundssyni
1884.



Völsunga saga.

I. KAPÍTULI.

Frá Siga syni Óðins.

HÉR hefr upp, ok segir frá þeim manni, er Sigi er nefndr, ok kallaðr at héti son Óðins. Annarr maðr er nefndr til sögunnar, er Skaði hét. Hann var ríkr ok mikill fyrir sér, enn þó var Sigi þeira enn ríkari ok ættstœrri, at því er menn mæltu í þann tíma. Skaði átti þræl þann, er nokkut verðr at geta við söguna; hann hét Breði; hann var kendr við þat, er hann skyldi athafast; hann hafði íþróttir ok atgervi jafnframt hinum, er meira þóttu verðir, eða umfram nokkura. Þat er nú at segja eitthvert sinn, at Sigi ferr at dýraveiði, ok með honum þrællinn, ok veiða dýr um daginn alt til aftans. Ok er þeir bera saman veið sína um aftaninn, þá hafði Breði veitt miklu meira og fleira [enn Sigi, *enn* honum líkaði stórilla, ok segir, at sik undri, at einn þræll skuli sik yfirbuga í dýraveiði, hleypr því at honum ok drepr hann; dysjar síðan líkit í snjófönn]. Nú ferr hann heim um kveldit ok segir, at Breði hafi riðit frá honum á skóginn: ok var hann senn ór augliti mér, ok

veit ek ekki til hans. Skaði grunar sögn Siga, ok getr, at vera mun svik hans, ok mun Sigi hafa drepit hann; fær mann til at leita hans, ok lýkr svá leitinni, at þeir fundu hann í skafli einum, ok mælti Skaði, at þann skafl skyldi kalla Breðafönn héðan af, ok hafa menn nú þat eftir síðan, ok kalla svá hverja fönn, er mikil er. Þá kemr upp, at Sigi hefir drepit þrælinn ok myrðan; þá kalla þeir hann varg í véum, ok má hann nú eigi heima vera með feðr sínum. Óðinn fylgir honum nú af landi brott, svá langa leið, at stóru bar, ok eigi létti hann fyrr, enn hann kom honum til herskipa. Nú tekr Sigi at leggjast í hernað með þat lið, er faðir hans fekk honum áðr þeir skildu, ok varð hann sigrsæll í hernaðinum; ok svá kemr hans máli, at hann fekk herjat sér land ok ríki um síðir; ok því næst fekk hann sér göfigt kvánfang, ok gerist hann ríkr konungr ok mikill fyrir sér, ok réð fyrir Húnalandi, ok er enn mesti hermaðr. Hann á son við konu sinni, er hét Rerir; hann vex þar upp með feðr sínum, ok gerist brátt mikill vexti ok gervilegr.

II. KAPÍTULI.

Fall Siga ok frá Reri syni hans ok fæðing Völsungs.

Nú gerist Sigi gamall maðr at aldri; hann átti sér marga öfundarmenn, svá at um síðir réðu þeir á hendr honum, er hann trúði bezt, enn þat vóru brœðr konu hans. Þeir gera þá til hans, er hann varir sízt ok hann var fáliðr fyrir, ok bera hann ofrliði, ok á þeim fundi fell Sigi með hirð sinni allri. Son hans Rerir var ekki í þeim háska, ok fær hann svá mikit lið af vinum ok landshöfðingjum, svá at hann eignaðist bæði land ok konungdóm eftir Siga feðr sinn; ok nú er hann þykk-

ist hafa fótum undir komizt í ríki sínu, þá minnist hann á þær sakir, er hann átti við móðurbrœðr sína, er drepit höfðu föður hans, ok safnar konungr sér nú liði miklu, ok ferr nú á hendr frændum sínum með þenna her, ok þykkja þeir fyrr gert hafa sakar við sik, þó at hann metti lítils frændsemi þeira, ok svá gerir hann, fyrir því at eigi skilst hann fyrri við, enn hann hafði drepit alla feðrbana sína, þó at óskaplega væri fyrir allar sakir. Nú eignast hann lönd ok ríki ok fé; gerist hann nú meiri fyrir sér, enn faðir hans. Rerir fekk sér nú herfang mikit, ok konu þá er honum þótti við sitt hœfi, ok eru þau mjök lengi ásamt, ok eiga þau engan erfingja, ok ekki barn; þat hugnar þeim báðum illa, ok biðja þau goðin með miklum áhuga, at þau gæti sér barn. Þat er nú sagt, at Frigg heyrir bœn þeira, ok svá Óðinn, hvers þau biðja hann; verðr eigi örþrifráða, ok tekr óskmey sína, dóttur Hrímnis jötuns, ok fær í hönd henni eitt epli, ok biðr hana fœra konungi; hun tók við eplinu, ok brá á sik krákuham, ok flýgr til þess, er hun kemr þar, sem konungrinn er, ok sat á haugi; hun lét falla eplit í kné konunginum; hann tók þat epli, ok þóttist vita, hverju gegna mundi; gengr nú heim af hauginum ok til sinna manna, ok kom á fund drotningar, ok etr þat epli sumt. Þat er nú at segja, at drotning finnr þat brátt, at hun mundi vera með barni, ok ferr þessu fram langar stundir, at hun má eigi ala barnit. Þá kemr at því, at Rerir skal fara í leiðangr, sem siðvenja er til konunga, at friða land sitt; í þessi ferð var þat til tíðinda, at Rerir tók sótt ok því næst bana, ok ætlaði at sœkja heim Óðin, ok þótti þat mörgum fýsilegt í þann tíma. Nú ferr enu sama fram um vanheilsu drotningar, at hun fœr eigi alit barnit, ok

þessu ferr fram sex vetr, at hun hefir þessa sótt; nú finnr hun þat, at hun mun eigi lengi lifa, ok bað nú, at hana skyldi særa til barnsins, ok svá var gert, sem hun bað; þat var sveinbarn, ok sá sveinn var mikill vexti, þá er hann kom til, sem ván var at. Svá er sagt, at sjá sveinn kysti móður sína, áðr hun dœi; þessum er nú nafn gefit, ok er kallaðr Völsungr. Hann var konungr yfir Húnalandi eftir feðr sinn; hann var snemma mikill ok sterkr, ok áræðisfullr um þat, er mannraun þótti í ok karlmenska; hann gerist enn mesti hermaðr ok sigrsæll í orrostum þeim, sem hann átti í herförum. Nú þá er hann var alroskinn at aldri, þá sendir Hrímnir honum Ljóð dóttur sína, er fyrr er getit, þá er hun fór með eplit til Reris, feðr Völsungs; nú gengr hann at eiga hana, ok eru þau lengi ásamt, ok eru góðar samfarar þeira. Þau áttu tíu sonu ok eina dóttur; enn elzti son þeira hét Sigmundr, enn Signý dóttir; þau vóru tvíburar, ok vóru þau fremst ok vænst um alla hluti barna Völsungs konungs, ok vóru þó allir miklir fyrir sér, sem lengi hefir uppi verit haft, ok at ágætum gert verit, hversu Völsungar hafa verit ofrkappsmenn miklir, ok hafa verit fyrir flestum mönnum, sem getit er í fornum sögum, bæði um fróðleik ok íþróttir ok alls háttar kappgirni. Svá er sagt, at Völsungr konungr lét gera höll eina ágæta ok með þeim hætti, at ein eik mikil stóð í höllinni, ok limar trésins með fögrum blómum stóðu út um ræfr hallarinnar, enn leggrinn stóð niðr í höllina ok kölluðu þeir þat branstokk.

III. KAPÍTULI.

Siggeirr konungr fær Signýjar dóttur Völsungs konungs.

Siggeirr hefir konungr heitit; hann réð fyrir Gautlandi;

hann var ríkr konungr ok fjölmennr. Hann fór á fund Völsungs konungs ok bað hann Signýjar til handa sér; þessu tali tekr konungr vel og svá synir hans, enn hun sjálf var þessa ófús; biðr þó feðr sinn ráða þessu sem öðru því, sem til hennar tœki; enn konungrinn tók það ráð at gifta hana, ok var hun föstnuð Siggeiri konungi. Enn þá þessi veizla ok ráðahagr skal takast, skal Siggeirr konungr sœkja veizluna til Völsungs konungs. Konungr bjóst við veizlunni eftir enum beztum föngum; ok þá er þessi veizla var albúin, kómu þar boðsmenn Völsungs konungs ok svá Siggeirs konungs at nefndum degi, ok hefir Siggeirr konungr marga virðulega menn með sér. Svá er sagt, at þar vóru miklir eldar gerðir eftir endilangri höllinni, enn nú stendr sjá enn mikli apaldr í miðri höllinni, sem fyrr var nefndr. Nú er þess við getið, at þá er menn sátu við eldana um kveldit, at maðr einn gekk inn í höllina; sá maðr er mönnum ókunnigr at sýn; sjá maðr hefir þesshâttar búning, at hann hefir heklu flekkótta yfir sér; sá maðr var berfœttr, ok hafði knýtt línbrókum at beini; sá maðr hafði sverð í hendi, ok gengr at branstokkinum, ok hafði hött síðan á höfði; hann var hâr mjök ok ellilegr ok einsýnn; hann bregðr sverðinu, ok stingr því í stokkinn, svá at sverðit sökkr at hjöltum upp; öllum mönnum fellust kveðjur við þenna mann; þá tekr hann til orða ok mælti: Sá er þessu sverði bregðr ór stokkinum, þá skal sá þat þiggja at mér at gjöf, ok skal hann þat sjálfr sanna, at aldri bar hann betra sverð sér í hendi, enn þetta er. Eftir þetta gengr sjá enn gamli maðr út ór höllinni, ok veit enginn hverr hann er, eða hvert hann gengr. Nú standa þeir upp, ok metast ekki við at taka sverðit; þykkist sá bezt hafa,

er fyrst náir; síðan gengu til enir göfgustu menn fyrst, enn þá hverr at öðrum; engi kemr sá til, er nái, þvíat engan veg bifast, er þeir taka til. Nú kom til Sigmundr, son Völsungs konungs, ok tók ok brá sverðinu ór stokkinum, ok var sem laust lægi fyrir honum. Þetta vápn sýndist öllum svá gott, at engi þóttist sét hafa jafngott sverð, ok býðr Siggeirr honum at vega þrjú jafnvægi gulls. Sigmundr segir: Þú máttir taka þetta sverð eigi síðr enn ek, þar sem þat stóð, ef þér sœmdi at bera, enn nú fær þú þat aldri, er þat kom áðr í mína hönd, þótt þú bjóðir við alt þat gull, er þú átt. Siggeirr konungr reiddist við þessi orð, ok þótti sér háðulega svarat vera; enn fyrir því, at honum var svá varit, at hann var undirhyggjumaðr mikill, þá lætr hann nú sem hann hirði ekki um þetta mál, enn þat sama kveld hugði hann laun fyrir þetta, þau er síðar kómu fram.

IV. KAPÍTULI.

Siggeirr konungr býðr Völsungi konungi til sín.

Nú er þat at segja, at Siggeirr gengr í rekkju hjá Signýju þenna aftan; enn næsta dag eftir, þá var veðr gott. Þá segir Siggeirr konungr, at hann vill heim fara ok bíða eigi þess, er vindr yxi, eða sjá gerir ófœran. Eigi er þess getit, at Völsungr konungr letti hann eða synir hans, allra helzt er hann sá, at hann vildi ekki annat, enn fara frá veizlunni. Nú mælti Signý við feðr sinn: Eigi vilda ek á brott fara með Siggeiri, ok eigi gerir hugr minn hlæja við honum, ok veit ek af framvísi minni ok af kynfylgju várri, at af þessu ráði stendr oss mikill ófagnaðr, ef eigi er skjótt brugðit þessum ráðahag. Eigi skaltu þetta mæla, dóttir, sagði hann, þvíat þat er skömm mikil

bæði honum ok svá oss, at brigða þessu við hann at saklausu, ok eigum vér þá engan trúnað undir honum né vingan, ef þessu er brugðit, ok man hann gjalda illu oss, slíkt er hann má, ok samir þat eina at halda af várri hendi. Nú býst Siggeirr konungr til heimferðar; ok áðr þeir fóru frá boðinu, þá bauð hann Völsungi konungi mági sínum til sín á Gautland, ok sonum hans öllum með honum, á þriggja mánaða fresti, ok því öllu liði, sem hann vildi með sér hafa ok honum var til vegsemdar. Vill nú Siggeirr konungr gjalda í því, þat er á skorti bruðlaups gerðina fyrir þess sakir, er hann vildi eigi meir vera, enn eina nótt, ok er ekki þat siðr manna at gera svá. Nú heitr Völsungr konungr ferðinni, ok koma á nefndum degi. Þá skiljast þeir mágar, ok ferr Siggeirr konungr heim með konu sína.

V. KAPÍTULI.

Fall Völsungs konungs ok dráp sona hans.

Nú er at segja frá Völsungi konungi ok sonum hans, at þeir fara at ákveðinni stundu til Gautlands at boði Siggeirs konungs mágs síns, ok hafa þrjú skip ór landi ok öll vel skiput, ok verða vel reiðfara, ok koma skipum sínum við Gautland, enn þat var síð um aftan. Enn þann sama aftan kom Signý dóttir Völsungs konungs, ok kallar feðr sinn á einmæli ok brœðr sína; segir nú ætlan sína ok Siggeirs konungs: at hann hefir dregit saman óvigan her, ok ætlar at svíkja yðr; nú bið ek yðr, segir hun, at þér farið þegar aftr í yðart ríki ok fáið yðr lið sem mest, ok farið hingat síðan ok hefnið yðar sjálfir, ok gangið eigi í ófœru, því at eigi missi þèr svika af honum, ef eigi taki þér þetta bragð, sem ek beiði yðr. Þá mælti Völsungr konungr: Þat

munu allar þjóðir at orðum gera, at ek mælta eitt orð óborinn, ok strengda ek þess heit, at ek skylda hvárki flýja eld né járn fyrir hræðslu sakir, ok svá hefi ek enn gert hér til, ok hví munda ek eigi efna þat á gamals aldri? Ok eigi skulu meyjar því bregða sonum mínum í leikum, at þeir hræðist bana sinn, því at eitt sinn skal hverr deyja, ęnn engi má undan komast at deyja um sinn; er þat mitt ráð, at vér flýjum hvergi, ok gerum af várri hendi sem hreystilegast; ek hefi barizt hundrað sinnum, ok hefi ek haft stundum meira lið, enn stundum minna, ok hefi ek jafnan sigr haft, ok eigi skal þat spyrjast, at ek flýja né friðar biðja. Nú grætr Signý sárlega, ok bað, at hun skyldi eigi koma til Siggeirs konungs. Völsungr konungr svarar: Þú skalt at vísu fara heim til bónda þíns ok vera samt með honum, hversu sem með oss ferr. Nú gengr Signý heim, enn þeir búa eftir um nóttina. Ok um myrgininn, þegar er dagar, þá biðr Völsungr konungr upp standa sína menn alla, ok ganga á land upp, ok búast við bardaga. Nú ganga þeir á land upp allir alvápnaðir, ok er eigi langt at bíða, áðr þar kemr Siggeirr konungr með allan sinn her, ok verðr þar en harðasta orrosta męð þeim, ok eggjar konungr lið sitt til framgöngu sem harðlegast, ok er svá sagt, at Völsungr konungr ok synir hans gengu átta sinnum í gegn um fylkingar Siggeirs konungs um daginn, ok höggva á tvær hendr; ok er þeir ætla enn svá at fara, þá fellr Völsungr konungr í miðri fylkingu sinni, ok þar alt lið hans með honum, nema synir hans tíu, því at miklu meira ofrefli var í móti, enn þeir mætti við standa. Nú eru synir hans allir teknir ok í bönd reknir, ok á brott leiddir. Signý varð vör við, at faðir hennar var drepinn, enn brœðr henn-

ar höndum teknir ok til bana ráðnir; nú kallar hun Siggeir konung á einmæli. Nú mælti Signý: Þess vil ek biðja þik, at þú látir eigi svá skjótt drepa brœðr mína, ok látið þá heldr setja í stokk, ok kemr mér at því, sem mælt er, at unir auga meðan á sér, ok því bið ek þeim eigi lengra, at ek ætla, at mér muni ekki tjóa. Þá svarar Siggeirr: Œr ertu ok örvita, er þú biðr brœðrum þínum meira böls, enn þeir sé höggnir, enn þó skal þat veita þér, því at þess betr þykki mér, er þeir þola verra, ok hafa lengri kvöl til bana. Nú lætr hann svá gera, sem hun bauð, ok var tekinn einn mikill stokkr, ok feldr á fœtr þeim tíu brœðrum í skógi einshversstaðar, ok sitja þeir nú þar þann dag allan til nætr; enn at miðri nótt, þá kom þar ylgr ein ór skógi gömul at þeim, er þeir sátu í stokkinum; hun var bæði mikil ok illileg; henni varð þat fyrir, at hun bítr einn þeira til bana; síðan át hun þann upp allan; eftir þat fór hun í brott. Enn eftir um morgininn, þá sendi Signý mann til brœðra sinna, þann er hun trúði bezt, *at* vita, hvat títt sé; ok er hann kemr aftr, segir hann henni, at dauðr sé einn þeira; henni þótti þetta mikit, ef þeir skulu svá fara allir, enn hun mátti ekki duga þeim. Skjótt er þar frá at segja; níu nætr í samt kom sjá en sama ylgr um miðnætti, ok etr einn þeira senn til bana, unst allir eru dauðir, nema Sigmundr einn er eftir. Ok nú áðr tíunda nótt kemr, sendir Signý trúnaðarmann sinn til Sigmundar bróður síns, ok seldi í hönd honum hunang, ok mælti, at hann skyldi ríða á andlit Sigmundar ok leggja í munn honum sumt. Nú ferr hann til Sigmundar, ok gerir sem honum var boðit, ok fór heim síðan. Um nóttina eftir þá kemr sú en sama ylgr at vanda sínum, ok ætlaði

at bíta hann til bana sem brœðr hans; enn nú dregr hun veðrit af honum, þar sem hunangit var áriðit, ok sleikir andlit hans alt með tungu sér, ok réttir síðan tunguna í munn honum; hann lætr sér verða óbilt, ok beit í tunguna ylginni; hun bregðr við fast ok hnykkir at sér hart, ok rak fœturna í stokkinn, svá at hann klofnaði allr í sundr, enn hann helt svá fast, at tungan gekk ór ylginni upp í tungurótunum, ok fekk af því bana. Enn þat er sögn sumra manna, at sú en sama ylgr væri móðir Siggeirs konungs, ok hafi hun brugðit á sik þessu líki fyrir tröllskapar sakir ok fjölkyngi.

VI. KAPÍTULI.

Sigmundr legst út. Signý sendir honum tvá sonu sína, ok drepr hann þá at ráði hennar.

Nú er Sigmundr lauss orðinn, enn brotinn er stokkrinn, ok hefst Sigmundr þar nú við í skóginum. Enn sendir Signý at vita, hvat títt er, eða hvárt Sigmundr lifir; enn er þeir koma, þá segir hann þeim allan atburð, hvé farit hafði með þeim ok ylginni. Nú fara þeir heim og segja Signýju, hvat títt er; fór hun nú ok hittir bróður sinn, ok taka þau þat ráð, at hann gerir þar jarðhús í skóginum, ok ferr nú því fram um hríð, at Signý leynir honum þar, ok fær honum þat, er hann þyrfti at hafa; enn Siggeirr konungr ætlar, at þeir sé allir dauðir Völsungar. Siggeirr konungr átti tvá sonu við konu sinni, ok er frá þeim sagt, þá er enn ellri son hans er tíu vetra, at Signý sendir hann til móts við Sigmund, at hann skyldi veita honum lið, ef hann vildi nokkut leita við at hefna feðr síns. Nú ferr sveinninn til skógarins, ok kemr síð um aftaninn til jarðhúss Sigmundar, ok tekr hann við

honum vel at hófi, ok mælti, at hann skyldi gera til brauð þeira: enn ek man sœkja eldivið, ok selr í hönd honum einn mjölbelg, enn hann ferr sjálfr at sœkja viðinn; ok er hann kemr aftr, þá hefir sveinninn ekki at gert um brauðgerðina. Nú spyrr Sigmundr, hvárt búit sé brauðit. Hann segir: Eigi þorða ek at taka mjölbelginn, fyrir því at þar lá nokkut kvikt í mjölinu. Nú þykkist Sigmundr vita, at þessi sveinn mun eigi svá vel hugaðr, at hann vili hann með sér hafa. Nú er þau systkin finnast, segir Sigmundr, at hann þótti ekki manni at nærr, þótt sveinninn væri hjá honum. Signý mælti: Tak þú hann þá ok drep hann; eigi þarf hann þá lengr at lifa; ok svá gerði hann. Nú líðr sjá vetr; ok einum vetri síðar, þá sendir Signý enn yngra son sinn á fund Sigmundar, ok þarf þar eigi sögu um að lengja, ok fór sem samt sé, at hann drap þenna svein at ráði Signýjar.

VII. KAPÍTULI.

Frá Sinfjötla.

Þess er nú við getit eitthvert sinn, þá er Signý sat í skemmu sinni, at þar kom til hennar ein seiðkona fjölkunnig harla mjök. Þá talar Signý við hana: Þat vilda ek, segir hun, at vit skiftum hömum. Hun segir: Þú skalt fyrir ráða; ok nú gerir hun svá af sínum brögðum, at þær skifta litum; ok sezt seiðkonan nú í rúm Signýjar at ráði hennar, ok ferr í rekkju hjá konungi um kveldit, ok ekki finnr hann at eigi sé Signý hjá honum. Nú er þat frá Signýju at segja, at hun ferr til jarðhúss bróður síns, ok biðr hann veita sér herbergi um nóttina, því at ek hefi vilzt á skóginum úti, ok veit ek eigi, hvar ek ferr. Hann mælti, at hun skyldi þar vera, ok vildi eigi synja

henni vistar, einni konu, ok þóttist vita, at eigi mundi hun svá launa honum góðan beina at segja til hans. Nú ferr hun í herbergi til hans, ok setjast til matar. Honum varð oft litit til hennar, ok lízt konan væn ok fríð. Enn er þau eru mett, þá segir hann henni, at hann vill at þau hafi eina rekkju um nóttina, enn hun brýzt ekki við því, ok leggr hann hana hjá sér þrjár nætr samt. Eftir þat ferr hun heim, ok hittir seiðkonuna, ok bað, at þær skifti aftr litum, ok svá gerir hun. Ok er fram liðu stundir, fœðir Signý sveinbarn; sjá sveinn var Sinfjötli kallaðr; ok er hann vex upp, er hann bæði mikill ok sterkr og vænn at áliti, ok mjök í ætt Völsunga, ok er eigi allra tíu vetra, er hún sendir hann í jarðhúsit til Sigmundar. Hun hafði þá raun gert við ena fyrri sonu sína, áðr hun sendi þá til Sigmundar, at hun saumaði at höndum þeim með holdi ok skinni; þeir þoldu illa ok kriktu um; ok svá gerði hun Sinfjötla; hann brást ekki við; hun fló hann þá af kyrtlinum, svá at skinnit fylgdi ermunum; hun kvað honum mundu sárt við verða. Hann segir: Lítit mundi slíkt sárt þykkja Völsungi. Ok nú kemr sveinninn til Sigmundar; þá bað Sigmundr hann knoða ór mjöli þeira, enn hann vill sœkja þeim eldivið; fær í hönd honum einn belg; síðan ferr hann at viðinum; ok er hann kom aftr, þá hafði Sinfjötli lokit at baka. Þá spurði Sigmundr, ef hann hafi eigi nokkut fundit í mjölinu. Eigi er mér grunlaust, sagði hann, at eigi hafi í verit nokkut kykt í mjölinu fyrst er ek tók at knoða, ok hér hefi ek meðknoðat þat, er í var. Þá mælti Sigmundr, ok hló við: Eigi get ek þik hafa mat af þessu brauði í kveld, þvíat þar hefir þú knoðat með enn mesta eitrorm. Sigmundr var svá mikill fyrir sér, at hann mátti eta

eitr svá at hann skaðaði ekki, enn Sinfjötla hlýddi þat, at eitr kœmi utan á hann, enn eigi hlýddi honum at eta þat né drekka.

VIII. KAPÍTULI.

Þeir Sigmundr ok Sinfjötli leita hefnda við Siggeir konung, enn konungr lætr handtaka þá. Þeir komast á brott ok brenna inni Siggeir konung ok Signýju.

Þat er nú at segja, at Sigmundi þykkir Sinfjötli of ungr til hefnda með sér, ok vill nú fyrst venja hann með nokkut harðræði; fara nú um sumrum víða um skóga, ok drepa menn til fjár sér. Sigmundi þykkir hann mjök í ætt Völsunga, ok þó hyggr hann, at hann sé son Siggeirs konungs, ok hyggr hann hafa ilsku feðr síns, enn kapp Völsunga, ok ætlar hann eigi mjök frændrœkinn mann, því hann minnir oft Sigmund á sína harma, ok eggjar mjök at drepa Siggeir konung. Nú er þat eitthvert sinn, at þeir fara út á skóginn at afla sér fjár, enn þeir finna eitt hús ok tvá menn sofandi í húsinu með digrum gullhringum; þeir hafa orðit fyrir ósköpum, þvíat úlfahamir hengu yfir húsinu yfir þeim; et tíunda dœgr máttu þeir komast ór hömunum; þeir vóru konungasynir. Þeir Sigmundr fóru í hamina ok máttu eigi ór komast, ok fylgdi sú náttúra sem áðr var, létu ok vargsröddu; þeir skildu báðir röddina. Nú leggjast þeir ok á merkr, ok ferr sína leið hvárr þeira; þeir gera þann mála með sér, at þeir skuli tilhætta, þótt sjau menn sé, enn eigi framar, enn sá láti úlfs rödd, er fyrir ófriði yrði. Bregðum nú eigi af þessu, segir Sigmundr, þvíat þú ert ungr ok áræðisfullr; munu menn gott hyggja til at veiða þik. Nú ferr sína leið hvárr þeira; ok er þeir vóru skildir, finnr Sig-

mundr menn, ok lét úlfs röddu; ok er Sinfjötli heyrir þat, ferr hann til þegar ok drepr alla; þeir skiljast enn. Ok er Sinfjötli hefir eigi lengi farit um skóginn, finnr hann ellefu menn; ferr svá, at hann drepr þá alla; hann verðr ok lúinn ok ferr undir eina eik; hvílist þar. [*Þá kemr Sigmundr þar ok mælti: Hví kallaðir þú ekki? Sinfjötli sagði:* Eigi vilda ek kveðja þik til] liðs at drepa ellefu menn. Sigmundr hleypr at honum svá hart, at hann stakar við ok fellr; Sigmundr bítr í barkann framan. Þann dag máttu þeir eigi komast ór úlfahömunum. Sigmundr leggr hann nú á bak sér ok berr heim í skálann, ok sat hann yfir honum, enn bað tröll taka úlfahamina. Sigmundr sér einn dag, hvar hreysikettir tveir fóru, ok bítr annarr í barkann öðrum, ok rann sá til skógar ok hefir eitt blað, ok fœrir yfir sárit, ok sprettr upp hreysiköttrinn heill. Sigmundr gengr út ok sér, hvar hrafn flýgr með blaðit ok fœrði honum; hann dregr þetta yfir sárit Sinfjötla, enn hann sprettr upp þegar heill, sem hann hefði aldri sárr verit. Eftir þat fara þeir til jarðhúss, ok eru þar til þess er þeir skyldu fara ór úlfahömunum; þá taka þeir þá ok brenna í eldi, ok báðu engum at meini verða; ok í þeim ósköpum unnu þeir mörg frægðarverk í ríki Siggeirs konungs. Ok er Sinfjötli er frumvaxti, þá þykkist Sigmundr hafa reynt hann mjök. Nú líðr eigi langt, áðr Sigmundr vill leita til föðurhefnda, ef svá vildi takast; ok nú fara þeir í brott frá jarðhúsinu einhvern dag, ok koma at bœ Siggeirs konungs síð um aftan, ok ganga inn í forstofuna, þá er var fyrir höllinni, enn þar vóru inni ölker, ok leynast þar. Drotning veit nú, hvar þeir eru, ok vill hitta þá; ok er þau finnast, gera þau þat ráð, at

þeir leitaði til föðurhefnda, er náttaði. Þau Signý ok konungr eigu tvau börn ung at aldri; þau leika sér á gólfinu at gulli, ok renna því eftir gólfinu hallarinnar ok hlaupa þar eftir; ok einn gullhringr hrýtr utar í húsit, þar sem þeir Sigmundr eru, enn sveinninn hleypr eftir at leita hringsins. Nú sér hann, hvar sitja tveir menn miklir ok grimmlegir, ok hafa síða hjálma ok hvítar brynjur. Nú hleypr hann í höllina innar fyrir feðr sinn, ok segir honum, hvat hann hefir sét. Nú grunar konungr, at vera muni svik við hann. Signý heyrir nú, hvat þeir segja; hun stendr upp, tekr börnin bæði, ok fór utar í forstofuna til þeira ok mælti, at þeir skyldu þat vita, at þau hefði sagt til þeira: ok ræð ek ykkr, at þit drepið þau. Sigmundr segir: Eigi vil ek drepa börn þín, þótt þau hafi sagt til mín; enn Sinfjötli lét sér ekki feilast, ok bregðr sverði, ok drepr hvárttveggja barnit, ok kastar þeim innar í höllina fyrir Siggeir konung. Konungr stendr nú upp, ok heitr á menn at taka þá menn, er leynzt höfðu í forstofunni um kveldit. Nú hlaupa menn utar þangat ok vilja höndla þá, enn þeir verja sik vel ok drengilega, ok þykkist þá sá verst hafa lengi, er næst er; ok um síðir verða þeir ofrliði bornir ok verða handteknir, ok því næst í bönd reknir ok í fjötra settir, ok sitja þeir þar þá nótt alla. Nú hyggr konungr at fyrir sér, hvern dauða hann skal fá þeim, þann er kendi lengst; ok er morginn kom, þá lætr konungr haug mikinn gera af grjóti ok torfi; ok er þessi haugr er gerr, þá lét hann setja hellu mikla í miðjan hauginn, svá at annarr jaðarr hellunnar horfði upp, enn annarr niðr; hun var svá mikil, at hun tók tveggja vegna, svá at eigi mátti komast hjá henni. Nú lætr hann taka þá

Sigmund ok Sinfjötla, ok setja í hauginn sínum megin hvárn þeira, fyrir því, at honum þótti þeim þat verra at vera eigi báðum saman, enn þó mátti heyra hvárr til annars. Ok er þeir vóru at tyrfa hauginn, þá kemr Signý þar at ok hefir hálm í fangi sér, ok kastar í hauginn til Sinfjötla, ok biðr þrælana leyna konunginn þessu; þeir já því, ok er þá lokit aftr hauginum. Ok er nátta tekr, þá mælti Sinfjötli til Sigmundar: Ekki ætla ek okkr mat skorta um hríð; hér hefir drotningin kastat fleski inn í hauginn ok vafit um utan hálmi; ok enn þreifar hann um fleskit, ok finnr at þar var stungit í sverði Sigmundar, ok kendi at hjöltunum, er myrkt var í hauginum, ok segir Sigmundi; þeir fagna því báðir. Nú skýtr Sinfjötli blóðreflinum fyrir ofan helluna, ok dregr fast; sverðit bítr helluna. Sigmundr tekr nú blóðrefilinn, ok ristu nú í milli sín helluna, ok léttu eigi fyrr, enn lokit er at rista, sem kveðit er:

Ristu af magni
mikla hellu
Sigmundr hjörvi
ok Sinfjötli.

Ok nú eru þeir lausir báðir saman í hauginum, ok rista bæði grjót ok járn, ok komast svá út ór hauginum. Þeir ganga nú heim til hallarinnar; eru menn þá í svefni allir. Þeir bera við at höllinni, ok leggja eld í viðinn, enn þeir vakna við gufuna, er inni eru, ok þat, at höllin logar yfir þeim. Konungrinn spyrr, hverir eldana gerði. Hér eru vit Sinfjötli systurson minn, sagði Sigmundr, ok ætlum vit nú, at þat skulir þú vita, at eigi eru allir Völsungar dauðir; hann biðr systur sína út at ganga, ok þiggja af honum góð metorð ok mikinn sóma, ok vill svá bœta henni sína

harma. Hun svarar: Nú skaltu vita, hvárt ek hefi munat Siggeiri konungi dráp Völsungs konungs; ek lét drepa börn okkur, er mér þóttu of sein til föðurhefnda, ok ek fór í skóg til þín í völvulíki, ok er Sinfjötli okkarr son; hefir hann af því mikit kapp, at hann er bæði sonarson ok dótturson Völsungs konungs; hefi ek þar til unnit alla luti, at Siggeirr konungr skyldi bana fá; hefi ek ok svá mikit til unnit at framkœmist hefndin, at mér er með engum kosti líft; skal ek nú deyja með Siggeiri konungi lostig, er ek átta hann nauðig. Síðan kysti hun Sigmund bróður sinn ok Sinfjötla, ok gekk inn í eldinn, ok bað þá vel fara; síðan fekk hun þar bana með Siggeiri konungi ok allri hirð sinni. Þeir frændur fá sér lið ok skipa, ok heldr Sigmundr til ættleifðar sinnar, ok rekr ór landi þann konung, er þar hafði í sezt eftir Völsung konung. Sigmundr gerist nú ríkr konungr ok ágætr, vitr ok stórráðr; hann átti þá konu, er Borghildr hét; þau áttu tvá sonu; hét Helgi annarr, enn annarr Hámundr; ok er Helgi var fœddr, kómu til nornir ok veittu honum formála, ok mæltu, at hann skyldi verða allra konunga frægastr. Sigmundr var þá kominn frá orrostu, ok gekk með einum lauk í mót syni sínum, ok hér með gefr hann honum Helga nafn ok þetta at nafnfesti: Hringstaði ok Sólfjöll, ok sverð, ok bað hann vel fremjast ok verða í ætt Völsungs; hann gerist stórlyndr ok vinsæll, ok fyrir flestum mönnum öðrum at allri atgervi. Þat er sagt, at hann réðst í hernað þá er hann var fimtán vetra gamall; var Helgi konungr yfir liðinu, enn Sinfjötli var fenginn til með honum, ok réðu báðir liði.

IX. KAPÍTULI.

Helgi konungr vinnr Hunding konung. Bardagi at Frekasteini ok fall Höðbrodds konungs.

Þat er sagt, at Helgi finnr þann konung í hernaði, er Hundingr hét; hann var ríkr konungr ok fjölmennr, ok réð fyrir löndum; þar tekst orrosta með þeim, ok gengr Helgi fast fram, ok lýkst með því sjá bardagi, at Helgi fær sigr, enn Hundingr konungr fellr ok mikill luti liðs hans. Nú þykkir Helgi hafa vaxit mikit, er hann hefir felt svá ríkan konung. Synir Hundings bjóða nú út her í mót Helga, ok vilja hefna föður síns; þeir eiga harða orrostu, ok gengr Helgi í gegn um fylkingar þeira brœðra, ok sœkir at merkjum sona Hundings konungs, ok feldi þessa Hundings sonu: Álf ok Eyjólf, Hervarð ok Hagbarð, ok fekk hér ágætan sigr. Ok er Helgi fór frá orrostu, þá fann hann við skóg einn konur margar ok virðulegar sýnum, ok bar þó ein af öllum; þær riðu með ágætlegum búningi. Helgi spyrr þá at nafni, er fyrir þeim var: enn hun nefnist Sigrún, ok kveðst vera dóttir Högna konungs. Helgi mælti: Farið heim með oss, ok verið velkomnar. Þá segir konungsdóttir: Annat starf liggr fyrir oss, enn drekka með þér. Helgi svarar: Hvat er þat, konungsdóttir? Hun svarar: Högni konungr hefir heitit mik Höðbroddi syni Granmars konungs, enn ek hefi því heitit, at ek vil eigi eiga hann, heldr enn einn krákuunga; enn þó mun þetta framfara, nema þú bannir honum ok komir í mót honum með her, ok nemir mik á brott, því at með engum konungi vildi ek heldr sætr búa, enn með þér. Ver kát, konungsdóttir, sagði hann, fyrri skulum vit reyna hreysti okkra, enn þú sért honum gift, ok reyna skulum vit

áðr hvárr af öðrum berr, ok hér skal lífit á leggja. Eftir þetta sendir Helgi menn með fégjöfum at stefna at sér mönnum, ok stefnir öllu liðinu til Rauðabjarga; beið Helgi þar til þess, er mikill flokkr kom til hans ór Héðinsey, ok þá kom til hans mikit lið ór Nörvasundum með fögrum skipum ok stórum. Helgi konungr kallar til sín skipstjórnarmann sinn, er Leifr hét, ok spurði, ef hann hefði talit lið þeira; enn hann svarar: Eigi er hœgt at telja, herra, skip þau, er komin eru ór Nörvasundum; eru á tólf þúsundir manna ok er þó hálfu fleira annat. Þá mælt Helgi konungr, at þeir skyldu snúa á þann fjörð, er heitir Varinsfjörðr, ok svá gerðu þeir. Nú gerði at þeim storm mikinn ok svá stóran sjó, at því var líkast at heyra, er bylgjur gnúðu á borðunum, sem þá er björgum lysti saman. Helgi bað þá ekki óttast, ok eigi svifta seglunum, heldr setja hvert hærra enn áðr; þá var við sjálft, at yfir mundi ganga, áðr þeir kœmi at landi. Þá kom þar Sigrún, dóttir Högna konungs, af landi ofan með miklu liði, ok snýr þeim í góða höfn, er heitir at Gnípalundi. Þessi tíðindi sá landsmenn, ok kómu af landi ofan. Bróðir Höðbrodds konungs, er þar réð fyrir, er heitir at Svarinshaugi, hann kallar á þá ok spyrr, hverr stýrði enu mikla liði. Sinfjötli stendr upp, ok hefir hjálm á höfði skygðan sem gler, ok brynju hvíta sem snjó, spjót í hendi með ágætlegu merki ok gullrendan skjöld fyrir sér; sá kunni at mæla við konunga: Seg svá, at þú hefir gefit svínum ok hundum, ok þú finnr konu þína, at hér eru komnir Völsungar, ok man hér hittast í liðinu Helgi konungr, ef Höðbroddr vill finna hann, ok er þat hans gaman, at berjast með frama, meðan þú kyssir ambáttir við eld. Granmarr svarar: Eigi mantu kunna margt virðulegt mæla, ok

forn minni at segja, er þú lýgr á höfðingja; mun hitt sannara, at þú munt lengi hafa fæðst á mörkum úti við vargamat ok drepit bræðr þína, ok er kynlegt, er þú þorir at koma í her með góðum mönnum, er margt kalt hræ hefir sogit til blóðs. Sinfjötli svarar: Eigi muntu glögt muna nú, er þú var völvan í Varinsey, ok kvaðst vilja mann eiga, ok kaust mik til þess embættis at vera þinn maðr; enn síðan vartu valkyrja í Ásgarði, ok var við sjálft, at allir mundu berjast fyrir þínar sakar, ok ek gat við þér níu varga á Láganesi, ok var ek faðir allra. Granmarr svarar: Margt kantu ljúga; ek hygg at engis faðir mættir þú vera, síðan þú vart geldr af dœtrum jötunsins á Þrasanesi, ok ertu stjúpson Siggeirs konungs, ok látt á mörkum úti með vörgum, ok kómu þér öll óhöpp senn at hendi; þú drapt brœðr þína, ok gerðir þik at illu kunnan. Sinfjötli svarar: Hvárt mantu þat, er þú vart merin með hestinum Grana, ok reið ek þér á skeið á Brávelli; síðan vartu geitasveinn Gölnis jötuns. Granmarr segir: Fyrri vilda ek seðja fugla á hræi þínu, enn deila við þik lengr. Þá mælti Helgi konungr: Betra væri ykkr ok meira snjallræði at berjast, enn mæla slíkt, er skömm er at heyra, ok ekki eru Granmars synir vinir mínir, enn þó eru þeir harðir menn. Granmarr riðr nú í brott ok til fundar við Höðbrodd konung, þar sem heita Sólfjöll; hestar þeira heita Sveipuðr ok Svegjuðr; þeir mœttust í borgarhliði ok segja honum hersögu. Höðbroddr konungr var í brynju, ok hafði hjálm á höfði; hann spyrr, hverir þar væri: eða hví eru þér svo reiðulegir? Granmarr segir: Hér eru komnir Völsungar, ok hafa tólf þúsundir manna við land, ok sjau þúsundir við ey þá, er Sök heitir, enn þar sem heitir fyrir Grindum er þó mestr fjöldi, ok

hygg ek nú, at Helgi muni nú berjast vilja. Konungr segir: Gerum þá boð um alt várt ríki, ok sœkjum í mót þeim; siti sá engi heima, er berjast vill; sendum orð Hrings sonum ok Högna konungi, ok Álfi enum gamla; þeir eru bardagamenn miklir. Fundust þeir þar, er heitir Frekasteinn, ok tókst þar hörð orrosta. Helgi gengr fram í gegn um fylkingar; þar varð mikit mannfall. Þá sá þeir skjaldmeyjaflokk mikinn, svá sem í loga sæi; þar var Sigrún konungsdóttir. Helgi konungr sótti í mót Höðbroddi konungi, ok fellir hann undir merkjum. Þá mælti Sigrún: Haf þökk fyrir þetta þrekvirki; skift man nú löndum; er mér þetta mikill tímadagr, ok muntu fá af þessu veg ok ágæti, er þú hefir svá ríkan konung feldan. Þat ríki tók Helgi konungr ok dvaldist þar lengi, ok fekk Sigrúnar, ok gerðist frægr konungr ok ágætr, ok er hann hér ekki síðan við þessa sögu.

X. KAPÍTULI.

Dauði Sinfjötla.

Völsungar fara nú heim, ok hafa enn mikit aukit sitt ágæti. Sinfjötli legst nú í hernað af nýju; hann sér eina fagra konu, ok girnist mjök at fá hennar; þeirar konu bað ok bróðir Borghildar, er átti Sigmundr konungr. Þeir þreyta þetta mál með orrostu, ok fellir Sinfjötli þenna konung; hann herjar nú víða, ok á margar orrostur ok hefir ávalt sigr; gerist hann manna frægstr ok ágætastr, ok kemr heim um haustit með mörgum skipum ok miklu fé. Hann segir feðr sínum tíðindin, enn hann segir drotningu; hun biðr Sinfjötla fara brott ór ríkinu, ok læzt eigi vilja sjá hann. Sigmundr kveðst eigi láta hann í brott fara, ok býðr at bœta henni með gulli ok miklu

fé, þótt hann hefði engum fyrri bœtt mann; kvað engi frama at sakast við konur. Hun mátti þessu eigi á leið koma. Hun mælti: Þér skuluð ráða, herra, þat sómir. Hun gerir nú erfi bróður síns með ráði konungs; býr nú þessa veizlu með enum beztum föngum, ok bauð þangat mörgu stórmenni. Borghildr bar mönnum drykk; hun kemr fyrir Sinfjötla með miklu horni. Hun mælti: Drekk nú, stjúpson. Hann tók við ok sá í hornit, ok mælti: Geróttr er drykkrinn. Sigmundr mælti: Fá mér þá. Hann drakk af. Drotning mælti: Hví skulu aðrir menn drekka fyrir þik öl? Hun kom í annat sinn með hornit: Drekk nú, ok frýði honum með mörgum orðum; hann tekr við horninu ok mælti: Flærðr er drykkrinn. Sigmundr mælti: Fá mér þá. Et þriðja sinn kom hun ok bað hann drekka af, ef hann hefði hug Völsunga. Sinfjötli tók við horninu, ok mælti: Eitr er í drykknum. Sigmundr svarar: Lát grön sía, sonr, sagði hann; þá var konungr drukkinn mjök, ok því sagði hann svá. Sinfjötli drekkr, ok fellr þegar niðr. Sigmundr rís upp, ok gekk harmr sinn nær bana, ok tók líkit í fang sér, ok ferr til skógar, ok kom loks at einum firði; þar sá hann mann á einum báti litlum; sá maðr spyrr, ef hann vildi þiggja at honum far yfir fjörðinn; hann játtar því; skipit var svá lítit, at þat bar þá eigi, ok var líkit fyrst flutt, enn Sigmundr gekk með firðinum. Ok því næst hvarf Sigmundi skipit ok svá maðrinn; ok eftir þat snýr Sigmundr heim; rekr nú í brott drotninguna, ok litlu síðar dó hun. Sigmundr konungr ræðr nú enn ríki sínu, ok þykir verit hafa enn mesti kappi ok konungr í fornum sið.

XI. KAPÍTULI.

Kvánfang Sigmundar konungs. Orrosta með Lynga konungi ok Sigmundi. Fall Sigmundar.

Eylimi hefir konungr heitit, ríkr ok ágætr; dóttir hans hét Hjördís, allra kvenna vænst ok vitrust; ok þat spyrr Sigmundr konungr, at hun var við hans œði, eða engi ella. Sigmundr sœkir heim Eylima konung; hann gerir veizlu í móti honum mikla, ef hann hefði eigi herferð þangat; fara nú boð þeira í milli, at með vinsemd var nú farit, enn eigi með herskap; veizla þessi var ger með enum beztum föngum ok með miklu fjölmenni. Sigmundi konungi var hvarvetna sett torg ok annarr farargreiði; koma nú til veizlu, ok skipa báðir konungar eina höll. Þar var ok kominn Lyngi konungr son Hundings konungs, ok vill hann ok mægjast við Eylima konung; hann þykkist sjá, at þeir munu eigi hafa eitt erendi; þykkist ok vita, at ófriðar mun af þeim ván, er eigi fær. Nú mælti konungr við dóttur sína: Þú ert vitr kona, enn ek hefi þat mælt, at þú skalt þér mann kjósa; kjós nú um tvá konunga, ok er þat mitt ráð hér um, sem þitt er. Hun svarar: Vant sýnist mér þetta mál, enn þó kýs ek þann konung, er frægstr er, enn þat er Sigmundr konungr, þótt hann sé mjök aldri orpinn, ok var hun honum gefin, enn Lyngi konungr fór í brott. Sigmundr kvángaðist, ok fekk Hjördísar; var þar annan dag öðrum betr veitt eða með meira kappi. Eftir þat fór Sigmundr konungr heim í Húnaland ok Eylimi konungr mágr hans við honum, ok gætir nú ríkis síns. Enn Lyngi konungr ok brœðr hans safna nú her at sér, ok fara nú á hendr Sigmundi konungi, því at þeir höfðu jafnan minna lut

ór málum, þótt þetta biti nú fyrir; vilja þeir nú fyrirkoma kappi Völsunga; koma nú í Húnaland ok senda Sigmundi konungi orð, ok vilja eigi stelast á hann, enn þykjast vita, at hann muni eigi flýja. Sigmundr konungr kveðst koma mundi til orrostu; hann dró saman her, enn Hjördísi var ekit til skógar við eina ambátt, ok mikit fé fór með þeim; hun var þar meðan þeir börðust. Víkingar hljópu frá skipum við óvígan her. Sigmundr konungr ok Eylimi settu upp merki sín, ok var þá blásit í lúðra. Sigmundr konungr lét nú við kveða sitt horn, er faðir hans hafði átt, ok eggjar sína menn; hafði Sigmundr lið miklu minna; tekst þar nú hörð orrosta, ok þótt Sigmundr væri gamall, þá barðist hann nú hart, ok var jafnan fremstr sinna manna; helzt hvárki við honum skjöldr né brynja, ok gekk hann jafnan í gegn um lið óvina sinna á þeim degi, ok engi mátti sjá, hversu fara mundi þeira í millum; margt spjót var þar á lofti ok örvar; enn svá hlífðu honum hans spádísir, at hann varð ekki sárr, ok engi kunni töl, hversu margr maðr fell fyrir honum; hann hafði báðar hendr blóðgar til axlar; ok er orrostan hafði staðit um hríð, þá kom maðr í bardagann með síðan hött ok heklu blá. Hann hafði eitt auga ok geir í hendi. Þessi maðr kom á mót Sigmundi konungi, ok brá upp geirnum fyrir honum; ok er Sigmundr konungr hjó fast, kom sverðit í geirinn, ok brast í sundr í tvá luti; síðan sneri mannfallinu, ok var Sigmundi konungi horfin heill, ok fell mjök liðit fyrir honum. Konungrinn lífði sér ekki, ok eggjar mjök liðit. Nú er sem mælt, at eigi má við margnum; í þessi orrostu fell Sigmundr konungr ok Eylimi konungr mágr hans í öndverðri fylkingu, ok mestr luti liðs hans.

XII. KAPÍTULI.

Dauði Sigmundar konungs. Frá Hjördísi ok Álfi konungi.

Lyngi konungr sœkir nú til konungs bœjarins, ok ætlar at taka þar konungsdóttur, enn þat brást honum; fekk hann þar hvárki konu né fé; hann ferr nú yfir landit, ok skipar þar sínum mönnum ríkit; þykkist nú hafa drepit alla ætt Völsunga, ok ætlar þá eigi muni þurfa at óttast héðan frá. Hjördís gekk í valinn eftir orrostuna um nóttina, ok kom at þar, sem Sigmundr konungr lá, ok spyrr, ef hann væri grœðandi; enn hann svarar: Margr lifnar ór litlum vánum, enn horfin er mér heill, svá at ek vil eigi láta grœða mik; vill Óðinn ekki, at vér bregðim sverði, síðan er nú brotnaði; hefi ek háð orrostur meðan honum líkaði. Hun mælti: Einkis þœtti mér ávant, ef þú yrðir grœddr, ok hefndir feðr míns. Konungr segir: Öðrum er þat ætlat; þú ferr með sveinbarn, ok fœðir þat vel ok vandlega, ok mun sá sveinn ágætr ok fremstr af várri ætt; varðveit ok vel sverðsbrotin; þar af má gera gott sverð, er heita mun Gramr ok sonr okkarr mun bera, ok þar mörg stórverk með vinna, þau er aldri munu fyrnast, ok hans nafn mun uppi, meðan veröldin stendr. Un nú vit þat, enn mik mœða sár, ok ek mun nú vitja frænda várra framgenginna. Hjördís sitr nú yfir honum unst hann deyr, ok þá lýsir af degi. Hun sér at mörg skip eru komin við land; hun mælti til ambáttarinnar: Vit skulum skifta klæðum, ok skaltu nefnast nafni mínu, ok segst konungsdóttir; ok þær gera svá. Víkingar geta at líta mikit mannfall, ok sjá hvar konurnar fóru til skógar; skilja at stórtíðendum mun gegna, ok hlaupa af skipum; enn fyrir þessu liði réð

Álfr, son Hjálpreks konungs af Danmörk; hann hafði farit fyrir land fram með her sínum; koma nú í valinn; þar sjá þeir mikit mannfall. Konungrinn biðr nú at leita at konunum, ok svá gerðu þeir; hann spyrr, hverjar þær væri, enn þat skiftir eigi at líkendum til; ambáttin hefir svör fyrir þeim, ok segir fall Sigmundar konungs ok Eylima konungs ok margs annars stórmennis, ok svá hverir gert hafa. Konungr spurði, hvert þær vissi, hvar fé konungs væri fólgit. Ambáttin svarar: Meiri ván (er) at vér vitim, ok vísar til fjárins; ok finna þeir auð mikinn, svá at eigi þóttust menn sét hafa jafnmikit saman koma í einn stað, eða fleiri gersimar; bera til skipa Álfs konungs. Hjördís fylgdi honum, ok svá ambáttin. Hann ferr nú heim í ríki sitt, enn lætr, at þar sé fallnir þeir konungar, er frægstir eru. Konungr sezt við stjórn, enn þær sátu í fyrirrúmi á skipinu; hann á tal við þær, ok leggr virðing á rœður þeira. Konungr kom heim í ríki sitt við miklu fé. Álfr var manna gervilegastr. Ok er þau hafa skamma stund heima verit, spyrr drotningin Álf son sinn: Hví hefir en fegri kona færri hringa eða verra búnað, ok virðist mér, at sú muni œðri, er þér hafið minna yfir látit. Hann svarar: Grunat hefir mik þat, at eigi sé ambáttarmót á henni, ok þá er vér fundumst, þá tókst henni vel at fagna tignum mönnum, ok hér til skal gera eina raun. Þat er nú eitt sinn við drykkju, at konungr sezt á tal við þær ok mælti: Hvat hafi þér at marki um dœgrfar, þá er nótt eldir, ef þér sjáið eigi himintungl? Hun svarar: Þat mark höfum vér hér til, at ek var því vön í œsku, at drekka mjök í óttu, ok er ek lét af því, vöknuðu vér eftir því síðan, ok er þat mitt mark. Konungr brosti at

ok mælti: Illa var konungsdóttir vönd. Hann hittir þá Hjördísi, ok spyrr hana slíks ens sama. Hun svarar honum: Faðir minn gaf mér eitt gull lítit við náttúru; þat kólnar í óttu á fingri mér; þat er mitt mark hér um. Konungr svarar: Gnótt var þar gulls, er ambáttir báru, ok munu þér œrit lengi leynzt hafa fyrir mér, ok svá munda ek til þín gert hafa, sem vit værim eins konungs börn bæði, þótt þú hefðir þetta sagt, ok enn skal gera verðleikum betr við þik, þvíat þú skalt vera mín kona, ok skal ek gjalda mund við þér, þá er þú hefir barn getit. Hun svarar, ok segir alt et sanna um sitt ráð; er hun þar nú í miklum sóma, ok þykkir en virðulegasta kona.

XIII. KAPÍTULI.

Fœddr Sigurðr, ok frá Regin fóstra hans.

Þat er nú sagt, at Hjördís fœðir sveinbarn, ok er sveinninn fœrðr Hjálpreki konungi. Konungrinn varð glaðr við, er hann sá þau en hvössu augu, er hann bar í höfði, ok sagði hann engum mundu líkan verða eða samjafnan, ok var hann vatni ausinn með Sigurðar nafni. Frá honum segja allir eitt, at um atferð ok vöxt var engi hans maki. Hann var þar fœddr með Hjálpreki konungi af mikilli ást; ok þá er nefndir eru allir enir ágætu menn ok konungar í fornum sögum, þá skal Sigurðr fyrir ganga um afl ok atgervi, kapp ok hreysti, er hann hefir haft um hvern mann fram annarra í norðrálfu heimsins. Sigurðr óx þar upp með Hjálpreki, ok unni hvert barn honum; hann fastnaði Álfi konungi Hjördísi, ok mælti henni mund. Reginn hét fóstri Sigurðar, ok var Hreiðmars son; hann kendi honum íþróttir, tafl ok rúnar, ok tungur margar at mæla, sem þá var títt konungasonum,

ok marga luti aðra. Eitt sinn spurði Reginn Sigurð, er þeir vóru báðir saman, ef hann vissi, hversu mikit fé faðir hans hefði átt, eða hverir þat varðveittu. Sigurðr svarar ok segir, at konungar varðveittu. Reginn mælti: Trúir þú þeim allvel? Sigurðr svarar: Þat samir, at þeir varðveiti, þar til er oss hallkvæmist, því at þeir kunnu betr at gæta enn ek. Annat sinn kemr Reginn at máli við Sigurð ok mælti: Kynlegt er þat, er þú vilt vera hestasveinn konunga, eða fara sem hlauparar. Sigurðr svarar: Eigi er þat, þvíat vér ráðum öllu með þeim; er oss ok heimilt þat, er vér viljum hafa. Reginn mælti: Bið hann gefa þér einn hest. Sigurðr svarar: Þegar mun þat er ek vil. Sigurðr hittir nú konung. Þá mælti konungr við Sigurð: Hvat viltu af oss þiggja? Sigurðr svarar: Einn hest viljum vér þiggja oss til skemtanar. Konungrinn mælti: Kjós þér sjálfr hest ok slíkt er þú vill hafa af várri eigu. Annan dag eftir fór Sigurðr til skógar, ok mœtir einum gömlum manni með síðu skeggi; sá var honum ókunnigr. Hann spyrr, hvert Sigurðr skyldi fara. Hann svarar: Hest skyldum vér kjósa; ráð um með oss. Hann mælti: Förum ok rekum til árinnar, er Búsiltjörn heitir. Þeir reka hrossin út á djúp árinnar, ok leggjast at landi, nema einn hestr; hann tók Sigurðr; hann var grár at lit ok ungr at aldri, mikill vexti ok vænn; engi hafði honum á bak komit. Skeggmaðrinn mælti: Þessi hestr er kominn frá Sleipni, ok skal hann vandlega uppfœða, þvíat hann verðr hverjum hesti betri; maðrinn hverfr þá. Sigurðr kallar hestinn Grana, ok hefir sá hestr beztr verit. Óðin hafði hann hittan. Enn mælti Reginn til Sigurðar: Oflítit fé eigu þér; þat harmar oss, er þér hlaupið sem þorpara sveinar, enn

ek veit mikla féván at segja þér, ok er þat meiri ván, at þat sé sómi at sœkja ok virðing, ef þú næðir. Sigurðr spyrr, hvar væri, eða hverr varðveitti. Reginn svarar: Sá heitir Fáfnir, er hér liggr skamt héðan á brott; þat heitir Gnítaheiðr; ok er þú kemr þar, þá muntu þat mæla: aldri sáttu meira fé í gulli í einum stað, ok eigi þarftu meira, þótt þú verðir allra konunga elztr ok frægstr. Sigurðr svarar: Kann ek kyn þessa orms, þótt vér sém ungir, ok hefi ek spurt, at engi þorir at koma á mót honum fyrir vaxtar sakir ok ilsku. Reginn svarar: Þat er ekki; sá vöxtr er eftir hætti lyngorma, ok er gert af miklu meira enn er, ok svá mundi þótt hafa enum fyrrum frændum þínum; ok þótt Völsunga ætt sé at þér, þá mun þú eigi hafa þeira skaplyndi, er fyrst eru taldir til als frama. Sigurðr svarar: Vera má at eigi höfum vér mikit af þeira kappi eða snild, enn eigi berr nauðsyn til at frýja oss, er vér erum lítt af barnsaldri; eða hví eggjar þú þessa svá mjök? Reginn svarar: Saga er til þess, ok mun ek segja þér. Sigurðr mælti: Lát mik heyra.

XIV. KAPÍTULI.

Saga Regins.

Þat er upphaf sögu þessar, at Hreiðmarr hét faðir minn, mikill ok auðigr; son hans hét Fáfnir, enn annarr hét Otr, ok var ek enn þriði, ok var ek minstr fyrir mér um atgervi ok yfirlát; kunna ek af járni gera, ok af silfri ok gulli ok hverjum lut gerði ek nokkut nýtt. Otr bróðir minn hafði aðra iðn ok náttúru; hann var veiðimaðr mikill ok umfram aðra menn, ok var í otrs líki um daga, ok var jafnan í ánni, ok bar upp fiska með munni sér; veiðiföngin

fœrði hann feðr sínum, ok var honum þat mikill styrkr; mjök hefir hann otrs líki á sér; kom síðan heim, ok át blundandi ok einnsaman, þvíat hann mátti eigi sjá á þyrru. Fáfnir var miklu mestr ok grimmastr, ok vildi sitt eitt kalla láta alt þat er var. Einn dvergr heitir Andvari, segir Reginn; hann var jafnan í forsinum, er Andvarafors heitir, í geddu líki, ok fekk sér þar matar, þvíat þar var fjöldi fiska í þeim forsi. Otr bróðir minn fór jafnan í þenna fors, ok bar upp fiska í munni sér, ok lagði einn senn á land. Óðinn, Loki ok Hœnir fóru leiðar sinnar, ok kómu til Andvarafors. Otr hafði þá tekit einn lax, ok át blundandi á árbakkanum. Loki tók einn stein, ok laust otrinn til bana. Æsir þóttust mjök hepnir af veiði sinni, ok flógu belg af otrinum. Þat kveld kómu þeir til Hreiðmars ok sýndu honum veiðina; þá tóku vér þá höndum, ok lögðum á þá gjald ok fjörlausn, at þeir fyldi belginn af gulli ok hyldi hann utan með rauðu gulli. Þá sendu þeir Loka at afla gullsins; hann kom til Ránar, ok fekk net hennar, fór þá til Andvarafors, ok kastaði netinu fyrir gedduna, enn hun hljóp í netit. Þá mælti Loki:

Hvat er þat fiska,
er rennr flóði í,
kannat sér við víti varast?
höfuð þitt leystu
helju ór,
ok finn mér lindar loga.

Andvari ek heiti,
Óinn hét minn faðir,
margan hefi ek fors of farit;
aumleg norn
skópumk í árdaga,
at ek skylda í vatni vaða.

Loki sér gull þat, er Andvari átti; enn er hann hafði fram reitt gullit, þá hafði hann einn hring (eftir), ok tók Loki hann af honum. Dvergrinn gekk í steininn ok mælti, at hverjum skyldi at bana verða, er þann gullhring ætti, ok svá alt gullit. Æsirnir reiddu Hreiðmari féit, ok tráðu upp otrbelginn, ok settu á fœtr; þá skyldu Æsirnir hlaða upp hjá gullinu ok hylja utan; enn er þat var gert, þá gekk Hreiðmarr fram, ok sá eitt granahár ok bað hylja. Þá dró Óðinn hringinn af hendi sér, Andvaranaut, ok huldi hárit. Þá kvað Loki:

Gull er þér nú reitt,
enn þú gjöld hefir
mikil míns höfuðs;
syni þínum verðra
sæla sköpuð,
þat er ykkarr beggja bani.

Síðan drap Fáfnir föður sinn, segir Reginn, ok myrði hann, ok náða ek engu af fénu. Hann gerðist svá illr, at hann lagðist út, ok unni engum at njóta fjárins nema sér, ok varð síðan at enum versta ormi, ok liggr nú á því fé. Síðan fór ek til konungs, ok gerðumst ek smiðr hans; ok er þessi rœða til minnar sögu, at ek missi föðurarfsins ok bróðurgjaldanna; gullit er síðan kallat otrsgjöld, ok hér dœmi af tekin. Sigurðr svarar: Mikit hefir þú látit, ok stórillir hafa þínir frændr verit. Ger nú eitt sverð af þínum hagleik, þat er ekki sé jafngott gert, ok ek mega vinna stórverk, ef hugr dugir, ef þú vilt at ek drepi þenna enn mikla dreka. Reginn segir: Þat geri ek með trausti, ok muntu mega drepa Fáfni með því sverði.

XV. KAPÍTULI.

Sigurðr lætr Reginn smíða sér sverð.

Reginn gerir nú eitt sverð, ok fær í hönd Sigurði. Hann tók við sverðinu ok mælti: Þetta er þitt smíði Reginn, ok höggr í steðjann, ok brotnaði sverðit; hann kastar brandinum, ok bað hann smíða annat betra. Reginn gerir annat sverð, ok fær Sigurði; hann leit á; þetta mun þér líka, enn vant mun yðr at smíða. Sigurðr reynir þetta sverð, ok brýtr sem et fyrra. Þá mælti Sigurðr til Regins: Þú munt líkr vera enum fyrrum frændum þínum ok vera ótrúr; gekk nú til móður sinnar; hun fagnar honum vel; talast nú við ok drekka. Þá mælti Sigurðr: Hvárt höfum vér rétt til spurt, at Sigmundr konungr seldi yðr sverðit Gram í tveim hlutum? Hun svarar: Satt er þat. Sigurðr mælti: Fá mér í hönd, ek vil hafa. Hun kvað hann líklegan til frama, ok fær honum sverðit. Sigurðr hittir nú Reginn, ok bað hann þar gera af sverð eftir efnum. Reginn reiddist, ok gekk til smiðju með sverðs brotin ok þykkir Sigurðr framgjarn um smíðina. Reginn gerir nú eitt sverð; ok er hann bar ór aflinum sýndist smiðjusveinum sem eldar brynni ór eggjunum; biðr nú Sigurð við taka sverðinu, ok kveðst eigi kunna sverð at gera, ef þetta bilar. Sigurðr hjó í steðjann ok klauf niðr í fótinn, ok brast eigi né brotnaði; hann lofaði sverðit mjök, ok fór til árinnar með ullarlagð ok kastar í gegn straumi, ok tók í sundr, er hann brá við sverðinu; gekk Sigurðr þá glaðr heim. Reginn mælti: Efna muni þér heit yður nú, er ek hefi gert sverðit, ok hitta Fáfni. Sigurðr svarar: Efna munu vér, ok þó annat fyrr, at hefna föður míns. Sigurðr varð því ástsælli

sem hann var ellri af öllu fólki, svá at hvert barn unni honum hugástum.

XVI. KAPÍTULI.

Sigurðr fréttir um forlög sín.

Grífir hét maðr ok var móðurbróðir Sigurðar; enn litlu síðar enn sverðit var gert, fór hann á fund Grífis; þvíat hann var framvíss ok vissi fyrir örlög manna. Sigurðr leitar eftir, hversu ganga man ævi hans; enn hann var þó lengi fyrir, ok sagði þó loksins við ákaflega bœn Sigurðar öll forlög hans, eftir því sem eftir gekk síðan. Ok þá er Grífir hafði þessa luti sagða, sem hann beiddi, þá reið hann heim. Ok brátt eftir þat finnast þeir Reginn. Þá mælti hann: Drep Fáfni, sem þér hétuð. Sigurðr svarar: Gera skal þat, ok þó annat fyrr, at hefna Sigmundar konungs ok annarra frænda várra, er þar fellu í þeiri orrostu.

XVII. KAPÍTULI.

Sigurðr hefnir föður síns.

Nú hittir Sigurðr konunga ok mælti til þeira: Hér höfum vér verit um hríð, ok eigum vér yðr ástsemd at launa ok mikla virðing; enn nú viljum vér ór landi fara ok finna Hundings sonu, ok vildi ek at þeir vissi, at Völsungar væri eigi allir dauðir; viljum vér hafa þartil yðarn styrk. Konungar kváðust alt vilja til fá, þat er hann beiddist. Er nú búit lið mikit, ok alt vandat sem mest, skip ok allr herbúnaðr, svá at hans ferð væri þá veglegri enn áðr. Sigurðr stýrir dreka þeim, er mestr var ok ágætlegastr; segl þeira vóru mjök vöndut ok ítarleg at sjá. Sigla þeir nú góðan byr; ok er fá dœgr vóru liðin, þá

kom á veðr mikit með stormi, enn svá var sjárinn, sem í róðru sæi. Eigi bað Sigurðr svifta seglunum þótt rifnuðu, heldr bað hann hærra setja enn áðr. Ok er þeir sigldu fram fyrir bergnös nokkura, þá kallaði maðr upp á skipit ok spyrr, hverr fyrir liðinu eigi at ráða. Honum var sagt, at þar var höfðingi Sigurðr Sigmundarson, er nú er frægstr ungra manna. Maðrinn svarar: Allir segja þar eitt frá honum, at eigi megi konungasynir jafnast við hann; vildi ek at þér feldið seglin á nokkuru skipinu, ok tœki þér við mér. Þeir spurðu hann at nafni. Hann svarar:

Hnikar hétu mik,
þá er Hugin gladdak,
Völsungr ungi,
ok vegit hafðak;
nú máttu kalla
karl af bjargi
Feng eða Fjölni,
far vil ek þiggja.

Þeir viku at landi ok tóku karl á skip sín; þá tók af veðrit, ok fara uns þeir koma at landi í ríki Hundings sona. Þá hvarf Fjölnir. Þeir láta þegar geysa eld ok járn, drepa menn, enn brenna bygðina ok eyða þar sem þeir fara; stökkr fjöldi undan á fund Lynga konungs, ok segja, at herr er kominn í landit ok ferr með meira geysingi, enn dœmi finnast til; kváðu Hundings sonu eigi langsýna, þá er þeir sögðust eigi mundu hræðast Völsunga, enn nú stýrir þessum her Sigurðr Sigmundarson. Lyngi konungr lætr nú fara um alt sitt ríki herboð; vill eigi á flótta leggjast, stefnir til sín öllum þeim mönnum, er honum vilja lið veita; kemr nú á mót Sigurði með allmikinn her, ok brœðr hans með honum; tekst þar en harðasta orrosta með þeim; mátti þar á lofti sjá margt spjót ok örvar

margar, öxi hart reidda, skjöldu klofna ok brynjur slitnar, hjálma skífða, hausa klofna ok margan mann steypast til jarðar. Ok er orrostan hefir svá staðit mjök langa hríð, sækir Sigurðr fram um merkin, ok hefir í hendi sverðit Gram; hann höggr bæði menn ok hesta, ok gengr í gegn um fylkingar, ok hefir báðar hendr blóðgar til axlar, ok stökk undan fólk, þar sem hann fór, ok helzt hvárki við hjálmr né brynja, ok engi maðr þóttist fyrr sét hafa þvílíkan mann. Þessi orrosta stóð lengi með miklu mannfalli ok ákafri sókn; ferr þar, sem sjaldnar kann henda, þá er landherrinn sækir til, at þat kom fyrir ekki; fell þar svá margt fyrir Hundingssonum, at engi maðr vissi töl á. Ok (er) Sigurðr var framarla í fylkingu, þá koma á mót honum synir Hundings konungs. Sigurðr höggr til Lynga konungs, ok klýfr hjálm hans ok höfuð ok brynjaðan búk, ok síðan höggr hann Hjörvarð bróður hans sundr í tvá luti, ok þá drap hann alla Hundings sonu, er eftir lifðu, ok mestan luta liðs þeira. Ferr Sigurðr nú heim með fögrum sigri ok miklu fé ok ágæti, er hann hafði fengit í þessi ferð; vóru nú veizlur gervar í mót honum heima í ríkinu. Ok er Sigurðr hefir skamma stund heima verit, kemr Reginn at máli við Sigurð ok segir: Nú munu þér vilja steypa hjálminum Fáfnis, svá sem þér hétuð, þvíat nú hefir þú hefnt föður þíns ok annarra frænda þinna. Sigurðr svarar: Efna munu vér þat, sem vér höfum þar um heitit, ok ekki fellr oss þat ór minni.

XVIII. KAPÍTULI.

Sigurðr vá Fáfni.

Nú ríða þeir Sigurðr ok Reginn upp á heiðina á

þann farveg, er Fáfnir var vanr at skríða, er hann fór til vatns, ok þat er sagt, at sá hamarr var þrítugr, er hann lá at vatni, þá er hann drakk. Þá mælti Sigurðr: Þat sagðir þú, Reginn, at dreki sjá væri eigi meiri enn einn lyngormr, enn mér sýnast vegar hans æfar miklir. Reginn mælti: Ger gröf eina ok sezt þar í; ok þá er ormrinn skríðr til vatns, legg þá til hjarta honum, ok vinn honum svá bana; þar fyrir fær þú mikinn frama. Sigurðr mælti: Hversu man þá veita, ef ek verð fyrir sveita ormsins? Reginn svarar: Eigi má þér ráð ráða, er þú ert við hvatvetna hræddr; ok ertu ólíkr þínum frændum at hughreysti. Nú ríðr Sigurðr á heiðina, enn Reginn hverfr í brott yfrit hræddr. Sigurðr gerði gröf eina; ok er hann er at þessu verki, kemr at honum einn gamall maðr með síðu skeggi, ok spyrr, hvat hann gerir þar. Hann segir. Þá svarar inn gamli maðr: Þetta er óráð; ger fleiri grafar, ok lát þar í renna sveitann, enn þú sit í einni, ok legg til hjartans orminum. Þá hvarf sá maðr á brottu; enn Sigurðr gerir grafar eftir því, sem fyrir var lagt. Ok er ormrinn skreið til vatns, varð svá mikill landskjálfti, svá at öll jörð skalf í nánd; hann fnýsti eitri alla leið fyrir sik fram, ok eigi hræddist Sigurðr né óttast við þann gný. Ok er ormrinn skreið yfir gröfina, þá leggr Sigurðr sverðinu undir bœgslit vinstra, svá at við hjöltum nam; þá hleypr Sigurðr upp ór gröfinni, ok kippir at sér sverðinu, ok hefir allar hendr blóðgar upp til axlar. Ok er enn mikli ormr kendi síns banasárs, þá laust hann höfðinu ok sporðinum, svá at alt brast í sundr, er fyrir varð. Ok er Fáfnir fekk banasár, spurði hann: Hverr ertu, eða hverr er þinn faðir, eða hverr er ætt þín, er þú vart svá djarfr, at þú þorir at bera vápn

á mik? Sigurðr svarar: Ætt mín er mönnum ókunnig; ek heiti göfigt dýr, ok á ek engan föður né móður, ok einnsaman hefi ek farit. Fáfnir svarar: Ef þú átt engan feðr né móður, af hverju undri ertu þá alinn? ok þótt þú segir mér eigi þitt nafn á banadœgri mínu, þá veiztu, at þú lýgr nú. Hann svarar: Ek heiti Sigurðr, enn faðir minn Sigmundr. Fáfnir svarar: Hverr eggjaði þik þessa verks, eða hví léttu at eggjast? hafðir þú eigi frétt þat, hversu alt fólk er hrætt við mik ok við minn œgishjálm? enn, fráneygi sveinn, þú áttir feðr snarpan. Sigurðr svarar: Til þessa hvatti mik enn harði hugr, ok stoðaði til at gert yrði, þessi en sterka hönd ok þetta et snarpa sverð, er nú kendir þú, ok fár er gamall harðr, ef hann er í bernsku blautr. Fáfnir segir: Veit ek, ef þú vex upp með frændum þínum, at þú mundir kunna at vega reiðr, enn þetta er meiri furða, er einn bandingi hertekinn skal þorat hafa at vega at mér, þvíat fárr hernuminn er frœkn til vígs. Sigurðr mælti: Bregðr þú mér, at ek væra fjarri mínum frændum? enn þótt ek væra hernuminn, þá var ek þó eigi heftr, ok þat fantu, at ek var lauss. Fáfnir svarar: Heiftyrði tekr þú hvetvetna því, er ek mæli, enn gull þetta mun þér at bana verða, er ek hefi átt. Sigurðr svarar: Hverr vill fé hafa alt til ens eina dags, enn eitt sinn skal hverr deyja. Fáfnir mælti: Fátt vill þú at mínum dœmum gera, enn drukna muntu, ef þú ferr um sjá óvarlega, ok bíð heldr á landi unz logn er. Sigurðr mælti: Seg þú þat, Fáfnir, ef þú ert fróðr mjök: Hverjar eru þær nornir, er kjósa mögu frá mœðrum? Fáfnir svarar: Margar eru þær (ok) sundrlausar, sumar eru Ása ættar, sumar eru álfa ættar, sumar eru dœtr Dvalins. Sigurðr mælti: Hvé heitir sá hólmr, er

blanda hjörlegi Surtr ok Æsir saman? Fáfnir svarar: Hann heitir Óskaptr. Ok enn mælti Fáfnir: Reginn bróðir minn veldr mínum dauða, ok þat hlægir mik, er hann veldr ok þínum dauða, ok ferr þá sem hann vildi. Enn mælti Fáfnir: Ek bar œgishjálm yfir öllu fólki síðan ek lá á arfi míns bróður, ok svá fnýsta ek eitri alla vega frá mér í brott, at engi þorði at koma í nánd mér, ok engi vápn hræddumst ek, ok aldri fann ek svá margan mann fyrir mér, at ek þættumst eigi miklu sterkari, enn allir vóru hræddir við mik. Sigurðr mælti: Sá œgishjálmr, er þú sagðir frá, gefr fám sigr, þvíat hverr sá, er með mörgum kemr, má þat finna eitthvert sinn, at engi er einna hvatastr. Fáfnir svarar: Þat ræð ek þér, at þú takir hest þinn, ok ríðir á brott sem skjótast, þvíat þat hendir oft, at sá, er banasár fær, hefnir sín sjálfr. Sigurðr segir: Þetta eru þín ráð, enn annat mun ek gera; ek mun ríða til þíns bóls ok taka þar þat et mikla gull, er frændr þínir hafa átt. Fáfnir svarar: Ríða muntu þartil er þú finnr svá mikit gull, at gert er um þína daga, ok þat sama gull verðr þinn bani ok hvers annars, er þat á. Sigurðr stóð upp ok mælti: Heim munda ek ríða, þótt ek mista þessa ens mikla fjár, ef ek vissa, at ek skylda aldri deyja, enn hverr frœkn maðr vill fé ráða alt til ens eina dags; enn þú, Fáfnir, ligg í fjörbrotum, þar er þik Hel hafi; ok þá deyr Fáfnir.

XIX. KAPÍTULI.

Sigurðr vá Regin.

Eftir þetta kom Reginn til Sigurðar ok mælti: Heill, herra minn, mikinn sigr hefir þú unnit, er þú hefir drepit Fáfni, er engi varð fyrr svá djarfr, at á hans

gõtu þorði sitja, ok þetta fremdarverk mun uppi, meðan veröldin stendr. Nú stendr Reginn ok sér niðr í jörðina langa hríð; ok þegar eftir þetta mælti hann af miklum móði: Bróður minn hefir þú drepit, ok varla má ek þessa verks saklauss vera. Nú tekr Sigurðr sitt sverð Gram ok þerrir á grasinu, ok mælti til Regins: Fjarri gekk þú þá, er ek vann þetta verk, ok ek reynda þetta snarpa sverð með minni hendi ok mínu afli; átta ek við orms megin meðan þú látt í einum lyngrunni, ok vissir þú eigi, hvárt var himinn eða jörð. Reginn svarar: Þessi ormr mætti lengi liggja í sínu bóli, ef eigi hefðir þú notit sverðs þess, er ek gerða þér minni hendi, ok eigi hefðir (þú) þetta einn unnit ok engi annarra. Sigurðr svarar: Þá er menn koma til vígs, þá er manni betra gott hjarta enn hvast sverð. Þá mælti Reginn við Sigurð af áhyggju mikilli: Þú drapt minn bróður, ok varla má ek þessa verks saklauss. Þá skar Sigurðr hjartat ór orminum með því sverði, er Riðill hét. Þá drakk Reginn blóð Fáfnis, ok mælti: Veit mér eina bœn, er þér er lítit fyrir: Gakk til elds með hjartat ok steik, ok gef mér at eta. Sigurðr fór ok steikti á teini; ok er freyddi ór, þá tók hann fingri sínum á, ok skynjaði, hvárt steikt væri; hann brá fingrinum í munn sér; ok er hjartablóð ormsins kom á tungu honum, þá skildi hann fuglarödd; hann heyrði, at igður klökuðu á hrísinu hjá honum: Þar sitr þú, Sigurðr, ok steikir Fáfnis hjarta; þat skyldi hann sjálfr eta, þá mundi hann verða hverjum manni vitrari. Önnur segir: Þar liggr Reginn, ok vill véla þann, sem honum trúir. Þá mælti en þriðja: Höggvi hann þá höfuð af honum, ok má hann þá ráða gullinu því enu mikla einn. Þá mælti en fjórða: Þá væri hann vitr-

ari, ef hann hefði þat, sem þær höfðu ráðit honum, ok ríðr síðan til bóls Fáfnis, ok tœki þat et mikla gull, er þar er, ok riði síðan upp á Hindarfjall, þar sem Brynhildr sefr, ok mun hann nema þar mikla speki, ok þá væri hann vitr, ef hann hefði yður ráð, ok hygði hann um sína þyrft, ok þar er mér úlfsins ván, er ek eyrun sá. Þá mælti en fimta: Eigi er hann svá hoskr, sem ek ætla, ef hann vægir honum, enn drepit áðr bróður hans. Þá mælti en sétta: Þat væri snjallræði, ef hann dræpi hann, ok réði einn fénu. Þá mælti Sigurðr: Eigi munu þau ósköp, at Reginn sé minn bani, ok heldr skulu þeir fara báðir brœðr einn veg; bregðr nú sverðinu Gram, ok höggr höfuð af Regin; ok eftir þetta etr hann suman lut hjartans ormsins, enn sumt hirðir hann; hleypr síðan á hest sinn, ok reið eftir slóð Fáfnis ok til hans herbergis, ok fann at þat var opit, ok af járni hurðirnar allar ok þarmeð allr dyra umbúningrinn, ok af járni allir stokkar í húsinu ok grafit í jörð niðr. Sigurðr fann þar stórmikit gull ok sverðit Hrotta, ok þar tók hann œgishjálm ok gullbrynjuna ok marga dýrgripi. Hann fann þar svá mikit gull, at honum þótti ván, at eigi mundi meira bera tveir hestar eða þrír; þat gull tekr hann alt ok berr í tvær kistur miklar; tekr nú í tauma hestinum Grana; hestrinn vill nú eigi ganga, ok ekki tjáir at keyra. Sigurðr finnr nú, hvat hestrinn vill, hleypr hann á bak ok lýstr hann sporum, ok rennr sjá hestr sem lauss væri.

XX. KAPÍTULI.

Sigurðr kemr til Brynhildar og kennir hun honum vitrleg ráð.

Sigurðr ríðr nú langar leiðir, ok alt til þess, er hann kemr upp á Hindarfjall, ok stefndi á leið suðr til

Frakklands; á fjallinu sá hann fyrir sér ljós mikit, sem eldr brynni, ok ljómaði af til himins; enn er kom at, stóð þar fyrir honum skjaldborg ok upp á merki. Sigurðr gekk í skjaldborgina, ok sá at þar svaf maðr, ok lá með öllum hervápnum; hann tók fyrst hjálminn af höfði honum, ok sá at þat var kona; hun var í brynju, ok var svá föst, sem hun væri holdgróin; þá reist hann ofan ór höfuðsmátt ok í gegn um niðr, ok svá út í gögn um báðar ermar, ok beit sem klæði. Sigurðr kvað hana helzti lengi sofit hafa. Hun spurði? hvat svá var máttigt, er beit brynjuna ok brá mínum svefni, eða man hér kominn Sigurðr Sigmundarson, er hefir hjálm Fáfnis ok hans bana í hendi? Þá svarar Sigurðr: Sá er Völsunga ættar, er þetta verk hefir gert, ok þat hefi ek spurt, at þú ert ríks konungs dóttir, ok þat sama hefir oss sagt verit frá yðrum vænleik ok vitru, ok þat skulu vér reyna. Brynhildr segir, at tveir konungar börðust, hét annarr Hjálmgunnarr; hann var gamall ok enn mesti hermaðr, ok hafði Óðinn honum sigri heitit; enn annarr Agnarr eða Auðabróðir; ek felda Hjálmgunnarr í orrostu, enn Óðinn stakk mik svefnþorni í hefnd þess, ok kvað mik aldri síðan skyldu sigr hafa, ok kvað mik giftast skulu; enn ek strengda þess heit þar í mót, at giftast engum þeim, er hræðast kunni. Sigurðr mælti: Kenn oss ráð til stórra luta. Hun svarar: Þér munuð betr kunna, enn með þökkum (vil ek) kenna yðr, ef þess er nökkut, er vér kunnum, þat er yðr mætti líka, í rúnum eða öðrum lutum, er liggja til hvers lutar, ok drekkum bæði saman, ok gefi nú goðin okkr góðan dag, at þér verði nyt ok frægð at mínum vitrleik ok þú munir eftir, þat er

vit rœðum. Brynhildr fyldi eitt ker ok fœrði Sigurði, ok mælti:

Bjór fœrik þér,
brynþings apaldr,
magni blandinn
ok megintíri;
fullr er ljóða
ok líknstafa,
góðra galdra
ok gamanrúna.

Sigrúnar skaltu kunna,
ef þú vilt snotr vera,
ok rísta á hjalti hjörs,
á vettrimum
ok á valböstum,
ok nefna tysvar Tý.

Brimrúnar skaltu gera,
ef þú vilt borgit hafa
á sundi seglmörum;
á stafni skal þær rísta
ok á stjórnar blaði,
ok leggja eld í ár;
fellrat svá brattr breki,
né blár unnir,
þó kemstu heill af hafi.

Málrúnar skaltu kunna,
ef þú vilt, at mangi þér
heiftum gjaldi harm;
þær um vindr,
þær um vefr,
þær um setr allar saman,
á því þingi,
er þjóðir skulu
í fulla dóma fara.

Ölrúnar skaltu kunna,
ef þú vilt annars kvæn
vélit þik í trygð, ef þú trúir;
á horni skal þær rísta
ok á handarbaki,
ok merkja á nagli Nauð.

Full skaltu signa
ok við fári sjá,
ok verpa lauki í lög;
þá ek þat veit,
at þér verðr aldri
meinblandinn mjöðr.

Bjargrúnar skaltu nema,
ef þú vilt borgit fá,
ok leysa kind frá konu;
á lófa skal þær rísta
ok um liðu spenna,
ok biðja dísir duga.

Limrúnar skaltu kunna,
ef þú vilt læknir vera,
ok kunna sár at sjá;
á berki skal þær rísta,
ok á barri viðar
þess, er lúti austr limar.

Hugrúnar skaltu nema,
ef þú vilt hverjum vera
geðhoskari guma;
þær of réð,
þær of reist,
þær of hugði Hroftr.

Á skildi vóru ristnar,
þeim er stendr fyr skínanda guði,
á eyra Árvakrs
ok (á) Alsvinns hófi,
ok á því hveli, er stendr
undir reið Rögnis,
á Sleipnis taumum
ok á sleða fjötrum,

á bjarnar hrammi
ok á Braga tungu,
á úlfsklóm
ok á arnar nefi,
á blóðgum vængjum
ok á brúar sporði,
á lausnar lófa
ok á líknar spori,

á gleri ok á gulli,
ok á góðu silfri,
í víni ok í virtri,
ok á völu sessi,
í guma holdi,
á Gungnis oddi,
ok á gýgjar brjósti,
á nornar nagli
ok á nefi uglu.

Allar vóru af skafnar,
þær er á vóru ristnar,
ok hrœrðar við enn helga mjöð,
ok sendar á víða vega;
þær eru með álfum,
sumar með Ásum
ok með vísum Vönum,
sumar hafa menskir menn.

Þat eru bókrúnar,
ok bjargrúnar,
ok allar ölrúnar,
ok mærar meginrúnar,
hverjum, er þær kná
óviltar óspiltar
sér at heillum hafa.
Njóttu, ef þú namt,
uns rjúfast regin.

Nú skaltu kjósa,
als þér er kostr of boðinn,
hvassa vápna hlynr;
söng eða þögn
haf þú þér sjálfr of hug;
öll er mál of metin.

Sigurðr svarar:

Munkat ek flœja,
þótt mik feigan vitir;
emkat ek bleyði borinn;
ástráð þín vil ek
öll of hafa,
svá lengi sem ek lifi.

XXI. KAPÍTULI

Sigurðr nemr enn ráð at Brynhildi. Þau heita hvárt öðru trygðum.

Sigurðr mælti: Aldri finst þér vitrari kona í veröldu, ok kenn enn fleiri spekiráð. Hun svarar: Heimilt er þat at gera at yðrum vilja, ok gefa heilræði fyrir yðra eftirleitan ok vitrleik. Þá mælti hun: Ver vel við frændr þína, ok hefn lítt mótgerða við þá, ok berr

við þol, ok tekr þú þar við langælegt lof. Sjá við illum lutum, bæði við meyjar ást ok manns konu; þar stendr oft ilt af. Verð lítt mishugi við óvitra menn á fjölmennum mótum; þeir mæla oft verra, enn þeir viti, ok ertu þegar bleyðimaðr kallaðr, ok ætlar, at þú sér sönnu sagðr; drep hann annars dags, ok gjalt honum svá heiftyrði. Ef þú ferr þann veg, er vondar vættir byggja, ver varr um þik; tak þér ekki herbergi nær götu, þótt þik nátti, þvíat oft búa þar illar vættir, þær menn villa. Lát eigi tæla þik fagrar konur, þótt þú sjáir at veizlum, svá at þat standi þér fyrir svefni, eða þú fáir af því hugarekka; teyg þær ekki at þér með kossum eða annarri blíðu; ok ef þú heyrir heimsleg orð drukkinna manna, deil eigi við þá, er víndrukknir eru ok tapa viti sínu; slíkir lutir verða mörgum at miklum móðtrega eða bana. Berst heldr við óvini þína, enn þú sér brendr; ok sver eigi rangan eið, þvíat grimm hefnd fylgir griðrofi. Ger rœkilega við dauða menn, sóttdauða, eða sædauða, eða vápndauða; búðu vandlega um lík þeira; ok trú ekki þeim, er þú hefir feldan fyrir föður eða bróður, eða annan náfrænda þótt ungr sé; oft er úlfr í ungum syni. Sjá vandlega við vélráðum vina þinna; enn lítt megu vér sjá fyrir um yðart líf, enn eigi skyldi mága hatr á þik koma. Sigurðr mælti: Engi finst þér vitrari maðr ok þess sver ek, at þik skal ek eiga, ok þú ert við mitt œði. Hun svarar: Þik vil ek helzt eiga, þótt ek kjósa um alla menn; ok þetta bundu þau eiðum með sér.

XXII. KAPÍTULI.

Lýsing Sigurðar Fáfnisbana.

Nú ríðr Sigurðr á brott; hans skjöldr var svá marg-

faldr ok laugaðr í rauðu gulli, ok skrifaðr á einn dreki; hann var dökkbrúnaðr et efra, enn fagrrauðr et neðra, ok þann veg var markaðr hans hjálmr ok söðull ok vápnrokkr; hann hafði gullbrynjuna, ok öll hans vápn vóru gulli búinn; ok því var dreki markaðr á hans vápnum öllum, at er hann er sénn, má vita, hverr þar ferr, af öllum þeim, er frétt hafa, at hann drap þann mikla dreka, er Væringar kalla Fáfni; ok fyrir því eru vápn hans öll gulli búin ok brún at lit, at hann er langt umfram aðra menn at kurteisi ok allri hœversku, ok nálega at öllum lutum; ok þá er taldir eru allir enir stœrstu kappar ok enir ágæztu höfðingjar, þá mun hann jafnan fremstr taldr, ok hans nafn gengr í öllum tungum fyrir norðan Grikklands haf, ok svá man vera, meðan veröldin stendr. Hár hans var brúnt at lit ok fagrt at líta, ok fór í stórlokka; skeggit var þykt ok skamt, ok með sama lit; hánefjaðr var hann, ok hafði breitt andlit ok stórbeinótt; augu hans vóru svá snör, at fárr einn þorði að líta undir hans brún; herðar hans vóru svá miklar, sem tveir menn væri á at sjá. Hans líkami var skapaðr allr við sik á hæð ok digrleik, ok þann veg, sem bezt má sama; ok er þat mark um hans hæð, at þá er hann gyrði sik sverðinu Gram, enn þat var sjau spanna hátt, ok er hann óð rúgakrinn fullvaxinn, þá tók niðr döggskórinn á sverðinu akrinn uppstandanda; ok hans afl er meira enn vöxtr. Vel kann hann sverði at beita ok spjóti at skjóta, ok skafti at verpa ok skildi at halda, boga at spenna eða hesti at ríða, ok margskonar kurteisi nam hann í œsku. Hann var vitr maðr, svá at hann vissi fyrir óorðna luti; hann skildi fuglsrödd; ok af slíkum lutum kómu honum fáir lutir á óvart. Hann var langtalaðr ok mál-

snjallr, svá at ekki tók hann þat erindi at mæla, at hann mundi fyrr hætta, enn svá sýnist öllum, sem enga leið muni eiga at vera nema svá, sem hann segir, ok þat er hans skemtan, at veita lið sínum mönnum, ok reyna sjálfan sik í stórræðum, ok taka fé af sínum óvinum ok gefa sínum vinum. Eigi skorti hann hug, ok aldri varð hann hræddr.

XXIII. KAPÍTULI.

Sigurðr kemr til Heimis.

Sigurðr ríðr nú, þartil er hann kemr at einum bœ; þar réð fyrir einn mikill höfðingi, sá er Heimir hét; hann átti systur Brynhildar, er Bekkhildr hét, því at hun hafði heima verit ok numið hannyrði enn Brynhildr fór með hjálm ok brynju, ok gekk at vígum; var hun því kölluð Brynhildr. Heimir ok Bekkhildr áttu einn son, er Alsviðr hét, manna kurteisastr. Þar léku menn úti; ok er þeir sjá reið mannsins at bœnum, hætta þeir leiknum, ok undrast manninn, þvíat þeir höfðu engan slíkan sét; gengu í mót honum ok fögnuðu honum vel. Alsviðr býðr honum með sér at vera, ok af sér at þiggja slíkt, er hann vill; hann þiggr þat; honum er ok skipat veglega at þjóna; fjórir menn hófu gullit af hestinum, enn fimti tók við honum. Þar mátti sjá marga góða gripi ok fáséna; var þat at skemtan haft at sjá brynjur ok hjálma ok stóra hringa, ok undarlega mikil gullstaup, ok alskonar hervápn. Sigurðr dvelst þar lengi í mikilli sœmd; spyrst nú þetta frægðarverk um öll lönd, er hann hafði drepit þann enn ógurlega dreka. Þeir undu sér nú vel ok var hvárr öðrum hollr. Þat höfðu þeir sér at skemtan, at búa vápn sín, ok skefta örvar sínar, ok beita haukum sínum.

XXIV. KAPÍTULI.

Viðrtal Sigurðar og Brynhildar.

Þá var heim komin til Heimis Brynhildr fóstra hans; hun sat í einni skemmu við meyjar sínar; hun kunni meira hagleik enn aðrar konur; hun lagði sinn borða með gulli, ok saumaði á þau stórmerki, er Sigurðr hafði gert: dráp ormsins ok upptöku fjárins ok dauða Regins. Ok einn dag er frá því sagt, at Sigurðr reið á skóg við hundum sínum ok haukum ok miklu fjölmenni; ok er hann kom heim, fló hans haukr á hávan turn, ok settist við einn glugg. Sigurðr fór eftir haukinum; þá sér hann eina fagra konu, ok kennir, at þar er Brynhildr; honum þykkir um vert alt saman fegurð hennar ok þat, er hun gerir; kemr í höllina ok vill enga skemtan við menn eiga. Þá mælti Alsviðr: Hví eru þér svá fálátir? þessi skipan þín harmar oss ok þína vini; eða hví máttu eigi gleði halda? Haukar þínir hnípa ok svá hestrinn Grani, ok þess fám vér seint bót. Sigurðr svarar: Góðr vinr, heyr hvat ek hugsa; minn haukr fló á einn turn, ok er ek tók hann, sá ek eina fagra konu; hun sat við einn gullegan borða, ok las þar á mín liðin ok fram komin verk. Alsviðr svarar: Þú hefir sét Brynhildi Buðladóttur, er mestr skörungr er. Sigurðr svarar: Þat mun satt vera; eða hversu (löngu) kom hun hér? Alsviðr svarar: Þess var skamt í milli ok þér kómuð. Sigurðr segir: Þat vissu vér fyrir fám dögum; sú kona hefir oss bezt sýnzt í veröldu. Alsviðr mælti: Gef ekki gaum at einni konu, þvílíkr maðr; er þat ilt at sýta, er maðr fær eigi. Hana skal ek hitta, sagði Sigurðr, ok gefa henni gull, ok ná hennar jafnaðarþokka. Alsviðr svarar: Engi fanst sá enn um

aldr, er hun léði rúms hjá sér, eða gæfi öl at drekka; hun vill sik í herskap hafa ok alskonar frægð at fremja. Sigurðr mælti: Vér vitum eigi, hvárt hun svarar oss eða eigi, eða lér oss sess hjá sér. Ok annan dag eftir gekk Sigurðr til skemmunnar; enn Alsviðr stóð hjá skemmunni úti ok skefti örvar sínar. Sigurðr mælti: Sit heil, frú, eða hversu megi þér? Hun svarar: Vel megu vér, frændr lifa ok vinir, enn háttung er í, hverja giftu menn bera til síns endadags. Hann sezt hjá henni. Síðan ganga þar inn fjórar konur með stórum borðkerum af gulli ok með enu bezta víni, ok standa fyrir þeim; þá mælti Brynhildr: Þetta sæti man fám veitt vera, nema faðir minn komi. Hann svarar: Nú er veitt þeim, er oss líkar. Herbergit var tjaldat af enum dýrstum tjöldum, ok þakit klæðum alt gólfit. Sigurðr mælti: Nú er þat fram komit, er þér hétuð oss. Hun svarar: Þér skuluð hér velkomnir! Síðan reis hun upp ok fjórar meyjar með henni, ok gekk fyrir hann með gullker, ok bað hann drekka. Hann réttir í mót höndina kerinu, ok tók hönd hennar með, ok setti hana hjá sér; hann tók um háls henni ok kisti hana ok mælti: Engi kona hefir þér fegri fœðst. Brynhildr mælti: Vitrlegra ráð er þat, at leggja eigi trúnað sinn á konu vald, því at þær rjúfa jafnan sín heit. Hann mælti: Sá kœmi beztr dagr yfir oss, at vér mættim njótast. Brynhildr svarar: Eigi er þat skipat, at vit búim saman; ek em skjaldmær, ok á ek með herkonungum hjálm, ok þeim man ek at liði verða, ok ekki er mér leitt at berjast. Sigurðr svarar: Þá frjóumst vér mest, ef vér búum saman, ok meira er at þola þann harm, er hér liggr á, enn hvöss vápn. Brynhildr svarar: Ek man kanna lið hermanna,

enn þú munt eiga Guðrúnu Gjúkadóttur. Sigurðr svarar: Ekki tælir mik eins konungs dóttir, ok ekki lær mér tveggja huga um þetta, ok þess sver ek við guðin, at ek skal þik eiga, eða enga konu ella. Hun mælti slíkt. Sigurðr þakkar henni þessi ummæli, ok gaf henni gullhring, ok svörðu nú eiða af nýju, ok gengr hann í brott til sinna manna, ok er þar um hríð með miklum blóma.

XXV. KAPÍTULI.

Frá Gjúkungum.—Draumr Guðrúnar Gjúkadóttur, er Brynhildr ræðr.

Gjúki hét konungr; hann hafði ríki fyrir sunnan Rín. Hann átti þrjá sonu, er svá hétu: Gunnarr, Högni, Guttormr; Guðrún hét dóttir hans; hun var frægst mær; báru þau börn mjök af öðrum konunga börnum um alla atgervi, bæði um vænleik ok vöxt. Þeir vóru jafnan í hernaði, ok unnu mörg ágætisverk. Gjúki átti Grímhildi ena fjölkungu. Buðli hét konungr; hann var ríkari enn Gjúki, ok þó báðir ríkir. Atli hét bróðir Brynhildar. Atli var grimmr maðr, mikill ok svartr ok þó tigulegr, ok enn mesti hermaðr. Grímhildr var grimmhuguð kona. Ráð Gjúkunga stóð með miklum blóma, ok mest fyrir sakir barna hans, er mjök vóru um fram flesta. Eitt sinn segir Guðrún meyjum sínum, að hun má eigi glöð vera. Ein kona spyrr hana, hvat henni sé at ógleði? Hun svarar: Eigi fengum vér tíma í draumum, er því harmr í hjarta mér; ráð drauminn, þar er þú fréttir eftir. Hun svarar: Seg mér, ok lát þik eigi hryggja, þvíat jafnan dreymir fyrir veðrum. Guðrún svarar: Þetta er ekki veðr; þat dreymdi mik, at ek sá einn fagran hauk mér á hendi; fjaðrar hans vóru með gullegum lit. Konan svarar: Margir hafa spurt af yðr-

um vænleik, vizku ok kurteisi; nokkurs konungs son mun biðja þín. Guðrún svarar: Engi hlutr þótti mér haukinum betri, ok alt mitt fé vilda ek heldr láta enn hann. Konan svarar: Sá er þú fær, man vera vel mentr, ok muntu unna honum mikit. Guðrún svarar: Þat angrar mik, at ek veit eigi, hverr hann er, ok skulum vér hitta Brynhildi; hun mun vita. Þær bjuggust með gulli ok mikilli fegrð, ok fóru með meyjum sínum, unz þær kómu at höll Brynhildar; sú höll var búin með gulli, ok stóð á einu bergi. Ok er sén er ferð þeira, þá er Brynhildi sagt, at margar konur óku at borginni með giltum vögnum. Þar man vera Guðrún Gjúkadóttir (segir hun); mik dreymdi um hana í nótt, ok göngum út í móti henni; ekki sœkja oss fríðari konur heim. Þær gengu út í móti þeim ok fögnuðu vel; þær gengu inn í þá ena fögru höll; salrinn var skrifaðr innan ok mjök silfri búinn; klæði vóru breidd undir fœtr þeim, ok þjónuðu allir þeim; þær höfðu margskonar leika. Guðrún var fáorð. Brynhildr mælti: Hví megi þér eigi gleði bella; ger eigi þat, skemtum oss allar saman, ok rœðum um ríka konunga ok þeira stórvirki. Gerum þat, segir Guðrún; eða hverja veiztu fremsta konunga verit hafa? Brynhildr svarar: Sonu (Hámundar) Haka ok Hagbarð; þeir unnu mörg frægðarverk í hernaði. Guðrún svarar: Miklir váru þeir ok ágætir, enn þó nam Sigarr systur þeira, enn hefir aðra inni brenda, ok eru þeir seinir at hefna; eða hví nefndir þú eigi brœðr mína, er nú þykkja fremstir menn? Brynhildr segir: Þat er í góðum efnum, enn eigi eru þeir enn mjök reyndir, ok veit ek einn mjök af þeim bera; enn þat er Sigurðr, son Sigmundar konungs; hann var þá barn, er hann drap sonu Hundings konungs ok hefndi föður síns ok Eylima

móðurföður síns. Guðrún mælti: Hvat var til merkja um þat? Segir þú hann borinn, þá er faðir hans fell? Brynhildr svarar: Móðir hans gekk í valinn, ok fann Sigmund konung sáran, ok bauð at binda sár hans, enn hann kveðst of gamall síðan at berjast, enn bað hana við þat huggast, at hun mundi œztan son ala, ok var þar spá spaks geta; ok eftir andlát Sigmundar konungs fór hun með Álfi konungi, ok var Sigurðr þar upp fœddr í mikilli virðingu, ok vann hann mörg afreksverk á hverjum degi, ok er hann ágæztr maðr í veröldu. Guðrún mælti: Af ást hefir þú fréttum til hans haldit; enn af því kom ek hér, at segja þér drauma mína, er mér fengu mikillar áhyggju. Brynhildr svarar: Lát þik eigi slíkt angra, ver með frændum þínum, er allir vilja þik gleðja. Þat dreymdi mik, sagði Guðrún, at við gengjum frá skemmu margar saman, ok sám einn mikinn hjört; hann bar langt af öðrum dýrum; hár hans var af gulli; vér vildum allar taka dýrit, enn ek ein náða; dýrit þótti mér öllum lutum betra; síðan skauztu dýrit fyrir knjám mèr; var mér þat svá mikill harmr, at ek mátta trautt bera; síðan gaftu mér einn úlfhvelp; sá dreifði mik blóði brœðra minna. Brynhildr svarar: Ek mun ráða, sem eftir mun ganga: til ykkar mun koma Sigurðr, sá er ek kaus mér til manns; Grímhildr gefr honum meinblandinn mjöð, er öllum oss kemr í mikit stríð; hann mantu eiga, ok hann skjótt missa; þú munt eiga Atla konung; missa muntu brœðra þinna, ok þá mantu Atla vega. Guðrún svarar: Ofrharmr er oss þat, at vita slíkt, ok fara þær nú í brott ok heim til Gjúka konungs.

XXVI. KAPÍTULI.

Sigurðr ferr til Gjúka konungs ok fær Guðrúnar dóttur hans.

Sigurðr ríðr nú í brott með þat mikla gull; skiljast þeir nú vinir; hann ríðr Grana með öllum sínum herbúnaði ok farmi. Hann ríðr þartil er hann kom at höll Gjúka konungs; ríðr nú í borgina, ok þat sér einn af konungsmönnum ok mælti: Þat hygg ek at hér fari einn af goðunum: þessi maðr er allr við gull búinn; hestr hans er miklu meiri enn aðrir hestar, ok afburðarvænn vápnabúnaðr; hann er langt um aðra menn fram, enn sjálfr berr hann þó mest af öðrum mönnum. Konungrinn gengr út með hirð sína, ok kvaddi manninn, ok spyrr: Hverr ertu, er ríðr í borgina, er engi þorði, nema at leyfi sona minna? Hann svarar: Ek heiti Sigurðr, ok em ek son Sigmundar konungs. Gjúki konungr mælti: Vel skaltu hér kominn með oss, ok þigg hér slíkt sem þú vilt. Ok hann gengr inn í höllina, ok vóru allir lágir hjá honum, ok allir þjónuðu honum, ok var hann þar í miklu yfirlæti. Þeir ríða allir saman Sigurðr ok Gunnarr ok Högni, ok þó er Sigurðr fyrir þeim um alla atgervi ok eru þó allir miklir menn fyrir sér. Þat finnr Grímhildr, hvé mikit Sigurðr ann Brynhildi, ok hvé oft hann getr hennar; hugsar fyrir sér, at þat væri meiri gifta, at hann staðfestist þar ok ætti dóttur Gjúka konungs, ok sá, at engi mátti við hann jafnast, sá ok, hvert traust at honum var, ok hafði ofr fjár, miklu meira, enn menn vissi dœmi til. Konungr var við hann sem við sonu sína, enn þeir virðu hann framar enn sik. Eitt kveld, er þeir sátu við drykk, ríss drotning upp, ok gekk fyrir Sigurð ok kvaddi hann, ok mælti: Fögnuðr er oss at þinni hérvist, ok alt

gott viljum vér til yðar leggja; tak hér við horni ok drekk. Hann tók við ok drakk af. Hun mælti: Þinn faðir skal vera Gjúki konungr, enn ek móðir, brœður þínir Gunnarr ok Högni, ok allir, er eiða vinnið, ok munu þá eigi yðrir jafningjar fást Sigurðr tók því vel, ok við þann drykk mundi hann ekki til Brynhildar; hann dvaldist þar um hríð. Ok eitt sinn gekk Grímhildr fyrir Gjúka konung, ok lagði hendr um háls honum ok mælti: Hér er nú kominn enn mesti kappi, er finnast man í veröldu; væri at honum mikit traust: gift honum dóttur þína með miklu fé ok ríki, sem hann vill, ok mætti hann hér yndi nema. Konungr svarar: Fátítt er þat, at bjóða fram dœtr sínar, enn meiri vegr er at bjóða honum, enn aðrir biði. Ok eitt kveld skenkir Guðrún. Sigurðr sér at hun er væn kona, ok at öllu en kurteisasta. Fimm misseri var Sigurðr þar, svá at þeir sátu með frægð ok vingan, ok rœðast konungar nú við. Gjúki konungr mælti: Margt gott veitir þú oss, Sigurðr, ok mjök hefir þú styrkt várt ríki. Gunnarr mælti: Alt viljum vér til vinna, at þér dvelizt hér lengi, bæði ríki ok vára systur með boði, enn eigi mundi annarr fá þótt bæði. Sigurðr svarar: Hafið þökk fyrir yðra sœmd, ok þetta skal þiggja. Þeir sverjast nú í brœðralag, sem þeir sé sambornir brœðr. Nú er ger ágætleg veizla, ok stóð marga daga; drekkr Sigurðr nú brúðlaup til Guðrúnar; mátti þar sjá margskonar gleði ok skemtan, ok var hvern dag veitt öðrum betr. Þeir fóru nú víða um lönd, ok vinna mörg frægðarverk, drápu marga konungasonu, ok engir menn gerðu slík afrek sem þeir; fara nú heim með miklu herfangi. Sigurðr gaf Guðrúnu at eta af Fáfnis hjarta, ok síðan var hun miklu grimmari enn áðr ok vitrari; þeira son hét

Sigmundr. Ok eitt sinn gekk Grímhildr at Gunnari syni sínum ok mælti: Yðart ráð stendr með miklum blóma, fyrir utan einn lut, er þér eruð kvánlausir; biðið Brynhildar; þat er göfgast ráð, ok mun Sigurðr ríða með yðr. Gunnarr svarar: Víst er hun væn, ok eigi em ek þessa ófúss, ok segir nú feðr sínum ok brœðrum ok Sigurði, ok eru allir fýsandi.

XXVII. KAPÍTULI.

Gunnarr Gjúkason biðr Brynhildar. Sigurðr ríðr vafrloga.

Þeir búa nú ferð sína listulega; ríða nú fjöll ok dali til Buðla konungs; bera upp bónorðit; hann tók því vel, ef hun vill eigi níta, ok segir hana svá stóra, at þann einn mann mun hun eiga, er hun vill. Þá ríða þeir í Hlymdali. Heimir fagnar þeim vel; segir Gunnarr nú erendin. Heimir kvað hennar kjör vera, hvern hun skal eiga; segir þar sal hennar skamt frá, ok kvaðst þat hyggja, at þann einn mundi hun eiga vilja, er riði eld brennanda, er sleginn er um sal hennar. Þeir finna salinn ok eldinn, ok sjá þar borg gulli bysta, ok brann eldr um utan. Gunnarr reið Gota, enn Högni Hölkvi. Gunnarr keyrir hestinn at eldinum, enn hann hopar. Sigurðr mælti: Hví hopar þú, Gunnarr? Hann svarar: Eigi vill hestrinn hlaupa þenna eld, ok biðr Sigurð ljá sér Grana; heimilt er þat, segir Sigurðr. Gunnarr ríðr nú at eldinum, ok vill Grani eigi ganga. Gunnarr má nú eigi ríða þenna eld; skifta nú litum, sem Grímhildr kendi þeim Sigurði og Gunnari. Síðan ríðr Sigurðr, ok hefir Gram í hendi, ok bindr gullspora á fœtr sér. Grani hleypr fram at eldinum, er hann kendi sporans. Nú verðr gnýr mikill, er eldrinn tók at œsast, enn jörð tók at skjálfa; loginn stóð

við himin; þetta þorði engi at gera fyrr, ok var sem hann riði í myrkva; þá lægðist eldrinn, enn hann gekk af hestinum inn í salinn. Svá er kveðit:

Eldr nam at œsast,
enn jörð at skjálfa,
ok hár logi
við himni gnæfa;
fár treystist þar,
fylkis rekka,
eld at ríða,
né yfir stíga.

Sigurðr Grana
sverði keyrði;
eldr sloknaði
fyr öðlingi,
logi allr lægðist
fyr lofgjörnum;
bliku reið,
er Reginn átti.

Ok er Sigurðr kom inn um logann, fann hann þar eitt fagrt herbergi, ok þar sat í Brynhildr. Hun spyrr, hverr sá maðr er. Enn hann nefndist Gunnarr Gjúkason: Ertu ok ætluð mín kona með jáyrði feðr þíns, ef ek riða þinn vafrloga, ok fóstra þíns með yðru atkvæði. Eigi veit ek gerla, hversu ek skal þessu svara (segir hun). Sigurðr stóð réttr á gólfinu, ok studdist á sverðshjöltin, ok mælti til Brynhildar: Þér í mót skal ek gjalda mikinn mund í gulli ok góðum gripum. Hun svarar af áhyggju af sínu sæti, sem álft af báru, ok hefir sverð í hendi ok hjálm á höfði, ok var í brynju: Gunnarr, segir hun, rœð ekki slíkt við mik, nema þú sér hverjum manni fremri, ok þá skaltu drepa, er mín hafa beðit, ef þú hefir traust til; ek var í orrostu með Garðakonungi, ok vóru vápn vár litut í mannablóði, ok þess girnumst vér enn. Hann svarar: Mörg stórvirki hafi þér unnit, enn minnizt nú á heit yðar, ef þessi eldr væri riðinn, at þér mundið með þeim manni ganga, er þetta gerði. Hun finnr nú hér sönn svör, ok merki þessa máls, stendr upp, ok fagnar honum vel. Þar dvelst hann þrjár nætr, ok búa eina rekkju. Hann

tekr sverðit Gram og leggr í meðal þeira bert. Hun spyrr, hví þat sætti. Hann kvað sér þat skipat, at svá gerði hann brúðlaup til konu sinnar, eða fengi ella bana. Hann tók þá af henni hringinn Andvaranaut, er hann gaf henni, enn fekk henni nú annan hring af Fáfnis arfi. Eftir þetta ríðr hann brott í þann sama eld til sinna félaga, ok skifta þeir aftr litum, ok ríða síðan í Hlymdali, ok segja, hvé farit hafði. Þann sama dag fór Brynhildr heim til fóstra síns, ok segir honum af trúnaði, at til hennar kom einn konungr, ok reið minn vafrloga, ok kvaðst kominn til ráða við mik, ok nefndist Gunnarr; enn ek sagða, at þat mundi Sigurðr einn gera, er ek vann eiða á fjallinu, ok er hann minn frumverr. Heimir kvað nú svá búit vera mundu. Brynhildr mælti: Dóttur okkar Sigurðar, Áslaugu, skal hér upp fœða með þér. Fara konungar nú heim, enn Brynhildr fór til feðr síns. Grímhildr fagnar þeim vel, ok þakkar Sigurði sína fylgd; er þar búizt við veizlu; kom þar mikill mannfjöldi; þar kom Buðli konungr með dóttur sína ok Atli son hans, ok hefir þessi veizla staðit marga daga; ok er lokit er þessi veizlu, minnir Sigurð allra eiða við Brynhildi, ok lætr þó vera kyrt. Brynhildr ok Gunnarr sátu við skemtan, ok drukku gott vín.

XXVIII. KAPÍTULI.

Deild drotninganna Brynhildar ok Guðrúnar.

Þat er einn dag, er þær gengu til árinnar saman at þvá sér, þá óð Brynhildr lengra út á ána. Guðrún spyrr, hví þat gegndi. Brynhildr segir: Hví skal ek um þetta jafnast við þik, heldr enn um annat? Ek hugða at minn faðir væri ríkari enn þinn, ok minn maðr unnit mörg snildarverk, ok riði eld brenn-

anda, enn þinn bóndi var þræll Hjálpreks konungs. Guðrún svarar með reiði: Þá værir þú vitrari, ef þú þegðir, enn lastaðir mann minn; er þat allra manna mál, at engi hafi slíkr komit í veröldina fyrir hverssvetna sakir, ok eigi samir þér vel at lasta hann, þvíat hann er þinn frumverr, ok drap hann Fáfni, ok reið vafrlogann, er þú hugðir Gunnar konung, ok hann lá hjá þér ok tók af hendi þér hringinn Andvaranaut, ok máttu nú hér hann kenna. Brynhildr sér nú þenna hring ok kennir; þá fölnar hun, sem hun dauð væri. Brynhildr fór heim, ok mælti ekki orð um kveldit. Ok er Sigurðr kom í rekkju, spyrr Guðrún: Hví er Brynhildr svá ókát? Sigurðr svarar: Eigi veit ek glögt, enn grunar mik, at vér munum vita brátt nokkuru gerr. Guðrún mælti: Hví unir hun eigi auð ok sælu ok allra manna lofi, ok fengit þann mann, sem hun vildi. Sigurðr mælti: Hvar var hun þá, er hun sagði þat, at hun þœttist enn œzta eiga eða þann, er hnn vildi helzt eiga? Guðrún svarar: Ek skal eftir spyrja á morgin, hvern hun vill helzt eiga. Sigurðr svarar: Þess let ek þik, ok iðrast muntu, ef þú gerir þat. Ok um morgininn sátu þær í skemmu sinni, ok var Brynhildr hljóð. Þá mælti Guðrún: Ver kát, Brynhildr, angrar þik okkart viðrtal? Eða hvat stendr þér fyrir gamni? Brynhildr svarar: Ilt eitt gengr þér til þessa, ok hefir þú grimt hjarta. Virð eigi svá, segir Guðrún, ok seg heldr. Brynhildr svarar: Spyr þess eina, at bezt sé attu vitir, þat samir ríkum konum; ok er gott góðu at una, er yðr gengr alt at óskum. Guðrún svarar: Snemt er því enn at hœla, ok er þetta nokkur sú forspá; hvat reki þér at oss? vér gerðum yðr ekki til angrs. Brynhildr svarar: Þess skaltu gjalda, er þú átt Sigurð, ok ek ann þér eigi hans at njóta né gullsins mikla. Guðrún

svarar: Eigi vissa ek yður ummæli, ok vel mætti faðir minn sjá ráð fyrir mér, þóttu værir ekki at hitt. Brynhildr svarar: Ekki höfum vér launmæli haft, ok þó höfum vit eiða svarit, ok vissu þér þat, at þér véltuð mik, ok þess skal hefna. Guðrún svarar: Þú er betr gefin enn maklegt er, ok þinn ofsi man illa sjatna ok þess munu margir gjalda. Una mundu vér, segir Brynhildr, ef eigi ættir þú göfgara mann. Guðrún svarar: Áttu svá göfgan mann, at óvíst er, hvárr meiri konungr er, ok gnótt fjár ok ríkis. Brynhildr svarar: Sigurðr vá at Fáfni, ok er þat meira vert, enn alt ríki Gunnars konungs, svá sem kveðit er:

Sigurðr vá at ormi,
enn þat síðan man
engum fyrnast,
meðan öld lifir;
enn hlýri þinn
hvárki þorði
eld at ríða
né yfir stíga.

Guðrún svarar: Grani rann eigi eldinn undir Gunnari konungi, enn hann þorði at ríða, ok þarf honum eigi hugar at frýja. Brynhildr svarar: Dyljumst eigi við, at ek hygg Grímhildi eigi vel. Guðrún svarar: Ámæl henni eigi, þvíat hun er til þín sem til dóttur sinnar. Brynhildr svarar: Hun veldr öllum upphöfum þess böls, er oss bítr; hun bar Sigurði grimt öl, svá at eigi mundi hann mitt nafn. Guðrún svarar: Margt rangt orð mælir þú, ok mikil lygi er slíkt. Brynhildr svarar: Njóti þér svá Sigurðar, sem þér hafið mik eigi svikit, ok er yðart samveldi ómaklegt, ok gangi yðr svá, sem ek hygg. Guðrún svarar: Betr mun ek njóta, enn þú mundir vilja, og engi gat þess, at hann ætti of gott við mik né eitt sinn.

Brynhildr svarar: Illa mælir þú ok, er af þér rennr, mantu iðrast, ok hendum eigi heiftyrði. Guðrún segir: Þú kastaðir fyrri heiftarorðum á mik; lætr þú nú sem þú munir yfir bœta, enn þó býr grimt undir. Leggjum niðr ónýtt hjal, segir Brynhildr; ek þagða lengi yfir mínum harmi, þeim er mér bjó í brjósti, enn ek ann þínum bróður at eins, ok tökum annat tal. Guðrún segir: Langt sér hugr þinn um fram; ok þar af stóð mikill ófagnaðr, er þær gengu á ána, ok hun kendi hringinn, ok þar af varð þeira viðrœða.

XXIX. KAPÍTULI.

Harmr Brynhildar.

Eftir þetta tal legst Brynhildr í rekkju, ok kómu þessi tíðendi fyrir Gunnar konung, at Brynhildr er sjúk; hann hittir hana ok spyrr, hvat henni sé, enn hun svarar engu ok liggr sem hun sé dauð. Ok er hann leitar eftir fast, þá svarar hun: Hvat gerðir þú af hring þeim, er ek selda þér, er Buðli konungr gaf mér at efsta skilnaði, er þér Gjúkungar kómuð til hans, ok hétuð at herja eða brenna, nema þér næðið mér; síðan leiddi hann mik á tal ok spyrr: hvern ek kjöra af þeim, sem komnir vóru enn ek buðumst til at verja landit, ok vera höfðingi yfir þriðjungi liðs; vóru þá tveir kostir fyrir hendi, at ek munda þeim verða at giftast, sem hann vildi, eða vera án als fjâr ok hans vináttu; kvað þó sína vináttu mér mundu betr gegna enn reiði; þá hugsaða ek með mér, hvárt ek skylda (hlýða) hans vilja, eða drepa margan mann; ek þóttumst vanfœr til at þreyta við hann, ok þar kom, at ek hétumst þeim, er riði hestinum Grana með Fáfnis arfi ok riði minn vafrloga, ok dræpi þá menn, er ek kvað á; nú treystist engi at ríða, nema

Sigurðr einn; hann reið eldinn, þvíat hann skorti eigi hug til; hann drap orminn ok Regin, ok fimm konunga, enn eigi þú, Gunnarr, er þú fölnaðir sem nár, ok ertu engi konungr né kappi; ok þess strengda ek heit heima at feðr míns, at ek munda þeim einum unna, er ágæztr væri alinn, enn þat er Sigurðr; nú erum vér eiðrofa, er vér eigum hann eigi, ok fyrir þetta skal ek ráðandi þíns dauða; ok eigum vér Grímhildi ilt at launa; henni finst engi kona huglausari né verri. Gunnarr svarar, svá at fáir heyrðu: Mörg flærðarorð hefir þú mælt, ok ertu illúðig kona, er þú ámælir þeiri konu, er mjök er um þik fram, ok eigi undi hun verr sínu, svá sem þú gerir, eða kvaldi dauða menn, ok engan myrði hun, ok lifir við lof. Brynhildr svarar: Ekki höfum vér launþing haft, né ódáðir gert, ok annat er várt eðli, ok fúsari værim vér at drepa yðr. Síðan vildi hun drepa Gunnar konung, enn Högni setti hana í fjötra. Gunnarr mælti þá: Eigi vil ek at hun búi í fjötrum. Hun svarar: Hirð eigi þat, þvíat aldri sér þú mik glaða síðan í þinni höll, eða drekka né tefla né hugat mæla, né gulli leggja góð klæði, né yðr ráð gefa; kvað hun sér þat mestan harm, at hun átti eigi Sigurð. Hun settist upp, ok sló sinn borða svá at sundr gekk, ok bað svá lúka skemmudyrum, at langa leið mátti heyra hennar harmtölur. Nú er harmr mikill, ok heyrir um allan bœinn. Guðrún spyrr skemmumeyjar sínar, hví þær sé svá ókátar eða hryggar: eða hvat er yðr, eða hví fari þér sem vitlausir menn, eða hverr gyzki er yðr orðinn? Þá svarar hirðkona ein, er Svafrlöð hét: Þetta er ótíma dagr; vár höll er full af harmi. Þá mælti Guðrún til sinnar vinkonu: Stattu upp, vèr höfum lengi sofit, vek Brynhildi, göngum til

borða ok verum kátar. Þat geri ek eigi, sagði hun, at vekja hana, né við hana mæla, ok mörg dœgr drakk hun eigi mjöð né vín, ok hefir hun fengit goða reiði. Þá mælti Guðrún til Gunnars: Gakk at hitta hana, segir hun, ok seg oss illa kunna hennar meini. Gunnarr svarar: Þat er mér bannat, at hitta hana, eða hennar fé at skifta; þó ferr Gunnarr at hitta hana, ok leitar marga vega málsenda við hana, ok fær ekki af um svörin; gengr nú á brott ok hittir Högna, ok biðr hann finna hana; enn hann kveðst vera ófúss, ok ferr þó, ok fekk ekki af henni; ok er hittr Sigurðr, ok beðinn at finna hana; hann svarar engu, ok er svá búit um kveldit. Ok annan dag eftir, er hann kom heim af dýraveiði, hitti hann Guðrúnu ok mælti: Þann veg hefir fyrir mik borit, sem þetta muni til mikils koma hrollr sjá, ok mun Brynhildr deyja. Guðrún svarar: Herra minn, mikil kynsl fylgja henni; hun hefir nú sofit sjau dœgr, svá at engi þorði at vekja hana. Sigurðr svarar: Eigi sefr hun, hun hefir stórræði með höndum við okkr. Þá mælti Guðrún með gráti: Þat er mikill harmr, at vita þinn bana; far heldr ok finn hana, ok vit, ef sjatni hennar ofsi, gef henni gull, ok mýk svá hennar reiði. Sigurðr gekk út ok fann opinn salinn; hann hugði hana sofa, ok brá af henni klæðum, ok mælti: Vaki þú, Brynhildr, sól skínn um allan bœinn, ok er œrit sofit; hritt af þér harmi ok tak gleði. Hun mælti: Hví sætir þinni dirfð, er þú ferr mik at hitta; mér var engi verri í þessum svikum. Sigurðr spyrr: Hví mælir þú eigi við menn, eða hvat angrar þik? Brynhildr svarar: Þér skal ek segja mína reiði. Sigurðr mælti: Heilluð ertu, ef þú ætlar grimman minn hug við þik, ok er sjá þinn maðr, er þú kaust. Nei,

segir hun, eigi reið Gunnarr eldinn til vár, ok eigi galt hann mér at mundi feldan val; ek undruðumst þann mann, er kom í minn sal, ok þóttumst ek kenna yður augu, ok fekk ek þó eigi víst skilit fyrir þeiri huldu, er á lá á minni hamingju. Sigurðr segir: Ekki erum vér göfgari menn enn synir Gjúka; þeir drápu Danakonung, ok mikinn höfðingja bróður Buðla konungs. Brynhildr svarar: Margt ilt eigum vér þeim upp at inna, ok minn oss ekki á harma vára; þú, Sigurðr, vátt orminn ok reitt eldinn, ok of mína sök, ok vóru þar eigi synir Gjúka konungs. Sigurðr svarar: Ekki varð ek þinn maðr, ok vartu mín kona, ok galt við þér mund ágætr konungr. Brynhildr svarar: Eigi sé ek svá Gunnar, at minn hugr hlæja við honum, ok grimm em ek við hann, þótt ek hylma yfir fyrir öðrum. Þat er ógurlegt, segir Sigurðr, at unna eigi slíkum konungi; eða hvat angrar þik mest? mér sýnist, sem hans ást sé þér gulli betri. Brynhildr svarar: Þat er mér sárast minna harma, at ek fæ eigi því til leiðar komit, at bitrt sverð væri roðit í þínu blóði. Sigurðr svarar: Kvíð eigi því, skamt mun at bíða, áðr bitrt sverð man standa í mínu hjarta, ok ekki muntu þér verra biðja, því at þú munt eigi eftir mik lifa; munu ok fáir várir lífsdagar héðan í frá. Brynhildr svarar: Eigi standa þín orð af litlu fári, síðan þér svikuð mik frá öllu yndi, ok ekki hirði ek um lífit. Sigurðr svarar: Lif þú ok unn Gunnari konungi ok mér, ok alt mitt fé vil ek til gefa, at þú deyir eigi. Brynhildr svarar: Eigi veizt þú gerla mitt eðli; þú berr af öllum mönnum, enn þér hefir engi kona orðit leiðari enn ek. Sigurðr svarar: Annat er sannara: ek unna þér betr enn mér, þótt ek yrða fyrir þeim svikum, ok má því nú ekki bregða, þvíat ávalt er ek

gáða míns geðs, þá harmaði mik þat, er þú vart eigi mín kona; enn af mér bar ek sem ek mátta, þat er ek var í konungshöll ok unda ek því þó, at vér vórum öll saman; kann ok verða, at fram verði at koma þat, sem fyrir er spát, ok ekki skal því kvíða. Brynhildr svarar: Of seinat hefir þú at segja, at þik angrar minn harmr, enn nú fám vér enga líkn. Sigurðr svarar: Gjarna vilda ek at við stigim á einn beð bæði, ok værir þú mín kona. Brynhildr svarar: Ekki er slíkt at mæla, ok eigi mun ek eiga tvá konunga í einni höll, ok fyrr skal ek líf láta, enn ek svíkja Gunnar konung, ok minnist nú á þat, er þau fundust á fjallinu ok sórust eiða: enn nú er því öllu brugðit, ok vil ek eigi lifa. Eigi munda ek þitt nafn, sagði Sigurðr, ok eigi kenda ek þik fyrr enn þú vart gift, ok er þetta enn mesti harmr. Þá mælti Brynhildr: Ek vann eið, at eiga þann mann, er riði minn vafrloga, enn þann eið vilda ek halda, eða deyja ella. Heldr enn þú deyir, vil ek þik eiga, enn fyrirláta Guðrúnu, segir Sigurðr; enn svá þrútnuðu hans síður, at í sundr gengu brynjuhringar. Eigi vil ek þik, sagði Brynhildr, ok engan annarra. Sigurðr gekk í brott; svá segir í Sigurðar kviðu:

Út gekk Sigurðr
andspjalli frá
hollvinr lofða
ok hnipnaði,
svá at ganga nam
gunnarfúsum
sundr of síður
serkr járnofinn.

Ok er Sigurðr kom í höllina, spyrr Gunnarr, hvárt hann viti, hverr meintregi henni væri, eða hvárt hun hefir mál sitt? Sigurðr kvað hana mæla mega. Ok

nú ferr Gunnarr at hitta hana í annat sinn, ok spyrr, hví gegndi hennar mein, eða hvárt nokkur bót mundi til liggja. Ek vil eigi lifa, sagði Brynhildr, þvíat Sigurðr hefir mik vélt, ok eigi síðr þik, þá er þú lézt hann fara í mína sæng; nú vil ek eigi tvá menn eiga senn í einni höll, ok þetta skal vera bani Sigurðar, eða þinn, eða minn, þvíat hann hefir þat alt sagt Guðrúnu, enn hun brigzlar mér.

XXX. KAPÍTULI.

Veginn Sigurðr.

Eftir þetta gekk Brynhildr út, ok sezt undir skemmuvegg sinn, ok hafði margar harmtölur; kvað sér alt leitt bæði land ok ríki, er hun átti (eigi) Sigurð; ok enn kom Gunnarr til hennar. Þá mælti Brynhildr: Þú skalt láta bæði ríkit ok féit, lífit ok mik, ok skal ek fara heim til frænda minna, ok sitja þar hrygg, nema þú drepir Sigurð ok son hans; al eigi úlfhvelpinn. Gunnarr varð nú mjök hugsjúkr, ok þóttist eigi vita, hvat helzt lá til, als hann var í eiðum við Sigurð, ok lék ýmist í hug, þótti þat þó mest svívirðing, ef konan gengi frá honum. Gunnarr mælti: Brynhildr er mér öllu betri, ok frægst er hun allra kvenna, ok fyrr skal ek líf láta, enn týna hennar ást; ok kallar til sín Högna bróður sinn, ok mælti: Fyrir mik er komit vandmæli mikit; segir, at hann vill drepa Sigurð, kvað hann hafa vélt sik í trygð: ráðum vit þá gullinu ok öllu ríkinu. Högni segir: Ekki samir okkr sœrin at rjúfa með ófriði, er oss ok mikit traust at honum; eru engir konungar oss jafnir, ef sjá enn hýnski konungr lifir, ok slíkan mág fám vér aldri, ok hygg at, hversu gott væri, ef vér ættim slíkan mág ok systursonu, ok sé ek, hversu þetta

stenzt af; þat hefir Brynhildr vakit, ok hennar ráð koma oss í mikla svívirðing ok skaða. Gunnarr svarar: Þetta skal fram fara, ok sé ek ráðit: Eggjum til Guttorm bróðir okkarn; hann er ungr ok fás vitandi, ok fyrir utan alla eiða. Högni segir: Þat ráð lízt mér illa sett, ok þótt fram komi, þá munu vér gjöld fyrir taka, at svíkja slíkan mann. Gunnarr segir Sigurð deyja skulu, eða man ek deyja ella; hann biðr Brynhildi upp standa ok vera káta; hun stóð upp, ok segir þó, at Gunnarr muni eigi koma fyrr í sama rekkju henni, enn þetta er fram komit. Nú rœðast þeir við brœðr. Gunnarr segir, at þetta er gild banasök, at hafa tekit meydóm Brynhildar: ok eggjum Guttorm at gera þetta verk; ok kalla hann til sín, ok bjóða honum gull ok mikit ríki at vinna þetta til. Þeir tóku orm einn ok af vargsholdi ok létu sjóða, ok gáfu honum at eta, sem skáldit kvað:

Sumir viðfisk tóku
sumir vitnishræ skífðu,
sumir Guttormi gáfu
gera hold
við munngáti,
ok marga luti
aðra í tyfrum.

Ok við þessa fœðslu varð hann svá æfr ok ágjarn, ok alt saman ok fortölur Grímhildar, at hann hét at gera þetta verk; þeir hétu honum ok mikilli sœmd í móti. Sigurðr vissi eigi ván þessarra vélræða; mátti hann ok eigi við sköpum vinna, né sínu aldrlagi; Sigurðr vissi sik ok eigi véla verðan frá þeim. Guttormr gekk inn at Sigurði eftir um morgininn, er hann hvíldi í rekkju sinni; ok er hann leit við honum, þorði Guttormr eigi at veita honum tilræði, ok hvarf út aftr, ok svá ferr í annat sinn; augu Sigurðar

vóru svá snör, at fár einn þorði gegn at sjá; ok et þriðja sinn gekk hann inn, ok var Sigurðr þá sofnaðr. Guttormr brá sverði, ok leggr á Sigurð, svá at blóðrefillinn stóð í dýnum undir honum. Sigurðr vaknar við sárit, enn Guttormr gekk út til dyranna. Þá tók Sigurðr sverðit Gram, ok kastar eftir honum, ok kom á bakit ok tók í sundr í miðju; fell annan veg fótalutr, enn annan höfuðit ok hendrnar aftr í skemmuna. Guðrún var sofnuð í faðmi Sigurðar, enn vaknaði við óumrœðilegan harm, er hun flaut í hans blóði, ok svá kveinaði hun með grát ok harmtölur, at Sigurðr reis upp við hœgendit ok mælti: Grát eigi, sagði hann; þínir brœðr lifa þér til gamans, enn þess til ungan son á ek, er kann eigi at varast fjándr sína, ok illa hafa þeir fyrir sínum lut sét: ekki fá þeir sér slíka mág at ríða í her með sér, né systrson, ef sjá næði at vaxa; ok nú er þat fram komit, er fyrir löngu var spát, ok vér höfum dulizt við, enn engi má við sköpum vinna; enn þessu veldr Brynhildr, er mér ann um hvern mann fram, ok þess má ek sverja, at Gunnari gerða ek aldri mein, ok þyrmda ek okkrum eiðum, ok eigi var ek ofmikill vinr hans konu; ok ef ek hefða vitat þetta fyrir, ok stiga ek á mína fœtr með mín vápn, þá skyldu margir týna sínu lífi, áðr enn ek fella, ok allir þeir brœðr drepnir, ok torveldra mundi þeim at drepa mik, enn enn mesta vísund eða villigölt. Konungr lét nú líf sitt. Enn Guðrún blæs mœðilega öndinni; þat heyrði Brynhildr ok hló, er hun heyrði hennar andvarp. Þá mælti Gunnarr: Eigi hlær þú af því, at þér sé glatt um hjartarœtr, eða hví hafnar þú þínum lit? ok mikit forað ertu, ok meiri ván, at þú sér feig, ok engi væri maklegri til at sjá Atla konung drepinn fyrir

augum þér, ok ættir þú þar yfir at standa; nú verðum vér at sitja yfir mági várum ok bróðurbana. Hun svarar: Engi frýr, at eigi sé fullvegit, enn Atli konungr hirðir ekki um hót yður eða reiði, ok hann mun yðr lengr lifa, ok hafa meira vald. Högni mælti: Nú er fram komit þat, er Brynhildr spáði, ok þetta et illa verk fám vér aldri bœtt. Guðrún mælti: Frændr mínir hafa drepit minn mann; nú munu þér ríða í her fyrst, ok er þér komið til bardaga, þá munu þér finna, at Sigurðr er eigi á aðra hönd yðr ok munu þér þá sjá, at Sigurðr var yður gæfa ok styrkr, ok ef hann ætti sér slíka sonu, þá mætti þér styrkjast við hans afkvæmi ok svá frændr.

XXXI. KAPÍTULI.

Bálför Sigurðar ok Brynhildar.

Nú þóttist engi kunna at vara, at Brynhildr beiddi þess hlæjandi, er hun harmaði með gráti. Þá mælti hun: Þat dreymdi mik, Gunnarr, at ek ætta kalda sæng, enn þú ríðr í hendr óvinum þínum, ok öll ætt yður mun illa fara, er þér eruð eiðrofa, ok mundir þú þat óglögt, er þit blönduðuð blóði saman Sigurðr ok þú, er þú rétt hann, ok hefir þú honum alt illu launat þat, er hann gerði vel til þín, ok lét þik fremstan vera, ok þá reyndi þat, er hann kom til vár, hvé hann helt sína eiða, at hann lagði okkar í milli et snarpeggjaða sverð, þat er eitri var hert; ok snemna réðu þér til saka við hann ok við mik, þá er ek var heima með feðr mínum, ok hafða ek alt þat, er ek vilda, ok ætlaða ek engan yðarn minn skyldu verða þá er þér riðuð þar at garði þrír konungar; síðan leiddi Atli mik á tal, ok spyrr, ef ek vilda þann eiga, er riði Grana; sá var yðr ekki líkr ok þá hétumst

ek syni Sigmundar konungs ok engum öðrum, ok eigi mun yðr farast þótt ek deyja. Þá reis Gunnarr upp, ok lagði hendr um háls henni, ok bað at hun skyldi lifa ok þiggja fé, ok allir aðrir löttu hana at deyja; enn hun hratt hverjum frá sér, er at henni kom, ok kvað ekki tjóa mundu at letja hana þess, er hun ætlaði. Síðan hét Gunnarr á Högna ok spyrr hann ráða, ok bað hann til fara, ok vita, ef hann fengi mýkt skaplyndi hennar, ok kvað nú œrna þörf vera á höndum, ef sefast mætti hennar harmr, þar til er fráliði. Högni svarar: Leti engi maðr hana at deyja, þvíat hun verðr oss aldri at gagni, ok engum manni, síðan hun kom higat. Nú bað hun taka mikit gull, ok bað þar koma alla þá, er fé vildu þiggja; síðan tók hun eitt sverð, ok lagði undir hönd sér, ok hneig upp við dýnur, ok mælti: Taki hér nú gull hverr, er þiggja vill. Allir þögðu. Brynhildr mælti: Þiggið gullit, ok njótið vel. Enn mælti Brynhildr til Gunnars: Nú man ek segja þér litla stund þat, er eftir mun ganga: Sættast munu þit Guðrún brátt með ráðum Grímhildar ennar fjölkungu; dóttir Guðrúnar ok Sigurðar man heita Svanhildr, er vænst man fœdd allra kvenna; (verðr) Guðrún gefin Atla at sínum óvilja; Oddrúnu mantu vilja eiga, enn Atli mun þat banna; þá munu þit eiga launfundi, ok mun hun þér unna; Atli man þik svíkja ok í ormgarð setja, ok síðan man Atli drepinn ok synir hans. Guðrún man þá drepa; síðan munu hana stórar bárur bera til borgar Jónakrs konungs; þar man hun fœða ágæta sonu; Svanhildr mun ór landi send, ok gift Jörmunreki konungi; hana munu bita Bikka ráð; ok þá er farin öll ætt yður, ok eru Guðrúnar harmar at meiri. Nú bið ek þik, Gunnarr, efstu bœnar: Lát

gera eitt bál mikit á sléttum velli öllum oss, mér ok Sigurði, ok þeim, sem drepnir vóru með honum; lát þar tjalda yfir af rauðu mannablóði, ok brenna mér þar á aðra hönd þenna enn hýnska konung, enn á aðra hönd honum mína menn, tvá at höfði, tvá at fótum, ok tvá hauka, þá er at jafnaði skift; látið þar á milli okkar brugðit sverð, sem fyrr, er við stigum á einn beð, ok héitum þá hjóna (nafni), ok eigi fellr honum þá hurð á hæla, ef ek fylgi honum, ok er vár leiðsla þá ekki aumleg, ef honum fylgja fimm ambáttir ok átta þjónar, er faðir minn gaf mér, ok þar brenna ok þeir, er drepnir vóru með Sigurði; ok fleira munda ek mæla, ef ek væra eigi sár, enn nú þýtr undin, enn sárit opnast, ok sagða ek þó satt. Nú er búit um lík Sigurðar at fornum sið, ok gert mikit bál; ok er þat er mjök í kynt, þá var þar lagt á ofan lík Sigurðar Fáfnisbana, ok sonar hans þrévetrs, er Brynhildr lét drepa, ok Guttorms. Ok er bálit var alt loganda, gekk Brynhildr þar á út, ok mælti við skemmumeyjar sínar, at þær tœki gull þat, er hun vildi gefa þeim; ok eftir þetta deyr Brynhildr ok brann þar með Sigurði, ok lauk svá þeira ævi.

XXXII. KAPÍTULI.

Guðrún ferr til Hálfs konungs í Danmörku.—Gunnarr ok þeir brœðr fara á fund hennar ok er Grímhildr í för með þeim.—Atli konungr fær Guðrúnar.

Nú segir þat hverr, er þessi tíðendi heyrir, at engi maðr mun þvílíkr eftir í veröldinni, ok aldri man síðan borinn slíkr maðr sem Sigurðr var, fyrir hversvetna sakar, ok hans nafn man aldri fyrnast í þýðverskri tungu ok á Norðrlöndum, meðan heimrinn stendr. Þat er sagt einnhvern dag, þá er Guðrún sat í skemmu

sinni, þá mælti hun: Betra var þá várt líf, er ek átta Sigurð; svá bar hann af öllum mönnum, sem gull af járni, eða laukr af öðrum grösum, eða hjörtr af öðrum dýrum, unz brœðr mínir fyrirmundu mér slíks manns, er öllum var fremri; eigi máttu þeir sofa, áðr þeir drápu hann; mikinn gný gerði Grani, þá er hann sá sáran sinn lánardrottin; síðan rœdda ek við hann, sem við mann, enn hann hnípti í jörðina, ok vissi, at Sigurðr var fallinn. Síðan hvarf Guðrún brott á skóga, ok heyrði alla vega frá sér varga þyt, ok þótti þá blíðara at deyja. Guðrún fór, uns hun kom til hallar Hálfs konungs, ok sat þar með Þóru Hákonardóttur í Danmörku sjau misseri, ok var þar í miklum fagnaði, ok sló borða yfir henni, ok skrifaði þar á mörg ok stór verk ok fagra leika, er tíðir vóru í þann tíma, sverð ok brynjur ok allan konungs búnað, skip Sigmundar konungs, er skriðu fyrir land fram; ok þat byrðu þær, er þeir börðust Sigarr ok Siggeirr á Fjóni suðr; slíkt var þeira gaman, ok huggaðist Guðrún nú nokkut harms síns. Þetta spyrr Grímhildr, hvar Guðrún er niðr komin, heimtir á tal sonu sína, ok spyrr, hverju þeir vilja bœta Guðrúnu son sinn ok mann; kvað þeim þat skylt. Gunnarr segir, kveðst vilja gefa henni gull, ok bœta henni svá harma sína; senda eftir vinum sínum, ok búa hesta sína, hjálma, skjöldu, sverð ok brynjur ok alskonar herklæði; ok var þessi ferð búin et kurteislegsta, ok engi sá kappi, er mikill var, sat nú heima: hestar þeira vóru brynjaðir, ok hverr riddari hafði annathvárt gyltan hjálm eða skygðan. Grímhildr rœðst í ferð með þeim, ok segir þeira erendi svá fremi fullgert munu verða, at hun siti eigi heima. Þeir höfðu als fimm hundruð manna; þeir höfðu ok ágæta menn með sér; þar var Valdamarr af

Danmörk; ok Eymóðr ok Jarisleifr. Þeir gengu inn í höll Hálfs konungs; þar vóru Langbarðar, Frakkar ok Saxar; þeir fóru með öllum herbúnaði ok höfðu yfir sér loða rauða, sem kveðit er:

Stuttar brynjur,
steypta hjálma,
skálmum gyrðir,
ok höfðu skarar jarpar.

Þeir vildu velja systur sinni góðar gjafir, ok mæltu vel við hana, enn hun trúði engum þeira. Síðan fœrði Grímhildr henni meinsamlegan drykk, ok varð hun við at taka, ok mundi síðan engar sakar; sá drykkr var blandinn með jarðar magni ok sæ, ok dreyra sonar hennar ok í því horni vóru ristnir hverskyns stafir ok roðnir með blóði, sem hér segir:

Vóru í því horni
hverskyns stafir
ristnir ok roðnir,
ráða ek né máttak:
lyngfiskr langr,
lands Haddingja
ax óskorit,
innleið dýra.

Vóru þeim bjóri
böl mörg saman:
urt als viðar
ok akarn brunnin,
um dögg arins
iðrar blótnar,
svíns lifr soðin,
þvíat sakar deyfði.

Ok eftir þat, er vili þeira kom saman, gerðist fagnaðr mikill. Þá mælti Grímhildr, er hun fann Guðrúnu: Vel verði þér, dóttir, ek gef þér gull ok alskonar gripi at þiggja eftir þinn feðr, dýrlega hringa

ok ársal hýnskra meyja, þeira er kurteisastar eru, þá er þér bœttr þinn maðr; síðan skal þik gifta Atla konungi enum ríka; þá muntu ráða hans auði, ok lát eigi frændr þína fyrir sakir eins manns, ok ger heldr sem vér biðjum. Guðrún svarar: Aldri vil ek eiga Atla konung, ok ekki samir okkr ætt saman at auka. Grímhildr svarar: Eigi skaltu nú á heiftir hyggja, ok lát sem lifi Sigurðr ok Sigmundr, ef þú átt sonu. Guðrún segir: Ekki má ek af honum hyggja; hann var öllum fremri. Grímhildr segir: Þenna konung man þér skipat at eiga, enn engan skaltu ellegar eiga. Guðrún segir: Bjóði þér mér eigi þenna konung, er ilt eitt man afstanda þessi ætt, ok mun hann sonu þína illu beita, ok þar eftir man honum grimmu hefnt vera. Grímhildr varð við hennar fortölur illa ok mælti: Ger sem vér beiðum, ok muntu þar fyrir taka mikinn metnað ok vára vináttu, ok þessa staði, er svá heita: Vínbjörg ok Valbjörg; hennar orð stóðust svá mikit, at þetta varð fram at ganga. Guðrún mælti: Þetta mun verða fram at ganga, ok þó at mínum ó-vilja, ok mun þat lítt til yndis, heldr til harma. Síðan stíga þeir á hesta sína, ok eru konur þeira settar í vagna, ok fóru svá sjau daga â hestum, enn aðra sjau á skipum, ok ena þriðju sjau enn land-veg, þartil er þeir koma að einni hári höll; henni gekk þar í mót mikit fjölmenni, ok var þar búin á-gætleg veizla, sem áðr höfðu orð í milli farit, ok fór hun fram með sœmd ok mikilli prýði. Ok at þessi veizlu drekkr Atli brúðlaup til Guðrúnar; enn aldri gerði hugr hennar við honum hlæja, ok með lítilli blíðu var þeira samvista.

XXXIII. KAPÍTULI.

Draumr Atla konungs. — Atli konungr býðr Gjúkungum á sinn fund.

Nú er þat sagt einhverja nótt, at Atli konungr vaknar ór svefni, mælti hann við Guðrúnu: Þat dreymdi mik, segir hann, at þú legðir á mér sverði. Guðrún réð drauminn, ok kvað þat fyrir eldi, er járn dreymdi, ok dul þeirri, er þú ætlar þik öllum fremra. Atli mælti: Enn dreymdi mik sem hér væri vaxnir tveir reyrteinar, ok vilda ek aldri skeðja; síðan vóru þeir rifnir upp með rótum ok roðnir í blóði, ok bornir á bekki, ok boðnir mér at eta; enn dreymdi mik, at haukar tveir flygi mér af hendi, ok væri bráðalausir, ok fóru til heljar; þótti mér þeira hjörtum við hunang blandit, ok þóttumst ek eta; síðan þótti mér sem hvelpar fagrir lægi fyrir mér, ok gullu við hátt, ok át ek hræ þeira at mínum óvilja. Guðrún segir: Eigi eru draumar góðir, enn eftir munu ganga; synir þínir munu vera feigir, ok margir lutir þungir munu oss at hendi koma. Þat dreymdi mik enn, segir hann, at ek lægi í kör, ok væri ráðinn bani minn. Nú líðr þetta, ok er þeira samvista fáleg. Nú íhugar Atli konungr, hvar niðr man komit þat mikla gull, er átt hafði Sigurðr, enn þat veit nú Gunnarr konungr ok þeir brœðr. Atli var mikill konungr ok ríkr, vitr ok fjölmennr; gerir nú ráð við sína menn, hversu með skal fara; hann veit at þeir Gunnarr eigu miklu meira fé, enn né einir menn megi við þá jafnast; tekr nú þat ráð, at senda menn á fund þeira brœðra ok bjóða þeim til veizlu, ok at sœma þá mörgum lutum; sá maðr var fyrir þeim, er Vingi er nefndr. Drotningin veit nú þeira einmæli, ok grunar at vera

muni vélar við brœðr hennar. Guðrún rístr rúnar, ok hun tekr einn gullhring ok knýtti í vargshár, ok fær þetta í hendr sendimönnum konungs. Síðan fóru þeir eftir konungs boði; ok áðr þeir stigi á land, sá Vingi rúnarnar, ok sneri á aðra leið ok, at Guðrún fýsti í rúnum, at þeir kœmi á hans fund. Síðan kómu þeir til hallar Gunnars konungs, ok var tekit við þeim vel, ok gervir fyrir þeim eldar stórir; ok síðan drukku þeir með gleði enn bezta drykk. Þá mælti Vingi: Atli konungr sendi mik hingat, ok vildi at þit sœttið hann heim með miklum sóma, ok þægið af honum mikinn sóma, hjálma ok skjöldu, sverð ok brynjur, gull ok góð klæði, herlið ok hesta ok mikit lén, ok ykkr lézt hann bezt unna síns ríkis. Þá brá Gunnarr höfði, ok mælti til Högna: Hvat skulum vit af þessu boði þiggja? hann býðr okkr at þiggja mikit ríki, enn enga konunga veit ek jafnmikit gull eiga, sem okkr, þvíat vit höfum þat gull alt, er á Gnítaheiði lá, ok eigum við stórar skemmur fullar af gulli ok enum beztum höggvopnum ok alskonar herklæðum; veit ek minn hestinn beztan ok sverðit hvassast, gullit ágætast. Högni svarar: Undrumst ek boð hans, þvíat þat hefir hann sjaldan gert, ok óráðlegt man vera at fara á hans fund, ok þat undrumst ek, er ek sá gersimar þær, er Atli konungr sendi okkr, at ek sá vargshári knýtt í einn gullhring, ok má vera, at Guðrúnu þykki hann úlfshug við okkr hafa, ok vili hun eigi at við farim. Vingi sýnir honum nú rúnarnar þær, er hann kvað Guðrúnu sent hafa. Nú gengr alþýða at sofa, enn þeir drukku við nokkura menn. Þá gekk at kona Högna, er hét Kostbera, kvenna fríðust, ok leit á rúnarnar; kona Gunnars hét Glaumvör, skörungr mikill; þær skenktu. Kon-

ungar gerðust allmjök druknir; þat finnr Vingi, ok mælti: Ekki er því at leyna, at Atli konungr er þungfœrr mjök, ok gamlaðr mjök at verja sitt ríki, enn synir hans ungir ok til engis fœrir; nú vill hann gefa yðr vald yfir ríkinu, meðan þeir eru svá ungir, ok ann yðr bezt at njóta. Nú var bæði at Gunnarr var mjök drukkinn, enn boðit mikit ríki, mátti ok eigi við sköpum vinna, heitr nú ferðinni, ok segir Högna bróður sínum; hann svarar: Yðart atkvæði mun standa hljóta, ok fylgja mun ek þér, enn ófúss em ek þessarrar ferðar.

XXXIV. KAPÍTULI.

Draumar Kostberu konu Högna.

Ok er menn höfðu drukkit sem líkaði, þá fóru þeir at sofa; tekr Kostbera at líta á rúnarnar, ok inti stafina, ok sá at annat var á ristit, enn undir var, ok viltar vóru rúnarnar; hun fekk þó skilit af vizku sinni; eftir þat ferr hun til rekkju hjá bónda sínum. Ok er þau vöknuðu, mœlti hun til Högna: Heiman ætlar þú, ok er þat óráðlegt; far heldr í annat sinn, ok eigi mantu vera glöggrýnn, ef þér þykkir sem hun hafi í þetta sinn boðit þér systir þín; ek réð rúnarnar, ok undrumst ek um svá vitra konu, er hun hefir vilt ristit, enn svá er undir, sem bani yðarr liggi á, enn þar var annathvárt at henni var vant stafs, eða ellegar hafa aðrir vilt; ok nú skaltu heyra draum minn; þat deymdi mik, at mér þótti hér falla inn á, harðla ströng, ok bryti upp stokka í höllinni. Hann svarar: Þér eruð opt illúðgar, ok á ek ekki skap til þess, at fara illa í mót við menn, nema þat sé maklegt; mun hann oss vel fagna. Hun segir: Þér munuð reyna, enn eigi mun vinátta fylgja boð-

inu; ok enn dreymdi mik at önnur á felli hér inn, ok þyti grimmlega, ok bryti upp alla palla í höllinni, ok bryti fœtr ykkra beggja brœðra, ok mun þat vera nakkvat. Hann svarar: Þar munu renna akrar, er þú hugðir ána, ok er vér göngum akrinn, nema oft stórar agnir fœtr vára. Þat dreymdi mik (segir hun), at blæja þín brynni, ok hryti eldrinn upp af höllinni. Hann svarar: Þat veit ek gerla, hvat þat er: Klæði vár liggja hér lítt rœkt, ok munu þau þar brenna, er þú hugðir blæjuna. Björn hugða ek hér inn koma, segir hun, ok braut upp hásætit, ok hristi svá hramm-ana, at vér urðum öll hrædd, ok hafði oss öll senn sér í munni, svá at ekki máttum vér, ok stóð þar af mikil ógn. Hann svarar: Þar man koma veðr mikit, er þú ætlaðir hvítabjörn. Örn þótti mér hér inn koma, segir hun, ok eftir höllinni, ok dreifði mik blóði ok oss öll, ok mun þat ilt vita, þvíat mér þótti sem þat væri hamr Atla konungs, Hann svarar: Oft slátrum vér örlega, ok höggum stór naut oss at gamni, ok er þat fyrir yxnum, er örnu dreymir, ok mun heill hugr Atla við oss; ok nú hætta þau þessu tali.

XXXV. KAPÍTULI.

Draumar Glaumvarar konu Gunnars.— Þeir brœðr fara á fund Atla konungs.

Nú er at segja frá Gunnari, at þar er sams dœmi, er þau vakna, at Glaumvör kona Gunnars segir drauma sína marga, þá er henni þóttu líklegir til svika, enn Gunnarr réð alla því á móti. Þessi var einn af þeim, sagði hun, at mér þótti blóðigt sverð borit hér inn í höllina, ok vartu sverði lagðr í gegnum, ok emjuðu úlfar á báðum endum sverðsins. Konungrinn svarar:

Smáir hundar vilja oss þar bíta, ok er oft hundagnöll fyrir vápnum með blóði lituðum. Hun mælti: Enn þótti mér hér inn koma konur, ok vóru daprlegar, ok þik kjósa sér til manns; má vera, at þínar dísir hafi þat verit. Hann svarar: Vant gerist nú at ráða, ok má ekki forðast sitt aldrlag, enn eigi ólíkt, at vér verðum skammæir. Ok um morgininn spretta þeir upp, ok vilja fara, enn aðrir löttu. Síðan mælti Gunnarr við þann mann, er Fjörnir hét: Statt upp, ok gef oss at drekka af stórum kerum gott vín, þvíat vera má, at sjá sé vár en síðasta veizla, ok nú mun enn gamli úlfrinn komast at gullinu, ef vér deyjum, ok svá björninn mun eigi spara at bíta sínum vígtönnum. Síðan leiddi liðit þá út með gráti. Son Högna mælti: Farið vel, ok hafið góðan tíma. Eftir var meiri lutr liðs þeira. Sólarr ok Snævarr synir Högna fóru, ok einn kappi mikill, er Orkningr hét; hann var bróðir Beru. Fólkit fylgdi þeim til skipa, ok löttu allir þá fararinnar, enn ekki tjóaði. Þá mælti Glaumvör: Vingi, segir hun, meiri ván, at mikil óhamingja standi af þinni kvámu, ok munu stórtíðindi gerast í för þinni. Hann svarar: Þess sver ek, at ek lýg eigi, ok mik taki hár gálgi ok allir gramir, ef ek lýg nakkvat orð, ok lítt eirði hann sér í slíkum orðum. Þá mælti Bera: Farið vel ok með góðum tíma. Högni svarar: Verið kátar hversu sem með oss ferr. Þar skiljast þau með sínum forlögum. Síðan reru þeir svá fast ok af miklu afli, at kjölrinn gekk undan skipinu mjök svá hálfr; þeir knúðu fast árar með stórum bakföllum, svá at brotnuðu hlumir ok háir; ok er þeir kómu at landi, festu þeir eigi skip sín. Síðan riðu þeir sínum ágætum hestum myrkan skóg um hríð; nú sjá þeir konungsbœinn; þangat heyra þeir mikinn gný ok vápna-

brak, ok sjá þar mannfjölda ok mikinn viðbúnat, er þeir höfðu, ok öll borgarhlið vóru full af mönnum. Þeir ríða at borginni, ok var hun byrgð; Högni braut upp hliðit, ok ríða nú í borgina. Þá mælti Vingi: Þetta mættir þú vel ógert hafa, ok bíðið nú hér, meðan ek sœki yðr gálgatré; ek bað yðr með blíðu hér koma, enn flátt bjó undir; nú man skamt at bíða, áðr þér munuð upp festir. Högni svarar: Eigi munu vér fyrir þat vægja, ok lítt hygg ek at vér hrykkim þar, er menn skyldu berjast, ok ekki tjóar þér oss at hræða ok þat man þér illa gefast; hrundu honum síðan ok börðu hann öxarhömrum til bana.

XXXVI. KAPÍTULI.

Orrosta með Atla konungi ok Gjúkungum.

Þeir ríða nú at konungshöllinni. Atli konungr skipar liði sínu til orrostu, ok svá vikust fylkingar, at garðr nokkurr var í millum þeira. Verið velkomnir með oss, (segir hann), ok fáið mér gull þat et mikla, er vér erum til komnir, þat fé, er Sigurðr átti, enn nú á Guðrún. Gunnarr segir: Aldri fær þú þat fé, ok dugandi menn munu þér hér fyrir hitta, áðr vér látim lífit, er þér bjóðið oss ófrið; kann vera, at þú veitir þessa veizlu stórmannlega, ok af lítilli eymd við örn ok úlf. Fyrir löngu hafða ek þat mér í hug, (segir Atli); at ná yðru lífi, enn ráða gullinu, ok launa yðr þat níðingsverk, er þér svikuð yðarn enn bezta mág, ok skal ek hans hefna. Högni svarar: Þat kemr yðr verst at haldi, at liggja lengi á þessu ráði, enn eruð þó at engu búnir. Nú slær í orrostu harða, ok er fyrst skothríð. Ok nú koma fyrir Guðrúnu tíðendin; ok er hun heyrir þetta, verðr hun við gneyp, ok kastar af sér skikkjunni. Eftir þat gekk

hun út, ok heilsaði þeim, er komnir vóru, ok kysti brœðr sína ok sýndi þeim ást, ok þessi var þeira kveðja en síðasta. Þá mælti hun: Ek þóttumst ráð hafa við sett, at eigi kœmi þér, enn engi má við sköpum vinna. Þá mælti hun: Mun nokkut tjóa at leita um sættir; enn allir neituðu því þverlega. Nú sér hun, at sárt er leikit við brœðr hennar; hyggr nú á harðræði, fór í brynju ok tók sér sverð, ok barðist með brœðrum sínum, ok gekk svá fram sem enn hraustasti karlmaðr, ok þat sögðu allir á einn veg, at varla sæi meiri vörn, enn þar. Nú gerist mikit mannfall, ok berr þó af framganga þeira brœðra; orrostan stendr nú lengi fram, alt um miðjan dag. Gunnarr ok Högni gengu í gegn um fylkingar Atla konungs, ok svá er sagt, at allr völlr flaut í blóði. Synir Högna ganga nú hart fram. Atli konungr mælti: Vér höfum lið mikit ok frítt ok stóra kappa, enn nú eru margir af oss fallnir, ok eigum vér yðr ilt at launa, drepit nítján kappa mína, enn ellifu einir eru eftir; ok verðr hvíld á bardaganum. Þá mælti Atli konungr: Fjórir vórum vér brœðr, ok em ek nú einn eftir; ek hlaut mikla mægð ok hugða ek mér þat til frama; konu átta ek væna ok vitra, stórlynda ok harðúðga, enn ekki má ek njóta hennar vizku, þvíat sjaldan vóru vit sátt; þér hafit nú drepit marga mína frændr enn svikit mik frá ríkinu ok fénu, ráðit systur mína, ok þat harmar mik mest. Högni segir: Hví getr þú slíks? Þèr brugðuð fyrri friði; þú tókt mína frændkonu, ok sveltir í hel ok myrðir ok tókt féit, ok var þat eigi konunglegt, ok hlœglegt þykkir mér, er þú tínir þinn harm, ok goðunum vil ek þat þakka, er þér gengr illa.

XXXVII. KAPÍTULI.

Þeir Högni ok Gunnarr eru handteknir ok drepnir.

Nú eggjar Atli konungr liðit at gera harða sókn; berjast nú snarplega, ok sækja Gjúkungar at svá fast, at Atli konungr hrökkr inn í höllina, ok berjast nú inni, ok var orrostan allhörð. Sjá bardagi varð með miklu mannspelli, ok líkr svá, at fellr alt lið þeira brœðra, svá at þeir standa tveir upp, ok fór áðr margr maðr til heljar fyrir þeira vápnum. Nú er sótt at Gunnari konungi, ok fyrir sakir ofreflis var hann höndum tekinn ok í fjötra settr. Síðan barðist Högni af mikilli hreysti ok drengskap, ok feldi ena stœrstu kappa Atla konungs tuttugu; hann hratt mörgum í þann eld, er þar var gerr í höllunni; allir urðu á eitt sáttir, at varla sæi slíkan mann; enn þó varð hann at lyktum ofrliði borinn, ok höndum tekinn. Atli konungr mælti: Mikil furða er þat, hvé margr hér hefir farit fyrir honum: nú skeri ór honum hjartat, ok sé þat hans bani. Högni mælti: Geri sem þér líkar; glaðlega mun ek hér bíða þess, er þér vilið at gera, ok þat muntu skilja, at eigi er hjarta mitt hrætt, ok reynt hefi ek fyrr harða hluti, ok var ek gjarn at þola mannraun, þá er ek var ósárr, enn nú eru vér mjök sárir, ok mantu einn ráða várum skiftum. Þá mælti ráðgjafi Atla konungs: Sé ek betra ráð: tökum heldr þrælinn Hjalla, enn forðum Högna; þræll þessi er skapdauði; hann lifir eigi svá lengi, at hann sé eigi dálegr. Þrællinn heyrir ok œpir hátt, ok hleypir undan, hvert er honum þykkir skjóls ván; kveðst ilt hljóta af ófriði þeira ok váss at gjalda; kveðr þann dag illan vera, er hann skal deyja frá sínum góðum kostum ok svína geymslu. Þeir þrifu hann ok brugðu

at honum knífi; hann œpti hátt, áðr hann kendi oddsins. Þá mælti Högni, sem færum er títt, þá er í mannraun koma; hann árnaði þrælinum lífs, ok kveðst eigi vilja skræktun (heyra), kvað sér minna fyrir at fremja þenna leik; þrællinn varð *(feginn ok)* þá fjörit. Nú er þeir báðir í fjötra settir Gunnarr ok Högni. Þá mælti Atli konungr til Gunnars konungs, at hann skyldi segja til gullsins, ef hann vill lífit þiggja. Hann svarar: Fyrr skal ek sjá hjarta Högna bróður míns blóðugt. Ok nú þrifu þeir þrælinn í annat sinn, ok skáru ór honum hjartat, ok báru fyrir konunginn Gunnar. Hann svarar: Hjarta Hjalla má hér sjá ens blauða, ok er ólíkt hjarta Högna ens frœkna, þvíat nú skelfr mjök, enn hálfu meir, þá er í brjósti honum lá. Nú gengu þeir eftir eggjun Atla konungs at Högna, ok skáru ór honum hjartað; ok svá var mikill þróttr hans, at hann hló, meðan hann beið þessa kvöl, ok allir undruðust þrek hans, ok þat er síðan at minnum haft. Þeir sýndu Gunnari hjarta Högna. (Hann svarar: Hér má sjá hjarta Högna) ens frœkna ok er ólíkt hjarta Hjalla ens blauða, því at nú hrœrist lítt, enn miðr meðan í brjósti honum lá, ok svá mantu, Atli, láta þitt líf, sem nú látum vér; ok nú veit ek einn, hvar gullit er, ok mun eigi Högni segja þér; mér lék ýmist í hug, þá er vér lifðum báðir, enn nú hefi ek einn ráðit fyrir mér; skal Rín nú ráða gullinu, fyrr enn Hýnir beri þat á höndum sér. Atli konungr mælti: Farið á brott með bandingjann, ok svá var gert. Guðrún kveðr nú með sér menn, ok hittir Atla (ok mælti): Gangi þér nú illa, ok eftir því, sem þér hélduð orð við mik (ok Gunnar). Nú er Gunnarr konungr settr í einn ormgarð; þar vóru margir ormar fyrir, ok vóru hendr hans fast bundnar; Guðrún

sendi honum hörpu ei(na, enn) hann sýndi sína list, ok sló hörpuna með mikilli list, at hann drap strengina með tánum, ok lék svá vel ok afbragðlega, at fáir þóttust heyrt hafa svá með höndum slegit, ok þar til lék hann þessa íþrótt, at allir sofnuðu ormarnir, nema ein naðra mikil ok illileg skreið til hans, ok gróf inn sínum rana þar til er hun hjó hans hjarta, ok þar lét hann sitt líf með mikilli hreysti.

XXXVIII. KAPÍTULI.

Viðrtal Atla ok Guðrúnar.— Atli konungr veginn.

Atli konungr þóttist nú hafa unnit mikinn sigr, ok sagði Guðrúnu svá sem með nokkuru spotti, eða svá sem hann hældist: Guðrún, segir hann, mist hefir þú nú brœðra þinna, ok veldr þú því sjálf. Hun svarar: Vel líkar þér nú, er þú lýsir vígum þessum fyrir mér, enn vera má at þú iðrist, þá er þú reynir þat, er eftir kemr, ok sú mun erfðin lengst eftir lifa, at týna eigi grimdinni, ok mun þér eigi vel ganga meðan ek lifi. Hann svarar: Vit skulum nú gera okkra sætt, ok vil ek bœta þér brœðr þína með gulli ok dýrum gripum eftir þínum vilja. Hun svarar: Lengi hefi ek eigi verit hœg viðreignar, ok mátta um hræfa, meðan Högni lifði; muntu ok aldri bœta brœðr mína svá, at mér hugni, enn oft verðu vér konurnar ríki bornar af yðru valdi; nú eru mínir frændr allir dauðir, ok muntu nú einn við mik ráða; mun ek nú þenna kost upp taka, ok látum gera mikla veizlu, ok vil ek nú erfa brœðr mína ok svá þína frændr. Gerir hun sik nú blíða í orðum, enn þó var samt undir raunar; hann var talhlýðinn ok trúði á hennar orð, er hun gerði sér létt um rœður. Guðrún gerir nú erfi eftir sína brœðr, ok svá Atli konungr eftir

sína menn, ok þessi veizla var við mikla svörfun. Nú hyggr Guðrún á harma sína, ok sitr um þat, at veita konungi nokkura mikla skömm; ok um kveldit tók hun sonu þeira Atla konungs, er þeir léku við stokki; sveinarnir glúpnuðu ok spurðu, hvat þeir skyldu. Hun svarar: Spyrið eigi at; bana skal ykkr báðum. Þeir svöruðu: Ráða muntu börnum þínum sem þú vilt, þat man engi banna þér, enn þér er skömm í at gera þetta. Síðan skar hun þá á háls. Konungrinn spurði eftir, hvar synir hans væri. Guðrún svarar: Ek mun þat segja þér, ok glaða þitt hjarta: þú vaktir við oss mikinn harm, þá er þú drapt bræðr mína, nú skaltu heyra mína rœðu: þú hefir mist þinna sona, ok eru þeira hausar hér at borðkerum hafðir, ok sjálfr draktu þeira blóð við vín blandit. Síðan tók ek hjörtu þeira, ok steikta ek á teini, enn þú ázt. Atli konungr svarar: Grimm ertu, er þú myrðir sonu þína ok gaft mér þeira hold at eta, ok skamt lætr þú ils í milli. Guðrún segir: Væri minn vili til at gera þér miklar skammir, ok verðr eigi fullilla farit við slíkan konung. Konungr mælti: Verra hefir þú gert, enn menn viti dœmi til, ok er mikil óvizka í slíkum harðræðum, ok maklegt, at þú værir á báli brend og barin áðr grjóti í hel, ok hefðir þú þá þat, er þú ferr á leið. Hun svarar: Þú spár þat þér sjálfum, enn ek man hljóta annan dauða. Þau mæltust við mörg heiftarorð. Högni átti son eftir, er Niflungr hét; hann hafði mikla heift við Atla konung ok sagði Guðrúnu, at hann vildi hefna feðr síns; hun tók því vel, ok gera ráð sín; hun kvað mikit happ í, ef þat yrði gert. Ok of kveldit, er konungr hafði drukkit, gekk hann til svefns; ok er hann var sofnaðr, kom Guðrún þar ok son Högna. Guðrún tók

eitt sverð, ok leggr fyrir brjóst Atla konungi; véla þau um bæði (hun) ok son Högna. Atli konungr vaknar við sárit, ok mælti: Eigi man hér þurfa um at binda eða umbúð at veita, eða hverr veitir mér þenna áverka? Guðrún segir: Ek veld nokkru um, enn sumu son Högna. Atli konungr mælti: Eigi sœmdi þér þetta at gera, þóat nokkur sök væri til, ok vartu mér gift at frænda ráði, ok mund galt ek við þér, þrjá tigu góðra riddara ok sœmilegra meyja, ok marga menn aðra ok þó léztu þér eigi at hófi, nema þú ręðir löndum þeim, er átt hafði Buðli konungr, ok þína sværu léztu oft með gráti sitja. Guðrún mælti: Margt hefir þú mælt ósatt, ok ekki hirði ek þat, ok oft var ek óhœg í mínu skapi, enn miklu jók þú á; hér hefir verit oft mikil styrjöld í þínum garði, ok börðust oft frændr ok vinir, ok ýfðist hvat við annat; ok var betri ævi vár þá, er ek var með Sigurði; drápum konunga ok réðum um eignir þeira, ok gáfum grið þeim, er svá vildu, enn höfðingjar gengu á hendr oss, ok létum þann ríkan, er svá vildi; síðan mistum vér hans, ok var þat lítit, at bera ekkjunafn, enn þat harmar mik mest, er ek kom til þín, enn átt áðr enn ágæzta konung, ok aldri komtu svá ór orrostu, at eigi bærir þú enn minna lut. Atli konungr svarar: Eigi er þat satt, ok við slíkar fortölur batnar hvárigra luti, þvíat vér höfum skarðan; ger nú til mín sómasamlega, ok lát búa um lík mitt til ágætis. Hun segir: Þat mun ek gera, at láta þér gera veglegan gröft, ok gera þér virðulega steinþró, ok vefja þik í fögrum dúkum ok hyggja þér hverja þörf. Eftir þat deyr hann; enn hun gerði, sem hun hét; síðan lét hun slá eldi í höllina. Ok er hirðin vaknaði við óttann, þá vildu menn eigi þola eldinn,

ok hjuggust sjálfir ok fengu svá bana; lauk þar ævi Atla konungs ok allrar hirðar hans. Guðrún vildi nú eigi lifa eftir þessi verk, enn endadagr hennar var eigi enn kominn. Völsungar ok Gjúkungar, at því er menn segja, hafa verið mestir ofrhugar og ríkismenn, ok svá finst í öllum fornkvæðum; ok nú stöðvaðist þessi ófriðr með þeima hætti, at liðnum þessum tíðendum.

XXXIX. KAPÍTULI.

Frá Guðrúnu.

Guðrún átti dóttur við Sigurði, er Svanhildr hét; hun var allra kvenna vænst, ok hafði snör augu, sem faðir hennar, svá at fár einn þorði at sjá undir hennar brýnn; hun bar svá mikit af öðrum konum um vænleik, sem sól af öðrum himintunglum. Guðrún gekk eitt sinn til sævar, ok tók grjót í fang sér, ok gekk á sæinn út ok vildi tapa sér; þá hófu hana stórar bárur fram eftir sjánum, ok fluttist hun með þeira fulltingi, ok kom um síðir til borgar Jónakrs konungs; hann var ríkr konungr ok fjölmennr; hann fekk Guðrúnar; þeira börn vóru þeir Hamðir ok Sörli ok Erpr. Svanhildr var þar upp fœdd.

XL. KAPÍTULI.

Gift Svanhildr og troðin undir hrossa fótum til bana.

Jörmunrekr hefir konungr heitit; hann var ríkr konungr í þann tíma; hans son hét Randvér. Konungr heimtir á tal son sinn, ok mælti: Þú skalt fara mína sendiför til Jónakrs, ok minn ráðgjafi, er Bikki heitir; þar er upp fœdd Svanhildr, dóttir Sigurðar Fáfnisbana, er ek veit fegrsta mey undir heimsólu; hana vilda ek helzt eiga, ok hennar skaltu biðja til handa

mér. Hann segir: Skylt er þat, herra, at ek fara yðra sendiför; lætr nú búa ferð þeira sœmilega. Fara þeir nú, unz þeir koma til Jónakrs konungs, sjá Svanhildi, ok þykkir mikils um vert hennar fríðleik. Randvér heimti konung á tal ok mælti: Jörmunrekr konungr vill bjóða yðr mægi sitt; hefir hann spurn til Svanhildar, ok vill hann kjósa hana sér til konu, ok er ósýnt, at hun sé gefin ríkara manni, enn hann er. Konungr segir, at þat var virðulegt ráð, ok er hann mjök frægr. Guðrún segir: Valt er hamingjunni at treystast, at eigi bresti hun. Enn með fýsing konungs, ok öllu því er á lá, er þetta nú ráðit, og ferr nú Svanhildr til skips með virðulegu föruneyti ok sat í lyftingu hjá konungs syni. Þá mælti Bikki til Randvés: Sannlegt væri þat, at þér ættið svá fríða konu, enn eigi svá gamall maðr; honum felst þat vel í skap, ok mælti til hennar með blíðu ok hvárt til annars; koma heim í land ok hitta konung. Bikki mælti: Þat samir, herra, at vita, hvat títt er um, þótt vant sé upp at bera, enn þat er um vélar þær, er sonr þinn hefir fengit fulla ást Svanhildar, ok er hun hans frilla, ok (lát) slíkt eigi óhegnt. Mörg ill ráð hafði hann honum áðr kent, þó at þetta biti fyrir of hans ráð ill. Konungr hlýddi hans mörgum vándum ráðum; hann mælti, ok mátti eigi stilla sik af reiði, at Randvé skyldi taka ok á gálga festa. Ok er hann var til leiddr gálgans, þá tók hann hauk einn, ok plokkaði af honum allar fjaðrirnar, ok mælti, at sýna skyldi feðr hans; ok er konungrinn sá, mælti hann: Þar má nú sjá at honum þykki ek þann veg hnugginn sœmdinni, sem haukrinn fjöðrunum; ok biðr hann taka af gálganum. Bikki hafði þar um vélt á meðan, ok var hann dauðr. Enn mælti Bikki: Engum manni

áttu verri at vera enn Svanhildi; lát hana deyja með skömm. Konungr svarar: Þat ráð munu vér taka. Síðan var hun bundin í borgarhliði, ok hleypt hestum at henni; enn er hun brá í sundr augum, þá þorðu eigi hestarnir at spora hana, ok er Bikki sá þat, mælti hann, at belg skyldi draga á höfuð henni, ok svá var gert, enn síðan lét hun líf sitt.

XLI. KAPÍTULI.

Guðrún eggjar sonu sína at hefna Svanhildar.

Guðrún spyrr nú líflát Svanhildar, ok mælti við sonu sína: Hví siti þér svá kyrrir, eða mælið gleðiorð, þar sem Jörmunrekr drap systur ykkra, ok trað undir hesta fótum með svívirðing? ok ekki hafi þit líkt skaplyndi Gunnari eða Högna; hefna mundu þeir sinnar frændkonu. Hamðir svarar: Lítt lofaðir þú Gunnarr ok Högna, þá er þeir drápu Sigurð, ok þú vart roðin í hans blóði, ok illar vóru þínar brœðra hefndir, er þú drapt sonu þína, ok betr mættim vér allir saman drepa Jörmunrek konung, ok eigi munu vér standast frýjuorð, svá hart sem vér erum eggjaðir. Guðrún gekk hlæjandi, ok gaf þeim at drekka af stórum kerum; ok eftir þat valdi hun þeim stórar brynjur ok góðar, ok önnur herklæði. Þá mælti Hamðir: Hér munu vér skilja efsta sinni, ok spyrja muntu tíðindin, ok muntu þá erfi drekka eftir okkr ok Svanhildi. Eftir þat fóru þeir. Enn Guðrún gekk til skemmu harmi aukin, ok mælti: Þrimr mönnum var ek gift, fyrst Sigurði Fáfnisbana, ok var hann svikinn, ok var þat mér enn mesti harmr; síðan var ek gefin Atla konungi, enn svá var grimt mitt hjarta við hann, at ek drap sonu okkra í harmi; síðan gekk ek á sjáinn, ok hóf mik at landi með bárum, ok var ek nú

gefin þessum konungi; síðan gifta ek Svanhildi af landi í brott með miklu fé, ok er mér þat sárast minna harma, er hun var troðin undir hrossa fótum, eftir Sigurð; enn þat er mér grimmast, er Gunnarr var í ormgarð settr, enn þat harðast, er ór Högna var hjarta skorit, ok betr væri, at Sigurðr kœmi mér á móti, ok fœra ek með honum; hér sitr nú eigi eftir sonr né dóttir mik at hugga; minstu nú, Sigurðr, þess, er vit mæltum, þá er vit stigum á einn beð, at þú mundir mín vitja ok ór helju bíða. Ok lýkr þar hennar harmtölur.

XLII. KAPÍTULI.

Frá sonum Guðrúnar.

Þat er nú at segja frá sonum Guðrúnar, at hun hafði svá búit þeira herklæði, at þá bitu eigi járn, ok hun bað þá eigi skeðja grjóti né öðrum stórum hlutum, ok kvað þeim þat at meini mundu verða, ef eigi gerði þeir svá. Ok er þeir vóru komnir á leið, finna þeir Erp bróður sinn, ok spyrja, hvat hann mundi veita þeim. Hann svarar: Slíkt sem hönd hendi eða fótr fœti. Þeim þótti þat ekki vera, ok drápu hann. Síðan fóru þeir leiðar sinnar, ok litla hríð, áðr Hamðir rataði, ok stakk niðr hendi ok mælti: Erpr man satt hafa sagt, ek munda falla nú, ef eigi styddumst ek við höndina; litlu síðar ratar Sörli, ok brást á fótinn, ok fekk staðizt ok mælti: Falla munda ek nú, ef eigi stydda ek mik við báða fœtr; kváðust þeir nú illa hafa gert við Erp bróður sinn. Fóru nú, unz þeir kómu til Jörmunreks konungs, ok gengu fyrir hann, ok veittu honum þegar tilræði; hjó Hamðir af honum hendr báðar, enn Sörli fœtr báða. Þá mælti Hamðir: Af mundi nú höfuð-

it, ef Erpr lifði, bróðir okkarr, er vit vágum á leiðinni, ok sám vit þat of síð; sem kveðit er:

Af væri nú höfuðit,
ef Erpr lifði,
bróðir okkarr enn böðfrœkni,
er vit á braut vágum.

Í því höfðu þeir af brugðit boði móður sinnar, er þeir höfðu grjóti skatt. Nú sœkja menn at þeim, enn þeir vörðust vel ok drengilega, ok urðu mörgum manni at skaða; þá bitu eigi járn. Þá kom at einn maðr (hár) ok eldilegr með eitt auga, ok mælti: Eigi eru þér vísir menn, er þér kunnið eigi þessum mönnum bana at veita. Konungrinn svarar: Gef oss ráð til, ef þú kant. Hann mælti: Þér skuluð berja þá grjóti í hel; svá var ok gert, ok þá flugu ór öllum áttum steinar at þeim, ok varð þeim þat at aldrlagi.

XLIII. KAPÍTULI.

Frá Heimi ok Áslaugu.

Heimir í Hlymdölum spyrr nú þessi tíðendi, at dauðr er Sigurðr ok Brynhildr, enn Áslaug dóttir þeira, enn fóstra Heimis, var þá þrévetr; veit hann nú at eftir mun leitat at týna meyjunni ok ætt hennar; er honum svá mikill harmr eftir Brynhildi fóstru sína, at hann gætti ekki ríkis síns né fjár; sér nú, at hann fær eigi meyjunni þar leynt; lætr nú gera eina hörpu svá mikla, at þar lét hann meyna Áslaugu í koma, ok margar gersimar í gulli ok silfri, ok gengr á brutt síðan víða um lönd, ok um síðir hingat á Norðrlönd. Svá var harpa hans haglega ger, at hana mátti taka í sundr ok saman at fellingum, ok var hana því vanr um daga, þá er hann fór í hjá vatnföllum, ok hvergi í nánd bœjum, at hann tók hörpuna í sundr ok þó

meyjunni; ok hann hafði vínlauk einn, ok gaf henni at eta; enn þat er náttúra þess lauks, at maðr má lengi lifa, þótt hann hafi enga aðra fœðu. Ok þá er mærin grét, sló hann hörpuna, ok þagnaði hun þá, fyrir því at Heimir var vel at íþróttum búinn, þeim er þá vóru tíðar; hann hafði ok mörg klæði dýrleg hjá henni í hörpunni, ok mikit gull. Ok nú ferr hann þangat til, uns hann kemr í Noreg ,ok kemr til eins bjár lítils, þess er heitir á Spangareiði, ok bjó þar karl sá, er Áki hét; hann átti konu, ok hét hun Gríma; þar var eigi fleira manna enn þau. Þann dag var karl farinn í skóg, enn kerling var heima, ok heilsar hun Heimi, ok spyrr, hvat manna hann væri. Hann kveðst vera einn stafkarl, ok bað kerlingu húsa. Hun segir, at eigi kœmi þar fleira enn svá, at hun kveðst mundu vel við honum taka, ef hann þœttist þurfa þar at vera. Enn er áleið, þá segir hann, at honum þœtti þat mest beinabót, at eldr væri kveyktr fyrir honum, ok síðan væri honum fylgt til svefnhúss, þar er hann skyldi sofa. Ok þá er kerling hafði kveykt eldinn, þá setr hann hörpuna upp í set hjá sér, enn kerling var óðamálug; oft varð henni litit til hörpunnar, fyrir því at trefr á einu dýrlegu klæði kómu út á hörpunni; ok er hann bakaðist við eldinn, þá sér hun einn dýrlegan gullhring koma fram undan tötrum hans, þvíat hann var illa klæddr. Ok er hann hafði bakazt, sem hann kunni sér þörf til, þá hafði hann náttverð; enn eftir þat bað hann kerlingu fylgja sér þangat til, sem hann skyldi sofa um nóttina. Þá sagði kerling, at honum mundi betra vera úti, enn inni, þvíat vit karl minn erum oft málug, er hann kemr heim. Hann biðr hana ráða; gengr nú út ok svá hun; hann tekr hörpuna ok hefir með sér. Kerl-

ing gengr út, ok ferr þar til, er bygghlaða ein er, ok fylgir honum þar til, ok mælti, at hann skyldi þar um búast, ok kveðst þess vænta, at hann mundi þar njóta svefns síns; ok nú gengr kerling í brott, ok annast þat, er hun þurfti; enn hann gerir sér svefn. Karl kemr heim, er aftaninn líðr, enn kerling hefir fátt unnit þat, er hun þurfti, enn hann var móðr, er hann kom heim, ok illr viðskiftis, er alt var óbúit þat, er hun skyldi annazt hafa; sagði karl, at mikill væri munr sælu, er hann vann hvern dag meira enn hann mátti, enn hun vildi til einkis taka þess, er gagn var at. Ver eigi reiðr, karl minn, sagði hun, fyrir því at þat kann at vera, at þú mættir nú skamma stund vinna til þess, at vit værim sæl alla ævi. Hvat er þat? segir karl. Kerling svarar: Hér er kominn til herbergis okkars einn maðr, ok ætla ek, at hann hafi allmikit fé með at fara, ok er hniginn á efra aldr, ok mun verit hafa enn mesti kappi, ok er nú þó móðr mjök, ok eigi þykkjumst ek hans maka sét hafa, ok þó ætla ek hann mœddan ok syfjaðan. Þá segir karl: Þat sýnist mér óráðlegt, at svíkja þá ena fá, sem hér koma. (Hun svarar:) Því muntu lengi lítill fyrir þér, at þér vex alt í augu, ok ger nú annathvárt, at þú drep hann, eða ek tek hann mér til manns, ok munu vit reka þik í brutt; ok segja kann ek þér þá rœðu, er hann mælti við mik í gærkveld, enn lítils mun þér þykkja um vert; hann mælti kvensamlega við mik, ok þat mun mitt ráð vera, at taka hann mér til manns, enn reka þik í brutt eða drepa, ef þú vill eigi eftir því gera, sem ek vil. Ok er þat sagt, at karl hafði kvánríki, ok telr hun um þangat til, er hann lætr at eggjan hennar, tekr öxi sína, ok snarbrýnir mjök; ok er hann er búinn, fylgir kerling hon-

um þar til, er Heimir sefr, ok var þar hrytr mikill. Þá mælti kerling til karls, at hann skyldi láta verða tilræði sem bezt: ok skunda brutt með hlaupi, þvíat ekki máttu standast lát hans ok óp, ef hann fær þik höndum tekit; hun tekr hörpuna, ok hleypr á brutt með. Nú gengr karl þar til, er Heimir sefr; hann höggr til hans, ok verðr þat mikit sár, ok verðr honum laus öxin; hann hleypr þegar í brutt sem hann mátti harðast. Nú vaknar Heimir við áverkann, ok vanst honum at fullu; ok þat er sagt, at svá mikill gnýr varð í hans fjörbrotum, at undan gengu súlur í húsinu ok ofan fell húsit alt, ok varð landskjálfti mikill, ok lýkr þar hans ævi. Nú kom karl þar sem kerling var, segir nú, at hann hefir drepit hann: ok þó var þat of hríð, er ek vissa eigi, hvé fara mundi, ok þessi maðr var furðu mikill fyrir sér, enn þó væntir mik at hann sé nú í helju. Kerling mælti, at hann skyldi hafa þökk fyrir verkit: ok væntir mik, at nú hafim vit œrit fé, ok skulum vit reyna, hvárt ek hefi satt sagt. Nú kveykja þau eld, enn kerling tekr hörpuna, ok vildi upp koma, ok mátti eigi annarskostar, enn hun varð at brjóta, þvíat hun hafði eigi hagleik til; ok nú fær hun upp komit hörpunni, ok þar sér hun eitt meybarn, at hun þóttist ekki slíkt sét hafa, ok þó var mikit fé í hörpunni. Nú mælti kerling: Þat mun nú verða sem oft, at illa man gefast at svíkja þann, er honum trúir; sýnist mér sem komin muni ómegð á hendr okkr. Karl svarar: Eigi er þetta eftir því, sem ek ætla, enn þó skal nú ekki um sakast. Ok nú spyrr hun, hverrar ættar hun væri; enn þessi en unga mær svarar engu, svá sem hun hefði eigi mál numit. Nú ferr sem mik varði, at okkart ráð mundi illa fara (segir karl), vit höfum unnit glœp

mikinn; hvat skulum vit sjá fyrir barni þessu? Auðvitat er þat, sagði Gríma; hun skal eftir móður minni heita Kráka. Nú mælti karl: Hvat skulum vit sjá fyrir barni þessu? Kerling svarar: Ek sé gott ráð til: vit skulum segja hana okkra dóttur ok upp fœða. Því man engi trúa, sagði karl, miklu er barn þetta geðslegra, enn vit erum allóvæn bæði, ok munu engi líkendi á þykkja, at vit munum eiga þvílíkt barn, svá endemleg sem vit erum bæði. Nú mælti kerling: Eigi veiztu, nema ek hafa í nokkur brögð, at þetta megi eigi óvænt þykja; ek man láta gera henni koll, ok ríða í tjöru ok öðru, er vænst er, at sízt komi hár upp; hun skal eiga hött síðan; eigi skal hun ok vel klædd vera, mun þá saman draga várn yfirlit; má vera, at menn trúi því, at ek hafa mjök væn verit, þá er ek var ung; hun skal ok vinna þat, er verst er; enn þat hugðu þau karl ok kerling, at hun mætti ekki mæla, er hun svarar þeim aldri. Nú er þat gert, sem kerling hefir fyrirhugat; nú vex hun þar upp í miklu fátœki.



FORNALDARSÖGUR NORÐRLANDA.

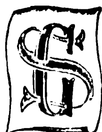
III.

RAGNARS SAGA LOÐBRÓKAR

OK SONA HANS.

VALDIMAR ÁSMUNDARSON
HEFIR BÚIÐ UNDIR PRENTUN.

TEXTA-ÚTGÁFA.



REYKJAVÍK.
Á KOSTNAÐ SIGM. GUÐMUNDSSONAR.
1885.

Reykjavík:
Prentað hjá Sigm. Guðmundssyni.
1885.



Ragnars saga loðbrókar ok sona hans.

—

I. KAPÍTULI.

Frá Herruði jarli ok Þóru borgarhirti.

Herruðr hét jarl ríkr ok ágætr á Gautlandi. Hann var kvángaðr; dóttir hans hét Þóra; hun var allra kvenna fríðust sýndum, ok kurteisust at sér um alla hluti, þat er til handa má bera, ok betra er at hafa, enn án vera; þat var hennar kenningarnafn, at hun var kölluð borgarhjörtr, fyrir því at svá bar hun af öllum konum at fegrð, sem hjörtr af öðrum dýrum. Jarlinn unni mikit dóttur sinni; hann lét gera henni eina skemmu, skamt frá höll konungs, ok um þá skemmu var skíðgarðr. Þat lagði jarl í vanda sinn, at senda dóttur sinni hvern dag nokkut til skemtanar, enn þat mælti hann, at því mundi hann fram halda. Frá því er sagt, at hann lét fœra henni lítinn lyngorm einhvern dag, ákaflega fagran, ok þessi ormr þótti henni góðr, ok lét hann í sitt eski, og bar undir hann gull; skamma stund var hann þar, áðr hann óx mikit ok svá gullit undir honum; þar kemr, at eigi hefir hann rúm í eskinu, ok liggr nú í hring um eskit utan; ok þar kemr of síðir, at eigi hefir hann rúm í

skemmunni, ok gullit vex undir honum jafnt sem ormrinn sjálfr; nú liggr hann utan um skemmuna, svá at saman tók höfuð ok sporðr, ok illr gerist hann viðreignar, ok þorir engi maðr at koma til skemmunnar fyrir þessum ormi, nema sá einn, er honum fœrir fœðslu, ok oxa þarf hann í mál. Jarli þykkir mikit mein á þessu, ok strengir þess heit, at hann mun þeim manni gefa dóttur sína, hvat manna sem hann er, ef at bana yrði orminum, og gull þat, er undir honum er, skal vera hennar heimanfylgja. Þessi tíðendi spyrjast víða of land, enn þó treystist engi til at ráða fyrir þessum mikla ormi.

II. KAPÍTULI.

Uppḥaf Ragnars loðbrókar, ok frá því er hann vá orminn.

Í þann tíma réð fyrir Danmörku Sigurðr hringr. Hann var ríkr konungr, ok er frægr orðinn af þeiri orrostu, er hann barðist við Harald hilditönn á Brávelli, ok fyrir honum fell Haraldr, sem kunnigt er orðit of alla norðrálfu heimsins. Sigurðr átti einn son, er Ragnarr hét; hann var mikill vexti, vænn yfirlits ok vel viti borinn, stórlyndr við sína menn, enn grimmr sínum óvinum; þegar hann hafði aldr til, fær hann sér liðs ok herskipa ok gerist hann enn mesti hermaðr, svá at varla fæst hans maki. Hann spyrr þetta, er Herruðr jarl hafði um mælt; gefr hann at engan gaum, ok lætr sem hann viti eigi; hann lætr gera sér föt með undarlegum hætti; þat eru loðbrœkr ok loðkápa, ok nú er ger eru, þá lætr hann þau vella í biki; síðan herðir hann þau. Þat er eitthvert sumar, er hann heldr her sínum til Gautlands, ok leggr í leynivág einn skip sitt, ok var skamt þaðan þat er jarl réð fyrir; ok er Ragnarr hafði þar eina

nótt verit, vaknar hann snemma um morgininn, ríss upp ok tekr þessi en sömu vápnföt, er áðr var frásagt, ok ferr í, ok tekr spjót mikit í hönd sér, ok gengr af skipunum einnsaman ok þar er sandr er, ok nú veltist hann í sandinum; ok áðr hann gengr í brutt, tekr hann geirnagla ór spjóti sínu, ok ferr nú einn frá skipunum til borgarhliðs jarls, ok kemr þar snemma dags, svá at allir menn vóru í svefni. Nú stýrir hann til skemmunnar; ok er hann kemr í skíðgarðinn, þar sem ormrinn var, leggr hann til hans með spjóti sínu, ok þá kippir hann at sér spjótinu; ok annat sinn leggr hann, þat lag kemr í hrygg orminum, ok nú vinzt hann við hart, svá at spjótit gekk af skaftinu, ok verðr svá mikill gnýr í hans fjörbrotum, at skemman skelfr öll. Ok nú snýr Ragnarr á brutt; þá kemr blóðbogi milli herða honum, ok þat sakar hann eigi, svá hlífa honum klæði þau, sem hann lét gera. Enn þeir, er í skemmunni vóru, vakna við gnýinn, ok ganga út ór skemmunni. Nú sér Þóra ganga einn mann mikinn frá skemmunni, ok spyrr hann at nafni, eða hvern hann vili nú finna; hann nemr staðar, ok kvað vísu þessa:

Hætt hefi ek leyfðu lífi,
litfögr kona, vetra,
vá ek at foldarfiski,
fimtán gamall mínu;
hafa skal ek, böl nema
bráðrakinn mér dauða,
heiðarlax til hjarta
hringleginn vel smjúgi.

Ok nú gengr hann á brott, ok mælti ekki fleira við hana; enn spjótit stóð í sárinu eftir, enn hann hefir skaftit með sér. Nú er hun hefir þessa vísu heyrða, skyldi hun hvat hann sagði til um sitt erendi, ok

svá hvé gamall hann var; ok nú hyggr hun at fyrir sér, hverr hann mundi vera, ok þykkist hun eigi vita, hvárt hann er menskur maðr eða eigi, fyrir því at henni þykkir vöxtr hans vera svá mikill, sem sagt er frá óvættum, á þeim aldri, sem hann hafði, ok snýr hun inn í skemmuna ok sofnar. Ok er menn koma út um morgininn, verða menn þess varir, at ormrinn var dauðr, ok hann var lagðr með einu miklu spjóti, ok þat stóð fast í sárinu; nú lætr jarl þat í brott taka þaðan, ok var þat svá mikit, at fám var vápnhœft. Nú íhugar jarl, hvat hann hafði um mælt við þann mann, er orminum yrði at bana, ok þykkist eigi vita, hvárt menskr maðr veldr þessu eða eigi, ok ræðst nú um við vini sína ok dóttur, hvé hann skal eftir leita, ok þykkir á því líkendi, at sá mun eftir leita at hafa verðkaupit, er til hefir unnit. Þat réð hun, at láta kveðja þings fjölmenns: ok bið þá segja, at þangat komi allir þeir menn, er eigi vilja hafa reiði jarls, ok nokkurskostar mega sœkja þingstefnu, ok ef sá er nokkurr, er við gengr banasári ormsins, skal hafa þat spjótskaft þangat, er fylgt hefir spjótinu. Þetta lízt jarli vænlegt, ok lætr nú þings kveðja. Ok er at þeim degi kemr, er vera skal þingit, kemr jarl ok margir höfðingjar aðrir; þar verðr mikit fjölmenni.

III. KAPÍTULI.

Ragnarr fær Þóru. — Frá sonum Ragnars. — Lát Þóru dróttningar.

Þetta spyrst til skipa Ragnars, at þaðan skamt var þing stefnt; ok nú ferr Ragnarr frá skipum nálega með allan her sinn til þingsins; ok er þeir koma þar, nema þeir staðar nakkvat frá öðrum mönnum, þviat

Ragnarr sér nú at komit var fjölmenni mikit frá því, sem vani var til. Þá stendr jarl upp, ok kveðr sér hljóðs ok talar, biðr menn hafa þökk fyrir, er vel hafa skipazt við hans orðsending, ok segir síðan atburð þann, sem orðinn er, fyrst frá því, hversu hann hafði um mælt við þann mann, er orminum yrði at bana, síðan, at ormrinn er nú dauðr, ok sá hefir látit eftir standa spjótit í sárinu, er unnit hefir þetta frægðarverk; ok ef nokkurr er sá hér kominn til þingsins, er þat skaft hafi, er þessu spjóti hœfi, beri hann þat fram, ok sanni svá sögu sína, þá skal ek þat alt enda, er ek hefi um mælt, hvárt sem hann er af meirum stigum eða minnum; ok lýkr hann svá sínu máli, at hann lætr bera spjótit fyrir hvern mann, er á er þinginu, ok biðr sér segja, hverr sá er, er við þessu gengr, eða þat skaft hefir, er hér hœfir til. Nú er svá gert; eigi finst sá né einn, er þat skaft hafi. Nú er komit þar, sem Ragnarr er, ok sýnt honum spjótit, ok gengr hann við at hann mun eiga, ok þar hœfir hvárt eftir öðru skaftit ok spjótit. Nú þykkjast menn vita, at hann mun hafa orðit orminum at bana, ok verðr hann af þessu verki harðla mjök frægr of öll norðrlönd, ok biðr hann nú Þóru dóttur jarls, ok hann tekr því vel, ok nú er hun honum gift, ok er fengit at mikilli veizlu með enum beztum föngum í því ríki; at þessi veizlu kvángast Ragnarr. Ok er lokit er veizlunni, ferr Ragnarr til ríkis síns, ok réð þar fyrir, ok ann mikit Þóru; þau eiga tvá sonu, hét Eirekr enn ellri, enn Agnarr enn yngri; þeir vóru miklir vexti ok fríðir sýnum; sterkari vóru þeir miklu enn aðrir menn flestir, er þá vóru uppi; þeir námu alskonar íþróttir. Þat var eitthvert sinn, at Þóra kendi sér sóttar, ok andast hun ór þessi sótt; enn Ragnari þótti þetta

svá mikit, at hann vill eigi ráða ríkinu; ok tekr aðra menn at ráða ríkinu með sonum sínum; enn hann tekr nú til iðnar sinnar ennar sömu, sem hann hafði fyrr haft, ok ræðst nú í hernað, ok hvar sem hann ferr, fær hann sigr.

IV. KAPÍTULI.

Ragnarr kemr við Noreg ok fær fregnir af Kráku.

Nú er þat eitt sumar, at hann heldr skipum sínum til Noregs, þvíat hann átti þar marga frændr ok vini, ok vill þá hitta; hann kemr skipum sínum um kveldit í höfn eina litla, enn þar var bœr skamt þaðan, er hét á Spangarheiði, ok lágu þeir þar í höfn þá nótt. Ok er morginn kom, skyldu matsveinar fara á land at baka brauð; þeir sjá at bœr er skamt frá þeim, ok þótti þeim sér þat betr gegna, at fara til húss, ok vera þar at. Ok er þeir kvâmu til þess ens litla bœjar, þá hitta þeir einn mann at máli, ok er þat kerling, ok spurðu, hvárt hun væri húsfreyja, eða hvat hun héti. Hun segir, at hun sé húsfreyja: ok nafn mitt óvant; ek heiti Gríma; eða hverir eru þér? Þeir sögðu, at þeir væri þjónustumenn Ragnars loðbrókar, ok vilja þeir fœra fram sýslu sína, ok viljum vér at þú vinnir með oss. Kerling svarar, at hendr hennar vóru stirðar mjök: enn verit hafði þat fyrrum, at ek kunna bjargvel sýslu sinna, ok á ek mér dóttur þá, er at mun vera með yðr ok mun heim koma brátt, ok heitir Kráka; er nú svá komit, at ek kem trautt ráði við hana. Ok nú er Kráka at fé farin um myrginnn, ok sér at skip vóru komin við land mörg ok stór; ok nú tekr hun ok þvær sér, enn kerling hafði henni þat bannat, þvíat hun vildi eigi at menn sæi fegrð hennar, þvíat hun var allra kvenna vænst, enn

hár hennar var svá mikit, at tók (á) jörð um hana, ok svá fagrt sem silki þat, er fegrst verðr. Ok nú kemr Kráka heim, enn þeir matsveinar höfðu gert eld; ok nú sér Kráka, at þar eru menn komnir, þeir er hun hefir eigi fyrr sét; hun hyggr at þeim, ok svá þeir at henni. Ok nú spyrja þeir Grímu: Hvárt er sjá þín dóttir, en fagra mær? Eigi er til þess logit, segir Gríma, at sjá er mín dóttir. Furðu ólíkar máttu þit verða, segja þeir, svá illileg sem þú ert, enn vér höfum eigi jafnvæna mey sét, ok enga sjám vér hana hafa þína mynd, þvíat þú ert et mesta ferlíki. Gríma svarar: Eigi má nú á mér sjá, brugðit er nú mínum yfirlitum ór því, sem var. Nú rœða þeir þetta, at hun vinni með þeim. Hun spyrr: Hvat skal ek vinna? Þeir kváðust vilja at hun teygði brauð, enn þeir mundi baka eftir, ok tekr hun síðan til sinnar iðju, og vinst henni vel; enn þeir horfðu á hana ávalt, svá at þeir gáðu eigi sýslu sinnar, ok brendu brauðit; ok er þeir höfðu lokit verki sínu, fóru þeir til skipa. Ok þá er þeir skyldu brjóta upp vistir sínar, mæltu allir, at þeir hefði aldri jafnilla unnit, ok væri hegningar fyrir vert. Ok nú spyrr Ragnarr, hví þeir hefði þanninn matbúit? Þeir kváðust sét hafa konu svá væna, at þeir gáðu eigi sinnar sýslu, ok ætluðu þeir at engi mundi henni vænni vera í veröld. Ok er þeir tóku svá mikit af of hennar fegrð, þá segir Ragnarr, ok kveðst þat vita, at sjá mundi eigi jafnvæn, sem Þóra hafði verit; þeir kváðu hana eigi óvænni. Þá mælti Ragnarr: Nú mun ek senda þá menn, er gerla kunni at sjá; ef svá er, sem þér segið, þá er þetta athugaleysi yðr upp gefit, enn ef konan er at nokkurum hlut óvænni, enn þér segið frá, munu þér taka hegning mikla á yðr. Ok nú sendir hann menn sína til fundar við þessa ena

fögru mey, enn andviðri var svá mikit, at þeir máttu eigi fara þann dag. Þá mælti Ragnarr við sína sendimenn: Ef yðr lízt þessi en unga mær svá væn, sem oss er sagt, biðið hana að fara á minn fund, og vil ek hitta hana; vil ek at hun sé mín; hvárki vil ek at hun sé klædd né óklædd, hvárki mett né ómett, ok fari hun þó eigi einsaman, ok skal henni þó engi maðr fylgja. Nú fóru þeir, þar til er þeir koma til húss, ok hyggja at Kráku vandlega, ok lízt þeim sjá kona svá væn, at þeir hugðu enga aðra jafnvæna; ok nú segja þeir orð herra síns, Ragnars, ok svá, hversu hun skyldi búin vera. Kráka hugði at, hversu konungr hafði mælt, ok hvé hun skyldi búast, enn Grímu þótti engan veg svá mega vera, ok kveðst vita, at sjá konungr mundi eigi vera vitr. Kráka segir: Því mun hann svá mælt hafa, at svá mun vera mega, ef vér skiljum, eftir því sem hann ætlar til; enn víst eigi má ek í yðarri ferð vera þenna dag, enn ek man koma snemma á morgin til yðarra skipa. Nú fóru þeir á brott, ok segja Ragnari svá búit, at hun mundi koma til fundar þeira. Ok nú er hun heima þá nótt; enn um myrgininn snemma segir Kráka karli, at þá mundi hun fara á fund Ragnars: enn þó mun ek verða at breyta búnaði mínum nokkut; þú átt örriða net, ok mun ek þat vefja at mér, enn þar yfir utan læt ek falla hár mitt, ok mun ek þá hvergi ber; enn ek mun bergja á einum lauk, ok er þat lítill matr, enn þó má þat kenna, at ek hefi bergt, ok ek mun láta fylgja mér hund þinn, ok ferr ek þá eigi einsaman, enn þó fylgir mér engi maðr. Ok er kerling heyrir hennar fyrirætlan, þykkir henni hun mikit við hafa.

V. KAPÍTULI.

Ragnarr fær Kráku.

Ok er Kráka er búin, ferr hun leiðar sinnar, þar til er hún kemr til skipa, ok var fögr tilsýndar, er hár hennar var bjart ok sem á gull eitt sæi. Ok nú kallar Ragnarr á hana, ok spyrr, hver hun væri, eða hvern hun vildi finna. Hun svarar, ok kvað vísu:

Þori ek eigi boð brjóta,
er báðuð mik ganga,
né ræsis kvöð rjúfa,
Ragnarr, við þik stefnu;
mangi er mér í sinni,
mitt er bert hörund eigi,
fylgi hefi ek fullgott,
fer ek einsaman, mínu.

Nú sendir hann menn at móti henni, ok lætr fylgja henni á skip sín; enn hun kveðst eigi fara vilja, nema henni sé grið gefin ok förunaut hennar; nú er henni fylgt á konungs skip; ok er hun kemr í fyrirrúm, seilist hann í mót henni, enn hundrinn beit í hönd honum. Þeir menn hans hlaupa til ok drepa hundinn, ok reka bogastreng at hálsi honum, ok fær hann af því bana, ok er eigi betr griðum haldit við hana, enn svá. Nú leggr Ragnarr hana í lyfting hjá sér, ok hjalar við hana, ok varð honum vel í skap við hana ok var blíðr við hana; hann kvað vísu:

Sú mundi víst, ef væri
vörðr föður jarðar
mætr á mildri snótu,
á mér taka höndum.

Hun kvað:

Vammlausa skaltu, vísi,
ef viltu griðum þyrma,
heim höfum hilmi sóttan,
heðan mik fara látit.

Nú segir hann, at honum lízt vel á hana, ok ætlar víst, at hun skuli með honum fara. Þá kvað hun eigi svá vera mega. Þá kvaðst hann vilja, at hun væri þar um nótt á skipi; hun segir, at eigi skal þat vera, fyrr enn hann keim ór þeiri ferð, sem hann hafði ætlat, ok má vera, at þá sýnist yðr annat. Þá kallar Ragnarr á féhirði sinn, ok bað hann taka serk þann, er Þóra hefir átt, ok var allr gullsaumaðr, ok fœra sér; þá býðr Ragnarr Kráku á þá lund:

Viltu þenna þiggja,
er Þóra hjörtr átti,
serk við silfr of merktan,
sama allvel þér klæði;
fóru hendr hvítar
hennar um þessar gervar;
sú var buðlungi bragna
blíðum þekk til dauða.

Kráka kvað á móti:

Þori ek eigi þann þiggja,
er Þóra hjörtr átti,
serk við silfr of merktan,
sama æleg mér klæði;
því em ek Kráka kölluð
í kolsvörtum váðum,
at ek hefi grjóti of gengit,
ok geitr með sjá reknar.

Ok vil ek víst eigi taka við serknum, segir hun, vil ek ekki í skraut búast, meðan ek em hjá karli; kann vera at yðr lítist betr á mik, ef ek búast betr, ok vil ek nú fara heim, enn þá máttu gera menn eftir mér, ef þér er þá samt í hug, ok vilir þú at ek fara með þér. Ragnarr segir, at eigi mun hugr hans skipast, ok ferr hun heim. Enn þeir fóru, sem þeir höfðu ætlat, þegar þeim gaf byr, ok lýkr hann sínum erendum, eftir því sem hann hafði ætlat. Ok er hann

ferr aftr, kemr hann sér í ena sömu höfn, sem hann hafði fyrr haft, þá er Kráka kom til hans; ok þat et sama kveld sendir hann menn á fund hennar at segja orð Ragnars, at hun fœri nú alfari; enn hun segir, at hun mun eigi fara fyrr, enn um myrgininn; ríss Kráka upp snemma, ok gengr til rekkju þeira karls ok kerlingar, ok spyrr, hvárt þau vaki. Þau kváðust vaka, ok spurðu, hvat hun vildi. Enn hun segir, at hun ætlaði á brott, ok vera þar ekki lengr; enn ek veit, at þit drápuð Heimi fóstra minn, ok á ek engum manni verra at launa enn ykkr; ok fyrir þá sök vil ek ykkr ekki ilt gera láta, at ek hefi lengi með ykkr verit, enn nú vil ek þat um mæla, at annarr dagr sé ykkr öðrum verri, er yfir ykkr kemr, enn enn síðasti verstr, ok munu ver nú skilja. Þá gengr hun leiðar sinnar til skipa, ok er þar vel við henni tekit; gefr þeim vel veðr. Þann aftan enn sama, er menn skulu rekkja undir sér, þá segir Ragnarr, at hann vill at þau Kráka hvíli bæði saman. Hun segir, at eigi mátti svá vera: ok vil ek at þú drekkir brúðlaup til mín, þá er þú kemr í ríki þitt, ok þykki mér þat mín virðing, sem þín ok okkarra erfingja, ef vit eigum nokkura. Hann veitti henni sína bœn, ok ferst þeim vel. Kemr Ragnarr nú heim í land sitt, ok er dýrleg veizla búin í mót honum; ok nú er bæði drukkit fagnaðaröl í móti honum ok brúðlaup hans. Ok enn fyrsta aftan, er þau koma í eina rekkju, vill Ragnarr eiga hjúskaparfar við konu sína; enn hun biðst undan; þvíat hun segir, at á baki mundi bera nokkot, ef hun réði eigi. Ragnarr kveðst ekki trúa mundu á þat; kvað þau ekki framvís karl ok kerlingu. Hann spurði, hvé lengi svá skyldi vera. Þá kvað hun:

Þrjár nætr skulum þessar,
ok þó saman byggja
hýjar nætr í höllu,
áðr við heilög goð blótim;
þá munu mein á mínu
megi til löng of verða;
heldr ertu bráðr at byrja
þann, er bein hefir engi.

Ok þó hun kvæði þetta, gaf Ragnarr at því engan gaum, ok brá á sitt ráð.

VI. KAPÍTULI.

Frá Ragnarssonum.

Nú líða stundir fram, ok var samför þeira góð ok miklar ástir; enn Kráka kennir sér sóttar, ok verðr léttari ok elr sveinbarn, ok var sveinninn vatni ausinn ok nafn gefit, ok kallaðr Ívarr, enn sá sveinn var beinlauss, ok sem brjósk væri þar, sem bein skyldu vera; ok þá er hann var ungr, var hann vexti svá mikill, at engir vóru hans jafningjar; hann var allra manna fríðastr sýnum, ok svá vitr, at eigi er víst hverr meiri spekingr hefir verit, enn hann. Þeim verðr enn fleiri barna auðit: annarr son þeira hét Björn, enn þriði Hvítserkr, enn fjórði Rögnvaldr; þeir vóru miklir menn allir, ok enir frœknustu; ok þegar þeir máttu nokkut at hafast, námu þeir alskonar íþróttir; ok hvert sem þeir fóru, lét Ívarr bera sik á stöngum, þvíat hann mátti eigi ganga, ok skyldi hann hafa ráð fyrir þeim, hvat sem þeir höfðust at. Nú eru þeir Eiríkr ok Agnarr, synir Ragnars, miklir menn fyrir sér, svá at trautt finnast þeira jafningjar, ok búa þeir á herskipum hvert sumar, ok eru ágætir af sínum hernaði. Ok nú er þat einn dag, at Ívarr rœðir við brœðr sína Hvítserk ok Björn, hvé lengi svá skal fram fara, at þeir skyli

heima sitja, ok leita sér engrar frægðar; enn þeir segja, at þeir skyli hans ráðum fram fara um þat sem annat. Nú vil ek, segir Ívarr, at vér biðim, at oss sé fengin skip ok lið, svá at þau sé vel skiput, ok síðan vil ek at vér aflim oss fjár ok ágætis, ef svá vill upp takast. Ok er þeir höfðu þetta ráðit með sér, segja þeir Ragnari, at þeir vilja at hann fái þeim skip ok lið þat, sem reynt sé at herfangi, ok búit vel fyrir als sakir; ok gerir hann þat, eftir því sem þeir beiddu. Ok nú er þetta lið er búit, fara þeir ór landi; enn þar sem þeir berjast við menn, fá þeir meira hlut, ok fá sér nú bæði mikit lið ok fé. Ok nú segir Ívarr, at hann vildi at þeir heldi þar til, er meira ofrefli er fyrir, ok reyndi svá sinn hraustleik; ok nú spyrja þeir, hvar hann vissi þess ván. Ok nú nefnir hann einn stað, þann er heitir Hvítabœr, enn þar höfðu verit blót; ok margir hafa til leitat at vinna, ok hafa engir sigrazt, ok hafði Ragnarr komit þar, ok varð frá at hverfa ok fekk ekki at gert. Hvárt er þat lið svá mikit, segja þeir, ok svá harðfengt, eða eru þar önnur torveldi? Ívarr segir, at bæði var fjölmenni mikit ok blótstaðr mikill, ok þat hafði öllum fyrir komit, ok engir höfðu staðizt. Ok nú mæla þeir, at hann skyldi fyrir ráða, hvárt þeir skyldu þangat halda eða eigi; enn hann segir, at hann vill heldr hætta á, hvárt meira má þeim harðfengi, eða blótskapr landsmanna.

VII. KAPÍTULI.

Orrosta í Hvítabœ ok fall Rögnvalds Ragnarssonar.

Nú halda þeir þangat; ok er þeir koma þar í land, búast þeir til uppgöngu; ok nú þykkir þeim þurfa, at liðit gæti sumt skipanna; enn Rögnvaldr bróðir þeira var þá (svá) ungr, at þeim þótti hann eigi til fœrr

vera í svá mikilli mannraun at vera, sem þeim þótti líklegt at vera mundi, ok láta hann gæta skipa með sumu liði. Enn áðr þeir fœri frá skipum, segir Ívarr, at þeir borgarmenn eigu naut tvau, ok er þat kvígendi, ok menn höfðu þar frá horfit, at eigi mátti standast lát hennar ok tröllskap. Þá mælti Ívarr: Verðið við sem bezt, þótt yðr bjóði nokkurn ótta, þvíat eigi mun til *saka* vera. Nú fylkja þeir liði sínu. Ok er þeir nálgast borgina, verða þeir varir við, er byggja staðinn; taka nú at leysa út naut þessi, er þeir trúðu á; ok er kvígendin eru laus látin, hlaupa þau hart ok láta illa. Nú sér Ívarr þetta, þar sem hann er borinn á skildi, ok biðr fá sér boga, ok svá var gert; nú skýtr hann þessi en illu kvígendi, svá at hvártveggja fekk bana, ok var nú af hendi leystr þessi ófriðr, er mönnum þótti mestr ótti at. Nú tekr Rögnvaldr til orða at skipum, ok mælti við lið sitt, at þeir menn væri sælir, er slíka skemtan skyldu hafa, sem þeir brœðr hans hafa: ok gengr þeim ekki annat til, er ek skylda eftir vera, enn þeir einir vilja hafa virðing af; nú skulu vér ganga upp gervallir; ok nú gera þeir svá. Ok þá er þeir koma eftir liðinu, gengr Rögnvaldr hart fram í bardagann, ok lýkr svá, at hann fellr. Enn þeir komast í borgina brœðr, ok tekst nú bardagi af nýju, ok lýkr svá at borgarmenn komast á flótta, enn þeir reka flóttann. Ok er þeir hverfa aftr til borgarinnar, kveðr Björn vísu:

Upp hrundu vér ópi,
ór bitu meira enn þeira,
satt mun ek til þess segja,
sverð í Gnípafirði;
knátti hverr er vildi
fyrir Hvítabœ útan,

né sitt spari sveinar
sverð, mannsbani verða.

Ok er þeir koma aftr í borgina, taka þeir alt lausafé, enn brenna hvert hús er í var borginni, ok brjóta alla borgarveggi; ok nú halda þeir skipum sínum þaðan.

VIII. KAPÍTULI.

Svíþjóðarför Ragnars. — Fæddr Sigurðr ormr í auga.

Eysteinn hefir konungr heitit, er réð fyrir Svíþjóðu; hann var kvángaðr, ok âtti eina dóttur; sú hét Ingibjörg; hun var allra kvenna fríðust ok vænst sýnum. Eysteinn konungr var ríkr ok fjölmennr, illgjarn ok þó vitr; hann hafði atsetu at Uppsölum; hann var blótmaðr mikill, ok at Uppsölum vóru blót svá mikil í þann tíma, at hvergi hafa verit meiri á norðrlöndum. Þeir höfðu átrúnað mikinn á einni kú, ok kölluðu þeir hana Síbilju; hun var svá mjök blótin, at menn máttu eigi standast lât hennar, ok því var konungr vanr, þá er hers var vân, at þessi kýr en sama var fyrir fylkingum, ok svá mikill djöfuls kraftr fylgdi henni, at óvinir hans urðu svá œrir, þegar þeir heyrðu til hennar, at þeir börðust sjálfir, ok gáðu sín eigi, ok fyrir þá sök var óherskátt í Svíþjóð, at menn treystust eigi við slíkt ofrefli at etja. Eysteinn konungr átti vingott við marga menn ok höfðingja, ok er þat sagt, at í þann tíma var vinátta mikil með þeim Ragnari ok Eysteini konungi, ok þeir vóru því vanir, at sitt sumar skyldi sœkja veizlu hvárr þeira til annars. Nú kemr at því, at Ragnarr skal sœkja veizlu til Eysteins konungs; ok er hann kemr til Uppsala, var honum vel fagnat ok liði hans. Ok þá er þeir drekka enn fyrsta aftan, lætr konungr dóttur

sína byrla sér ok Ragnari; ok þat mæltu menn Ragnars með sér, at engi væri annarr til, enn hann bæði dóttur Eysteins konungs, enn hann ætti eigi lengr karlsdóttur; ok nú verðr til einhverr hans manna at tjá þetta fyrir honum; ok því lýkr svá, at honum er heitit konunni, ok skyldi hun þó sitja í festum mjök lengi. Enn þá er þeiri veizlu var lokit, býst Ragnarr heim, ok ferst honum vel; ok er ekki sagt frá ferð hans, fyrr enn hann á skamt til borgarinnar, ok liggr leið hans um skóg einn. Þeir koma í eitt rjóðr, er var í skóginum; þá lætr Ragnarr nema staðar lið sitt, ok kvaddi sér hljóðs, ok biðr þá menn alla, er í hans ferð höfðu verit til Svíþjóðar, at engi skyldi segja hans fyrirætlan, er stofnuð var um ráðahag við dóttur Eysteins konungs; nú leggr hann svá ríkt við þetta, ef sá er nokkurr, er of þetta geti, at hann skal engu fyrir týna nema lífinu. Enn nú er hann hafði talat slíkt, er hann vildi, fór hann heim til bœjarins; ok nú verða menn fegnir, er hann kemr aftr; ok þá var drukkit fagnaðaröl í móti honum. Ok er hann kemr í hásætit, ok hefir setit eigi lengi, áðr Kráka kemr í höllina fyrir Ragnar, ok sezt í kné honum, ok leggr hendr um háls honum ok spyrr: Hvat er tíðenda? Enn hann kveðst engi kunna at segja. Ok er áleið kveldit, taka menn til drykkju, ok síðan fara menn til svefns. Ok er þau koma í eina rekkju Ragnarr ok Kráka, spyrr hun hann enn tíðenda; enn hann kveðst engi vita. Nú vill hun hjala margt; enn hann kveðst vera syfjaðr mjök ok farmóðr. Nú mun ek segja þér tíðendi, segir hun, ef þú vilt mér engi segja. Hann spyrr, hver þau væri. Þat kalla ek tíðendi, segir hun, ef konungi er heitit konu, enn þat er þó sumra manna mál, at hann eigi sér aðra áðr. Hverr

sagði þér þetta? segir Ragnarr. Halda skulu menn þínir lífi ok limum, þvíat engi sagði mér þinna manna, segir hun; þér munuð sjá at fuglar þrír sátu í trénu hjá yðr; þeir sögðu mér þessi tiðendi; þess bið ek, at þú vitir eigi ráða þessa sem ætlat er; nú man ek segja þér, at ek em konungs dóttir, enn eigi karls, ok faðir minn var svá ágætr maðr, at eigi fekst hans jafningi, enn mín móðir var allra kvenna fríðust ok vitrust, ok hennar nafn man uppi, meðan veröldin stendr. Nú spyrr hann, hverr faðir hennar var, ef hun væri eigi dóttir þess ens fátœka karls, er á Spangarheiði var. Hun segir, at hun var dóttir Sigurðar Fáfnisbana ok Brynhildar Buðladóttur. Þat þykki mér allólíklegt (segir hann), at þeira dóttir mundi Kráka heita, eða þeira barn mundi í slíku fátœki upp vaxa, sem á Spangarheiði var. Þá svarar hun: Saga er til þess; ok nú segir hun,. ok hefr þar upp sögu, sem þau hittust á fjallinu Sigurðr ok Brynhildr, ok hun var byrjuð: ok er Brynhildr var léttari, var mér nafn gefit, ok var ek kölluð Áslaug; ok nú segir hun alt, sem farit hafði frá því, er þau karl hittust. Þá svarar Ragnarr: Þessum mun ek við bregða Áslaugar órunum, er þú mælir. Hun svarar: Þú veizt at ek em eigi heill maðr, ok mun þat vera sveinbarn, er ek geng með, enn á þeim sveini mun vera þat mark, at svá mun þykkja, sem ormr liggi um auga sveininum; ok ef þetta gengr eftir, bið ek þess, at þú komir eigi til Svíþjóðar þeirar tíðar, at þú fáir dóttur Eysteins konungs, enn ef þetta rýfst, far þú með sem þú vilt, enn ek vil at sjá sveinn sé heitinn eftir feðr mínum, ef í hans auga er þetta frægðarmark, sem ek ætla at vera muni. Nú kemr at þeiri stundu, er hun kennir sér sóttar, ok verðr léttari, ok

elr sveinbarn; nú tóku þjónustukonur sveininn ok sýndu henni; þá mælti hun, at bera skyldi til Ragnars, ok láta hann sjá. Ok nú er svá gert, at sá enn ungi maðr var borinn í höllina, ok lagðr í skikkjuskaut Ragnars; enn er hann sér sveininn, var hann spurðr, hvat heita skyldi; hann kvað vísu:

Sigurðr mun sveinn of heitinn,
sá mun orrostur heyja,
mjök líkr vera móður
ok mögr föður kallaðr;
sá mun Óðins ættar
yfirbátr vera heitinn,
þeim er ormr í auga,
er annan lét svelta.

Nú dregr hann gull af hendi sér, ok gefr sveininum at nafnfesti; ok þá er hann réttir höndina með gullinu, kemr við bak sveininum, enn þat virðir Ragnarr svá, sem hann vildi hata gullinu; ok nú kvað hann vísu:

Brynhildar leizt brögnum
brúnstein hafa fránan
dóttur mögr enn dýri
ok dyggvastr at hjarta;
sjá berr alla ýta
unnleygs boði magni
Buðla niðr, er baugi
bráðgerr hatar rauðum.

Ok enn kvað hann:

Sjá er engi sveini,
nema Sigurði einum,
í brúnsteinum brúna
bráð háls traumi logða;
sjá hefir dagr yfir dýra,
dælt er hann af því kenna,
höss í hvarmatungli
hring myrkviðar fengit.

Nú mælti hann, at þann svein skyldi bera í skemmu út; enn þá var því lokit, at hann mundi til Svíþjóðar fara. Ok nú kemr upp ætt Áslaugar, svá at þat veit hverr maðr, at hun er dóttir Sigurðar Fáfnisbana ok Brynhildar Buðladóttur.

IX. KAPÍTULI.

Ragnarssynir herja í Svíþjóð. — Fall Agnars ok líflát Eireks.

Nú er sú stund var liðin, er á var kveðit, at Ragnarr skyldi veizluna sœkja til Uppsala ok kom hann eigi, þótti Eysteini konungi ger til sín svívirðing ok dóttur sinnar; ok nú var lokit vinfengi þeira konunganna. Ok þá er þeir Eirekr ok Agnarr, synir Ragnars, spyrja þetta, þá rœddu þeir með sér, at þeir mundu fá sér lið mikit, sem þeir mætti mest, ok mundu herja á Svíþjóð; ok nú draga þeir saman lið mikit ok búa skip sín, enn þótti mikit undir, at vel tœkist til, þá er skip skyldi fram setja. Nú verðr þat, at skip Agnars skauzt af hlunni, ok varð þar maðr fyrir, ok fær sá bana, ok kölluðu þeir þat hlunnroð. Nú þótti þeim eigi vel til takast í fyrstu, ok vildu ekki láta þat standa fyrir ferð sinni. Ok þá er lið þeira var búit, fara þeir til Svíþjóðar, ok þar, er þeir koma fyrst í ríki Eysteins konungs, fóru þeir herskildi yfir; enn landsmenn urðu varir við, ok fóru til Uppsala, ok segja Eysteini konungi, at herr var kominn í landit. Enn konungrinn lætr fara örvarboð um ríki sitt, ok dregr svá mikinn her saman, at furða var at, ok þann her flytr hann, þar til er hann kemr í skóg einn, ok setr þar sínar herbúðir, ok hefir hann nú með sér kúna Síbilju, ok mjök er hun nú blótin, áðr enn hun vildi fara. Ok er þeir eru í skóginum, mælti Eysteinn konungr: Frétt hefi ek til, segir hann, at synir Ragnars

eru á völlunum fyrir framan skóginn, enn þat er mér sannlega sagt, at þeir hafi eigi einn þriðjung liðs við oss; nú skulu vér skipa várar fylkingar til at berjast, ok skal þriðjungr liðs várs fara í mót þeim, ok eru þeir svá harðfengnir, at þeir munu þykkjast hafa ráð várt í hendi, ok þegar eftir skulum vér öllum megin koma at þeim, ok kýrin skal fara fyrir liðinu, ok væntir mik, at eigi skulu þeir haldast við fyrir lát hennar; ok nú er svá gert. Ok þegar, er þeir brœðr sjá lið Eysteins konungs, þótti þeim sér ekki ofrefli við at eiga, ok ætla eigi meira liðit vera munu. Ok þegar hér eftir kemr alt liðit ór skóginum, ok kýrin er laus látin, ok hleypr hun fyrir liðinu, ok lætr grimmlega, ok varð svá mikill gnýrr at þeim hermönnum, er heyrðu, at þeir börðust sjálfir, nema þeir brœðr tveir fengu staðizt; enn sú en illa vættr vá með hornum sínum margan mann þann dag; ok þótt synir Ragnars væri miklir fyrir sér, þá máttu þeir eigi standast ofrefli fjölmennis ok blótskap, ok þó veittu þeir harða viðtöku, ok vörðust vel ok drengilega ok af mikilli frægð. Þeir Eirekr ok Agnarr vóru i öndverðri fylkingu þann dag, ok oft gengu þeir í gegnum fylkingar Eysteins konungs, ok nú fell Agnarr. Nú sér Eirekr þat, ok berst nú allra frœknlegast, ok hirðir nú eigi, hvárt hann kemst í brott eða eigi; ok nú verðr hann ofrliði borinn ok handtekinn. Ok nú mælti Eysteinn, at stöðva skyldi bardagann, ok bauð Eireki grið: ok þat mun ek til leggja, segir hann, við þik, at ek man gifta þér dóttur mína. Eirekr segir, ok kvað vísu:

Vil ek eigi boð fyrir bróður,
né baugum mey kaupa,
Eystein kveða orðinn
Agnars bana, heyra;

grætr eigi mik móðir,
mun ek efstr á val deyja,
ok geirtré í gegnum
gerr látið mik standa.

Nú segir hann, at hann vill, at þeir menn hafi grið ok fari hvert er þeir vilja, er þeim hafa fylgt; enn ek vil at spjót sé tekin sem flest, ok sé stungit spjótunum í völl niðr, ok þar vil ek mik láta hefja á upp, ok þar vil ek láta lífit. Nú segir Eysteinn konungr, at eftir því skal gera sem hann beiðir, þótt hann kjósi þat, er verr gegnir hvárumtveggjum. Nú eru spjótin niðr sett, ok kvað Eirekr vísu:

Munat eins konungs efni,
svá at ek vita dœmi,
á dýrra beð deyja
til dögurðar hrafni;
mun blóði þá bróður
ok bráð yfir gjalla
hirðr beggja slita
blárr, þóat illa leyni.

Ok nú gengr hann þar til, er spjótin eru niðr sett, ok tekr hring af hendi sér ok kastar til þeira, er honum höfðu fylgt ok grið vóru gefin, ok sendir þá til Áslaugar, ok kvað vísu:

Bera skuluð orð et efra,
nú eru órir fírar lagðir,
at mær hafi mína
mjó, Áslaugu, bauga;
þá mun mest af móði,
er mik spyrja dauðan,
mín stjúpmóðir mildum
mögum sínum til segja.

Ok nú er hann hafinn upp á spjótin; þá sér hann, hvar hrafn flýgr, ok enn kvað hann:

Hlakkar hrafn of höfði
hér mínu nú sýna,

krefr undavalr augna
ósinna hér minna;
veiztu ef hrafn ór höfði
höggr brúnsteina mína,
launar undavalr Ekkils
illa marga fylli?

Nú lætr hann líf sitt með mikilli hreysti; enn sendimenn hans fara heim, ok létta eigi fyrr enn þeir koma þar, er Ragnarr átti atsetu, ok þá var hann farinn í konungastefnu; þeir vóru ok eigi heim komnir synir Ragnars ór hernaði. Nú eru þeir þar þrjár nætr, áðr þeir gangi til fundar við Áslaugu. Ok þá er þeir koma fyrir hásætit Áslaugar, kveðja þeir hana virðulega, ok tekr hun kveðju þeira, ok hafði hun einn líndúk fyrir knjám sjer, ok ætlaði að kemba sjer, ok hárit hafði hun leyst. Nú spyrr hun, hverir þeir væri, fyrir því að hun hafði þá eigi fyrr sét. Sá, er orð hafði fyrir þeim, sagði, at þeir höfðu verit liðsmenn þeira Eireks ok Agnars, sona Ragnars. Þá kvað hun vísu:

Hvat segi ér ór yðru,
eru Svíar í landi,
eða ellegar úti
allný, konungsspjalli?
fregit hefk hitt, at fóru,
enn fremr vitum eigi,
ok hildingar höfðu
hlunnroð, Danir sunnan.

Hann kvað vísu í móti:

Þér segju vér þína,
þat er, nauð, kona, dauða,
elli einkar manni,
örlög sonum þóru;
þung spjöll vitum önnur
ei nýjari enn þessi;
nú hefk fram komit fögrum,
flaug örn of ná dauðan.

Nú spyrr hun, hvé farit hafði. Ok nú kvað hann þá vísu, er Eirekr hafði kveðit, er hann sendi henni hringinn. Nú sjá þeir at hun feldi tár, enn þat var sem blóð væri álits, enn hart sem haglkorn; þat hafði engi maðr sét, at hun hefði tárfelt, hvárki áðr né síðan. Nú segir hun, at hun má ekki til hefnda fara, fyrr enn heim koma aðrirhvárir, Ragnarr eða synir hans: enn þér skuluð vera hér þar til, enn ekki skal af spara, at eggja til hefnda, jafnt sem þeir væri mínir synir. Nú eru þeir þar; enn svá gefr til, at þeir Ívarr koma fyrri heim, enn Ragnarr, ok eru þeir eigi lengi heima, áðr Áslaug ferr at finna sonu sína, enn Sigurðr var þá þrévetr; hann ferr með móður sinni. Ok þá er hun kemr í höll þá, er þeir réðu fyrir brœðr, fagna þeir henni vel, ok spyrja hvárir aðra tíðinda, ok segja þeir fyrri fall Rögnvalds, sonar hennar, ok frá þeim atburðum, er þar höfðu orðit; enn ekki fær henni þat mikils, ok kvað:

Kaga létu mik mínir
mávangs synir löngum,
ér eruð harmi at heiman
húsgangs meðalfœrir;
Rögnvaldr tók at rjóða
rönd í gumna blóði;
hann kom yngstr til Óðins
ógndjarfr sona minna.

Ek kann eigi þat at sjá, segir hun, at hann mundi til meiri frægðar lifa. Nú spyrja þeir, hvat hun segi tiðenda. Hun svarar: Fall þeira Eireks og Agnars, brœðra yðarra, enn stjúpsona minna, þeira manna, er ek ætla at enir beztu drengir hafi verit; ok er þat ókynlegt, at þér þolið slíkt eigi, ok hefnið miklu; ok þess vil ek biðja yðr, ok í öllum atbeina vera með yðr, at þessa verði meir hefnt, enn miðr. Nú

segir Ívarr: at þat er víst, at til Svíþjóðar kemr ek aldri þeirar tíðar, at ek berjumst við Eystein konung, ok þann blótskap, er þar er. Hun fylgir þessu vel, enn Ívarr hefir orð fyrir þeim, ok synjar ávalt fararinnar; ok nú kvað hun vísu:

Eigi mundi yðar
óhefnt vera lengi
eitt misseri eftir,
ef ér dœið fyrri,
lítt hirði ek því leyna,
ef líf hafa knætti
Eirekr sitt ok Agnarr,
óbornir mér niðjar.

Eigi er víst, segir Ívarr, hvárt þat stoðar nakkvat, þótt þú kveðir aðra vísu at annarri, eða hvé gerla veiztu, hverr fastgarðr þar er fyrir? Eigi veit ek þat víst, segir hun, eða hvat kantu at segja, hver torveldi þar er á? Ívarr segir, at þar er blótskapr svá mikill, at hvergi kvað hann spurdaga, at þvílíkr mundi vera: ok sá konungr er bæði ríkr ok illgjarn. Hvat er þat, er hann trúir mest á í blótum? Hann segir: Þat er kýr ein mikil, ok er hun kölluð Síbilja; hun er svá mjök mögnuð, at þegar er menn heyra lát hennar, hafa óvinir hans engir staðizt, ok er trautt sem berjast skuli við menn at eins, heldr má til þess ætla, at fyrri skal tröllskapnum mœta, enn konunginum, ok vil ek hvárki hætta þar til mér, né liði mínu. (Hun segir): Á hitt máttu líta, at þú mant eigi bæði mega heita mestr maðr, ok vinna ekki til; ok nú er henni þykir fyrir ván komit, ætlar hun í brott; þótti henni þeir eigi mikils meta sín orð. Þá mælti Sigurðr ormr í auga: Segja má ek þér, móðir, segir hann, hvat mér er í hug, enn eigi má ek ráða

þeira svörum. Heyra vil ek þat, segir hun. Nú kvað hann vísu:

Þat skal þriggja nátta,
ef þik tregar, móðir,
leið eigu vér langa,
leiðangr búinn verða;
skal eigi Uppsölum,
þóat ofa fé bjóðið,
ef svá duga eggjar,
Eysteinn konungr ráða.

Ok er hann hafði þessa vísu kveðit, skipast nokkut hugr þeira brœðra. Ok nú mælti Áslaug: Yfir lýsir þú nú, son minn, at þú vilt gera minn vilja, enn þó má ek eigi yfirsjá, at vit komim þessu á leið, ef vit höfum eigi fullting brœðra þinna, enn þat mætti svá verða, at mér mætti bezt þykkja at þessa yrði hefnt, ok vel þykki mér þér fara, son minn. Ok nú kvað Björn vísu:

Duga mun hugr ok hjarta
í hauksnöru brjósti,
þótt miðr um þat mæli
manni innan rifja;
eigi er oss í augum
ormr, né fránir snákar.
brœðr glöddu mik mínir,
man ek stjúpsonu þína.

Ok nú kvað Hvitserkr vísu:

Hyggjum at áðr heitim
at hefnt megi verða;
látum ýmsu illu
Agnars bana fagna;
skjótum húf á hrannir,
höggum ís fyrir barði,
sjám á hitt, hvé snekkjur
snemst vér fáim búnar.

Enn Hvítserkr rœddi því um þat, at ís skyldi höggva,

at frost vóru á mikil, og vóru skip þeira inni frerin. Ok nú tók Ívarr til orða, ok segir, at þá var þar komit, er hann mundi nokkurn hlut í eiga, ok nú kvað hann vísu:

Hafið ofrhuga œrinn
ok áræði bæði,
þess mundi þá þurfa,
at þrá mikit fylgdi;
bera mun mik fyrir bragna
beinlausan fram verða,
þó gat ek hönd til hefnda
at ek hváriga nýta.

Ok er hitt nú til, segir Ívarr, at vér leggjum á slíkan hug, sem vér megum, of skipabúnað ok um samdrátt herliðs, þvíat vér munum þess við þurfa, at spara ekki af, ef vèr skulum sigrast. Nú gengr Áslaug í brott.

X. KAPÍTULI.

Áslaug ok Ragnarssynir koma til Svíþjóðar.

Sigurðr hefir átt sér einn fóstra, ok annast sá fyrir hans hönd bæði skip at búa ok lið til at fá, svá at þau væri öll skipuð; ok nú gengr þeim svá skjótt, at þat lið, er Sigurðr skyldi búit hafa, var búit, er þrjár nætr vóru liðnar, ok hafði hann fimm skip, ok öll vel skipuð. Ok þá er fimm nætr vóru liðnar, hafði Hvítserkr ok Björn búin fjórtán skip, enn Ívarr hafði tíu skip, ok Áslaug önnur tíu, þá er sjau nætr vóru liðnar frá því, er þau höfðu við rœðst ok þeir höfðu heitit ferðinni. Nú hittast þau öll saman, ok segir hvert þeira öðru, hvé mikit lið hvert hafði fengit; ok nú segir Ívarr, at hann hafði sent landveg riddaralið. Áslaug segir: Ef ek vissa, at þat lið mætti til gangs komast, er land fœri, þá mætta ek mikit lið hafa sent.

Ekki skal nú at því dveljast, segir Ívarr; með þetta lið skal nú fara, sem vér höfum saman dregit. Nú segir Áslaug, at hun vill fara með þeim: ok veit ek þá gerst, hver stund á er lögð at hefna þeira brœðra. Þat er víst, segir Ívarr, at þú kemr eigi á vár skip; hitt skal vera, ef þú vill, at þú ráðir fyrir því liði, er landveg ferr; hun kvað svá vera skulu; nú er breytt nafni hennar, ok er nú kölluð Randalín. Nú ferr liðit hvárttveggja, ok kvað Ívarr á áðr, hvar þau skyldu finnast. Nú ferst þeim vel hvárumtveggjum, ok hittast þar, sem ákveðit er; ok hvar sem þau koma við Svíþjóð í ríki Eysteins konungs, fara þeir herskildi yfir, svá at þeir brendu alt þat, er fyrir varð, drápu hvert mannsbarn, ok því jóku þeir við, at þeir drápu alt þat, er kykt var.

XI. KAPÍTULI.

Bardagi. Fall Svíakonungs.

Nú er þat eitthvert sinn, at menn komast undan á fund Eysteins konungs, ok segja honum, at í ríki hans var kominn mikill herr, ok svá illr viðskiftis, at þeir létu ekki ógert, ok þeir höfðu eytt alt þat, er þeir höfðu yfir farit, ok ekki hús stóð upp. Nú er Eysteinn konungr heyrir þessi tíðendi, þykkist hann vita, hverir þeir víkingar munu vera; ok nú lætr hann fara örvarboð um alt sitt ríki, ok stefnir öllum til, þeim er hans menn eru ok honum vilja lið veita, ok skildi megu valda: vér skulum hafa með oss kúna Síbilju, goð várt, ok láta hana hlaupa fyrir liðinu, ok væntir mik, at enn fari sem fyrr, at þeir megu eigi standast lát hennar; vil ek alt lið mitt þess eggja, at sem bezt dugi, ok rekum af oss þenna enn mikla her ok enn illa. Ok nú er svá gert, at Síbilja er laus

látin; ok nú sér Ívarr fŏr hennar, ok heyrir þau en grimmilegu læti, er ór henni vóru; mælir hann, at alt liðit skyldi gera óhljóð mikit, bæði af vápnum ok herópi, at þeir heyri sem sízt rödd hennar þess ens illa kykvendis, er fór í móti þeim. Ívarr mælti við sína burðarmenn, at þeir skyldu bera hann á móti svá sem þeir mætti framast: ok þá er sjá kýr kemr at oss, kastit mér at henni, ok mun þá vera annathvárt, er ek skal láta mitt líf, eða hun skal fá bana; nú skulu þér taka eitt tré mikit, ok telgja á bogamynd, ok skeyti með; ok nú er honum fœrðr sjá bogi enn sterki ok þau en miklu skeyti, er hann hafði gera látit, er engum þótti sér vápnhœft annarra. Nú eggjar Ívarr hvern mann, at dugi sem bezt. Nú ferr lið þeira með miklum geysingi ok gný, enn Ívarr var borinn fyrir fylkingum þeira. Nú verðr svá mikill gnýrr, er Síbilja beljar, at þeir heyra jafngerla, sem þeir þegði ok stœði kyrrir; nú bregðr þeim svá við þetta, at lið þeira vill berjast alt, nema þeir brœðr. Ok er þessi endemi verða, sjá þeir þat, er Ívar báru, at hann dregr svá boga sinn, sem hann hefði einn álmsveig veikan, ok við því þótti þeim búit, at hann drœgi fyrir odd örvar sínar. Nú heyra þeir at strengr hans gellr svá hátt, at hann heyrðu þeir aldrigi svá fyrri; ok nú sjá þeir at hans örvar flugu svo snart, sem hann hefði skotit af enum sterkasta lásboga, ok svá gegnt, at í sitt auga kom hvár örin Síbilju; ok nú fellr hun, ok eftir þat ferr hun höfuðsteypu, ok nú eru læti hennar miklu verri enn fyrr; ok er hun kemr at þeim, biðr hann kasta sér at henni, og verðr þeim hann svá léttr, sem þeir kasti barni litlu, þvíat þeir vóru eigi allnær kúnni, þá er þeir köstuðu honum; ok þá kom hann á hrygg kúnni Síbilju, ok varð

hann þá svá þungr, sem bjarg eitt felli á hana, ok hvert bein brotnar í henni, ok fær hun af því bana. Nú biðr hann menn sik upp taka sem skjótast; ok nú er hann upp tekinn; ok nú er rödd hans svá hvell, at svá þótti öllum hermönnum, er hann mælti, sem við sjálft væri, þótt fjarri væri staddir, ok et bezta hljóð var til gefit hans erendis; ok svá lýkr hann sinni tölu, at ófriðr sjá nemst þegar af allr, er yfir þá hafði komit, ok þá sakaði ekki, þvíat lið þeira hafði skamma stund barizt. Nú eggjar Ívarr, at þeir skyli vinna sem verst verk á þeim: ok nú þykki mér af enn ólmasti, er kýrin er drepin. Ok nú hafa hvárirtveggju fylkt liði sínu, ok sígr saman orrostan, ok er bardagi svá harðr, at þat mæltu allir Svíar, at þeir hefði aldri í slíkri mannraun verit. Nú gengu þeir svá hart fram brœðr, Hvítserkr ok Björn, at engi fylking stendr við; ok nú fellr svá mjök lið Eysteins konungs, at minna stendr upp, enn sumt kemr á flótta; ok nú lýkr svá þeira bardaga, at Eysteinn konungr fellr, enn þeir brœðr hafa sigr; ok nú gefa þeir þeim grið, sem eftir vóru. Ok nú segir Ívarr, at hann vildi eigi herja lengr í því landi, þvíat þat land var nú höfðingjalaust: ok vil ek heldr at vit haldim þar til, er meira ofrefli er fyrir; enn Randalín fór heim með sumt liðit.

XII. KAPÍTULI.

Ragnarrsynir herja í Suðrríki ok vinna Vífilsborg.

Nú ráða þeir þat með sèr, at þeir skulu herja í Suðrríki; enn Sigurðr ormr í auga fór með brœðrum sínum í hverja herför síðan; í þessi för leggja þeir til hverrar borgar, er mikil er, ok unnu svá, at ekki stóð við. Ok nú spyrja þeir til einnar borgar

þeirar, at bæði var mikil ok fjölmenn ok harðgerr, ok nú segir Ívarr, at hann vill þar til stefna; ok þat var ok sagt, hvat sú borg hét, ok hverr fyrir ræðr, enn sá höfðingi var kallaðr Vífill; af hans nafni var borgin kölluð Vífilsborg. Nú fara þeir svá herskildi yfir, at þeir eyða allar borgir, er fyrir urðu, þar til er þeir kómu til Vífilsborgar; höfðinginn var eigi heima í borg sinni ok mikit lið með honum. Nú setja þeir upp búðir sínar á völlum þeim, er hjá borginni vóru, ok eru í kyrðum þann dag, er þeir kómu til borgarinnar, ok höfðu mál af borgarmönnum; þeir buðu þeim, hvárt þeir vildu heldr gefa upp borgina, ok mundi þá friðr gefinn öllum mönnum, eða þeir ynni af sínu ofrefli ok harðfengi, ok munu þá engum mönnum grið gefin. Enn þeir leystu skjótt ór, ok sögðu, at þá borg fengi þeir aldrigi unnit, svá at þeir gefi hana upp; ok munu þér verða fyrr at reyna yðr, ok sýna oss yðarn frœknleik ok kapp. Líðr nú sú nótt. Ok enn næsta dag eftir leita þeir til at vinna borgina, ok fá ekki at gert, sitja þeir um þá borg hálfan mánuð, ok leita til hvern dag, at þeir geti þá borg unnit, ok með ýmsum brögðum, enn þat ferr því firr sem þeir hafa lengr við leitat, ok ætluðu nú frá at hverfa. Ok þá er borgarmenn verða við þat varir, at þeir ætla frá at hverfa, þá ganga þeir út á borgarveggi, ok breiða guðvefjarpell of alla borgarveggina, ok öll klæði þau, er fegrst vóru í borginni, ok törruðu fyrir þeim gulli ok gersimum þeim, er mestar vóru í borginni. Ok nú tekr einn til orða af liði þeira, ok mælti: Vér hugðum, at þessir menn, synir Ragnars, ok lið þeira, væri harðfengnir menn, enn vér megum þat segja, at þessum hefir eigi nærr farit, enn öðrum. Nú eftir þetta œptu þeir á þá ok börðu á skjölduna og eggjuðu

at sér, sem þeir máttu mest. Ok er Ívarr heyrir þetta, brá honum við mjök, svá at hann fær af þessu sótt mikla, svá at hann má hvergi hrœra, ok verða þeir at bíða, at annathvárt batni honum, ella hafi hann bana; hann liggr þenna dag allan til kvelds, svá at hann mælti ekki orð; ok þá mælti hann við þá menn, er hjá honum vóru, at þeir skyldu segja þeim Birni, Hvítserki ok Sigurði, at hann vildi þeira fund hafa ok allra enna vitrustu manna. Ok nú er þeir koma allir í einn stað, er mestir höfðingjar eru í þeira liði, þá spyrr Ívarr þá eftir, ef þeir hefðu nokkur ráð sét, þau er líkari væri til at sigrast, enn þau, er þeir höfðu fyrr haft; enn þeir svara allir, at þeir hefði eigi vit til þess, at sjá þau brögð, er þeim væri sigr í: er nú sem oftar, at þinna ráða mun njóta verða. Þá svarar Ívarr: Mér hefir eitt ráð í hug komit, þat er vér höfum eigi freistat: hér er skógr mikill eigi langt í brutt, ok nú, er náttar, skulu vér fara ór tjöldum vorum leynilega til skógar, enn herbúðir várar skulu standa eftir, ok er vér komum í mörkina, skal hverr maðr binda sér byrði; ok er því er lokit, skulu vér fara at borginni öllum megin, ok slá eldi í viðinn, ok mun þá gerast bál mikit, ok borgarveggir þeira munu þá láta lím sitt fyrir þeim eldi, ok skulu vér þá bera at valslöngur ok reyna, hvé harðger hun er. Ok nú er svá gert, at þeir fara til skógar; eru þar slíka hríð, sem Ívari sýndist. Nú fara þeir at borginni eftir tilskipun hans; ok þá er þeir lustu eldi í viðinn enn mikla, varð bál svá mikit, at veggirnir megu eigi standast ok láta lím sitt, ok bera þeir þá valslöngur at borginni, ok brjóta á hlið mörg, ok tekst nú bardagi. Ok þegar er þeir standa jafnt at vígi, þá fellr lið borgarmanna, enn sumt flýr undan, ok svá lýkr þeira skift-

um, at þeir drepa hvert mannsbarn, er í var borginni, ok taka brott alt fé, enn brenna borgina áðr þeir fari á brott.

XIII. KAPÍTULI.

Enn frá hernaði Ragnarssona.

Nú halda þeir í brott þaðan, þar til er þeir koma í þá borg, er Lúna hét; þá höfðu þeir hverja borg ok hvern kastala brotit nálega í öllu Suðrríki; ok nú eru þeir svá frægir of allan heim, at ekki var svá lítit barn, at eigi kynni nafn þeira. Nú ætla þeir at létta eigi fyrr, enn þeir koma til Rómaborgar, af því at sú borg var þeim bæði sögð mikil ok fjölmenn, ok ágæt ok auðig, enn þat vissu þeir eigi gerla, hvé löng leið þangat er, enn þeir höfðu svá mikit lið, at eigi fengust vistir; ok nú eru þeir í þeiri borg Lúna, ok rœða með sér of ferð sína. Nú kemr maðr einn, gamall ok geðslegr; þeir spyrja, hvat manna hann væri; enn hann segir, at hann sé einn stafkarl, ok hafi alla ævi farit yfir land: Þú munt margt kunna tíðenda at segja oss, þat er vér viljum vita. Enn gamli maðr svarar: Eigi veit ek þat víst, af hverjum löndum þér vilið spyrja, þess er ek veit eigi at segja yðr. Þat viljum vér, at þú segir oss, hvé löng leið er heðan til Rómaborgar. Hann svarar: Ek kann segja yðr nokkut til merkja; þér meguð hér sjá þessa járnskó, er ek hefi á fótum mér, þeir eru nú fornir, ok þá aðra, er ek hefi á baki mér, þeir eru nú ok slitnir; enn þá er ek fór þaðan, batt ek þessa á fœtr mér ena slitnu, er ek hefir nú á baki mér, ok vóru þó nýir báðir, ok á þeiri leið hefir ek verit ávalt síðan. Enn er enn gamli maðr hafði þetta mælt, þykkjast þeir sjá, at þeir megu eigi þessu á leið koma, er þeir hafa fyrir

sér ætlat, til Róms at fara. Ok nú snúa þeir frá með her sinn, ok unnu margar borgir, þær er aldri höfðu unnar verit fyrr, ok þess jarteinir sjást enn í dag.

XIV. KAPÍTULI.

Ragnarr ferr í hernað til Englands.

Nú er þar til máls at taka, er Ragnarr sitr heima í ríki sínu, ok hann veit eigi, hvar synir hans eru, né Randalín kona hans, ok þat heyrði hann hvern tala af sínum mönnum, at engir mætti jafnast við syni hans, ok hugðist honum svá at, at engir væri jafnfrægir þeim; nú hyggr hann at því, hverrar frægðar hann mætti þess leita, er eigi væri skemr uppi. Nú hyggr hann ráð sitt ok fær sér stórviða ok lætr fella mörk til tveggja skipa mikilla, ok þat skildu menn, at þat vóru knerrir tveir svá miklir, at engir höfðu slíkir verit gervir á norðrlöndum, ok þar með lætr hann hafa of alt sitt ríki mikinn vápnabúnað; ok með þessi breytni skilja menn þat, at hann mun ætla nokkura herferð fyrir sér ór landinu. Þetta spyrst víða á lönd þau, er næst vóru; ok nú ugga menn þat, ok allir konungar, er fyrir landi réðu, at þeir mundu eigi í löndum sínum eða ríkjum vera mega; ok nú lætr hverr þeira vera varðhöld um lönd sín, ef nokkur beri hann at. Þat er eitt sinn, er Randalín spurði Ragnar, hverja för hana ætlaði fyrir sér. Hann segir henni, at hann ætlaði til Englands, ok hafa eigi fleiri skip enn tvá knörru, ok þat lið, sem á þeim má fara. Þá segir Randalín: Sú för lízt mér óvarleg, er nú ætlar þú; mér þœtti þér ráðlegra, at hafa fleiri skip ok smærri. Þat er ekki ágæti, segir hann, þótt menn fái unnit land með mörgum skipum, enn til þess eru eigi dœmi, at með tveimr skipum hafi unnit verit slíkt land, sem

England er; enn ef ek fæ ósigr, þess betr, sem ek hefi færri skip ór landi. Þá svarar Randalín: Mér sýnist sjá eigi minni fékostnaðr, áðr þessi skip sé búin, enn þótt þú hefðir langskip mörg til þessarrar ferðar, enn þú veizt þat, at ilt er skipum at halda at Englandi, ok ef svá verðr, at skip þín týndist, þótt menn komist á land, þá eru þeir þegar uppgefnir, ef landherr kemr at, enn betra er at halda langskipum til hafna enn knörrum. Nú kveðr Ragnarr vísu:

Spari mangi rauf Rínar,
ef röskr vili hermenn,
verr samir hoskum hilmi
hringa *fjöld* enn drengja;
ilt er í borghlið baugi
brandrauðum fram standa;
allmarga veit ek jöfra,
þá er *auðr* lifir, dauða.

Nú lætr hann skip sín búa, ok fær sér lið, svá at þeir knerrir eru mjök skipaðir; nú er fjölrœtt um hans fyrirætlan, ok enn kvað hann vísu:

Hvat er þat baugs ór bögum
brjót heyri ek nú þjóta
at menn mundils mara
mars svamdr ofnir hafna?
þó skal ek þeira ráða,
þann bil, ef goð vilja,
Æigils álnar leygjar,
ókvíðandi, bíða.

Ok er skip hans eru búin ok þat lið, er honum skyldi fylgja, ok þá er þat veðr kemr, er honum þótti sér vel koma, segir Ragnarr, at þá mundi hann fara til skipa; ok er hann var búinn, leiddi hun hann til skipa; ok áðr þau skiljast, kveðst hun mundu launa honum serk þann, er hann hafði gefit henni. Hann spyrr, með hverjum hætti þat væri; enn hun kvað vísu:

Þér ann ek serk enn síða
ok saumaðan hvergi,
við heilan hug ofnan
ór hársíma grani;
mun eigi ben blæða,
né bíta þig eggjar,
í heilagri hjúpu,
var hun þeim goðum signuð.

Hann segir, at hann vill þessi ráð þiggja. Enn þá er þau skildust, var auðsætt, at henni þótti mikit fyrir þeira skilnaði.

XV. KAPÍTULI.

Bardagi við Ellu konung. Dauði Ragnars loðbrókar.

Nú heldr Ragnarr skipum sínum til Englands, sem hann hafði ætlat; honum gaf byri hvassa, svá at við England brýtr hann báða knörru sína, enn á land komst alt lið hans, ok heldu klæðum sínum ok vápnum; ok þar sem hann kemr við þorp ok borgir ok kastala, þá vinnr hann. Enn konungr sá hét Ella, er þá réð Englandi; hann hafði haft fréttir til Ragnars, er hann fór ór landi; hann hafði sett menn fyrir, at hann skyldi þegar vita, ef herrinn kœmi við land; nú fóru þeir menn til fundar við Ellu konung, ok segja honum hersögu. Nú lætr hann senda boð um alt sitt ríki, ok bað til sín koma hvern mann, er skildi má valda ok hesti at ríða, ok þori at berjast, ok dregr hann saman svá mikinn her, at furða var at; nú búast þeir til bardaga Ella konungr. Þá mælti Ella konungr við lið sitt: Ef vér sigrumst í bardaga þessum, ok verði þér við þat varir, at Ragnarr er kominn, þá skulu þér eigi bera vápn á hann, þvíat hann á þá sonu eftir, er aldri munu af oss ganga, ef hann fellr. Ragnarr býst nú til bar-

daga, ok hann hafði þat klæði, er Randalín hafði gefit honum at skilnaði, fyrir brynju, ok þat spjót í hendi, er hann vann at orminum, er lá um sal Þóru, ok engi þorði annarra, ok hann hafði enga hlíf nema hjálm. Enn þá er þeir hittast, tókst bardagi. Ragnarr hafði miklu minna lið. Bardaginn hafði eigi lengi verit, áðr lið Ragnars fell mjök, enn þar sem hann fór, varð rýrt fyrir, ok gekk hann í gegnum fylkingar þann dag, ok þar sem hann hjó, eða lagði í skjöldu, brynjur eða hjálma, þá vóru svá stór högg hans, at ekki vetta stóð við, enn aldri var svá til hans höggit eða skotit, at neitt vápn yrði honum at meini, ok fekk hann aldri sár, enn hann drap mikinn fjölda af liði Ellu konungs; enn þó lauk svá bardaga þeira, at alt lið Ragnars fell, enn at honum vóru bornir skildir ok svá handtekinn. Nú var hann spurðr, hvat manna hann var; enn hann þagði við, ok svaraði engu. Þá mælti Ella konungr: Sjá maðr man verða at koma í meiri mannraun, ef hann vill eigi segja oss, hverr hann er; nú skal kasta honum í einn ormgarð ok láta hann þar sitja mjök lengi, ok ef hann mælir nakkvat þat, er vér megim skilja, at hann sé Ragnarr, þá skal hann í brutt taka sem skjótast. Nú er honum þangat fylgt, ok hann sitr þar mjök lengi, svá at hvergi festast ormar við hann. Þá mæltu menn: Þessi maðr er mikill fyrir sér; hann bitu eigi vápn í dag, enn nú granda honum eigi ormar. Þá mælti Ella konungr, at hann væri flettr af klæði því, er hann hafði yzt, ok nú var svá gert, ok hengu ormar öllum megin á honum. Þá mælti Ragnarr: Gnyðja mundu nú grísir, ef þeir vissi, hvat enn gamli þyldi; ok þótt hann mælti slikt, þá vissu

þeir eigi at gerr, at Ragnarr væri þat, heldr enn annarr konungr. Nú kvað hann vísu:

Orrostur hefi ek áttar,
þær er ágætar þóttu,
gerða ek mörgum mönnum
mein, fimm tigi ok eina;
eigi hugða *ek* orma
at aldrlagi mínu;
þat verðr mjök mörgu sinni,
er minnst varir sjálfan.

Ok enn kvað hann:

Gnyðja mundu grísir,
ef galtar hag vissi,
mér er gnot at grandi,
grafa inn rönum sínum,
ok harðlega hrína,
hafa mik sogit, ormar;
nú man ek nárr af bragði,
ok nær dýrum deyja.

Nú lætr hann líf sitt, ok er hann nú fœrðr á brott þaðan; enn Ella konungr þykkist vita, at Ragnarr hefir líf sitt látit. Nú hyggr hann fyrir sér, hvé hann skyldi þess verða varr, eða með fara, at hann mætti halda ríki sínu, eða vita, hvé þeim brygði við sonum Ragnars, er þeir spyrja. Hann tekr þat til ráðs, at hann lætr búa skip eitt, ok fær þann mann til fyrir at ráða, er bæði var vitr ok harðfengr, ok þar fær hann menn til, svá at þat skip var vel skipat, ok segir, at hann vill þá senda á fund Ívars ok þeira brœðra, ok segja þeim fall feðr þeira; enn sjá fōr lízt flestum óvænleg, svá at fáir vildu fara. Þá mælti konungr: At því skulu þér vandlega hyggja, hversu hverjum þeira brœðra bregðr við þessi tíðendi; farit þá leiðar yðarrar síðan, er yðr gefr veðr; svá lætr hann búa ferð þeira, at þeir þurftu at engu annarra; ok nú fara þeir, ok ferst þeim vel.

XVI. KAPÍTULI.

Ella konungr gerir sendimenn til Ragnarssona.

Enn er synir Ragnars höfðu herjat of Suðrríki, þá sneru þeir á norðrlönd, ok ætluðu at vitja ríkis síns, þess er Ragnarr réð fyrir, enn þeir vissu eigi herför hans, hversu hun hafði orðit, ok þó er þeim mikil forvitni á, hversu orðit hafði. Nú fara þeir sunnan of land; enn hvervetna, er menn fréttu til fara þeira brœðra, eyddu menn borgir sínar, ok fœrðu fé sitt á brott, ok flýðu undan, svá at trautt fengu þeir liði sínu mat. Þat er einn morgin, at Björn járnsíða vaknar, ok kvað vísu:

Hér flýgr hverjan morgin
hress of borgir þessar,
lézt heill mun af hungri,
heiðarvalr, of deyja;
hann fari suðr um sanda,
seggi hvat vér létum,
þar fær hann dauðs manns dreyra
dögg ór skýli höggum.

Ok enn kvað hann:

Þat var fyrst, er fórum,
Freysleika tók ek heyja,
þar er einiga áttum
öld í Rómaveldi;
þar lét ek of grön granna,
gall örn of valfalli,
at mennskelku morði
mitt sverð dregit verða.

Nú berr svá til, at þeir koma fyrr í Danaveldi enn sendimenn Ellu konungs, ok sitja nú kyrrir með lið sitt. Enn sendimenn koma með lið sitt til þeirar borgar, er synir Ragnars þiggja veizlu, ok ganga í þá höll, er þeir drekka, ok fyrir hásætit, er Ívarr liggr í. Sigurðr ormr í auga ok Hvítserkr hvati sitja

at hneftafli, enn Björn járnsíða skefr spjótskefti á hallargólfinu. Ok er sendimenn Ellu konungs koma fyrir Ívarr, kveðja þeir hann virðulega; enn hann tekr kveðju þeira, ok spyrr, hvaðan þeir sé, eða hvat þeir segja tíðenda. Ok sá, er fyrir þeim var, segir, at þeir vóru enskir menn, ok þá hefir Ella konungr þangat senda með þau tíðendi, at segja fall Ragnars feðr þeira. Hvítserkr ok Sigurðr láta þegar falla niðr taflit, ok hyggja at vandlega þessi tíðenda sögn. Björn stendr á hallargólfinu, ok studdist við spjótskefti sitt; enn Ívarr spurði þá vandlega, með hverjum atburð líflát hans hafði verit. Enn þeir sögðu alt sem farit hafði þaðan frá, er hann kom við England ok til þess, er hann lét líf sitt. Ok nú er þessi sögu var þar komit, er hann hafði þetta mælt: gnyðja mundu grísir, þokar Björn höndum sínum á spjótskaftinu, ok svá hafði hann tekit fast, at handastaðinn sá á eftir; þá er sendimenn luku frásögn þessi, hristir Björn spjótit í sundr, svá at stökk í tvá hluti. Enn Hvítserkr hélt töfl einni, er hann hafði drepit, ok hann kreisti hana svá fast, at blóð stökk undan hverjum nagli. Enn Sigurðr ormr í auga hafði haldit á knífi einum, ok skóf nagl sinn, er þessi tíðendi vóru sögð, ok hugði svá vandlega at þessum tíðendum, at hann kendi eigi fyrr, enn knífrinn stóð í beini, ok brást hann ekki við. Enn Ívarr spyrr at öllu sem gerst, enn litr hans var stundum rauðr, enn stundum blárr, enn lotum var hann bleikr, ok hann var svá þrútinn, at hans hörund var alt blásit af þeim grimmleik, er í brjósti hans var. Nú tekr Hvítserkr til orða, ok sagði, at svá mætti hefndina bráðast upp hefja, at drepa sendimenn Ellu konungs. Ívarr segir: Þat skal eigi vera, þeir skulu fara í friði, hvert er

þeir vilja, ok ef nokkur hlutr er sá, at þá skorti, skulu þeir mér til segja, ok skal ek fá þeim. Ok nú er þeir hafa lokit erendi sínu, snúa þeir utar eftir höllinni, ok til skips síns; ok er þeim gefr byr, láta þeir í haf, ok ferst þeim vel, þar til er þeir koma á fund Ellu konungs, ok segja honum frá, hversu hverjum þeira hefir við brugðit þessa tíðenda sögn. Ok er Ella konungr heyrir þetta, þá mælti hann: Þess er ván, at annathvárt munu vér Ívar þurfa at óttast, eða engan ella, at því, er þér segið frá honum, ok mundi þeim eigi gott innan rifja, ok haldit munu vér fá ríki váru fyrir þeim. Nú lætr hann varðhöld hafa um alt sitt ríki, svá at eigi mátti herr komast á óvart honum.

XVII. KAPÍTULI.

Ragnarssynir berjast við Ellu konung. — Frá samningum Ívars ok Ellu konungs.

Enn er sendimenn Ellu konungs vóru brott farnir, ganga þeir brœðr á málstefnu, hversu þeir skyldu með fara of hefnd eftir Ragnar feðr sinn. Þá mælti Ívarr: Engan hlut man ek í eiga, ok eigi fá lið til, þvíat Ragnarr fór sem mik varði; hann bjó illa sína sök til í upphafi, hann átti engar sakir við Ellu konung, ok hefir þat oft orðit, ef maðr ætlar ofrkapp fyrir sér með rangendum, at hann hefir því óvirðulegar niðr komit; ok vil ek þiggja fébœtr af Ellu konungi, ef hann vill til leggja við mik. Enn er þeir heyra þetta, brœðr hans, verða þeir reiðir mjök, ok segja, at aldri skyldu þeir svá at klœkjum verða, þótt hann vildi svá: munu þat margir mæla, at oss sé mislagðar hendr í kné, ef vér skulum eigi hefna föður várs, enn vér höfum víða farit um heim með

herskildi, ok drepit margan mann saklausan, ok enn skal eigi þat verða, heldr skal búa hvert skip, er sæfœrt er í Danaveldi; skal svá gjörsamlega safna liði, at hverr maðr, er skjöld má bera í mót Ellu konungi, skal fara. Enn Ívarr segir, at hann mundi eftir sitja, ok þau skip, er hann á fyrir at ráða: nema þat eitt, er ek á sjálfr. Ok er þetta spyrst, at Ívarr leggr enga stund á, fá þeir miklu minna lið, ok fara þó eigi at síðr. Ok þegar er þeir kómu við England, verðr Ella konungr varr við, ok lætr þegar lúðr sinn við gjalla, ok býðr til sín öllum mönnum, er honum vilja fylgja; ok nú fær hann svá mikit lið, at engi maðr mátti tölu á koma, ok ferr í mót þeim brœðrum. Ok er þeir finnast, var Ívarr ekki í þeim bardaga; ok svá lýkr þeira bardaga, at synir Ragnars koma á flótta, enn Ella konungr hefir sigr. Ok er hann var at at reka flóttann, segir Ívarr, at hann ætlar ekki aftr at hverfa til liðs síns: ok vil ek reyna, hvárt Ella konungr vill mér nokkurrar sœmdar unna eða engrar, ok þykki mér sá betri, at þiggja yfirbót af honum, enn fara slíkar ófarar fleiri, sem nú fóru vér. Hvítserkr segir, at eigi mátti hlut í eiga með honum, ok hann yrði at fara með sín efni sem hann vill: enn aldri skulu vér fé taka eftir feðr várn. Ívarr segir, at þar mundi skilja með þeim, ok bað þá ráða ríki því, er þeir áttu allir saman: enn þér skuluð senda mér lausafé, sem ek kveð á. Enn er hann hafði mælt, bað hann þá vel fara. Enn hann snýr aftr sinni ferð á fund Ellu konungs; ok er hann kemr fyrir hann, kveðr hann konunginn virðulega, ok hefr svá mál sitt: Ek em kominn á fund yðarn, ok vil ek mæla til sætta við þik, ok slíkrar sœmdar, sem þú vilt gert hafa til mín; ok nú sé ek þat, at ek hefi

ekki við þér, ok þykki mér þat betra, at þiggja af yðr slíka sœmd, sem þú vilt mér veita, enn láta mína menn fleiri fyrir yðr, eða sjálfan mik. Þá svarar Ella konungr: Þat kalla sumir menn, at eigi sé hœgt at trúa þér, ok þú mælir þá oft fagrt, er þú hyggr flátt, ok mun oss vera vant, at sjá við þér eða brœðrum þínum. Ek mun til lítils mæla við þik; ef þú lætr þat til, skal ek þat sverja þér á mót, at ek skal aldri vera í mót þér. Nú spyrr konungr, til hvers hann mælti of yfirbœtr. Ek vil, segir Ívarr, at þú gefir mér þat af landi þínu, er uxahúð tekr yfir, enn þar utan um skal grundvöll gera, ok mun ek eigi til meira mæla við þik, ok þat sé ek, at þú vilt mér engrar sœmdar unna, ef þú vilt eigi þetta. Eigi veit ek, segir konungr, at oss megi þetta at meini verða, þótt þú hafir þetta ór mínu landi, ok at vísu mun ek fá þér þetta, ef þú vilt þat sverja mér, at berjast eigi í mót mér, ok eigi uggi ek brœðr þína, ef þú ert mér trúr. Nú ráða þeir þetta með sér, at Ívarr sverr honum eiða, at hann skyldi eigi skjóta í mót honum, ok eigi ráð leggja til meins honum, enn hann skal eignast af Englandi þat, sem uxahúð tekr yfir, er hann fengi mesta til.

XVIII. KAPÍTULI.

Ívarr enn beinlausi lætr gera Lundúnaborg. — Ragnarssynir berjast við Ellu ok fá sigr.

Nú fær Ívarr sér öldungshúð eina, ok nú lætr hann hana bleyta, ok þrisvar lætr hann hana þenja; nú lætr hann rista hana sem mjóst alla í sundr, ok þá lætr hann renna sér hvárt, hárram eða holdrosu; ok er þessu var lokit, var þvengr sjá svá langr, at furða var at, ok engum kom í hug, at svá mætti verða, ok

þá lætr hann breiða á einum velli, enn þat var svá vítt land, at þat var mikil borgar vídd, ok þar fyrir utan lætr hann marka grundvöll, sem til mikilla borgarveggja; ok þá fær hann sér smiði marga, ok lætr reisa hús mörg á þeim velli, ok þar lætr hann gera borg eina mikla, ok er sú kölluð Lundúnaborg; hun er allra borga mest ok ágæzt of öll norðrlönd. Ok nú er hann hafði borg þessa látit gera, hafði hann lausafé upp gefit; enn hann var svá örr, at hann gaf á tvær hendr, ok þótti svá mikit um speki hans, at allir sóttu hann at sínum ráðum ok vandamálum; ok svá skipaði hann öllum málum, sem hverjum þótti sér bezt gegna, ok gerist hann vinsæll, svá at hann á undir hverjum manni vin, ok er Ellu konungi mikit lið at honum fyrir landráða sakir, svá at konungr lætr hann mörgum ráðum ok málum skipa, ok þarf eigi til at koma sjálfr. Ok er Ívarr hafði svá komit ráði sínu, at þar þykkir til allrar spektar at sjá, sendir hann menn á fund brœðra sinna þess erendis, at þeir sendi honum gull ok silfr, svá mikit sem hann kvað á. Enn er þessir menn koma á fund þeira brœðra, segja þeir sín erendi, ok svá, hvar þá var komit hans ráð, þvíat menn þóttust þat eigi vita, yfir hverjum brögðum hann bjó, ok svá skildu þeir brœðr, at hann hafði ekki skapsmuni eftir því, sem hann var vanr. Nú senda þeir slíkt fé, sem hann ákvæði; ok er þeir koma til Ívars, gefr hann þau öll fé enum stœrstum mönnum í landinu, ok dregr svá lið undan Ellu konungi, ok allir hétu því, at kyrrir mundu sitja, þótt hann gerði þangat herför. Ok er Ívarr hefir svá lið dregit undir sik, þá sendir hann menn á fund brœðra sinna at segja þeim, at hann vildi, at þeir byði út leiðangri of þau lönd öll, er þeira ríki stóð yfir, ok

þeir skoraði hverjum manni, er þeir fengi. Ok þá er þessi orðsending kom til þeira brœðra, kennast þeir við skjótt, skilja, at nú mundi honum þykkja mjök vænlegt um, at nú mundi þeir fá sigr. Nú samna þeir liði um alla Danmörk ok Gautland, ok öll þau ríki, er þeira völd vóru yfir, ok draga óvígan her saman, ok hafa almenning úti; þá halda þeir skipum sínum til Englands bæði nótt ok dag, ok vildu nú sem sízt láta fara njósn fyrir þeim. Nú er sjá hersaga sögð Ellu konnngi; nú safnar hann sér liði, ok fær lítit, fyrir því, at Ívarr hafði mikit lið undan honum dregit. Nú ferr Ívarr í mót Ellu konungi, ok segir, at hann mundi enda þat, er hann hafði svarit: enn eigi má ek ráða tiltekju brœðra minna, enn því má ek ráða, at finna þá ok vita, ef þeir vili stöðva her sinn ok gera eigi meira ilt, enn þeir hafa áðr gert. Nú ferr Ívarr á fund brœðra sinna, ok eggjar þá nú mjök, at þeir skyldi sem bezt fram ganga ok sem bráðast láta bardaga verða: þvíat konungr hefir miklu minna lið. Enn þeir svara, at eigi mundi hann þurfa at eggja þá, ok þeim var et sama í hug sem fyrr. Nú ferr Ívarr at hitta Ellu konung, ok segir honum, at miklu vóru þeir ákafari ok óðari, enn þeir vildi á hans orð hlýða: ok þá er ek vilda um grið leita yðar í milli, œptu þeir í gegn; nú man ek enda mína svardaga, at ek man eigi berjast í móti þér, ok mun ek vera kyrr hjá ok mitt lið, enn bardagi gengr með yðr sem verða má. Nú sjá þeir Ella konungr lið þeira brœðra, ok ferr svá geyst, at furða var at. Þá mælti Ívarr: Þat er nú til, Ella konungr, at þú fylkir liði þínu, enn ek get þess, at þeir veiti þér harða atsókn nokkura hríð. Enn þegar þeira lið hittist, verðr bardagi mikill, ok ganga þeir hart fram

synir Ragnars í gegnum fylkingar Ellu konungs, ok svá eru þeir ákafir, at þeir hyggja at því einu, at gera at verkum sem mest, ok sú orrosta var bæði löng ok hörð; ok hér lauk svá, at Ella konungr ok lið hans kom á flótta, ok hann varð handtekinn. Ok þá var Ívarr þar í nánd, ok mælti, at svá skyldi breyta um líflát hans: er nú þat ráð, segir hann, at minnast, hvern dauðdaga hann valdi föður várum; nú skal sá maðr, er oddhagastr er, marka örn á baki honum sem innilegast, ok þann örn skal rjóða með blóði hans. Enn sá maðr, er kvaddr var til þessarrar sýslu, gerir sem Ívarr bauð honum; enn Ella konungr var mjök sárr, áðr þessi sýslu lýkr; lætr hann nú líf sitt, ok þykkjast þeir nú hefnt hafa föður síns Ragnars. Ívarr segir, at hann vill þeim gefa ríki þat, er þeir áttu allir saman, enn hann kveðst ráða vilja fyrir Englandi.

XIX. KAPÍTULI.

Frá Ragnars sonum ok móður þeira.

Eftir þetta fara þeir Hvítserkr ok Björn heim til ríkis síns, ok Sigurðr, enn Ívarr er eftir ok ræðr Englandi. Þaðan frá halda þeir miðr saman liði sínu, ok herjuðu á ýmsi lönd. Enn Randalín móðir þeira varð gömul kona; enn Hvítserkr son hennar hafði herjat eitthvert sinn í Austrveg, ok kom svá mikit ofrefli í mót honum, at hann mátti eigi rönd við reisa, ok varð hann handtekinn; enn hann kaus sér þann dauðdaga, at bál skyldi gera af mannahöfðum; þar skyldi hann brenna; ok svá lét hann líf sitt. Ok er Randalín spyrr þetta, þá kvað hun vísu:

Sonr beið einn, sá ek átta,
í Austrvegi dauða,
Hvítserkr var sá heitinn,

hvergi gjarn at flýja;
hitnaði hann af höfðum
höggvis vals at rómu,
kaus þann bana þengill
þróttarsnjallr áðr felli.

Ok enn kvað hun:

Höfðum lét of hrundit
hodd mörgum gramr undir,
í Feiga-bý foska
fíngi ívir syngja;
hvað skyli beð enn betra
bæðhöggr und sik leggja?
illau deyr við orðstír
allvaldr jöfurs falli.

Enn frá Sigurði orm í auga er mikill ættbogi kominn; hans dóttir hét Áslaug, móðir Sigurðar hjartar; Sigurðr hjörtr var faðir Ragnhildar, móður Haralds ens hárfagra, er fyrstr réð öllum Noregi einn. Enn Ívarr réð fyrir Englandi alt til dauðadags, ok varð sóttdauðr. Ok þá er hann lá í banasótt, mælti hann, at hann skyldi þangat fœra, er herskátt væri, ok þess kvaðst hann vænta, at þeir mundi eigi sigr fá, er þar kœmi at landinu; ok er hann andast, var svá gert, sem hann mælti fyrir, ok var þá í haug lagðr. Ok þat segja margir menn, þá er Haraldr konungr Sigurðarson kom til Englands, at hann kœmi þar at, er Ívarr var fyrir, ok fellr hann í þeiri för. Ok er Vilhjálmr bastarðr kom í land, fór hann til ok braut haug Ívars, ok sá Ívar ófúinn; þá lét hann gera bál mikit, ok lætr Ívar brenna á bálinu; ok eftir þat lét hann til landsins, ok fær gagn. Enn frá Birni járnsíðu er komit margt manna; frá honum er komin mikil ætt: Þórðr, er bjó at Höfða á Höfðaströnd, mikill höfðingi. Enn þá er synir Ragnars vóru allir líflátnir, dreifðist lið þeira á ýmsa vega, er þeim hafði

fylgt, ok þótti þeim öllum, er verit höfðu með sonum Ragnars, einkis vert um aðra höfðingja. Þeir vóru tveir menn, er fóru víða um lönd at leita, ef þeir fyndi nokkurn höfðingja þann, er þeim þætti sér eigi svívirðing í at þjóna, ok fóru þeir eigi báðir saman.

XX. KAPÍTULI.

Tveir menn kveðast á.

Sá atburðr hefir verit út í löndum, at einn konungr átti tvá sonu, ok tók hann sótt ok andaðist, enn synir hans vilja drekka erfi eftir hann; þeir bjóða til þessar veizlu svá, at allir menn skyldu koma þangat, þeir er á þrimr vetrum enum næstum spyrja þetta. Nú spyrst þetta víða um lönd; ok á þessum þrimr vetrum búast þeir við þessi veizlu. Ok er þat sumar kemr, er erfi skyldi drekka, ok sú stund, er ákveðin var, þá verðr svá mikit fjölmenni, at engi vissi dœmi til, hvé mikit var, ok vóru margar stórar hallir skipaðar ok mörg tjöld úti. Ok er á leið mjök et fyrsta kveld, kemr maðr einn til hallar þessarrar; þessi maðr er mikill, svá at þar var engi jafnmikill, ok þat sá á búnaði hans, at hann hafði hjá tignum mönnum verit; ok er hann kemr í höllina, gengr hann fyrir þá brœðrna ok kveðr þá, ok spyrr, hvar þeir vísi honum til sætis. Þeim leizt vel á hann, ok báðu hann sitja á enn œðra bekk; hann þurfti tveggja manna rúm. Ok þegar hann hafði niðr sezt, var honum borin drykkja sem öðrum mönnum, ok ekki horn var svá mikit, at eigi drykki hann af í einum drykk, ok þat þóttust allir sjá, at honum þótti engis um vert um alla aðra. Svá verðr enn, at annarr maðr kemr til þessarrar veizlu; sá var heldr meiri enn enn fyrri; þessir menn hafa síða höttu; ok er þessi maðr kemr fyrir hásætit enna

ungu konunga, kveðr hann þá listulega, ok biðr þá vísa sér til sætis. Þeir mæltu, at þessi maðr skyldi innar sitja á enn œðra bekk. Nú gengr hann til sætis síns, ok eru þeir svá miklir í rúmi báðir saman, at fimm menn hafa upp risit fyrir þeim; enn sá, er fyrr kom, er þó minni drykkjumaðr; enn enn síðari drakk svá skjótt, at hann helti nálega í sik af hverju horni, ok eigi finna menn þó, at hann verði drukkinn, ok heldr lætr hann óþokkulega við sínum sessunautum, ok snýr baki við þeim. Sá, er fyrri kom, bað at þeir skyldi eiga gaman saman: ok mun ek fyrri; hann stakk við honum hendi, ok kvað vísu:

Seg þú frá þegn*skap* þínum,
þik ráðumst ek spyrja:
hvar sáttu hrafn á hríslu,
hrolla dreyra fullan?
oftar þáttu at öðrum,
í öndvegi fundinn,
enn þú dreyrug hræ drœgir
í dal fyrir valfugla.

Nú þykkir þeim, er utar sat, til leitat við sik í slíku tilkvæði, ok kvað vísu í móti:

Þegi þú, heimdregi heittinn,
hvat er þik vesælátan?
hefir þú aldregi unnit
þess, er ek mega þrotna;
feitaða sverð né solla
sœki tík at leiki
gafta þú hafnar hesti,
hvat rœkir þik drykkju?

Nú svarar hinn, er fyrri kom:

Hafs létum vér hesta
hlýr stinn á brim renna,
meðan á bjartar brynjur
blóði dreif um síður;
ylgr gein aldri mönnum

eyra grát of svíra,
harðmeldri fám vér herða
hveðnu blóði roðna.

Ok nú kvað sá, er síðar kom:

Alls engi sá ek yðarn,
þar er upplokinn fundum
heila vang fyrir hvítum
hesti máva rastar;
ok við lasi lúðrar
fyrir landi vér undum
hallar ríka mollu
hrafns fyri rauðum stafni.

Ok enn kvað sá, er fyrr kom:

Samira okkr at öldrum
af öndvegi þræta,
hvat okkarr hefir unnit
hvaðarr framar öðrum;
þú stótt þar, er bar bára
brandahjört at sundi,
en ek sat þar, er rá reiði
rauðan stafn til hafnar.

Nú svarar sá, er síðar kom:

Fylgdum Birni báðir
at brandagný hverjum,
vóru reyndir rekkar,
enn Ragnari stundum;
var ek þar, er bragnar börðust
á Bolgaralandi,
því bar ek sár á síðu,
sittu innar meir, granni.

Enda kendust þeir þá við of síðir, ok vóru þar síðan at veizlu.

XXI. KAPÍTULI.

Frá Ögmundi enum danska.

Ögmundr er maðr nefndr, er kallaðr var Ögmundr enn danski; hann fór eitthvert sinn með fimm skipum,

ok lá við Sámsey í Munarvági. Þá er þat sagt, at matsveinar fóru á land at gera mat til, enn aðrir menn fóru í skóg at skemta sér, ok þar fundu þeir einn trémann fornan ok var fertugr at hæð ok mosavaxinn, ok sá þó öll deili á honum, ok rœddu nú um með sér, hverr blótat mundi hafa þetta et mikla goð; ok þá kveðr trémaðrinn:

Þat var fyrir löngu,
er í leið megir
Heklings fóru
hlunnatungum
fram um salta
slóð birtinga;
þá varð ek þessa
þorps ráðandi.

Ok því settu
svarðmerðlingar,
suðr hjá salti,
synir Loðbrókar;
þá var ek blótinn
til bana mönnum
í Sámseyju
sunnanverðri.

Þar báðu standa,
meðan strönd þolir
mann hjá þyrni
ok mosavaxinn;
nú skýtr á mik
skýja gráti,
hlýr hvárki mér
hold né klæði.

Ok þetta þótti mönnum undarlegt, ok sögðu síðan frá öðrum mönnum.

Krákumál.

Hjuggu vér með hjörvi;
hitt var ei fyrir löngu,
er á Gautlandi gengum
at grafvitnis morði;
þá fengu vér Þóru,
þaðan hétu mik fyrðar,
þá er ek lyngál um lagðak,
Loðbrók, at því vígi;
stakk ek á storðar lykkju
stáli bjartra mála.

2. Hjuggu vér með hjörvi;
heldr var ek ungr, þá er skífðum
austr í Eyrasundi
undurn frekum vargi;
ok fótgulum fugli
fengu vér, þar er sungu
við háseymda hjálma
hörð járn, mikils verðar;
allr var ægir sollinn,
óð Rán í valblóði.

3. Hjuggu vér með hjörvi;
hátt bárum þá geira,
er tvítugir töldumst,
ok tír ruðum víða;
unnum átta jarla
austr fyrir Dínumynni,
gera fengum þá gnóga
gisting at því vígi;
sveiti fell í sollinn
sæ, týndi lið ævi.

4. Hjuggu vèr með hjörvi;
Héðins kvánar varð auðit,
þá er vér Helsingja heimtum
til heimsala Óðins;
lögðum upp í Ífu,
oddr náði þá bíta;
öll var unda gjálfri
á sú roðin heitu;
grenjaði brandr við brynjur,
bensildr klufu skildi.

5. Hjuggu vér með hjörvi;
hygg engan þá frýðu,
áðr á Heflis hestum
Herruðr í styr felli;
klýfr ei Egils öndrum
annarr jarlinn frægri
lunda völl til lægis
á langskipum síðan;
sá bar siklingr víða
snart fram í styr hjarta.

6. Hjuggu vér með hjörvi;
herr kastaði skjöldum,
þá er rægagarr rendi
ræstr at gumna brjóstum;
beit í Skarpaskerjum
skeribíldr at hjaldri;
roðinn var randar máni
áðr Rafn konungr felli;
dreif ór hölda hausum
heitr á brynjur sveiti.

7. Hjuggu vér með hjörvi;
hátt grenjuðu hrottar,
áðr á Ullarakri
Eysteinn konungr felli;
gengu gulli fáðar
grundar vals at bröndum;
rækyndil smaug rauðar
rítr at hjálma móti;
svíra vín ór sárum
sveif of hjarna kleifar.

8. Hjuggu vér með hjörvi;
hafa gátu þá hrafnar
fyrir Einderis eyjum
œrna bráð at slíta;
fengum Fálu hestum
fullan verð at sinni;
ilt var eins at gæta
með uppruna sólar;
streng-völur sá ek stíga,
stakk málmr á skör hjálmi.

9. Hjuggu vér með hjörvi;
háðum rendr í dreyra,
þá er benþvarra bendum
fyrir Borgundarhólmi;
hreggský slitu hringa,
hratt álmr af sér málmi;
Vulnir fell at vígi,
varat einn konungr meiri;
val rak vítt of strandir,
vargr fagnaði tafni.

10. Hjuggu vér með hjörvi,
Hildr var sýnt í vexti,
áðr Freyrr konungr felli
í Flæmingja veldi;
náði blárr at bíta
blóði smeltr í gyltan
Högna kufl at hjaldri
harðr bengrefill forðum;
mær grét morgin-skæru
mörg, þá er tafn fekst vörgum.

11. Hjuggu vér með hjörvi;
hundruðum frá ek liggja
á Eynefis öndrum,
þar er Englanes heitir;
sigldu vér til snerru
sex dœgr, áðr lið felli;
áttum odda messu
við uppruna sólar;
varð fyrir várum sverðum
Valþjófr í styr hníga.

12. Hjuggu vér með hjörvi,
hrundi dögg af sverðum
brýn í Barðafirði,
bleikan ná fyrir hauka;
umdi álmr, þá er oddar
allhratt slitu skyrtur,
at slíðrloga sennu
Svölnis hamri þœfðar;
rendi ormr til unda,
eitrhvass, drifinn sveita.

13. Hjuggu vér með hjörvi;
heldum Hlakkar tjöldum
hátt at Hildar leiki
fyrir Héðninga vági;
sjá knáttu þá seggir,
er sundruðu skjöldu,
at hræsílna hjaldri
hjálm slitnaðan gotna;
varat sem bjarta brúði
í bing hjá sér leggja.

14. Hjuggu vér með hjörvi;
hörð kom hríð á skjöldu,
nárr fell niðr til jarðar
á Norðimbralandi:
varat um eina óttu
öldum þörf at frýja

Hildar leik, þar er hvassir
hjálmstofn bitu skjómar;
böðmána sá ek bresta,
brá því fira lífi.

15. Hjuggu vér með hjörvi;
Herþjófi varð auðit
í Suðreyjum sjálfum
sigrs á várum mönnum;
varð at randar regni
Rögnvaldr fyrri hníga,
sá kom hæstr of hölda
harmr at sverða gusti;
hvast kastaði hristir
hjálms strenglögar pálmi.

16. Hjuggu vér með hjörvi;
hverr lá þverr of annan;
glaðr varð gera bróðir
getu við sóknar læti;
lét ei örn né ylgi
sá er Írlandi stýrði,
mót varð málms ok rítar,
Marsteinn konungr fasta;
varð í Veðrafirði
valtafn gefit hrafni.

17. Hjuggu vér með hjörvi;
hundmarga sá ek falla
morginstund fyrir meiði
menn at odda sennu;
syni mínum hneit snemma
sliðra þorn við hjarta,
Egill lét Agnar ræntan
óblauðan hal lífi;
glumdi geir við Hamðis
grán serk, bliku merki.

18. Hjuggu vér með hjörvi;
haldorða sá ek brytja
ekki smátt fyrir úlfa
Endils niða bröndum;
varat á Vika-skerði
sem vín konur bæri;
roðinn var ægis asni
ófárr í dyn geira;
skorin var Sköglar kápa
at skjöldunga hjaldri.

19. Hjuggu vér með hjörvi;
háðum suðr at morgni
leik fyrir Lindiseyri
við lofðunga þrenna;
fárr átti því fagna,
fell margr í gin úlfi,
haukr sleit hold með vargi,
at hann heill þaðan kœmi;
Íra blóð í ægi
œrit fell um skœru.

20. Hjuggu vér með hjörvi;
hárfagran sá ek hrökkva
meyjar dreng at morgni
ok málvini ekkju;
varat sem varmar laugar
vínkers Njörun bæri
oss í Álasundi,
áðr Örn konungr felli;
varat sem unga ekkju
í öndugi kyssa.

21. Hjuggu vér með hjörvi,
há sverð bitu skjöldu,
þar er gullroðinn glumdi
geirr við Hildar nœfri;
sjá mun í Öngulseyju
of aldr mega síðan,
hversu at lögðis leiki
lofðungar fram gengu;
roðin var út fyrir eyri
ár flugdreki sára.

22. Hjuggu vér með hjörvi;
hví sé drengr at feigri,

at hann í odda éli
öndurðr látinn verði?
oft sýtir sá ævi,
er aldregi nístir;
ilt kveða argan eggja
örum at sverða leiki;
hugblauðum kemr hvergi
hjarta sitt at gagni.

23. Hjuggu vér með hjörvi;
hitt tel ek jafnt at gangi
at samtogi sverða
sveinn í móti sveini;
hrökkvat þegn fyrir þegni,
þat var drengs aðal lengi;
æ skal ástvinr meyja
einharðr í dyn sverða.

24. Hjuggu vér með hjörvi;
hitt sýnist mér raunar,
at forlögum fylgjum,
fárr gengr of sköp norna;
eigi hugði ek Ellu
at aldrlagi mínu,
þá er ek blóðvali bræddak
ok borð á lög keyrðak;
vítt fengum þá vargi
verð í Skotlands fjörðum.

25. Hjuggu vér með hjörvi;
hitt hlœgir mik jafnan,
at Baldurs feðr bekki
búna veit ek at sumblum;
drekkum bjór at bragði
ór bjúgviðum hausa;
sýtir ei drengr við dauða
dýrs at Fjölnis húsum;
eigi kem ek með œðru
orð til Viðris hallar.

26. Hjuggu vér með hjörvi;
hér vildu nú allir
burir Áslaugar bröndum
bitrum Hildi vekja,
ef vandlega vissi
of viðfarar ossar,
hvé ófáir ormar
eitrfullir mik slíta;
móðernis fekk ek mínum
mögum, svát hjörtu duga.

27. Hjuggu vér með hjörvi;
harðla líðr at arfi,
grimt stendr grand af naðri,
Góinn byggir sal hjarta;
væntum hins, at Viðris
vöndr í Ellu standi;
sonum mínum man svella
sinn föður ráðinn verða;
ei munu snarpir sveinar
sitt kyrt vera láta.

28. Hjuggu vér með hjörvi;
hefir fimm tigum sinna
fólkorrostur framdar
fleinþings boði ok eina;
minst hugða ek manna,
at mér vera skyldi,
ungr namk odd at rjóða,
annarr konungr frægri;
oss munu Æsir bjóða,
erat sýtandi dauði.

29. Fýsumst hins at hætta;
heim bjóða mér dísir,
sem frá Herjans höllu
hefir Óðinn mér sendar;
glaðr skal ek öl með Ásum
í öndvegi drekka;
lífs eru liðnar stundir,
læjandi skal ek deyja.



ÞÁTTR

AF

RAGNARS SONUM.



segir af Ragnars sonum, ok hversu gir konungar eru komnir af þeim.

I. KAPÍTULI.

Frá Ragnari konungi.

lauða Hrings konungs tók Ragnarr son ha
lóm yfir Svíaveldí ok Dana; þá gengu marg
ır á ríkin, ok lögðu undir. Enn því at ha
r maðr, ok sýndist þeim hann lítt fallinn
r eða landstjórnar, þá var einn jarl í vest
li, er Herrauðr hét; hann var jarl Ragna
; manna var hann vitrastr ok hermaðr mi
ın átti eina dóttur, er Þóra borgarhjörtr v
hun var allra kvenna fríðust, þeira er konun
urt til. Jarlinn faðir hennar hafði ge
inn yrmling í morgingjöf; hun fœddi ha
ski sínu; enn þessi ormr varð svá mikill u
hann lá í kringum skemmuna, ok beit í spo
n gerðist þá svá ólmr, at menn þorðu eigi
er skemmunni nema þeir, er honum gáfu m
nðu jarls dóttur; enn hann át uxa um da
taðist mjök, ok vissu, at hann mundi miki
era, svá mikill ok ólmr, sem hann var
Jarl strengdi þá þess heit at bragarfulli,
yldi þeim einum manni gifta dóttur sí

Hér segir af Ragnars sonum, ok hversu margir konungar eru komnir af þeim.

I. KAPÍTULI.

Frá Ragnari konungi.

Eftir dauða Hrings konungs tók Ragnarr son hans konungdóm yfir Svíaveldi ok Dana; þá gengu margir konungar á ríkin, ok lögðu undir. Enn því at hann var ungr maðr, ok sýndist þeim hann lítt fallinn til ráðgerðar eða landstjórnar, þá var einn jarl í vestra Gautlandi, er Herrauðr hét; hann var jarl Ragnárs konungs; manna var hann vitrastr ok hermaðr mikill. Hann átti eina dóttur, er Þóra borgarhjörtr var kölluð; hun var allra kvenna fríðust, þeira er konungr hafði spurt til. Jarlinn faðir hennar hafði gefit henni einn yrmling í morgingjöf; hun fæddi hann fyrst í eski sínu; enn þessi ormr varð svá mikill um siðir, at hann lá í kringum skemmuna, ok beit í sporð sér; hann gerðist þá svá ólmr, at menn þorðu eigi at koma nær skemmunni nema þeir, er honum gáfu mat, eða þjónuðu jarls dóttur; enn hann át uxa um dag; fólkit óttaðist mjök, ok vissu, at hann mundi mikinn skaða gera, svá mikill ok ólmr, sem hann var þá orðinn. Jarl strengdi þá þess heit at bragarfulli, at hann skyldi þeim einum manni gifta dóttur sína

Þóru, er dræpi orminn, eða þyrði at ganga til tals við hana fyrir orminum. Ok er Ragnarr konungr spyrr þessi tíðendi, þá ferr hann í vestra Gautland; ok er hann átti skamt til býjar jarlsins, þá fór hann í raggaðar klæði, brœkr ok kápu, ok ermar á ok höttr; þau klæði vóru þœfð með sand ok tjöru, ok tók í hönd sér eitt mikit spjót, enn var gyrðr sverði, ok gekk svá einn frá sínum mönnum ok til býjar jarlsins ok skemmu Þóru. Ok þegar ormrinn sá, at þar var kominn ókunnr maðr, þá reistist hann upp, ok blés eitri móti honum; enn hann skaut móti skildinum, ok gekk at honum djarflega ok lagði hann með spjóti í hjartat; ok síðan brá hann sínu sverði, ok hjó af orminum höfuðit; og fór þat svá, sem segir í sögu Ragnars konungs, at hann fekk síðan Þóru borgarhjört; ok síðan lagðist hann í hernað, ok frelsti alt sitt ríki. Hann átti með Þóru tvá syni; hét annarr Eiríkr, enn annarr Agnarr; ok er þeir vóru nokkurra vetra gamlir, þá tekr Þóra sótt ok andaðist. Síðan fekk Ragnarr Áslaugar, er sumir kalla Randalín, dóttur Sigurðar Fáfnisbana ok Brynhildar Buðladóttur. Þau áttu fjóra syni; Ívarr beinlausi var elztr, þá Björn járnsíða, þá Hvitserkr, þá Sigurðr; þat var mark í auga honum, at svá var sem ormr lægi um sjáldrit, ok því var hann kallaðr Sigurðr ormr í auga.

II. KAPÍTULI.

Viðreign Ragnarssona ok Eireks Svíakonungs.

Nú er synir Ragnars vóru vaxnir, þá herjuðu þeir víða um lönd. Þeir brœðr Eiríkr ok Agnarr fóru í öðrum stað, enn í þriðja stað fóru þeir Ívarr ok þeir enir yngri brœðr hans með honum, ok gerði hann ráð fyrir þeim, þvíat hann var forvitri; þeir lögðu

undir sik Selund ok Reiðgotaland, Eygotaland ok Eyland ok öll smálönd í hafinu. Settist þá Ívarr með enum yngrum brœðrum sínum at Leiðru á Selundi, ok var þat þó móti vilja Ragnars konungs; fóru synir hans með hernaði allir, þvíat þeir vildu eigi ófrægri vera, enn Ragnarr konungr faðir þeira. Þat líkaði Ragnari konungi illa, er synir hans heldu móti honum ok tóku skattlönd hans móti hans vilja. Hann setti þann konung yfir Upp-Svíaveldi, er Eysteinn beli hét, ok bað hann halda því ríki sér til handa, enn verja fyri sonum sínum, ef þeir kallaði til. Þat var eitt sumar, er Ragnarr konungr var farinn í Austrveg með her sinn, at Eiríkr ok Agnarr, synir hans, kómu til Svíþjóðar, ok heldu skipum sínum upp í Löginn; gerðu þeir þá boð Eysteini konungi til Uppsala, at hann kœmi til þeira. Ok er þeir fundust, sagði Eiríkr, at hann vildi at Eysteinn konungr heldi Svíaríki undir þá brœðr, ok kveðst þá fá vilja Borghildar dóttur hans, ok segir, at þá megu þeir vel halda því ríki fyrir Ragnari konungi. Eysteinn kveðst þetta vilja tjá innanlands höfðingjum, ok skildust þeir svá. Ok er Eysteinn konungr bar þetta mál upp, þá urðu allir landsmenn á þat sáttir, at verja landit fyri sonum Ragnars; ok dregst nú saman óvígr herr, ok ferr Eysteinn konungr móti Ragnars sonum; ok er þeir finnast, verðr þar mikil orrosta, ok verða nú synir Loðbrókar ofrliði bornir, ok fellr svá lið þeira brœðra, at fátt eitt stóð upp; þá fell ok Agnarr, enn Eiríkr varð handtekinn. Eysteinn konungr bauð Eiríki grið, ok svá mikit fé af Uppsala veldi fyrir Agnar bróðr sinn, sem sjálfr vildi hann, ok þar með dóttur sína, þá er áðr hafði hann beðit. Eiríkr vildi engar fébœtr ok eigi konungs dóttur, ok eigi

kveðst hann vilja lifa eftir þann ósigr, er hann hafði fengit, enn þat kveðst hann þiggja vilja, at hann kjósi sér sjálfr dauðdaga. Ok af því, at Eysteinn konungr mátti enga sætt fá af Eiríki, þá játtar hann honum því. Eiríkr bað, at þeir tœki undir hann spjótsoddum, ok hefi hann svá upp yfir allan valinn. Þá kvað Eiríkr:

Vil ek eigi boð fyri bróðr,
né baugum mey kaupa,
Eystein kveða orðinn
Agnars bana, heyra;
grætr eigi mik móðir,
mun ek efstr á val deyja,
ok geirtré í gegnum
gerr látið mik standa.

Ok áðr hann væri hafinn upp á spjótin, þá sá hann einn mann ríða mikit; þá kvað hann:

Þau berið orð et efra,
eru austrfarar liðnar,
at mær hafi mína
mjó, Áslaugu, bauga;
þá man mest af móði,
ef mik spyrja dauðan,
mín stjúpmóðir mildum
mögum sínum til segja.

Var nú svá gert, at Eiríki var lyft upp á spjótsoddunum, ok dó hann svá uppi yfir valnum. Ok er þessi tíðendi spyrjast út á Selund til Áslaugar, þá ferr hun þegar á fund sona sinna, ok segir þeim þessi tíðendi. Þeir Björn ok Hvíserkr léku tafl, enn Sigurðr stóð at framan. Þá kvað Áslaug:

Eigi mundi yðar,
ef ér dœið fyrri
eitt misseri eftir
óhefnt vera, brœðra;
litt ráðumst því leyna,
er líf hafa knætti

Eiríkr sitt ok Agnarr
óbornir mér niðjar.

Þá svarar Sigurðr ormr í auga:

Þat skal þriggja vikna,
ef þik tregar, móðir,
leið eigu vér langa,
leiðangr búinn verða;
skal Uppsölum eigi
þóat ofafé bjóði,
ef oss duga eggjar
Eysteinn beli ráða.

Þá kvað Björn járnsíða:

Duga man hugr ok hjarta
í hauksnöru brjósti,
þótt minnr um þat mæli,
manni innan rifja;
eigi er oss í augum
ormr né fránir snákar,
brœðr glöddu mik mínir,
man ek stjúpsonu þína.

Þá svarar Hvítserkr:

Hyggjum at áðr heitim,
at hefnt megi verða;
látum ýmsu illu
Agnars bana fagna;
hrindum húf á rannir,
höggum ís fyri barði,
sjám á hitt, hvé snekkjur
snemst vér fáim búnar.

Þá kvað Ívarr beinlausi:

Hafið ofrhuga œrinn
ok áræði bæði,
þess mundi þá þurfa,
at þrá mikit fylgdi;
bera man mik fyri bragna
beinlausan fram verða,
þó gat ek hönd til hefnda,
at ek hváriga nýta.

Eftir þat drógu Ragnars synir saman óvígan her, ok er þeir vóru búnir, þá fóru þeir með skipaher til Svíþjóðar; enn Áslaug drotning ferr með fimtán hundruðum riddara landveg, ok var þat fólk allvel búit; sjálf bar hun herklæði, ok var formaðr þess hers, ok kallaðist Randalín, ok mœtast þau í Svíþjóð, ok ræna ok brenna, hvar sem þau fara yfir. Þetta spyrr Eysteinn konungr, ok samnar her í móti þeim, hverjum þeim manni, er vígr var í hans ríki; ok er þeir mœtast, verðr þar mikil orrosta, ok fá Loðbrókar synir sigr, enn Eysteinn konungr fell; spyrst þetta, (ok) verðr mjök frægt. Ragnarr konungr, þar sem hann var í hernaði, spyrr þetta, ok líkar stórilla við sonu sína, at þeir létu eigi hefndina bíða hans. Ok er hann kom heim í ríki sitt, þá segir hann Áslaugu, at hann skal gera eigi minna frægðarverk, enn synir hans höfðu þá gert: hefi ek nú flest alt þat ríki aftr unnit undir mik, er mínir forellrismenn hafa átt, utan England eigi, ok því hefi ek nú látit gera knörru tvá í Líðum á Vestfold. Þvíat hans ríki stóð alt til Dofrafjalls ok Líðandisness. Áslaug svarar: Mörg langskip máttu þér hafa gera látit með verði þessa knarra; vitu þér ok, at stórskipum er ekki gott at halda at Englandi sakir straums og útgrynnis, ok er þetta ekki vitrlega ráðit. Enn alt at einu ferr Ragnarr konungr með þessum knörrum vestr til Englands með fimm hundruð manna, ok brýtr bæði skipin við England, enn sjálfr hann ok allr herr hans kom heill á land; tekr hann nú at herja, hvar sem hann ferr.

III. KAPÍTULI.

Frá falli Ragnars konungs ok viðreign sona hans við Ellu konung.

Í þann tíma réð sá konungr fyri Norðhumbrulandi, er Ella hét; ok er hann spyrr, at herr er kominn í ríki hans, þá samnar hann miklu liði, ok ferr móti honum með óvígan her, ok verðr þar orrusta mikil ok hörð. Ragnarr konungr var yzt í silkihjúp þeim, er Áslaug gaf honum at skilnaði; enn því at landherrinn var mikill, svá at ekki mátti við haldast, þá fell nálega alt fólk hans, enn hann gekk sjálfr vel fjórum sinnum í gegnum fylking Ellu konungs, enn ekki járn festi á silkiskyrtu hans; varð hann um síðir handtekinn, ok settr í einn ormgarð, ok vildu ormarnir ekki koma nær honum. Ella konungr sá, at hann bitu eigi járn um daginn, er þeir börðust, ok nú vildu eigi ormarnir granda honum; þá lét hann fletta af honum klæði þat, er hann hafði yzt haft um daginn; ok þegar hengu ormarnir á honum alla vega, ok lét hann þar líf sitt með miklum hraustleik. Ok er synir Ragnars konungs spyrja þessi tíðendi, þá fara þeir vestr til Englands, ok berjast við Ellu konung; ok af því, at Ívarr vildi eigi berjast ok ekki hans fólk, enn landherrinn var drjúgr, þá fengu þeir ósigr, ok fóru við svá búit heim til Danmarkar. Enn Ívarr var eftir í Englandi, ok fór á fund Ellu konungs, ok beiddist af honum bóta fyri föður sinn. Ok fyri því at Ella konungr sá, at Ívarr vildi eigi berjast með brœðrum sínum í móti honum, þá þótti honum trúlegt at gera sætt við hann. Ívarr bað konung gefa honum svá mikit af landi í föðurgjöld, sem hann breiddi yfir ena mestu öldungshúð, því at hann segir sér eigi vel munu frítt at fara heim fyri brœðrum

sínum. Ellu þótti þetta eigi ótrúlegt, ok bundu þeir með þessu sætt sína. Tekr Ívarr nú húðina hráblauta, ok lætr þenja sem mest; ok síðan lætr hann rista húðina í enn mjóvasta streng, ok klýfr síðan sér hvárt hárram ok holdrosu; síðan lætr hann draga um einn sléttan völl, ok marka þar um utan grundvöll; hann reisir þar á sterka borgarveggi, og er sú borg nú kölluð Jórvík. Hann vingaðist við alt landsfólk, ok mest við höfðingja, ok svá kom, at allir höfðingjar hétu honum trúnaði ok brœðrum hans. Síðan sendir hann boð til brœðra sinna, ok segir, at þá er meiri ván at þeir megi hefna föður síns, ef þeir koma með her til Englands. Ok er þeira spyrja þat, bjóða þeir her út, ok halda til Englands. Ok er Ívarr verðr þess varr, ferr hann þegar á fund Ellu konungs, ok segir, at hann vill eigi leyna hann slíkum tíðendum, enn segir, at hann má eigi berjast móti brœðrum sínum, enn þó vill hann fara á fund þeira, ok leita um sættir; konungr þiggr þetta. Kemr Ívarr á fund brœðra sinna, ok eggjar þá at hefna föður síns, ok ferr síðan aftr til Ellu konungs, ok segir, at þeir eru svá ólmir ok óðir, at þeir vilja fyrir hvetvetna fram berjast. Konungi sýnist þetta enn mesti trúleikr, er Ívarr gerði; ferr hann nú móti þeim brœðrum með sinn her. Ok er þeir koma saman, þá snérust margir höfðingjar frá konunginum ok til Ívars; varð konungr þá borinn ofrliði, svá at mikill þorri liðs hans fell, enn sjálfr varð hann handtekinn. Ívarr ok þeir brœðr mintust nú, hversu faðir þeira var píndr; létu þeir nú rista örn á baki Ellu, ok skera síðan rifin öll frá hrygginum með sverði, svá at þar vóru lungun út dregin. Svá segir Sighvatr skáld í Knúts drápu:

Ok Ellu bak
at lét hinn er sat
Ívarr ara
Jórvík skorit.

Eftir þessa orrostu gerðist Ívarr konungr yfir þeim hluta Englands, sem hans frændr höfðu fyrri átt; hann átti þá tvá brœðr frilluborna; enn annarr hét Yngvarr, enn annarr Hústó; þeir pínuðu Játmund konung enn helga eftir boði Ívars, ok lagði hann síðan undir sik hans ríki. Loðbrókar synir fóru um mörg lönd með hernaði: England ok Valland ok Frakkland, ok út um Lúmbarði: enn svá er sagt, at þar hafi þeir framast komit, er þeir unnu þá borg, er Lúna heitir; ok um eina stund ætluðu þeir at fara til Rómaborgar ok vinna hana, og hefir þeira hernaðr frægstr verit um öll norðrlönd af danskri tungu. Ok er þeir koma aftr í Danmörk í ríki sitt, þá skifta þeir löndum með sér: tók Björn járnsíða Uppsala ríki ok alla Svíþjóð, ok þat, er þar til heyrir; enn Sigurðr ormr í auga hafði Selund ok Skáni ok Halland, ok alla Víkina ok Agðir til Líðandisness, ok mikinn þorra af Upplöndum, enn Hvítserkr hafði Reiðgotaland ok Vindland. Sigurðr ormr í auga (átti) Blæju, dóttur Ellu konungs; þeira son var Knútr, er kallaðr var Hörða-Knútr, er ríki tók eftir föður sinn í Selund, Skáni ok Hallandi, en Víkin hvarf þá undan honum; hann átti þann son, er Gormr hét; hann var heitinn eftir fóstra hans, syni Knúts fundna; hann helt alt land af sonum Ragnars, meðan þeir vóru í hernaði. Gormr Knútsson var allra manna mestr ok sterkastr, ok enn mesti atgervimaðr um alla hluti, enn ekki var hann svá vitr, sem verit höfðu enir fyrri frændr hans.

IV. KAPÍTULI.

Frá Gormi konungi ok sonum hans.

Gormr tók konungdóm eftir föður sinn; henn fekk Þyri, er kölluð var Danmarkarbót, dóttur Klakk-Haralds, er konungr var í Jútlandi; enn er Haraldr var andaðr, þá tók Gormr þat ríki alt undir sik. Gormr konungr fór með her yfir alt Jútland, ok eyddi öllum neskonungum alt suðr til Slés, ok svá vann hann mikit af Vindlandi, ok margar orrostur átti hann við Saxa, ok gerðist hann enn ríkasti konungr; hann átti tvá syni; hét enn ellri Knútr, enn Haraldr enn yngri. Knútr var allra þeira manna fegrstr, er menn hafa sét; konungr unni (honum) um fram hvern mann, ok þar með öll alþýða; hann var kallaðr Danaást. Haraldr líktist í móðurætt sína, ok unni móðir hans honum eigi minna enn Knúti. Ívarr enn beinlausi var lengi konungr í Englandi; hann átti ekki barn, þvíat hann var svá skapaðr, at honum fylgdi engi girnd né ást, enn eigi skorti hann spekt eða grimd, ok varð hann ellidauðr á Englandi, ok var þar heygðr. Þá vóru allir Loðbrókar synir dauðir. Eftir Ívar tók konungdóm í Englandi Aðalmundr; hann var bróðurson Játmundar ens helga, ok kristnaði hann víða England; hann tók skatta af Norðhumrulandi, þvíat þat var heiðit. Eftir hann tók konungdóm son hans, er Aðalbrigt hét; hann var góðr konungr ok varð gamall. Ofarlega á hans dögum kom Danaherr til Englands, ok vóru formenn hersins Knútr ok Haraldr, synir Gorms konungs; þeir lögðu undir sik mikit ríki í Norðhumrulandi, þat er Ívarr hafði átt. Aðalbrigt konungr fór móti þeim, ok börðust þeir fyrir norðan Kliflönd, ok fell þar margt af Dönum; ok nokkuru síðar gengu Danir upp við Skarða-

borg, ok börðust þar, ok fengu sigr; síðan fóru þeir suðr til Jórvíkr, ok gekk þar undir þá alt fólk, ok ugðu þeir þá ekki at sér. Ok einn dag, er heitt veðr var, fóru menn á sund; ok svá sem konungssynir vóru á sundi millum skipanna, hlupu menn af landi ofan, ok skutu á þá; var þá Knútr lostinn öru til bana, ok tóku þeir líkit, ok fluttu út á skip. Ok er landsmenn spyrja þetta, samnast þeir saman, svá at síðan fá Danir engar uppgöngur sakir samnaðar landsmanna, ok fara síðan heim aftr til Danmarkar. Gormr konungr var þá á Jútlandi; ok er hann spurði þessi tíðendi, þá hné hann aftr, ok sprakk af harmi annan dag eftir at jamlengd; þá tók konungdóm eftir hann yfir Danaveldi Haraldr, son hans; hann tók fyrstr trú ok skírn sinna ættmanna.

V. KAPÍTULI.

Frá falli Sigurðar orms í auga ok frá afkomöndum hans.

Sigurðr ormr í auga ok Björn járnsíða ok Hvítserkr höfðu herjat víða um Frakkland; þá snéri Björn heim til ríkis síns. Eftir þat barðist Örnúlfr keisari við þá brœðr, ok fell þá af Dönum ok Norðmönnum hundrað þúshundraða; þar fell þá Sigurðr ormr í auga, ok Guðröðr hét annarr konungr, er þar fell; hann var son Óláfs Hringssonar, Ingjaldssonar, Ingasonar, Hringssonar, er Hringaríki er við kent; hann var son Dags, ok Þóru drengjamóður; þau áttu níu syni, ok er af þeim komin Döglinga ætt. Helgi hvassi hét, bróðir Guðröðar; hann hafði brott ór orrostunni merki Sigurðar orms í auga, ok sverð hans ok skjöld; hann fór heim til Danmarkar með sínu liði, ok fann þar Áslaugu, móður Sigurðar, ok sagði henni tíðendin. Þá kvað Áslaug vísu:

Sitja veiði vitjar
vals á borgar hálsum,
böl er þat, hefir um hafnat
hrafn Sigurðar nafni;
blási nýti njótar
nás í spán at hánum,
ofsnemma lét Óðinn
álf valmeyjar deyja.

Enn af því, at Hörða-Knútr var ungr, þá var Helgi þar með Áslaugu lengi til landvarnar. Sigurðr ok Blæja áttu dóttur; hun var tvíbura við Hörða-Knút; Áslaug gaf henni nafn sitt, ok fœddi hana upp síðan ok fóstraði; hana fekk síðan Helgi hvassi; þeira son var Sigurðr hjörtr; hann var allra þeira manna fríðastr ok mestr ok sterkastr, er menn höfðu sét. Þeir vóru jafngamlir Gormr Knútsson ok Sigurðr hjörtr. Enn er Sigurðr var tólf vetra, þá drap hann berserk þann í einvígi, er Hildibrandr hét, ok þá tólf saman; eftir þat gifti Klakk-Karaldr honum dóttur sína, er Ingibjörg hét; þau áttu tvau börn: Guðorm ok Ragnhildi. Þá spurði Sigurðr, at Fróði konungr, föðurbróðir hans, var dauðr; fór hann þá norðr til Noregs, ok gerðist konungr yfir Hringaríki, ættleifð sinni; frá honum er löng saga, þvíat hann vann margskyns þrekvirki. Enn þat er at segja frá lífláti hans, at hann reið út á eyðimerkr at veiða dýr, sem vandi hans var til, ok kom þar móti honum Háki Haðaberserkr með þrjá tigu manna alvápnaðra, ok barðist við hann; þar fell Sigurðr; ok hafði drepit áðr tólf menn, enn Háki konungr hafði látit hönd sína hœgri, ok hafði þó þrjú sár önnur. Eftir þat reið Háki konungr með sínum mönnum á Hringaríki til Steins, sem bú Sigurðar var, ok tók brott Ragnhildi, dóttur hans, ok son hans Guðorm ok mikit góðs annat, ok flutti heim með sér á Haðaland; ok

litlu síðar lét hann efna til veizlu mikillar, ok ætlaði at gera brullaup sitt, enn þat dvaldist, þvíat sár hans höfðust illa. Ragnhildr var þá fimtán vetra gömul, enn Guðormr fjórtán vetra. Leið svâ haustit ok vetrinn fram um jól, at Háki lá í sárum. Þá var Hálfdan konungr svarti á Heiðmörk at búum sínum; hann sendi Hârek gand, ok með honum hundrað manna, ok fóru þeir yfir um ís á Mjörs á Haðaland á einni nótt ok kómu í dagan á bœ Háka konungs, ok tóku allar dyr á þeim skála, er hirðmenn sváfu í; ok síðan gengu þeir til svefnskemmu Háka konungs, ok tóku Ragnhildi ok Guðorm, bróður hennar, ok alt þat fé, er þar var, ok hafa brott með sér þaðan, ok brendu skâlann, ok þar inni í alla hirðmenn, ok fara síðan brott. Enn Háki konungr stóð upp ok klæddi sik, ok gekk eftir þeim um hríð; ok er hann kom at vatns ísinum, þá snöri hann niðr hjöltunum á sverðinu, ok lagðist á blóðrefilinn, ok fekk þar bana, ok er þar heygðr á vatns bakkanum. Hálfdan konungr sá, at þeir óku yfir ísinn með vagn tjaldaðan, ok þóttist vita, at þeira erindi mundi orðit hafa slíkt sem hann vildi; lét hann þá senda boð um alla bygð, ok bauð til öllu stórmenni á Heiðmörk, ok gerði þann dag mikla veizlu; gerði hann þá brullaup til Ragnhildar, ok vóru þau saman síðan marga daga. Þeira son var Haraldr konungr enn hárfagri, er fyrstr varð einvaldskonungr yfir öllum Noregi.



NORNA-GESTS ÞÁTTR.



Norna-Gests þáttr.

I. KAPÍTULI.

Gestr kemr til Óláfs konungs.

Svá er sagt, at á einum tíma, þá er Óláfr konun
(Tryggvason) sat í Þrándhoimi, bar svá til, at ei
maðr kom til hans at áliðnum degi, ok kvaddi ha
sæmilega. Konungr tók honum vel ok spurði, hv
hann væri; enn hann sagðist Gestr heita. Konun
svarar: Gestr muntu hér vera, hversu sem þú hei
Gestr segir: Satt segi ek þér til nafns míns, her
enn gjarna vilda ek at yðr gisting þiggja, ef ko
væri. Konungr sagði honum þat til reiðu vera. E
með því at áliðinn var dagrinn, vildi konungr ek
tala við gestinn, þvíat hann gekk þá skjótt til afta
söngs ok síðan til borðs, ok þá til náða. Ok á þe
sömu nótt vakti Óláfr konungr í sæng sinni, ok
bænir sínar, enn aðrir menn sváfu í því herbergi.
þótti konungi einn álfr eða andi nokkur koma in
húsit, ok þá at luktum dyrum öllum; hann kom f
rekkju hvers manns, er þar svaf, ok at lyktum k
hann til sængr eins manns, er þar var utarlega.
mælti álfrinn, ok nam staðar: Furðu sterkr lás
hér fyrir tómu húsi, ok er konungr eigi jafnvíss
slíkt, sem aðrir láta, at hann sé allra manna spaka

Norna-Gests þáttr.

I. KAPÍTULI.

Gestr kemr til Óláfs konungs.

Svá er sagt, at á einum tíma, þá er Óláfr konungr (Tryggvason) sat í Þrándhoimi, bar svá til, at einn maðr kom til hans at áliðnum degi, ok kvaddi hann sœmilega. Konungr tók honum vel ok spurði, hverr hann væri; enn hann sagðist Gestr heita. Konungr svarar: Gestr muntu hér vera, hversu sem þú heitir. Gestr segir: Satt segi ek þér til nafns míns, herra, enn gjarna vilda ek at yðr gisting þiggja, ef kostr væri. Konungr sagði honum þat til reiðu vera. Enn með því at áliðinn var dagrinn, vildi konungr ekki tala við gestinn, þvíat hann gekk þá skjótt til aftansöngs ok síðan til borðs, ok þá til náða. Ok á þeiri sömu nótt vakti Óláfr konungr í sæng sinni, ok las bœnir sínar, enn aðrir menn sváfu í því herbergi. Þá þótti konungi einn álfr eða andi nokkur koma inn í húsit, ok þá at luktum dyrum öllum; hann kom fyri rekkju hvers manns, er þar svaf, ok at lyktum kom hann til sængr eins manns, er þar var utarlega. Þá mælti álfrinn, ok nam staðar: Furðu sterkr lás er hér fyrir tómu húsi, ok er konungr eigi jafnvíss um slíkt, sem aðrir láta, at hann sé allra manna spakastr,

er hann sefr nú svá fast; eftir þat hverfr sá í burt at luktum dyrum. Enn snemma um morgininn eftir sendi konungr skósvein sinn at verða víss, hverr þá sæng hefði bygt um nóttina, ok prófaðist svá, at þar hafði legit gestrinn. Konungr lét kalla hann fyri sik, ok spurði, hverr hann væri; enn hann svarar: Þórðr hét faðir minn, ok var kallaðr þingbítr, danskr at kyni; hann bjó á þeim bœ í Danmörk, er Grœningr heitir. Þriflegr maðr ertu, segir konungr. Gestr sjá var djarfr í orðum, ok meiri enn flestir menn aðrir, sterklegr ok nokkut hniginn á efra aldr; hann biðr konung at dveljast þá lengr hjá hirðinni. Konungr spurði, ef hann væri skírðr. Gestr lézt vera prímsigndr, enn eigi skírðr. Konungr sagði honum heimilt, at vera með hirðinni; enn skamma stund muntu með oss vera óskírðr. Enn því hafði álfrinn svá til orðs tekit um lásinn, at Gestr signdi sik um kveldit, sem aðrir menn, enn var þó reyndar heiðinn. Konungr mælti: Ertu nokkurr íþróttamaðr? Hann kvaðst leika hörpu eðr segja sögur, svá at gaman þœtti at. Konungr segir: Illa gerir Sveinn konungr þat, at hann lætr óskírða menn fara ór ríki sínu landa á meðal. Gestr segir: Ekki er þat Dana konungi at kenna, þvíat miklu fyrr fór ek burt ór Danmörk, enn Otta keisari lét brenna Danavirki ok kúgaði Harald konung Gomsson ok Hákon blótjarl at taka við kristni. Margra hluta spurði konungr Gest, enn hann leysti flest vel ok vitrlega. Svá segja menn, at Gestr þessi kœmi á þriðja ári ríkis Óláfs konungs; á því ári kómu ok til hans tveir menn, er Grímar hétu, ok. vóru sendir af Goðmundi af Glasisvöllum; þeir fœrðu konungi horn tvau, er Goðmundr gaf honum; þau kölluðu þeir ok Gríma; þeir höfðu ok fleiri eyrendi til

konungs, sem síðar mun sagt verða. Nú er at segja, at Gestr dvaldist með konungi; er honum skipat utar frá gestum; hann var siðsamr maðr ok vel látinn; var hann ok þokkasamr af flestum mönnum, ok virðist vel.

II. KAPÍTULI.

Veðjan Gests.

Litlu fyri jól kom Úlfr enn rauði heim ok sveit manna með honum; hann hafði verit um sumarit í konungs eyrendum, þvíat hann var settr til landsgæzlu um haustit í Víkinni við áhlaupum Dana; var hann jafnan vanr at vera með Óláfi konungi um hávetr. Úlfr hafði átt at fœra konungi marga góða gripi, er hann hafði aflat um sumarit, ok einn gullhring hafði hann aflat, er Hnituðr hét; hann var hnitaðr saman í sjau stöðum, ok var með sínum lit hverr hlutrinn; miklu var hann gullbetri enn aðrir hringar. Þann hring hafði gefit Úlfi bóndi einn, er Loðmundr hét, enn þenna hring hafði átt áðr Hálfr konungr, er Hálfsrekkar eru frá komnir ok við kendir, er þeir höfðu kúgat fé af Hálfdani konungi í Ylfing; enn Loðmundr beiddi Úlf í móti, at hann mundi halda bœnum fyrir honum með fulltingi Ólafs konungs; Úlfr játaði því. Heldr konungr nú ríkulega jól sín, ok sitr í Þrándheimi. Enn enn átta dag jóla gefr Úlfr enn rauði hringinn Hnituð Óláfi konungi. Konungr þakkar honum gjöfina, ok alla sína trúlynda þjónustu, er hann hafði jafnan veitt honum. Ferr þessi hringrinn víða um herbergit, þar er menn drukku inni, þvíat þá vóru enn eigi hallir smíðaðar í þann tíma í Noregi; sýnir nú hverr öðrum, ok þykkjast menn eigi sét hafa jafngott gull, sem í hringnum var; ok at lyktum kemr hann á gestabekk, ok svá

fyri Gest enn nýkomna; hann lítr á, ok selr aftr hringinn yfir þvera höndina þá, er hann hélt áðr á horninu; finst honum fátt um, ok talar ekki til þessa gripar, enn hefir gamanrœður sem áðr við sína félaga. Enn herbergis sveinn skenkti utar á gestabekkinn. Hann spyrr: Lízt yðr vel á hringinn? Allvel, sögðu þeir, utan Gesti enum nýkomna, honum finst ekki til, ok hyggjum vér, at hann kunni ekki til at sjá, er hann ansar engu til um slíka hluti. Herbergis sveinninn gengr innar fyrir konung, ok segir honum þessi en sömu orð gestanna, ok þessi enn nýkomni gestr, hversu at hann ansaði lítt til þessa gripar, er honum var sýnd slík gersemi. Konungr kvað Gest enn nýkomna fleira vita mundu enn þeir ætluðu: ok skal hann koma til mín á morgin, ok segja mér nokkura sögu. Nú talast þeir við gestirnir utar á bekkinn; þeir spyrja enn nýkomna gest, hvar hann hefir sét jafngott gull eðr hring, eða betra. Gestr segir: Með því, at yðr þykkir ek svá fátt til tala, þá hefir ek víst sét þat gull, at engum mun er verra, nema betra sýnist. Nú hlæja konungsmenn mjök, ok segja at þar horfi til gamans mikils: ok muntu vilja veðja við oss, at þú hafir sét jafngott gull, sem þetta, svá at þú megir þat sanna; skulu vér við setja fjórar merkr gagnsilfrs, enn þú kníf þinn ok belti, ok skal konungr um segja, hvárir sannara hafa. Gestr svarar þá: Eigi skal hvárttveggja gera, at vera í kalsi með yðr, enda halda eigi ummæli þau, sem þér bjóðið, ok skal víst veðja hér um, ok svá mikit við leggja, sem þér hafið um mælt, enn konungr skal um segja, hvárir sannara hafa; hætta þeir þá sínu tali. Tekr Gestr þá hörpu sína, ok slær vel ok lengi um kveldit, svá at öllum þykkir unat í á at heyra, ok slær þó Gunn-

arsslag bezt; ok at lyktum slær hann Guðrúnarbrögð en fornu, þau höfðu menn eigi fyrr heyrt; ok eftir þat sváfu menn af um nóttina.

III. KAPÍTULI.

Gestr sýnir gullit.

Konungr stendr snemma upp um morguninn, ok hlýddi tíðum; ok er þeim var lokit, gengr konungr til borðs með hirð sinni; ok er hann er kominn í hásæti, gengr gestasveitin innar fyri konung, ok Gestr með þeim, ok segja honum sín ummæli öll ok veðjan þá, sem þeir höfðu haft áðr. Konungr segir: Lítit er mér um veðjan yðra, þó at þér leggið peninga yðra við Gest; get ek þess til, at yðr hafi drukkr í höfuð fengit, ok þykki mér ráð, at þér hafit at engu, allra helzt ef Gesti þykkir svá betr. Gestr segir: Þat vil ek, at haldist öll ummæli vor. Konungr mælti: Svá lízt mér á þik, Gestr, at mínir menn muni hafa mælt sik í þaular um þetta mál meir enn þú, enn þó mun þat nú skjótt reynt verða. Eftir þat gengu þeir í burt ok fóru at drekka; ok er drykkjuborð vóru upp tekin, lætr konungr kalla Gest, ok talar svá til hans: Nú verðr þú skyldr til, at bera fram gull nokkut, ef þú hefir til, svá at ek megi segja um veðjan yðra. Þat munu þér vilja, herra, segir Gestr; hann þreifar þá til sjóðs eins, er hann hafði við sik, ok tók þar upp eitt knýti, ok leysir til, ok fær í hendr konungi. Konungr sér, at þetta er brotit af söðulhringju, ok sér, at þetta er allgott gull: hann biðr þá taka hringinn Hnituð, ok svá var gert; berr konungr saman gullit ok hringinn ok mælti: Víst lízt mér þetta betra gull, er Gestr hefir fram borit, ok svá mun lítast fleirum mönnum, þótt sjái:

sönnuðu þetta þá margir menn með konungi; síðan sagði hann Gesti veðféit, þóttust gestirnir þá ósvinnir vorðnir um þetta mál. Gestr mælti þá: Takið fé yðvart sjálfir, þvíat ek þarf eigi at hafa, enn veðit ekki oftar við ókunna menn, þvíat eigi viti þér, hvar þér hittið þann fyrir, at bæði hefir fleira heyrt ok sét enn þér; enn þakka vil ek yðr, herra, órskurðinn. Konungr mælti þá: Nú vil ek at þú segir, hvaðan þú fekst gull þetta, er þú ferr með. Gestr svarar: Trauðr em ek til þess, þvíat þat mun flestum þykkja ótrúlegt, er ek segi þar til. Þó viljum vér heyra, segir konungr, með því at þú hefir oss heitit sögu þinni. Gestr svarar: Ef ek segi yðr, hversu farit er um gullit, þá get ek, at þér vilið heyra aðra sögu hér með. Vera má þat, segir konungr, at rétt getir þú þessa.

IV. KAPÍTULI.

Saga Gests.

Þá mun ek segja frá því, er ek fór suðr í Frakkland; vilda ek forvitnast um konungs siðu, ok mikit ágæti, er fór frá Sigurði Sigmundarsyni um vænleik hans ok þroska. Varð þá ekki til tíðenda, fyrr enn ek kom til Frakklands, ok til móts við Hálfrek konung; hann hafði mikla hirð um sik. Þar var þá Sigurðr Sigmundarson, Völsungssonar, ok Hjördísar Eylimadóttur. Sigmundr fell í orrostu fyrir Hundings sonum, enn Hjördís giftist Hálfi, syni Hálfreks konungs. Vex Sigurðr þar upp í barnœsku, ok allir synir Sigmundar konungs; vóru þeir um fram alla menn um afl ok vöxt, Sinfjötli ok Helgi, er drap Hunding konung, ok því var hann Hundingsbani kallaðr; þriði hét Hámundr; Sigurðr var þó allra þeira brœðra fram-

astr; er mönnum þat ok kunnigt, at Sigurðr hefir verit allra göfgastr herkonunga, ok bezt at sér í fornum siðum. Þá var ok kominn til Hálfreks konungs Reginn, son Hreiðmars; hann var hverjum manni hagari ok dvergr á vöxt, vitr maðr, grimmr ok fjölkunnigr. Reginn kendi Sigurði margt ok elskaði hann mjök. Hann segir þá frá forellri sínu, ok svá atburðum undarlegum: ok er ek hafða skamma stund þar verit, gerðumst ek þjónustumaðr Sigurðar, ok margir menn aðrir þjóna honum. Allir elskuðu hann mjök, þvíat hann var bæði blíðr ok lítillátr ok ör af fé við oss.

V. KAPÍTULI.

Hér segir af sverði Gram, er Reginn gerði.

Þat var einn dag, at vér Sigurðr kómum til húsa Regins, ok var Sigurði vel fagnat. Þá kvað Reginn vísu þessa:

Kominn er hingat
konr Sigmundar,
seggr enn snarráði,
til sala várra;
móð hefir mein,
enn maðr gamall,
ok er mér fangs ván
at frekum úlfi.

Ok enn kvað hann:

Ek man fœða
fólkdjarfan gram;
nú er Yngva konr
með oss kominn;
sjá man ræsir
ríkstr und sólu,
frægr um lönd öll
af lofi sínu.

Sigurðr var þá jafnan með Reginn, ok hann sagði honum margt af Fáfni, er hann lá á Gnítaheiði í

orms líki, ok at hann var undarlega mikill vexti. Reginn gerði Sigurði sverð þat, er Gramr hét; þat var svá snarpeggjat, at hann brá því í ána Rín, ok lét reka ofan at ullarlagð fyrir strauminum, ok tók í sundr lagðinn sem vatnit; síðan klauf Sigurðr steðja Regius með sverðinu. Eftir þat eggjaði Reginn Sigurð, at drepa Fáfni bróður sinn. Sigurðr kvað þá vísu:

Hátt munu hlæja
Hundings synir,
þeir er Eylima
aldrs vörnuðu,
ef meir tiggja
munar at sœkja
hringa rauða
enn hefnd föður.

Eftir þetta býr Sigurðr ferð sína, ok ætlar at herja á Hundings sonu, ok fekk Hálfrekr honum margt lið ok nokkur herskip. Í þeirri ferð var með Sigurði Hámundr bróðir hans ok Reginn; ek var ok þar, ok kölluðu þeir mik þá Norna-Gest. Var Hálfreki konungi kunnleiki á mér, þá er hann var í Danmörku með Sigmundi Völsungssyni. Þá átti Sigmundr Borghildi ok skildu þau svá, at Borghildr drap Sinfjötla son Sigmundar með eitri. Síðan fekk Sigmundr suðr í Frakklandi Hjördísar dóttur Eylima, er Hundings synir drápu, ok átti Sigurðr bæði at hefna föður síns ok móðurföður. Helgi Sigmundarson, er Hundingsbani var kallaðr, var bróðir Sigurðar, er síðan var kallaðr Fáfnisbani. Helgi, bróðir Sigurðar, hafði drepit Hunding konung ok sonu hans þrjá, Eyjólf, Herruð ok Hjörvarð; Lyngvi komst undan ok tveir brœðr hans, Álfr ok Hemingr; vóru þeir enir frægustu menn um alla atgervi, ok var Lyngvi fyrir þeim brœðrum; þeir vóru mjök fjölkunnigir; þeir

höfðu kúgat marga smákonunga ok marga kappa drepit, ok margar borgir brent, ok gerðu et mesta hervirki í Spánlandi ok Frakklandi, enn þá var eigi keisararíki komit norðr hingat yfir fjallit. Hundings synir höfðu tekit undir sik þat ríki, er átt hafði Sigurðr í Frakklandi, ok vóru þeir þar mjök fjölmennir.

VI. KAPÍTULI.

Enn frá Sigurði Fáfnisbana.

Nú er at segja frá því, er Sigurðr bjóst til bardaga móti Hundings sonum; hann hafði fengit mikit lið ok vel vápnat. Reginn hafði mjök ráðagerð fyrir liðinu; hann hafði sverð þat, er Riðill hét, er hann hafði smíðat; Sigurðr bað Reginn ljá sér sverðit; hann gerði svá ok bað hann drepa Fáfni, þá er hann kœmi aftr ór þeiri ferð; Sigurðr hét honum því. Síðan sigldu vér suðr með landi; þá fengu vér gerningaveðr stór, ok kendu þat margir Hundingssonum; síðan sigldu vér nokkuru landhallara. Þá sám vér mann einn á bjargsnös nokkurri, er gekk fram af sjóvarhömrum; hann var í heklu grœnni ok blám brókum, ok knepta skó á fótum uppháva, ok spjót í hendi; þessi maðr ljóðar á oss, ok kvað:

Hverir ríða hér
Ræfils hestum
hávar unnir
haf glymjanda?
eru segl yðr
sjóvi stokkin,
munat vápnaðir
vind um standask.

Reginn kvað í móti:

Hér 'ru vér Sigurðr
á sjó komnir,

er oss byrr gefinn
við bana sjálfan;
fellr brattr breki
bröndum hæri,
hlunnvigg hrapa;
hverr spyrr at því?

Heklumaðr kvað:

Hnikar hétu mik
þá er hugin gladdak
Völsungr ungi,
ok vegit hafðak,
nú máttu kalla
karl af bergi
Feng eða Fjölni,
far vil ek þiggja.

Þá viku vér at landi; þá lægði skjótt veðrit, ok bað Sigurðr karl ganga út á skip; hann gerði svá; þá fell þegar veðrit, ok gerði enn bezta byr. Karl settist niðr fyrir fœtr Sigurði, ok var mjök makráðr; hann spurði, ef Sígurðr vildi nokkut ráð at honum þiggja. Sigurðr kveðst vilja; sagði þat, at hann mundi vera mönnum ráðdrjúgr, ef hann vildi gagn gera. Sigurðr kvað til heklumannsins:

Segðu mér þat, Hnikarr,
als þú hvártveggja veizt
goða heill ok guma:
hver bezt eru,
ef berjast skal,
heill at sverða svipan?

Hnikarr kvað:

Mörg eru góð,
ef gumar vissi,
heill at sverða svipan;
dyggva fylgju
hygg ek ens dökkva vera
af hrottameiði hrafns.

Þat er annat,
ef þú ert út um kominn
ok til brottferðar búinn;
tvá þú lítr
á tái standa
hróðrfúsa hali.

Þat er et þriðja,
ef þú þjóta heyrir
úlf und asklimum,
heilla auðit
verðr þér af hjálmstöfum,
ef þú sér þá fyrri fara.

Engi skal gumna
í gögn vega
síð skínandi
systur Mána;
þeir sigr hafa,
er sjá kunnu
hjörleiks hvatir
eða hamalt fylkja.

Þat er fár mikit,
ef þú fœti drepr,
þá er at vígi veðr:
tálar dísir standa
þér á tvær hliðar,
ok vilja þik sáran sjá.

Kembðr ok þveginn
skal kœnna hverr
ok at morgni mettr,
þvíat óvíst er,
hvar at aftni kemr;
ilt er fyr heill at hrapa.

Ok eftir þat sigldu vér suðr fyrir Hollsetuland, ok svá fyrir austan Frísland, ok þar at landi. Þegar fregna Hundings synir um ferð vára, ok samna liði,

ok verða brátt fjölmennari enn vér. Tókst þar harðr bardagi. Var Lyngvi þeira framastr í allri framgöngu; sóttu þó allir fast fram. Sigurðr sœkir í móti svá hart, at alt hrökk fyrir honum, þvíat sverðit Gramr varð þeim skeinusamr, enn Sigurði þarf eigi hugar at frýja. Ok er þeir Lyngvi fundust, skiftust þeir mörgum höggum við, ok berjast alldjarflega; verðr þá hvíld á bardaganum, þvíat menn horfðu á þeira einvígi; þat var langa hríð, at hvárgi þeira kom sári á annan, svá vóru þeir vígfimir. Síðan sœkja brœðr Lyngva fast fram, ok drepa margan mann, enn sumir flýja. Þá snýr Hámundr bróðir Sigurðar í móti þeim, ok ek með honum; verðr þá enn nokkur móttaka; enn svá lýkr með þeim Sigurði ok Lyngva, at Sigurðr gerði hann handtekinn, ok var hann settr í járn. Enn er Sigurðr kom til vár, þá verða skjót umskifti; falla þá Hundings synir ok alt lið þeira, enda myrkvir þá af nótt. Ok þá er lýsti um morgininn, var heklumaðrinn horfinn, ok sást eigi síðan; hyggja menn, at þat hafi Óðinn verit reyndar; var þá um þat talat, hvern dauða Lyngvi skyldi hafa. Reginn lagði þat til ráðs, at rísta skyldi blóðörn á baki honum; tók Reginn þá við sverði sínu af mér, ok reist með því bak Lyngva, svá at hann skar rifin frá hryggnum, ok dró þar út lungun; svá dó Lyngvi með mikilli hreysti. Þá kvað Reginn:

Nù er blóðugr örn
bitrum hjörvi
bana Sigmundar
á baki ristinn;
fár var fremri,
sá er fold ryði,
hilmis arfi
ok hugin gladdi.

Þar var allmikit herfang; tóku liðsmenn Sigurðar þat alt, þvíat hann vildi ekki af hafa; var þat mikit fé í klæðum ok vápnum. Síðan drap Sigurðr þá Fáfni ok Reginn, þvíat hann vildi svíkja Sigurð; tók Sigurðr þá gull Fáfnis, ok reið á brott með; var hann síðan kallaðr Fáfnisbani. Eftir þat reið hann upp á Hindarheiði, ok fann þar Brynhildi, ok fóru svá þeira skifti, sem segir í sögu Sigurðar Fáfnisbana.

VII. KAPÍTULI.

Framhald.

Síðan fær Sigurðr Guðrúnar Gjúkadóttur; var hann þá um hríð með Gjúkungum mágum sínum. Ek var með Sigurði norðr í Danmörku; ek var ok með Sigurði, er Sigurðr hringr sendi Gandálfs sonu, mága sína, til móts við Gjúkunga, Gunnar ok Högna, ok beiddist, at þeir mundi lúka honum skatt, eðr þola her ella, enn þeir vildu verja land sitt. Þá hasla Gandálfs synir Gjúkungum völl við landmæri, ok fara aftr síðan. Enn Gjúkungar biðja Sigurð Fáfnisbana fara til bardagans með sér; hann sagði svá vera skyldu; ek var þá enn með Sigurði; sigldu vér þá enn norðr fyrir Hollsetuland, ok lendum þar, sem Járnamóða heitir; enn skamt frá höfninni vóru settar upp heslistengr, þar sem orrostan skyldi vera. Sjám vér þá mörg skip norðan sigla; vóru Gandálfs synir fyrir þeim; sœkja þá hvárirtveggju fast fram. Sigurðr hringr var eigi þar, þvíat hann varð at verja land sitt Svíþjóð, þvíat Kúrir ok Kvænir herjuðu þangat; Sigurðr var þá gamall mjök. Síðan lýstr þar saman liðinu, ok verðr þar mikil orrosta ok mannskæð. Gandálfs synir ganga fast fram, þvíat þeir vóru bæði meiri ok sterkari enn aðrir menn. Í þeira liði sást einn maðr mikill ok sterkr, drap þessi

maðr menn ok hesta, svá at ekki stóð við, þvíat hann var líkari jötnum enn mönnum. Gunnarr bað Sigurð sœkja í móti þeim mannskelmi, þvíat hann kvað svá eigi duga mundu. Nú bjóst Sigurðr í móti þeim mikla manni, ok nokkurir menn með honum, ok vóru þó þess flestir ófúsir; finnum vér þá skjótt enn mikla mann, ok frétti Sigurðr hann at nafni, ok hvaðan hann væri. Hann kveðst Starkaðr heita Stórverksson, norðan af Fenhring ór Noregi. Sigurðr kveðst hans heyrt hafa getit, ok oftar at illu: eru slíkir menn eigi sparandi til ófagnaðarins. Starkaðr mælti: Hverr er þessi maðr, er mik lýtir svá í orðum? Sigurðr sagði til sín. Starkaðr mælti: Ertu kallaðr Fáfnisbani? Svá er, segir Sigurðr. Starkaðr vill þá undan leita; enn Sigurðr snýr eftir, ok fœrir á loft sverðit Gram, ok lamdi hann með hjöltunum á jaxlgarðinn, svá at hrutu ór honum tveir jaxlarnir; var þat meiðsla högg. Sigurðr bað þá mannhundinn í brott dragast þaðan. Starkaðr snarast þá í burt þaðan; enn ek tók annan jaxlinn ok hafða ek með mér; er sá nú hafðr í klukkustreng í Danmörk, ok vegr sjau aura; þykkir mönnum forvitni á at sjá hann. Þegar er Starkaðr lagði á flótta, flýðu Gandálfs synir; tóku vér þar mikit herfang; fór Sigurðr heim í ríki sitt, ok setjast þar um hríð.

VIII. KAPÍTULI.

Framhald.

Litlu síðar heyrðu vér getit níðingsvígs Starkaðar, er hann hafði drepit Ála konung í laugu. Var þat einn dag, at Sigurðr Fáfnisbani reið til einhverrar stefnu, þá reið hann í eina veisu, enn hestrinn Grani hljóp upp svá hart, at í sundr gekk brjóstgjörðin, ok

fell niðr hringjan; enn er ek sá, hvar hun glóaði í leirinum, tók ek upp, ok fœrða Sigurði, enn hann gaf mér; hafi þér nú fyrir litlu sét þetta sama gull. Þá stökk Sigurðr af baki, enn ek strauk hest hans, ok þó ek leir af honum, ok tók ek einn lepp ór tagli hans, til sýnis vaxtar hans; sýndi Gestr þá leppinn, ok var hann sjau álna hár. Óláfr konungr mælti: Gaman þykki mér at sögum þínum. Lofuðu nú allir frásagnir hans ok frœkleik. Vildi konungr, at hann segði miklu fleira um atburði frænda sinna. Segir Gestr þeim marga gamansamlega hluti alt til aftans; fóru menn at sofa; enn um morguninn eftir lét konungr kalla á Gest, ok vill enn fleira tala við Gest. Konungr mælti: Eigi fæ ek skilit til fuls um aldr þinn, hver líkendi þat megu vera, at þú værir við staddr þessi tíðendi; verðr þú at segja sögu aðra, svá at vér verðim sannfróðir um slíka hluti. Gestr svarar: Vita þóttumst ek þat fyrir, at þér mundið heyra vilja aðra sögu mína, ef ek segða um gullit, hversu farit væri. Konungr mælti: Segja skaltu víst.

IX. KAPÍTULI.

Framhald.

Þá er nú at segja, segir Gestr, at ek fór norðr til Danmerkr, ok settumst ek þar at föðurleifð minni, þvíat hann andaðist skjótt; ok litlu síðar frétta ek dauða Sigurðar ok svá Gjúkunga, ok þótti mér þat mikil tíðendi. Konungr mælti: Hvat varð Sigurði at bana? Gestr segir: Sú er flestra manna sögn, at Guðormr Gjúkason legði hann með sverði í gegnum sofanda í sæing Guðrúnar; enn þýðerskir menn segja Sigurð drepinn hafa verit úti á skógi; enn í Guðrúnarkviðu segir svá, at Sigurðr ok Gjúka synir hefði riðit til

þings nokkurs, ok þá dræpi þeir hann; enn þat er alsagt, at þeir vágu at honum liggjanda ok óvörum, ok sviku hann í trygðum. Einn hirðmaðrinn spurði: Hversu fór Brynhildr þá með? Gestr segir: Þá drap Brynhildr sjau þræla sína ok fimm ambáttir, enn lagði sik sverði í gegnum, ok bað sik aka með þessa menn til báls, ok brenna sik hjá Sigurði; ok svá var gert, at henni var gert annat bál, enn Sigurði annat, ok var hann fyrr brendr enn Brynhildr. Henni var ekit í reið einni, ok var tjaldat um guðvef ok purpura, ok glóaði alt við gull, ok svá var hun brend. Þá spurðu menn Gest, hvárt Brynhildr hefði nokkut kveðit dauð; hann kvað þat satt vera; þeir báðu hann kveða, ef hann kynni. Þá mælti Gestr: Þá er Brynhildi var ekit til brennunnar á helveg, ok var farit með hana nær hömrum nokkurum; þar bjó ein gýgr; hun var úti fyrir hellis dyrum, ok var í skinnkyrtli ok svört yfirlits; hun hefir í hendi sér skógarvönd langan ok mælti: Þessu vil ek beina til brennu þinnar, Brynhildr , segir gýgr, ok væri betr, at þú værir lifandi brend fyrir ódáðir þínar þær, at þú lézt drepa Sigurð Fáfnisbana, svá ágætan mann, ok oft var ek honum sinnuð, ok fyrir þat skal ek ljóða á þik með hefndarorðum þeim, at öllum sér þú at leiðari, er slíkt heyra frá þér sagt. Eftir þat ljóðast þær á, Brynhildr ok gýgr. Gýgr kvað:

Skalattu í gögnum
ganga eiga
grjóti studda
garða mína;
betr semdi þér
borða at rekja,
heldr enn at vitja
vers annarrar.

Hvat skaltu vitja
af Vallandi,
hverflynt höfuð,
húsa minna?
þú hefir vörgum,
ef þik vita lystir,
meini blandat
manns blóð gefit.

Þá kvað Brynhildr:

Bregðu eigi mér,
brúðr ór steini,
þótt værak fyrr
í víkingu:
ek mun okkur
œðri þykkja
hvars öðli menn
okkart kunnu.

Gýgr kvað:

Þú ert, Brynhildr
Buðladóttir,
heilli verstu
í heim borin;
þú hefir Gjúka
um glatat börnum
ok búi þeira
brugðit góðu.

Brynhildr kvað:

Ek man segja þér
sanna rœðu,
vélgjarnt höfuð,
ef þik vita lystir:
hvé gerðu mik
Gjúka arfar
ástalausa
ok eiðrofa.

Lét hami vára
hugfullr konungr
átta systra
undir eik borit;
var ek vetra tólf,
ef þik vita lystir
þá er ek ungum gram
eiða svarðak.

Ek lét gamlan
á Goðþjóðu
Hjálmgunnar næst
heljar ganga;
gaf ek ungum sigr
Auðu bróður,
þar var mér Óðinn
ofgreypr fyrir.

Lauk hann mik skjöldum
í Skatalundi
rauðum ok hvítum
reyndar svæfða;
þann bað hann slíta
svefni mínum,
er hvergi lands
hræðask kynni.

Lét hann um sal minn
sunnanverðan
hávan brenna
hrottgarm viðar;
þar bað hann einn þegn
yfir um ríða,
þanns mér fœrði gull
þaz und Fáfni lá.

Reið góðr Grana
gullmiðlandi,
þars fóstri minn
fletjum stýrði;
einn þótti hann þar
öllum betri
víkingr Dana
í verðungu.

Sváfum vit ok undum
í sæing einni,
sem hann bróðir minn
of borinn væri;

hvártki knátti
hönd yfir annat
átta nóttum
okkart leggja.

Því brá mér Guðrún
Gjúkadóttir,
at ek Sigurði
svæfak á armi;
þá varð ek þess vís,
er ek vildigak
at þau véltu mik
í verfangi.

Munu við ofstríð
als til lengi
konur ok karlar
kvikvir um fœðask;
vit skulum okkrum
aldri slíta
Sigurðr saman.
Sökztu nú, rög gýgr.

Þá œpti gýgr ógurlegri röddu, ok hliðar inn í bjargit. Þá sögðu hirðmenn, at þetta væri gaman: ok segðu enn fleira. Konungr mælti: Eigi er nauðsyn at segja fleira af slíkum hlutum. Konungr spyrr: Vartu nokkut með Loðbrókar sonum? Gestr svarar: Skamma stund var ek með þeim; ok kom til þeira, þá er þeir herjuðu suðr at Mundíafjalli ok brutu Vífilsborg; þá var alt við þá hrætt, þvíat þeir höfðu sigr, hvar sem þeir fóru, ok þá ætluðu þeir at fara til Rómaborgar. Þat var einn dag, at maðr nokkurr kom fyrir Björn járnsíðu, ok heilsaði honum; konungr tekr honum vel, ok spyrr, hvaðan hann væri at kominn. Hann sagðist kominn sunnan frá Rómaborg. Konungr spurði: Hvé langt er þangat? Hann svaraði: Hér máttu sjá, konungr, skó, er ek hefir á fótum; tók hann þá járnskó af fótum sér, ok vóru allþykkir ofan, enn mjök sundr neðan: svá er löng leið heðan til Rómaborgar, sem þér meguð nú sjá á skóm mínum, hversu hart at þeir hafa þolat. Konungr mælti: Furðu löng leið er þetta að fara, ok mun ek aftr snúa, ok herja eigi á Rómaríki; ok svá gera þeir, at þeir fara eigi lengra, ok þótti hernum þetta undarlegt, at snúa svá skjótt sínu skapi við eins manns orð, er þeir höfðu áðr alt ráð fyrir gert. Fóru Loðbrókar synir við þetta aftr, ok

heim norðr, ok herjuðu eigi lengra suðr. Konungr segir: Auðsýnt var þat, at helgir menn í Róma vildu eigi yfirgang þangat, ok man sá andi af guði sendr verit hafa, at snúa svá skjótt þeira fyrirætlan, at gera ekki spellvirki enum helgasta stað Jesú Kristí í Rómaborg.

X. KAPÍTULI.

Framhald.

Enn spyrr konungr Gest: Hvar hefir þú þess komit til konunga, er þér hefir bezt þótt? Gestr svarar: Mest gleði þótti mér með Sigurði ok Gjúkungum; enn þeir Loðbrókar synir vóru menn sjálfráðastir at lifa, sem menn vildu; enn með Eireki at Uppsölum var sæla mest; enn Haraldr enn hárfagri var vandastr að hirðsiðum allra fyrrnefndra konunga. Ek var ok með Hlöðvé konungi á Saxlandi, ok þar var ek prímsigndr, þvíat ek mátti eigi þar vera ellegar, þvíat þar var kristni vel haldin, ok þar þótti mér at öllu bezt. Konungr mælti: Mörg tíðendi muntu segja kunna, ef vér viljum spyrja. Konungr fréttir nú margs Gest; enn Gestr segir þat alt greinilega ok um síðir talar hann svá: Nú má ek segja yðr, þvíat ek em Norna-Gestr kallaðr. Konungr sagðist þat heyra vilja.

XI. KAPÍTULI.

Gestr lætr skírast.

Þat var, þá er ek var uppfœddr með föður mínum í þeim stað, er Grœningr heitir; faðir minn var ríkr at peningum, ok hélt ríkulega herbergi sín. Þar fóru þá um landit völvur, er kallaðar vóru spákonur, ok spáðu mönnum aldr, því buðu menn þeim ok gerðu þeim veizlur, ok gáfu þeim gjafir at skilnaði. Faðir

minn gerði ok svá, ok kómu þær til hans með sveit manna, ok skyldu þær spá mér örlaga; lá ek þá í vöggu, enn þær skyldu tala um mitt mál; þá brunnu yfir mér tvau kertisljós. Þær mæltu þá til mín, ok sögðu mikinn auðnumann verða mundu ok meira, enn aðra mína frændr eðr forellra, eðr höfðingja syni þar í landi, ok sögðu alt svá fara skyldu um mitt ráð. En yngsta nornin þóttist oflítils metin hjá hinum tveimr, er þær spurðu hana eigi eftir slíkum spám, er svá vóru mikils verðar; var þar ok mikil ribbalda sveit, er henni hratt úr sæti sínu, ok fell hun til jarðar. Af þessu varð hun ákaflega stygg; kallar hun þá hátt ok reiðulega, ok bað hinar hætta svá góðum ummælum um mik: þvíat ek skapa honum þat, at hann skal eigi lifa lengr, enn kerti þat brennr, er upp er tendrat hjá sveininum. Eftir þetta tók en ellri völvan kertit, ok slökti, ok biðr móður mína varðveita, ok kveykja eigi fyrr, enn at síðasta degi lífs míns. Eftir þetta fóru spákonur í burt, ok gaf faðir minn þeim góðar gjafir at skilnaði. Þá er ek var roskinn maðr, fær móðir mín mér kerti þetta til varðveizlu; hefi ek þetta nú með mér. Konungr mælti: Hví fórtu nú hingat til vár? Gestr svarar: Þessu sveif mér í skap; ætlaða ek mik af þér nokkura auðnu hljóta mundu, þvíat þér hafið fyrir mér verit mjök lofaðir af góðum mönnum ok vitrum. Konungr segir: Viltu nú taka helga skírn? Gestr svarar: Þat vil ek gera at yðru ráði; var nú svá gert, ok tók konungr hann í kærleika við sik, ok gerði hann hirðmann sinn. Gestr varð trúmaðr mikill, ok fylgdi vel konungs siðum; var hann ok vinsæll af mönnum.

XII. KAPÍTULI.

Andlát Gests.

Þat var einn dag, at konungr spyrr Gest: Hversu lengi vildir þú nú lifa, ef þú réðir? Gestr svarar: Skamma stund heðan af, ef guð vildi svá. Konungr mælti: Hvat mun nú líða, ef þú tekr kerti þitt? Gestr tók kerti sitt ór hörpustokki sínum. Konungr bað þá kveykja; svá var gert; ok er kertit var tendrat, brann þat skjótt. Konungr spurði Gest: Hversu gamall maðr ertu? Nú hefir ek þrjúhundruð vetra (segir Gestr). Gamall ertu, sagði konungr. Gestr lagðist þá niðr; hann bað þá ólea sik; þat lét konungr gera; ok er þat var gert, var lítit óbrunnit af kertinu. Þat fundu menn, at þá leið at Gesti; var þat ok jafnskjótt, at kertit var brunnit, ok Gestr andast, ok þótti öllum merkilegt hans andlát; þótti konungi ok mikit mark at sögum hans, ok þótti sannast um lífdaga hans, sem hann sagði. Ok lýkr þar frá Norna-Gesti at segja.



SÖRLA ÞÁTTR.



SÖRLA ÞÁTTR.



Hér hefir Sörla þátt.

I. KAPÍTULI.

Frá Ásum.

Fyrir austan Vanakvísl í Asía var kallat Asíala
eðr Asíaheimr, enn þat fólk var kallat Æsir, er þ
bygðu, enn höfuðborgina kölluðu þeir Ásgarð. Óði
var þar nefndr konungr yfir; þar var blótstaðr mik
Njörð ok Frey setti Óðinn blótgoða; dóttir Njarð
hét Freyja; hun fylgdi Óðni ok var friðla hans. Me
þeir vóru i Asía, er einn hét Álfrigg, annarr Dvalin
þriði Berlingr, fjórði Grérr; þeir áttu heima ska
frá höll konungs; þeir vóru menn svo hagir, at þe
lögðu á alt gerva hönd. Þess háttar menn, sem þe
vóru, kölluðu menn dverga; þeir bygðu einn stei
þeir blönduðust þá meir við mannfólk enn nú. Ó
inn unni mikit Freyju, enda var hun allra kven
fegrst í þann tíma; hun átti sér eina skemmu, h
var bæði fögr og sterk, svá at þat segja menn, at
hurðin var aftr ok læst, at engi maðr mætti koma
skemmuna án vilja Freyju. Þat var einn dag, er Frey
varð gengit til steinsins; hann var þá opinn. Dver
arnir vóru at smíða eitt gullmen; þat var þá mj
fullgert. Freyju leizt vel á menit; dvergunum le
ok vel á Freyju; hun falaði menit at dvergunu
bauð í móti gull ok silfr ok aðra góða gripi. Þ

Hér hefir Sörla þátt.

I. KAPÍTULI.

Frá Ásum.

Fyrir austan Vanakvísl í Asía var kallat Asíaland eðr Asíaheimr, enn þat fólk var kallat Æsir, er þar bygðu, enn höfuðborgina kölluðu þeir Ásgarð. Óðinn var þar nefndr konungr yfir; þar var blótstaðr mikill. Njörð ok Frey setti Óðinn blótgoða; dóttir Njarðar hét Freyja; hun fylgdi Óðni ok var friðla hans. Menn þeir vóru í Asía, er einn hét Álfrigg, annarr Dvalinn, þriði Berlingr, fjórði Grérr; þeir áttu heima skamt frá höll konungs; þeir vóru menn svo hagir, at þeir lögðu á alt gerva hönd. Þess háttar menn, sem þeir vóru, kölluðu menn dverga; þeir bygðu einn stein; þeir blönduðust þá meir við mannfólk enn nú. Óðinn unni mikit Freyju, enda var hun allra kvenna fegrst í þann tíma; hun átti sér eina skemmu, hun var bæði fögr og sterk, svá at þat segja menn, at ef hurðin var aftr ok læst, at engi maðr mætti koma í skemmuna án vilja Freyju. Þat var einn dag, er Freyju varð gengit til steinsins; hann var þá opinn. Dvergarnir vóru at smíða eitt gullmen; þat var þá mjök fullgert. Freyju leizt vel á menit; dvergunum leizt ok vel á Freyju; hun falaði menit at dvergunum, bauð í móti gull ok silfr ok aðra góða gripi. Þeir

kváðust ekki féþurfi; sagðist hverr vilja sjálfr sinn part selja í meninu, ok ekki annat fyrir vilja hafa, enn hun lægi sína nótt hjá hverjum þeira; ok hvárt sem hun lét at þessu komast betr eða ver, þá keyptu þau þessu. Ok at liðnum fjórum náttum ok enduðum öllum skildaga, afhenda þeir Freyju menit; fór hun heim í skemmu sína, ok lét kyrrt yfir sér, sem ekki hefði í orðit.

II. KAPÍTULI.

Loki sækir men Freyju.

Maðr hét Farbauti, hann var karl einn, ok átti sér kerlingu þá, er Laufey er nefnd; hun var bæði mjó ok auðþrifleg, því var (hun) Nál kölluð. Þau áttu sér einn son barna, sá var Loki nefndr; hann var ekki mikill vöxtum, orðskár var hann snemma, ok skjótlegr í bragði; hann hafði fram yfir aðra menn vizku þá, er slægð heitir. Hann var mjök kyndugr þegar á unga aldri, því var hann kallaðr Loki læviss; hann réðst til Óðins í Ásgarð, ok gerðist hans maðr. Óðinn mælti hvatvetna eftir honum, hvat sem hann tók til, enda lagði hann oft stórar þrautir fyrir hann, ok leysti hann þær allar vánu betr af höndum; hann varð ok nálega als víss, þess er við bar; sagði hann ok alt Óðni, þat er hann vissi. Þat er ok sagt, at Loki varð víss, er Freyja hafði fengit menit, ok svá hvat hun hefði í móti gefit; sagði hann þetta Óðni. Enn er Óðinn varð þess víss, sagði hann, at Loki skyldi ná meninu, ok fá sér. Loki kvað þat óvænlegt: sakir þess, at engi maðr má í skemmuna komast fyrir utan vilja Freyju. Óðinn sagði, at hann skyldi fara verða, ok eigi aftr koma, fyrr enn hann hefði náð meninu. Loki snöri þá í brottu œpandi;

flestir urðu við þat kátir, er Loka gekk lítt til. Hann gengr til skemmu Freyju, ok var hun læst; hann leitaði við inn at komast, ok gat eigi. Kuldaveðr var úti mikit, ok tók honum fast at kólna; hann varð þá at einni flugu; hann flökti þá um alla lása, ok með öllum fellum, ok gat hvergi loft fundit, svá at hann mætti inn komast; uppi alt hjá bustinni ok þó eigi meiri boru fann hann, enn sem stinga mætti í nál; þá boru bograr hann inn. Enn er hann kom inn, var hann flenneygr mjök, ok hugði at, ef nokkurir vekti; enn hann gat þat sét, at alt svaf í skemmunni; hann ferr þá innar at sænginni Freyju, ok skynjar þá, at hun hefir menit á hálsi sér, ok at nistin horfðu niðr á. Loki verðr þá at einni fló; hann sezt á kinn Freyju, ok höggr svá, at Freyja vaknar, ok snörist við, ok sofnar aftr. Þá dregr Loki af sér flóar haminn; lokkar þá af henni menit, lýkr þá upp skemmunni, ok ferr í burt, ok færir Óðni. Freyja vaknar um morgininn, ok sér, at opnar eru dyrnar enn ekki brotit, enn menit var í brottu et góða; hun þykkist vita, hver brögð í munu vera, gengr inn í höllina, þegar hun er klædd, fyrir Óðinn konung, ok talar um, at hann hafi illa látit gera, at stela frá henni góðgrip hennar, ok biðr hann fá sér aftr góðgrip sinn. Óðinn segir, at hun skal þat aldri fá, svá at eins hefir hun að því komizt: nema þú orkir því, at þeir konungar tveir, at tuttugu konungar þjóna hvárum, verði missáttir, ok berist með þeim álögum ok atkvæðum, at þeir skulu jafnskjótt upp standa ok berjast, sem þeir áðr falla, utan nokkurr maðr kristinn verði svá röskr, ok honum fylgi svá mikil gifta síns lánardrottins, at hann þori at ganga í bardaga þeira, ok vega með vápnum þessa menn; þá et fyrsta

skal þeira þraut lyktast, hverjum höfðingja sem þat verðr lagit, at leysa þá svá ór ánauð ok erfiði sinna fárlegra framferða. Freyja játtaði því, ok tók við meninu.

III. KAPÍTULI.

Frá Sörla.

Í þann tíma, er liðnir vóru frá falli Friðfróða fjórir vetr ok tuttugu, réð sá konungr Upplöndum í Noregi, at Erlingr hét. Hann átti sér drottningu ok tvá sonu; hét Sörli sterki enn ellri, enn Erlendr enn yngri; þeir vóru efnilegir menn; Sörli var þeira sterkari; þeir lögðu í hernað, þegar þeir höfðu aldr til. Þeir börðust við Sindra víking Sveigisson, Hákasonar sækonungs í Elfarskerjum, ok fell þar Sindri víkingr ok alt lið hans; í þeiri orrostu fell ok Erlendr Erlingsson. Eftir þat helt Sörli í et Eystra salt, ok herjaði þar, ok vann svá mörg stórvirki, at seint er öll at skrifa.

IV. KAPÍTULI.

Frá Hálfdani.

Hálfdan hefir konungr heitit; hann réð fyrir Danmörk; hann sat í stað (þeim), er Hróiskelda heitir; hann átti Hveðnu ena ellri; þeira synir vóru þeir Högni ok Hákon; þeir vóru afburðarmenn á vöxt ok afl, ok atgervi; þeir lögðu í hernað, þegar þeir vóru þroskaðir. Nú er þar til at taka, at Sörli er, at á einu hausti heldr hann til Danmerkr. Hálfdan konungr hafði þá ætlat í konungastefnu; hann var þá mjök hniginn í efra aldr, er sjá saga gerðist; hann átti dreka svá góðan, at eigi fannst annarr slíkr á norðrlöndum, sakir sterkleika ok als hagleiks; hann

flaut um strengi á höfninni, enn Hálfdan konungr var á landi, ok hafði látit heita fararmunngát sitt. Enn er Sörli sá drekann, rann í hjarta hans eigingirnd mikil, svá at hann vildi drekann eiga fyrir hvern mun ok einn, enda er þat ok flestra manna sögn, at eigi hafi betri gripr verit í skipi, enn í þessu, at fráteknum drekanum Elliða ok Gnoð, ok Orminum langa, á norðrlöndum. Hann talaði þá við menn sína, at þeir skyldu búast til bardaga: þvíat vér skulum drepa Hálfdan konung enn eignast drekann. Máli hans svarar sá maðr, er Sævar hèt; hann var stafnbúi hans ok stallari. Þat er eigi ráð, herra, segir hann, þvíat Hálfdan er höfðingi mikill ok frægr maðr; hann á ok sonu þá tvá, er ráðnir eru til hefnda, þvíat þeir eru nú einir hverir frægastir menn. Þó at þeir sé goðunum fremri, sagði Sörli, þá skal ek einnveg berjast ok áðr. Búast þeir nú til bardaga. Kemr nú njósn Hálfdani konungi; bregðr hann við, ok ferr til skipa ok menn hans allir; búast þegar til bardaga; lögðu þat sumir menn til með Hálfdani, at honum væri óráð í að berjast, ok hann skyldi flýja sakir liðsmunar. Konungr sagði, at fyrr skyldi hverr falla um annan þveran enn hann skyldi flýja. Búast nú hvárirtveggju til orrostu, ok slær nú í enn harðasta bardaga ok lýkr með því, at Hálfdan konungr fellr ok alt lið hans; síðan tók Sörli drekann, ok alt þat, er á honum var fémætt. Síðan spurði Sörli, at Högni var kominn ór hernaði ok lá við Óðinsey; þangat heldr Sörli skipum sínum; ok þegar þeir finnast, sagði (hann) honum fall Hálfdanar föður síns, ok býðr honum sættir ok sjálfdœmi, ok þar með fóstbrœðralag; enn Högni neitaði því öllu. Síðan börðust þeir, sem segir í Sörla stikka; gekk Hákon allvel fram, ok drap

Sævar, merkismann Sörla ok stafnbúa; eftir þat drap Sörli Hákon, enn Högni drap Erling konung, föður Sörla. Síðan börðust þeir Högni ok Sörli, ok fell Sörli fyrir Högna af mœði ok sárum, ok lét Högni síðan grœða hann, ok svörðust þeir í fóstbrœðralag, ok heldu þat vel meðan þeir lifðu báðir; enn Sörli lifði þeira skemr, ok fell í Austrvegi fyrir víkingum, sem segir í Sörla stikka, ok hér segir:

Fell enn forsnjalli
fyrst inn víglysti
ýgr í Austrvegi
allr á helpalla,
dauðr um dalreyðar
dáðkunnr miskunnar,
beit at brandmóti
brynstingr víkingum.

Enn sem Högni frétti fall Sörla, herjaði hann í Austrveg á sama sumri, ok hafði alstaðar sigr, ok varð þar konungr yfir, ok segja menn svá, at tuttugu konungar urðu skattgildir undir Högna konung, ok heldu af honum ríki. Högni varð svá frægr af sínum stórvirkjum ok hernaði, at hans nafn var jafn vel kunnigt norðr við Finnabú sem út í París, ok alt þar í milli.

V. KAPÍTULI.

Er Göndul hitti Héðin.

Hjarrandi hefir konungr heitit; hann réð fyrir Serklandi; hann átti sér drotningu ok einn son, þann er Héðinn er nefndr; hann var snemma afreksmaðr at afli, vexti ok atgervi. Hann lagði í hernað á œskualdri, ok gerðist sækonungr, ok herjaði víða um Spanía ok Græcía, ok öll nálæg ríki, svá at hann skattgildi undir sik tuttugu konunga, svá at allir heldu af honum land ok lén. Héðinn sat á vetrum heima í Serk-

landi. Þat er sagt einhvern tíma, at Héðinn fór á skóg með hirð sinni; hann varð staddr í rjóðri einn sinna manna; hann sá konu sitja á stóli í rjóðrinu mikla vexti ok fríða sjónum; hun kvaddi Héðin kurteislega; hann spurði hana at nafni; enn hun nefndist Göndul. Síðan talast þau við; spyrr hun hann af stórvirkjum sínnm: enn hann sagði henni alt af létta ok spurði hana, hvárt hun vissi nokkurn konung sér jafnan at hreysti ok harðræði, frægðum ok framkvæmum. Hun kveðst þann vita, er ekki skyrti við hann, ok eigi þjónuðu síðr tuttugu konungar enn honum, ok kvað hann Högna heita, ok sitja norðr í Danmörk. Þat veit ek sagði Héðinn, at þat skulum vit reyna, hvárr okkarr fremri er. Mál mun þér, segir Göndul, til manna þinna; þeir munu leita þín; síðan skilja þau; ferr hann til manna sinna, enn hun sat þar eftir. Þegar at vordögum býr Héðinn ferð sína, hefir einn dreka ok á þrjú hundruð manna; hann heldr norðr í heima; hann siglir þat sumar ok þann vetr; at várdögum kom hann í Danmörk.

VI. KAPÍTULI.

Fundr Héðins ok Högna.

Högni konungr sat þá heima; ok er hann spyrr, at ágætr konungr er þar við land kominn, býðr hann honum heim til ágætrar veizlu; Héðinn þektist þat. Ok er þeir sátu við drykk, spurði Högni, hvert eyrendi Héðinn hefði, er hann fýstist svá langt norðr í heima. Héðinn sagði þat sitt eyrendi, at þeir reyndi með sér hug og hreysti, íþróttir og alla atgervi. Högni lézt þess búinn. Ok annan dag árla fóru þeir á sund ok í skotbakka; þeir frömdu ok burtreið ok vápnfimi; ok allar íþróttir, ok váru svá jafnir á alla atgervi, at

engi þóttist mega í milli sjá, hvárr fremri væri. Eftir þetta gert sverjast þeir í fóstbrœðralag, ok skyldu alt eiga at helmingi. Héðinn var ungr ok ókvæntr, enn Högni var nokkuru ellri; hann átti Hervöru Hjörvarðsdóttur, Heiðrekssonar úlfhams. Högni átti dóttur, er Hildr hét; hun var allra kvenna vænst ok vitrust; hann unni mikit dóttur sinni; ekki átti hann barna fleira.

VII. KAPÍTULI.

Dráp drotningar.

Þat er sagt, at nokkuru síðar fœri Högni í hernað, enn Héðinn sat eftir, ok skyldi geyma ríkis. Þat var einn dag, at Héðinn fór á skóg at skemta sér; þá var blítt veðr; honum varð enn vikit í brott frá mönnum sínum; hann kom í eitt rjóðr; þar sá hann sitja konu á stóli þá sömu, er hann sá fyrr á Serklandi, ok leizt honum, sem hun væri nú alt fegri enn fyrr. Hun kastaði enn orðum fyrr á hann, ok gerði sik blíða í máli; hun helt á einu horni, ok var lok yfir; konungi rann hugr til hennar. Hun bauð honum at drekka, enn konungr þyrstr, þvíat honum var varmt orðit; tekr við ok drekkr; enn er hann hafði drukkit, brá honum mjök undarlega við, þvíat hann mundi engan hlut þann, sem áðr hafði yfir gengit; hann settist þá niðr, ok töluðust þau við. Hun spurði, hvárt honum hefði nokkut svá reynzt, sem hun hafði sagt honum fyrr, um iþróttir Högna ok harðræði. Héðinn sagði þat satt vera: þvíat hann skorti ekki við mik neina atgervi, er vit reyndum, og því höfum vit kallazt jafnir. Ekki eru þit þó jafnir, segir hun. Hvat finnr þú til þess? segir hann. Þat finn ek til, segir hun, at Högni á sér drotningu af stórum

ættum, enn þú átt þér enga konu. Hann svarar: Högni giftir mér þegar Hildi, dóttur sína, er ek vil biðja, ok er ek þá ekki verr kvæntr enn hann. Minkast þá metnaðr þinn, segir hun, ef þú biðr Högna mægða; hitt væri heldr til, ef þik skyrti hvárki hug né hreysti, sem þú lætr at sé, at nema Hildi í burtu, enn drepa drotningu með því móti, at taka hana, ok leggja hana niðr fyrir barðit á drekanum, ok lát hann sníða hana í sundr, þá er hann er fram settr. Svá var Héðinn fanginn í ilsku ok óminni af öli því, er hann hafði drukkit, at honum sýndist ekki annat ráð enn þetta, ok ekki mundi hann til, at þeir Högni væri fóstbrœðr. Síðan skildu þau, ok fór Héðinn til manna sinna; þetta var at áliðnu sumri. Héðinn skipar þá mönnum sinum at búa til drekann, þvíat (hann) kveðst heim vilja til Serklands. Síðan gekk hann til skemmu, ok tók sinni hendi hvára drotningu ok Hildi, ok gengr út með þær. Menn tóku klæði ok gripi Hildar. Þeir einir váru menn í ríkinu, at ekki þorðu at gera, sakir Héðins ok manna hans, þvíat hann var mjök ófrýnlegr. Hildr spurði Héðinn, hvat er hann ætlaði; enn hann sagði henni; hun bað hann eigi svá gera: þvíat faðir minn mun gifta mik þér, ef þú vilt biðja mín. Ei vil ek þat gera, segir Héðinn, at biðja þín. Ok þó at þat sé, segir hun, at þú vilir ekki annat, enn flytja mik í burt, þá munu þit faðir minn þó sættast, enn ef þú gerir svá illa ok ómannlega, at þú vinnir bana móður minni, þá munu þit faðir minn aldri sættast, ok þesslega hafa mér draumar gengit, sem þit munið berjast, ok drepast niðr, ok þó muni þar annat þyngra á koma, ok mun mér þat mikill harmr, ef ek skal horfa upp á föður minn, at hann skuli standa undir

meingerðum ok miklum álögum, enn mér er þó engi gleði í, at sjá þik í illendum ok erfiðsmunum. Héðinn kveðst aldri hirða, hvat er bak kœmi, ok sagðist gera mundu sem áðr. Eigi máttu nú at gera, segir Hildr, þvíat þér er eigi sjálfrátt um. Síðan gekk Héðinn til strandar; var þá settr fram drekinn; skaut hann þá drotningu niðr fyri barðit; lét hun þar líf sitt; enn Héðinn gengr út á drekann. Ok er hann er albúinn, fýsir hann at ganga á land einn sinna manna, ok í þann sama skóg, sem fyrr hafði hann gengit; ok er hann kom fram í rjóðrit, sá hann þar Göndul sitja á stóli; þau kvöddust kunnlega. Héðinn sagði henni frá framferðum sínum; hun lét vel yfir. Hun hafði þar hornit þat, er hun fór fyrr með, ok bauð honum at drekka af. Hann tók við ok drakk; enn er hann hafði drukkit, seig at honum svefn, ok hallaði hann sér í kné henni. Enn er hann var sofnaðr, fór hun undan höfði honum ok mælti: Nú vígi ek þik undir öll þau atkvæði ok skildaga, sem Óðinn fyrir mælti ok ykkr Högna báða, ok alt lið ykkart. Síðan vaknaði Héðinn, ok sá svipinn af Göndul, ok sýndist honum þá svört ok mikil; mundi nú alt, ok þótti mikit slys sitt; hugsar nú, at fara nokkut langt í burt, svá at hann mætti eigi daglega heyra brigzli sinna vándra framferða; ferr nú til skips, lætr skjótt ór landfestum, stendr byrr af landi, ok siglir svá í brott með Hildi.

VIII. KAPÍTULI.

Bardagi Héðins ok Högna.

Nú kemr Högni heim; verðr nú víss ens sanna, at Héðinn hefir siglt í brott með Hildi ok drekann Hálfdanarnaut, enn drotning lá dauð eftir. Högni varð

við þetta mjök reiðr, ok bað menn við bregða þegar, ok sigla eftir Héðni; gera þeir nú ok svá, ok fá enn bezta byr; koma æ þar at kveldi á þær hafnir, sem Héðinn hafði burt siglt áðr um morgininn. Þat var einn dag, er Högni helt til hafnar, at þá vóru segl Héðins at sjá við hafi; þá halda þeir Högni þegar eftir. Þat er sannlega sagt, at þá fekk Héðinn andviðri í móti sér, enn Högna helzt enn sami byrr. Héðinn leggr þá upp at eyju þeiri, er Há heitir, ok leggr þar í lægi. Bráðlega kemr Högni eftir; ok er þeir finnast, kveðr Héðinn hann blíðlega. Þat er þér at segja, fóstbróðir, segir Héðinn, at mik hefir hent svá mikit slys, at þat má engi bœta, nema þú: ek hefir hertekit dóttur þína ok dreka, enn veitt líflát drotningu þinni, ok þó eigi af eiginlegri ilsku minni, heldr af vándum spám ok illum álögum; vil ek nú, at þú skerir einn ok skapir okkar í milli; þat vil ek ok bjóða þér, at leggja bæði af Hildi ok drekann, menn alla ok fé, enn fara svá langt út í heima, at koma aldri til norðrlanda, né þér í augsýn meðan ek lifi. Högni svarar: Ek hefði gift þér Hildi, ef þú hefðir hennar beðit; nú þó ok, at þú hefðir hertekit Hildi, þá mætti við þó sættast fyrir þat; enn nú, er þú hefir gert svá mikit óverkan, at þú hefir níðst á drotningu ok drepit hana, er engi ván á, at ek vili sáttum taka; skulu vér ok reyna þegar í stað, hvárir stœrst kunna at höggva. Héðinn svarar: Hitt er ráð, ef þú vilt ekki annat enn berjast, at vit reynim tveir með okkr, þvíat hér áttu við engan mann sakir nema við mik; dugir þat eigi, at ómaklegir menn gjaldi glæpa minna ok illgerða. Fylgdarmenn þeira svöruðu allir sem eins munni, at þeir skyldu fyrr falla hverr á fœtr öðrum, heldr enn þeir næði

höggum við at skiftast. Enn er Héðinn sá, at Högni vildi ekki annat enn berjast, þá bað hann sína menn á land ganga: skal ek eigi lengr bila við Högna, né biðjast undan bardaga, ok dugi nú hverr eftir drengmensku. Ganga þeir nú á land ok berjast; er Högni allœfr, enn Héðinn bæði vápnfimr ok stórhöggr. Þat er með sannendum sagt, at svá mikil atkvæði ok ilska fylgdi þessum álögum, at þóat þeir klyfist í herðar niðr, þá stóðu þeir upp sem áðr ok börðust. Hildr sat í einum lundi, ok sá upp á þenna leik. Þessi armœða ok ánauð gekk alla stund, frá því, er þeir tóku til at berjast, ok framan til þess, er Óláfr Tryggvason varð konungr at Noregi. Segja menn, at þat væri fjórtán tigir ára ok þrjú ár, áðr enn þessum ágæta manni, Óláfi konungi, yrði þat lagit, at hans hirðmaðr leysti þá frá þessu aumlega áfelli ok skaðlegum skapraunum.

IX. KAPÍTULI.

Ívarr háði Héðningavíg.

Á fyrsta ári ríkis Óláfs konungs er sagt, at hann kœmi við eyna Há, ok legði þar í lægi eitt kveld. Sá var þar vani við fyrr sagða ey, at þar hurfu hverja nátt varðmenn, svá at engi vissi, hvat af varð. Ívarr ljómi átti vörð að halda þessa nátt. Enn er allir menn vóru sofnaðir á skipum, tók Ívarr sverðit, er átt hafði Járnskjöldr, enn Þorsteinn son hans hafði gefit honum, ok öll herklæði sín, ok gekk upp á eyna; enn er hann er upp kominn á eyna, sá hann mann ganga í mót sér; sá var mikill vexti ok allr blóðigr, með miklum áhyggju svip. Ívarr spurði þenna mann at nafni. Hann kveðst Héðinn heita, ok vera Hjarrandason, kynjaðr utan ór Serklandi: er þér þat satt

at segja, at þóat hér hafi horfit vökumenn, at þat er mér at kenna ok okkr Högna Hálfdanarsyni, þvíat vit erum orðnir fyrir svá miklum atkvæðum ok ánauðum ok okkrir menn, at vér berjumst bæði nætr ok daga, ok hefir þessu gengit marga mannsaldra, enn Hildr Högnadóttir sitr ok sér upp á, enn Óðinn hefir þetta lagit á oss, ok ekki annat til undanlausnar, enn nokkurr kristinn maðr berist við oss, þá skal sá eigi upp standa, er hann drepr, ok þá er hverr sá leystr frá sinni ánauð. Nú vilda ek biðja þik, at þú færir til bardaga með oss, þvíat ek veit, at þú ert vel kristinn, svá ok at konungr sá, er þú þjónar, er mikillar hamingju; segir mér ok svá hugr um, at vér munim af honum ok hans mönnum nokkut gott hljóta. Ívarr játtar at fara með honum. Héðinn varð glaðr við þat, ok mælti: Þess skaltu varast ok ganga eigi framan at Högna, ok þess annars, at drepa mik eigi fyrr enn Högna, sakar þess, at þat er einkis mensks manns, at ganga framan at Högna, eðr drepa hann, ef ek er áðr dauðr, þvíat hann hefir œgishjálm í augum, ok hlífir engu vætta, ok því er þat eina til, at ek gangi at honum framan, ok berjumst ek við hann, enn þú gangir at baki honum, ok veitir honum banatilræði, þvíat þér man lítit fyri verða, at bana mér, þó at ek lifi vár allra lengst. Síðan ganga þeir til bardaga, ok sér Ívarr, at þetta er alt satt, sem Héðinn hafði sagt honum; gengr hann at baki Högna, ok höggr í höfuð honum, ok klýfr hann í herðar niðr; fellr Högni þá dauðr, ok stóð aldri upp síðan. Síðan drap hann þar þá menn alla, er at bardaganum vóru, enn síðast Héðinn, ok varð honum lítit fyrir því. Síðan gekk hann til skipa, ok var þá lýst af degi; hann fór til konungs, ok sagði honum. Kon-

ungr lét vel yfir verki hans, ok sagði honum giftulega tekizt hafa. Eftir um daginn gengu þeir á land, ok þar til, sem bardaginn hafði verit, ok sá þar engan stað þeira tíðenda, er þar höfðu vorðit, enn blóð sást á sverði Ívars til merkja, ok aldri hurfu þar varðhaldsmenn síðan. Konungr fór heim eftir þetta í ríki sitt.



SÖGUBROT

AF

FORNKONUNGUM.



Sögubrot af nokkurum fornkonungum í Dana ok Svía veldi.

.... neita. Konungr svarar: Sé ek, at þetta má þarf at lítt sé á loft borit, at menn biði þín, þvía þat var siðr fyrri konunga dœttra, láta koma þrjá biðl eða fleiri, enn taka eigi enn fyrsta, ok eru konunga fleiri vel mentir, enn Helgi. Auðr svarar: Því skifti litlu, hvárt þú spyrr mik at þessu eða eigi, þvíat e veit, at áðr muntu fastráðit hafa, at öðru víss mu fara enn at mínum vilja, ok eigi líklegt, at þú mundi mér svá góðs gjaforðs unna, ok annat muntu mér ætla Konungr stóð upp ok svarar: Rétt getr þú þra Aldri skaltu fá Helga konung, ok því síðr sem þ girnist meir; hittir nú Helga konung, ok segir hon um, at hann hafi rœtt þetta mál fyrir dóttur sinn ok kveðst þat hugatsamlega gert hafa; lézt því ómerki legar virðast hennar svör, sem þau rœddust lengr við kvað engan konungsson þann, er henni þœtti s fullkosta; miklu er ofsi hennar meiri; enn þ lézt hann enn tala mundu málit fyrir hans hönd enn at svá búnu tjár ekki. Helgi ferr heim, o spyrr þetta Hrœrekr bróðir hans; ok með því a hann sat heima í ríkinu, eggja vinir Hrœreks han at kvænast; honum felst þat vel í skap, ok rœddu at hann mundi biðja dóttur Ívars konungs, er þá va

Sögubrot af nokkurum fornkonungum í Dana ok Svía veldi.

. . . . neita. Konungr svarar: Sé ek, at þetta mál þarf at lítt sé á loft borit, at menn biði þín, þvíat þat var siðr fyrri konunga dœttra, láta koma þrjá biðla eða fleiri, enn taka eigi enn fyrsta, ok eru konungar fleiri vel mentir, enn Helgi. Auðr svarar: Því skiftir litlu, hvárt þú spyrr mik at þessu eða eigi, þvíat ek veit, at áðr muntu fastráðit hafa, at öðru víss mun fara enn at mínum vilja, ok eigi líklegt, at þú mundir mér svá góðs gjaforðs unna, ok annat muntu mér ætla. Konungr stóð upp ok svarar: Rétt getr þú þra; Aldri skaltu fá Helga konung, ok því síðr sem þú girnist meir; hittir nú Helga konung, ok segir honum, at hann hafi rœtt þetta mál fyrir dóttur sinni, ok kveðst þat hugatsamlega gert hafa; lézt því ómerkilegar virðast hennar svör, sem þau rœddust lengr við; kvað engan konungsson þann, er henni þœtti sér fullkosta; miklu er ofsi hennar meiri; enn þó lézt hann enn tala mundu málit fyrir hans hönd: enn at svá búnu tjár ekki. Helgi ferr heim, ok spyrr þetta Hrœrekr bróðir hans; ok með því at hann sat heima í ríkinu, eggja vinir Hrœreks hann at kvænast; honum felst þat vel í skap, ok rœddu, at hann mundi biðja dóttur Ívars konungs, er þá var

ágætastr konungr; hann lét eigi vænt, at hann mundi þann kost fá, er bróðir hans fekk eigi, er miklu var framar í hvern stað; þeir kváðu hann eigi mundu fá hávan kost, ef hann bæði eigi, enn sögðu honum enga svívirðing, þótt honum væri synjat konunnar. Þá berr hann upp fyrir bróður sinn málit, ok spyrr hann ráða um; enn hann kvað vera mikit happaráð, ef hann fengi, kveðst ok eigi vita, hverr fengi, enn kvað vænt til gæfu, þeim er hlyti. Nú biðr Hrœrekr, at Helgi muni fara at biðja honum konu; enn hann lézt fara munu; enn meiri ván at ekki muni tjóa sem fyrr. Helgi ferr til Svíþjóðar á fund Ívars konungs, ok er honum þar vel fagnat sem fyrr; hann hafði þar skamma stund verit, áðr hann berr upp málit, ok biðr Unnar nú fyrir hönd bróður síns. Konungr svarar þunglega, ok lét þess óvitrlega leitat, kvað þess enga ván: ok þat undra ek, at þú ferr með því máli, ef henni sýndist eigi með yðr at ganga, eða hví mun hun þann vilja, er miklu er óframar. Helgi lét hann í engan stað minna verðan enn sik, enn fyrir þá sök eigi jafnfrægan, at hann var heima jamnan í ríkinu, ok því frá honum minni sögur, ok biðr hann þetta mál bera fyrir Unni. Konungr lézt þess ófúss, ok kveðst vætta af henni illra svara sem fyrr. Annan dag eftir kallar hann til sín dóttur sína, ok heimtir hana á einmæli, ok segir þar kominn Helga konung, ok biðr hennar til handa bróður sínum; ok vill hann vita svör af yðr þessa máls. Hun svarar, kvað nú eigi vera skyldu sem fyrr, at hun gerði svá óveglega för Helga, at hun tœki svá vel þessu máli, at hun væri Hrœreki gift. Konungr svarar: Ómerkileg virðast mér þín svör, ok eigi veit ek, hvar þú ætlar til um gjaforðit, er þú synjast hverjum konungi, er þín

biðr, ætla ek at þú verðir oss skjótt ofstýri, ef þú vilt ekki hafa vár ráð. Hun svarar: Því mun engu skifta enn sem fyrr, at tala við mik um málit, at þú munt áðr fastráðit hafa, hvert gjaforð ek skal hafa, ok mun því engu máli skifta, hvárt ek em Hrœreki gefin, eða öðrum manni, at ilt eitt gjaforð mun ek hljóta þér undan hendi. Konungrinn gengr á brott, ok hittust þeir Helgi. Hann spyrr, hvert örendi hans má þangat vera. Konungr svarar, at mikit hefir honum í brugðizt: ferr þat orð á, dóttir mín sé kvenna vitrust, enn ef hun væri et mesta fól, mundi hun eigi annan veg um þetta kjósa, at neita þér þvílíkum konungi, enn mér virðist miklu heldr Hrœreki; þykki mér þat ok vænast, at hun hafi þat, er hun beiðist; ok luku þeir svá þessu máli, at hann heitr Hrœreki dóttur sinni, ok var hun nú búin til ferðar með Helga; fara þau nú sína leið, ok er þau kómu ór Svíaveldi, tala þau þetta mál sín í milli hvé farit hefði, ok hvat Ívarr konungr hefir rœtt fyrir hváru þeira; koma nú heim í ríkit á Selund; verðr Hrœrekr varr við, lætr senda í móti þeim reiðskjóta ok mikit lið, lætr búa veizlu, ok at þeiri veizlu fær hann Unnar. Helgi dvelst heima á Selund þann vetr; ok at sumri fór hann í hernað, sem vandi hans var til. Hrœrekr átti son við konu sinni, ok hét Haraldr; þat mark var á honum: at-tennr í öndverðu höfði, ok vóru miklar ok gulls litr á; hann var mikill ok fríðr sínum; ok er hann var þrévetr, var hann svá mikill, sem tíu vetra gamlir sveinar.

II. KAPÍTULI.

Dráp Helga ens hvassa.

Þat var eitt sumar, at Ívarr konungr kom með her

sinn austan af Svíþjóð til Reiðgotalands; hann lagði öllu liðinu við Selund; hann gerði orð Hrœreki, mági sínum, at hann kœmi til hans. Konungr segir Unni konu sinni. Hun spyrr, hvárt hann ætlaði at fara á fund mágs síns at bjóða honum til veizlu upp á land. Ok um kveldit, er Hrœrekr konungr gekk at sofa, hafði Auðr búa látit nýja rekkju, ok þar með öll klæðin í, ok var sett á mitt gólf, ok bað hun konung þar í sofa, ok hugsa, hvat hann dreymdi: ok seg mér at morgni, enn hun fekk sér aðra sæing. Ok um morgininn kemr þar Auðr, ok spyrr eftir draumum hans. Mik dreymdi, segir hann, at ek væra staddr nær skógi nokkurum, ok hjá völlr sléttr og fagr, ok þar sá ek einn hjört standa á vellinum; þá rann ór skóginum einn hlébarðr, ok þótti mér fax hans sem gull, ok hjörtrinn stakk hornunum undir bóg dýrinu, enn þat fell dautt niðr; þar næst sá ek, hvar flaug flugdreki mikill, ok kom þar, sem hjörtrinn var, ok greip þegar í klœr sér, ok sleit allan í sundr; þá sá ek bjarndýr eitt, ok fylgdi húnn ungr, ok vildi drekinn taka hann, enn beran varði, ok vaknaða ek þá. Hun mælti: Þetta er mikill draumr, ok varast þú Ívar konung föður minn, at hann véli þik, er þú hittir hann, þvíat þar hefir þú sét konunga fylgur, ok munu þeir eigast við orrostur, ok væri betr, at eigi ættir þú þann hjörtinn, er þér sýndist, enn til þess þœtti mér þú líklegastr. Þann sama dag fór hann með marga menn á fund Ívars konungs, ok gekk á konungs skipit, ok fyrir lyftingina, ok heilsaði Ívari konungi, enn hann svaraði engu, ok lét sem hann sæi hann eigi. Þá segir Hrœrekr, at hann hefir látit búa veizlu í móti honum, ok vildi honum til sín bjóða. Konungr svaraði: kvaðst hafa illa gift dóttur sína, ok kvað eigi vera

undr fyrir þá sök, þótt hun hefði illa við hann búit. Hann svarar: kveðst vel við una, kveðst ok ætla, at hun yndi eigi illa við sitt gjaforð. Þá svarar konungr reiðulega, segir, at hann vissi ógerla, hversu þau bjuggu við hann Helgi ok Auðr, kvað þat í hvers manns munni, at Haraldr væri son Helga konungs, ok hans mynd væri á þeim sveini, ok lézt til þess kominn, at láta hann vita þessi svik, ok kveðst honum sýnast, at eigi ætti þeir hana báðir; ok heldr vil ek, at þú gefir hana bróður þínum, enn þannig fari lengr fram, at þú þorir eigi at hefna. Hrœrekr lézt þat ekki heyrt hafa, enn fyrir hvatvetna fram vill hann eigi láta konu sína, ok bað Ívar konung ráð til leggja; enn hann kveðst ekki kunna öðru víss til leggja, enn hann dræpi Helga; lét ok aldri fyrr mundu verða með þeim vel; eða hinn ella, at hann léti konuna fyrir Helga; kvað óhœft svá búit. Hrœrekr kvaðst aldri mundu konuna láta, ok heldr hefna; ríðr á brott við sína menn; enn konungr fór suðr til Reiðgotalands. Um haustit, er Helgi kom heim, var Hrœrekr svá ókátr, at engi maðr fekk orð af honum; enn Auðr lét búa veizlu ríkulega í móti honum, ok at þeiri veizlu vóru margs konar leikar, ok þótti Helga mikit mein, er bróðir hans var svá ókátr, ok bað hann fara í leik með sér; enn hann kveðst ekki leika mundu at svá búnu; hann bað hann vera kátan; ok tökum hesta okkra, ok ríðum í turniment, sem vit erum vanir. Hrœrekr spratt upp, gekk til sinna manna þegjandi, tekr vápn sín, hjálm ok brynju, ok sverð ok spjót, ríðr út; aðrir menn riðu með burtstengr. Helgi bróðir hans kemr móti honum með burtstöng. Hrœrekr leggr undir hönd honum með spjóti ok í gegnum hann, ok fell hann dauðr af hestinum. Nú riðu

til allir þeir, sem hjá vóru, ok spurðu, hví hann hefir þetta et illa verk gert; hann lét œrnar sakir til; kveðst at sönnu spurt hafa, at hann hefir glapið konu hans; allir duldu þess, ok kváðu vera mikla lygi. Ok er Auðr spyrr þetta, lézt hun vita, at þat vóru ráð föður hennar: ok er enn eigi alt fram komit, þat er hann hyggr; kvað þat mundu sýnast brátt; hun tók son sinn Harald, ok reið brott við marga menn; enn Hrœrekr fór at veizlum, sem vandi var til. Ok litlu síðar kom sunnan Ívarr konungr; ok er Hrœrekr spyrr þat, reið hann á fund hans. Ok er Ívarr konungr spyrr, at Helgi var drepinn, segir hann þetta vera níðingsverk mikit, ok biðr vápnast lið sitt skjótt, ok hefna vinar síns Helga, ok spyrr, at Hrœrekr ætlar á fund hans, ok býr lið sitt til atgöngu; fara á land upp, ok í skóg þann, er var á leið þeiri, er ván var, at Hrœrekr mundi ofan ríða, ok hann kom ofan til sjóvar; ok gekk Ívarr konungr sjálfr á land með því liði, er eftir var hjá skipum, ok lét setja upp merki sitt ok gekk í móti Hrœreki. Ok er heyrðu lúðr Ívars konungs, er í skóginum vóru, runnu þeir ór skóginum eftir þeim Hrœreki ok hans liði; ok er þeir fundust, börðust þeir; fell þar Hrœrekr ok alt lið hans. Ok þá beiddist Ívarr konungr, at þat ríki væri honum gefit til forráða, ok allir þeir, sem næstir vóru, gengu undir hann. Litlu síðar kom af landi ofan Auðr en djúpauðga, dóttir hans, með her allan þann, sem hun fekk. Ok með því, at Ívarr konungr hafði ekki svá mikinn her, at hann mætti berjast við landsherinn at sinni, þá fór hann brott ok til Svíþjóðar. Þann sama vetr samnar Auðr til sín öllu gulli ok dýrgripum, er hún mátti fá í því ríki, er átt hafði Hrœrekr konungr, og sendi til Eygotalands; ok þegar

várar, býr hun ferð sína, ok hefir með sér Harald son sinn, ok margt stórmenni fór með henni ór landi, ok hefir með sér alt þat fé, sem hun mátti með komast; fór fyrst til Eygotalands, ok síðan austr í Garðaríki. Þar réð fyrir sá konungr, er Raðbarðr hét; hann tók vel við henni ok liði hennar, ok bauð henni með sér at vera ok öllu liði hennar, ok hafa gott yfirlæti í sínu landi; þetta þiggr hun. Ívarr konungr lagði undir sik ríki þat alt, er átt höfðu þeir brœðr. Enn Raðbarðr konungr biðr Auðar, ok með því, at hun var landflótta af Selundi með son sinn, þykkir henni þurfa nokkurt traust, þat er syni hennar væri til hjálpar, er hann yxi upp; ok með því, at Raðbarðr var ríkr koungr, þá var hun gift honum með ráði Haralds, enn at var ekki spurðr Ívarr konungr.

III. KAPÍTULI.

Líflát Ívars konungs.

Ok er Ívarr konungr spyrr þessi tíðendi, at Auðr var gift, þykkir honum Raðbarðr konungr firna djarfr, er hann fekk hennar án hans leyfi, samnar her miklum um öll sín ríki, Svíþjóð ok Danmörk, ok samnar svá miklum her, at engi kunni telja, hvé mörg skip hann hafði; hann stefnir her þeim í Austrríki á hendr Raðbarði konungi; kveðst eyða skulu ok brenna alt hans ríki. Ívarr konungr var þá gamall mjök; ok er hann kom liðinu austr í Karjálabotna, ok ætla upp at ganga af skipum með herinum, þar tók til ríki Raðbarðar konungs. Þat var eina nótt, er konungr svaf á dreka sínum í lyftingu, at honum þótti sem dreki mikill flygi utan af hafinu, ok þótti litr hans sem gull eitt, ok sindra af honum upp á himininn, sem síur flygi ór afli, ok lýsir á öll lönd en næstu

af honum; ok þar eftir fljúga allir fuglar þeir, sem honum þóttu vera á norðrlöndum; ok þá sá hann í annan stað, at dregr upp ský mikit af landnorðri, ok sér, at þar fylgir svá mikit regn ok hvassviðri, at honum þótti, sem allir skógar ok alt land flyti í vatni því, sem ofan rigndi; þar fylgdu reiðar ok eldingar. Ok er sá enn mikli dreki fló af sænum á landit, þá kom móti honum regnit ok illviðrit, ok svá mikit myrkr, at því næst sá hann eigi drekann né fuglana, enn heyrði þó gný mikinn af reiðunum ok af illviðrinu, ok gekk alt svá suðr ok vestr um landit, ok svá víða sem hans ríki var; ok þá þóttist hann sjá þar til, sem skipin vóru, at öll voru orðin at hvölum einum, ok renna út í haf, ok síðan vaknar hann; ok hann lét kalla til sín Hörð fóstra sinn, ok segir honum drauminn, ok bað hann ráða. Hörðr kveðst vera svá gamlaðr, at hann kvaðst ekki kunna at skynja drauma; hann stóð í bjargi fyrir ofan bryggjusporð; enn konungr lá í lyftingu ok sprettir langskarir, er þeir ræddust við. Konunginum var óskaplétt, ok mælti: Gakk á skip, Hörðr, ok ráð draum minn. Hörðr segist eigi munu út ganga; ok þarf eigi at ráða draum þinn; sjálfr máttu vita, hvat hann er, ok meiri ván, at skamt líði heðan, áðr skipast munu ríki í Svíþjóð ok Danmörk, ok er nú kominn á þik helgráðr, er þú hygst öll ríki munu undir þik leggja, enn þú veizt eigi, at hitt mun fram koma, at þú munt vera dauðr, enn óvinir þínir munu fá ríkit. Konungr mælti: Gakk hingat, ok seg illspár þínar. Hörðr mælti: Hér mun ek standa, ok heðan segja. Konungr mælti: Hverr var Hálfdan snjalli með Ásum? Hörðr svarar: Hann var Baldr með Ásum, er öll regin grétu, ok þér ólikr. Vel segir þú, kvað

konungr; gakk hingat, ok seg tíðendi. Hörðr svarar: Hér mun ek standa ok heðan segja. Konungr spyrr: Hver var Hrœrekr með Ásum? (Hörðr svarar:) Hann var Hœnir, er hræddastr var Ása, ok þó þér illr. Hverr var Helgi enn hvassi með Ásum? segir konungr. Hörðr svarar: hann var Hermóðr, er bazt var hugaðr, ok þér óþarfr. Konungr mælti: Hverr var Guðröðr með Ásum? Hörðr svarar: Heimdallr var hann, er heimskastr var allra Ása, ok þó þér illr. Konungr mælti: Hverr em ek með Ásum? Hörðr svarar: Muntu vera ormr sá, sem verstr er til, er heitir Miðgarðsormr. Konungr svarar, reiðr mjök: Ef þú segir mér feigð mína, þá segi ek þér, at þú munt eigi lengr lifa, þvíat ek kenni þik, hvar þú stendr, þrúðna þursinn. Þá far þú nú nær Miðgarðsorminum, ok reynum með okkr. Þá hljóp konungr ór lyftinginni, ok var hann svá reiðr, at hann hljóp út um skarirnar. Enn Hörðr steyptist ór bjarginu ok á sæinn út, ok þeir menn, er vörð heldu á konungs skipinu sá þat síðast til konungs ok Harðar, at hvárgi kom upp síðan. Ok eftir þessi tíðendi er blásit liðinu til landgöngu, ok eiga þing. Þessi tíðendi spyrjast nú um allan herinn, at konungr er dauðr; ok þá er ráðs leitat, hvé með þessum mikla her skal fara. Þat sýndist þeim, þar sem Ívarr konungr var dauðr, enn áttu engar sakir við Raðbarð konung, at hverr fœri heim sem skjótast at góðum byr; þat var ráðs tekit, rofinn leiðangrinn; siglir hverr til síns lands. Ok er þetta spyrr Raðbarðr konungr, setr hann Harald stjúpson sinn yfir sunnan herinn; ferr þá Haraldr með liðinu á Selund, ok var hann þar til konungs tekinn; því næst fór hann á Skáni til þess ríkis, er átt höfðu móðurfrændr hans,

ok var þar tekit við honum vel, ok efldist þaðan mjök at liði. Þá fór hann upp á Svíþjóð, ok leggr undir sik alt Svíaveldi ok Jótland, er átt hafði Ívarr móðurfaðir hans; hóf þá upp marga fylkiskonunga, er áðr vóru teknir af ríki fyrir Ívari konungi. Haraldr konungr hefir starfsamt ríki öndverða daga sína, fyrir þá sök, at hann er ungr maðr; þótti mönnum sem dælla mundi at leita eftir föðurleifðum sínum, er áðr vóru teknir af ríki fyrir Ívari konungi eða Ingjaldi konungi.

IV. KAPÍTULI.

Frá Haraldi hilditönn ok ríki hans.

Haraldr var þá fimtán vetra, er hann var til ríkis tekinn; ok með því at vinir hans vissu, at hann mundi eiga mjök herskátt at verja ríkit, er hann var ungr at aldri, þá var þat ráð gert, at aflat var at seið miklum, ok var seitt at Haraldi konungi, at hann skyldi eigi bíta járn, ok svá var síðan, at hann hafði aldregi hlíf í orrostu, ok festi þó eigi vápn á honum. Hann gerðist brátt hermaðr mikill, ok átti svá margar orrostur, at engi maðr var sá í ætt hans, at þvílíkan herskap hafi haft með ríki sem hann, ok því var hann kallaðr Haraldr hilditönn. Hann eignaðist með orrostum ok hernaði öll þau ríki, er átt hafði Ívarr konungr, ok því meira, at engi konungr var sá í Danmörk eða Svíþjóð, at eigi gyldi honum skatt, ok allir gerðust hans menn. Hann lagði undir sik þann hlut Englands, er átt (hafði) Hálfdan snjalli ok síðan Ívarr konungr. Hann setti konunga ok jarla, ok lét sér skatta gjalda; hann setti Hjörmund konung, son Hervarðar ylfings yfir Eystra-Gautland, er átt hafði faðir hans ok Granmarr konungr.

V. KAPÍTULI.

Um kapp Hildar ennar ríku.

Ok í þann tíma, er Haraldr konungr hilditönn settist í ríkin, Svíþjóð ok Danmörk, var sá konungr í Reiðgotalandi, er hét Hildibrandr, ok var ríkr konungr (ok) hermaðr mikill; ok er hann tók at eldast, settist hann at löndum; hann átti tvau börn; son hans hét Hildir, enn Hildr dóttir; hun var allra meyja fríðust, ok skapstór mjök. Ok er konungr var mjök gamall, tók hann banasótt; ok er sóttin tók at honum at líða, heimtir hann son sinn til sín, ok réð honum mörg heilræði, ok segir, at þat var et fyrsta, at hann gifti systur sína langt í brott; ok þat með, at hann miðlaði henni engan hlut af jörðum í landi sínu; ok þat et þriðja, at hann fengi (henni) enga þjónunarmenn, at hun mætti með valdi halda sik ok menn sína; mun nú skilja várar samvistur; halt ok sömum vinum, sem ek hefi haft, er þú ert ungr maðr, ok þarft forsjá at skipa ríkit. Konungr andaðist; enn landsmenn stefna fjölmennt þing at landslögum; ok (á) þinginu setja þeir Hildi konungs son í hásæti, ok gefa honum konungs nafn; sverja þeir honum hlíðni, enn hann þeim landslög. Ok eftir þat gerir hann veizlu mikla, ok erfi eftir föður sinn, ok fagnaðaröl vinum sínum, gefr nafnbœtr öllum vinum sínum ok ríkismönnum, sem fyrr höfðu haft með gamla konungi. Ok er skipat var ríkit með þessum hætti, gengr Hildr konungsdóttir fyrir bróður sinn, lýtr honum, ok kveðr hann blíðum orðum ok fögrum, talar ok . . . .

. . . .

VI. KAPÍTULI.

Frá Haraldi ok Hringi konungi.

. . . . má í hernað. Ok á einu hausti sótti hann á fund Haralds konungs, föðurbróður síns, ok fekk þar góðar viðtökur, ok var þar um hríð í góðu yfirlæti. Ok fyrir því, at Haraldr konungr tók mjök at eldast, setti hann Hring frænda sinn yfir her sinn, at hegna lönd sín, ok dvaldist Hringr með Haraldi langar stundir. Ok er elli tók mjök at síga á hendr konungi, þá setti hann Hring frænda sinn konung yfir Uppsölum, ok gaf honum til forráða Svíþjóð alla ok Gautland vestra, enn hann sjálfr hefir yfirsókn um alla Danmörk ok Eystra-Gautland. Hringr konungr fekk Álfhildar, dóttur Álfs konungs, er land átti milli elfa tveggja, Gautelfar ok Raumelfar; þat vóru ok þá kallaðir Álfheimar; þat vóru marklönd mikil. Hringr átti einn son við konu sinni; sá hét Ragnarr. Haraldr konungr átti tvá sonu við konu sinni, var annarr Hrœrekr slöngvandbaugi, enn annarr Þrándr gamli.

VII. KAPÍTULI.

Frá Haraldi hilditönn.

Ok er Haraldr konungr hilditönn var orðinn svá gamall, at hann hafði hálft annat hundrað vetra, þá lá hann í rekkju, ok mátti eigi ganga, ok var þat víða um ríki hans, er á gengu víkingar með hernað; ok þá þótti vinum hans illa fara ríkin, er eyðast tók landsstjórnin, þótti ok mörgum hann fullgamall, ok nokkurir ríkismenn gerðu ráð, er konungr tók kerlaug, at þeir lögðu yfir ofan viðu ok báru á grjót, ok vildu kœfa hann í lauginni. Ok er hann vissi, at þeir vildu tapa honum, bað hann þá láta sik í brott

ór lauginni: veit ek, at yðr þykkir ek of gamall; þat er ok satt, enn vel mætta ek verða skapdauði; eigi vil ek þenna dauðann, at deyja í lauginni, vil ek deyja miklu konunglegar; þá kómu til vinir hans ok tóku hann í brott. Ok litlu síðar gerði hann menn upp á Svíþjóð til Hrings konungs, frænda síns, með þeim orðsendingum, at hann skyldi samna her um alt þat ríki, sem hann varðveitti, ok koma í móti honum at landamæri ok berjast við hann, ok lét segja honum allan atburð, er til hafði komit, at Dönum þótti hann til gamall. Ok eftir þetta samnar Hringr konungr liði um alt Svíaveldi ok Vestra-Gautland, ok mikit lið hafði hann af Noregi; ok er svá sagt, at þá er Svíar ok Norðmenn fóru út með leiðangrinn um Stokksund, at þá var hálfr þriði tugr hundraða skipa. Enn Hringr konungr reið með hirð sína ok Vestr-Gautum et efra um Eyrarsund, ok sótti svá vestr landveg til skógarins Kolmerkr, er skilr Svíþjóð ok Eystra-Gautland. Ok þá er Hringr konungr kom af skóginum vestr þar, sem heitir Brávík, þá kom þar í mót skipaherr hans, ok setti Hringr konungr þar herbúðir sínar á Brávelli undir skóginum, milli ok víkrinnar. Haraldr konungr dregr nú saman her um alt Danaveldi, ok mikill herr kom ór Austrríki ok alt ór Kœnagarði, ok af Saxlandi. Ok þá er herr hans var saman kominn á Selund, þar sem Kœgja heitir, ok yfir til Skáneyrar af Landeyri, máttu menn ganga þar yfir at skipum einum, ok allr sær þótti þakiðr af skipaher hans. Þá sendir hann þann mann, er Herleifr hét, ok með þeim Saxa her, á fund Hrings konungs, ok láta hasla honum völl, ok taka þeim orrustustað, ok segja í sundr griðum ok friði. Haraldr konungr fór með herinn á sjau dögum, áðr hann

kom austr í Brávík; ok þá bjuggust hvárirtveggju til orrostu ok fylktu liði sínu.

VIII. KAPÍTULI.

Kappatal þeira.

Svá er sagt, at í her Haralds konungs var höfðingi sá, er Bruni hét; hann var allra þeira manna vitrastr, er með honum vóru; hann lét Bruna fylkja liðinu ok skipa höfðingjum undir merki; stóð merki Haralds konungs í miðri fylkingu, ok var um hans merki hirð hans. Þessir kappar vóru með Haraldi konungi: Sveinn, Sámr, Gnepi enn gamli, Garðr, Brandr, Blœngr, Teitr, Tyrfingr, Hjalti; þeir vóru skáld Haralds konungs ok kappar. Þeir vóru heiman ór hirð Haralds konungs: Hjörtr, Borgarr, Beli, Barri, Beigaðr, Tóki. Þar var skjaldmærin Visma, ok önnr Heiðr, ok hefir hvártveggi komit með mikinn her til Haralds konungs. Visma bar merki hans; með henni vóru þessir kappar: Kari ok Milva. Vébjörg hét enn skjaldmær, er kom til Haralds konungs með mikinn her sunnan af Gotlandi, ok fylgdu henni margir kappar; af þeim öllum var mestr ok ágætastr Ubbi enn fríski, Bratr írski, Ormr enski, Búi Brámuson, Ari eineygi, Geirálfr. Vismu skjaldmeyju fylgdi mikill Vinda herr; vóru þeir auðkendir; þeir höfðu löng sverð ok buklara, enn þeir böfðu ekki langa skjöldu sem aðrir menn. Ok í annan fylkingar arm Haralds konungs var Heiðr skjaldmær með sínu merki, ok hefir hun með sér hundrað kappa; þeir vóru berserkir hennar: Grímr, Geirr, Hólmsteinn, Eysöðull, Héðinn mjóvi, Dagr lífski, Haraldr Óláfsson; þeir vóru margir höfðingjar með Heiði í arminn. Í annan fylkingar arm var sá höfðingi, er hét Haki höggvinkinni,

ok vóru fyrir honum merki borin; margir vóru konungar ok kappar með honum; þar vóru þeir Alfarr ok Alfarinn, synir Gandálfs konungs, er þá höfðu áðr verit hirðmenn ok heimilismenn Haralds konungs. Haraldr konungr var í vagni, þvíat hann var eigi vápnfœrr, svá at hann mætti í orrostu ganga. Konungr sendir Bruna ok Heiði at skynja, hversu Hringr hefði fylkt liði sínu, ok hvárt hann væri búinn til orrostu. Bruni segir: Svá lízt mér, sem Hringr muni búinn at berjast ok hans lið; hann hefir undarlega fylkt; hann hefir svínfylkt her sínum, ok mun eigi gott at berjast við hann. Þá segir Haraldr konungr: Hverr mun Hringi hafa kent hamalt at fylkja; ek hugða engan kunna, nema mik ok Óðinn, eða mun Óðinn vilja skjóplast í sigrgjöfinni vð mik; þat hefir aldri fyrr verit, ok enn bið ek hann, at hann geri eigi þat; enn með því, at hann vili nú eigi veita mér sigr, þá láti hann mik falla í orrostu með her minn allan, ef hann vill eigi, at Danir hafi sigr sem fyrr; ok allan þann val, sem fellr á þeima velli, gef ek Óðni. Svá var, sem Bruni hafði (sagt), at Hringr hafði svínfylkt öllu liði sínu; þá þótti þó svá þykk fylkingin yfir at sjá, at hrani var í brjósti, enn hun var þó svá löng, at armrinn tók at á þeiri, er Vará hét, enn annarr ofan til Brávíkr. Hringr konungr hafði með sér til orrustu marga konunga ok kappa; þar var enn œðsti maðr með honum konungr sá, er hét Ali enn frœkni, er mikinn fjölda hers hafði ok marga aðra ágæta konunga ok kappa; með honum var sá kappi, er ágætastr hefir verið í fornsögum: Störkuðr enn gamli Stórverksson, er upp hafði fœðst í Noregi á Hörðalandi í eyjunni Fenring, ok farit hafði viða um lönd, ok verit með mörgum konungum.

Margir kappar aðrir vóru komnir ór Noregi til þessarrar orrostu: Þrándr þrænzki, Þórir mœrski, Helgi enn hvíti, Bjarni, Hafr, Fiðr firzki, Sigurðr, Erlingr snákr af Jaðri, Sögu-Eiríkr, Hólmsteinn hvíti, Einarr egðski, Hrútr vafi, Oddr víðförli, Einarr þrjúgr, Ívarr skagi. Þessir vóru kappar miklir Hrings konungs: Áki, Eyvindr, Egill skjálgi, Hildir, Gautr, Guði tollus, Steinn af Væni, Styrr enn sterki. Þessir höfðu enn eina sveit: Hrani Hildarson, Sveinn uppskeri, Hlaumboði ok Sóknarsóti, Hrokkell hœkja, Hrólfr kvensami. Þeir vóru enn: Dagr enn digri, Gerðarr glaði, Dúkr vindverski, Glúmr vermski vestan af Elfinni, Saxi flettir, Sali gauzki. Þessir vóru ofan af Svíaveldi: Nori, Haki, Karl kekkja, Krókarr af Akri, Gunnfastr, Glismakr goði. Þessir vóru ofan af Sigtúnum: Sigmundr kaupangskappi, Tolufrosti, Aðils ofláti frá Uppsölum; hann gekk fyrir framan merki ok skjöldu, ok var eigi í fylkingu: Sigvaldi, er komit hafði til Hrings konungs ellefu skipum: Tryggvi ok Tvívífill höfðu komit tólf skipum: Læsir hafði skeið, ok alla skipaða með köppum: Eiríkr helsingr hafði dreka mikinn, vel skipaðan hermönnum. Menn vóru ok komnir til Hrings konungs af Þelamörk, er kappar vóru, ok höfðu minst yfirlát, þvíat þeir þóttu vera dragmálir ok tómlátir; þessir vóru þaðan: Þorkell þrái, Þórleifr goti, Haddr harði, Grettir rangi, Hróaldr tá. Sá maðr var enn kominn til Hrings konungs, er hét Rögnvaldr hái, eða Raðbarðr hnefi, allra kappa mestr; hann var fremstr í rananum, ok næst honum vóru þeir Tryggvi ok Læsir, út frá Álreks synir ok Yngvi; þá vóru Þilirnir, er allir vildu sízt hafa, ok hugðu litla liðsemd mundu at vera; þeir vóru bógmenn miklir.

IX. KAPÍTULI.

Orrosta á Brávelli.

Ok er þessi herr var allr búinn til orrostu, létu hvárirtveggja blása lúðrum, ok (œptu) því næst heróp. Þá gengu saman fylkingar, ok var sú orrosta svá snörp ok mikil sem segir í öllum fornum sögum, at engi orrosta á norðrlöndum hafi háit verit með jammiklu ok jamgóðu mannvali til orrostu at telja. Ok er litla hríð hafði orrostan staðit, sótti sá kappi fram í her Haralds konungs, er hét Ubbi fríski, ok réð hann þar at, sem var raninn á fylking Hrings konungs, ok átti et fyrsta víg við Rögnvald raðbarð, ok var þeira skifti allharðlegt, ok ógurleg högg mátti þar sjá í herinum, er þessir ofrhugar gengust at; veitti hvárr öðrum mörg högg ok stór; enn svá var Ubbi mikill kappi, at eigi léttir hann fyrr, enn með því skildist þeira einvígi, at Rögnvaldr fell fyrir Ubba; ok því næst hljóp hann at Tryggva ok særði hann banasári. Ok er þat sjá Alrekssynir, hvé ógurlega hann ferr í herinum, ráðast þeir í móti honum, ok berjast við hann; enn svá var hann harðgerr ok mikill kappi, at báða þá drepr hann; ok eftir þat drepr hann Yngva; ok þá fór hann svá geystr í herinum, at hvatvetna stökk fyrir, ok feldi hann alla þá, sem fremstir stóðu í rananum, nema þá, sem viku í móti öðrum köppum. Ok er þetta sér Hringr konungr, eggjaði hann herinn, at eigi sœtti einn maðr yfir alla, þvílíkir yfirgangsmenn, sem með honum vóru, eða hvar er kappinn Störkuðr, er enn hér til bar ávalt hærra skjöld? vinn oss sigr. Hann svaraði: Höfum vér œrit at vinna, herra, segir hann, enn við skulum vér leita, at vinna slíkan sigr, sem vér megum, enn þar er sá maðr, er Ubbi er, at maðr má koma

í fulla raun. Enn við konungs áeggjan hleypr hann fram í herinn á mót Ubba, ok verðr þar orrosta mikil millum þeira, sett með stórum höggum ok miklu afli, er hvárrtveggi var ofrhugi, ok gekk svá um hríð, ok veitti Starkaðr honum eitt mikit sár, ok þar í móti fekk Störkuðr sex sár, ok öll stór, ok þóttist varla komit hafa í slíka raun af einum manni; ok með því at fylkingar vóru svá styrkjar, reiddi (þá) ýmsa vega, ok sleit fyrir því þetta einvígi. Síðan vegr Ubbi þann kappa, er Agnarr hét, ok ruddi æ jafnan fyrir sér stíginn, ok höggr á tvær hendr; hefir báðar hendr blóðgar til axlar; ok þá sótti hann at þeim Þilunum. Ok þá er þeir sá hann, mæltu þeir: Nú þurfu vér eigi annarstaðar í herinum at leita fram, ok látum þenna mann sœkja örvar um stund, ok fyrr . . . . . sigrinn, ok svá lítit sem öllum þykkir til vár koma, gerum nú því meira um oss, ok sýnum oss vaska menn. Þeir taka (at) skjóta á hann, er ágætastir vóru af þeim Þilunum, Haraldr harði ok Hróaldr tá, ok vóru svá ágætir menn at skotum, at þeir skutu at honum tvennum tylftum örva ok í brjóst honum, ok eigi var honum lítit til fjörs; þessir menn veittu honum bana; ok áðr hafði hann drepit sex kappa, enn um fram veitt stór sár ellefu köppum, enn drepit sextán menn af Svíum ok Gautum, er framarla stóðu (í) fylkingu. Ok á þeiri stundu sótti Vébjörg skjaldmær mjök á hendr Svíum ok Gautum; hun sótti fram at þeim kappa, er hét Sóknarsóti; ok svá hefir hun vant sik með hjálmi ok brynju ok sverði, at hun var framarla í riddaraskap, sem Störkuðr enn gamli segir; hun fær stór högg kappanum, ok sœkir lengi; ok eitt högg höggr hun á kinnina, ok sneið sundr kjálkann ok af hökuna; hann drap í munn sér skegginu, ok beit á, ok helt

svá upp at sér hökunni; ok hun vinnr mörg stór verk í herinum. Litlu síðar mœtir henni Þorkell þrái, kappi Hrings konungs, ok eigust þau við harða sókn; ok áðr enn létti, drap hann hana með mörgum sárum ok mikilli hugprýði. Nú verða þar mörg stór tíðendi á skammri stundu, ok ganga ýmsar fylkingar betr; misti þar margr maðr heimkvámu, eða fekk örkuml, af hvárutveggja liði. Nú sœkir Störkuðr á hendr Dönum; hann ræðst í móti þeim kappa, er Húnn hét, ok eigast þeir við orrostu, ok líkr svá, at Störkuðr drepr hann, ok litlu síðar þann, er hans vill hefna, er Ella hét; ok þá sótti hann at þeim, er Borgarr hét, ok áttu hart víg saman ok lýkr svá, at hann drap þann. Störkuðr hleypr nú um fylkingar með brugðit sverð, ok höggr hvern (at) öðrum; ok því næst hjó hann þann, er Hjörtr hét; ok þá mœtti honum Visma skjaldmær, er bar merki Haralds konungs. Störkuðr sœkir at henni fast. Hun mælti þá til Störkuðar: Nú er kominn á þik helfíkr, ok muntu nú deyja skulu, þursinn. Hann svaraði: Fyrr muntu þó halla merkinu Haralds konungs, ok hjó af henni vinstri hönd; ok þá gerðist sá maðr í móti honum, at hefna hennar er hét Brái Sækálfs faðir, ok leggr Störkuðr hann í gegnum með sverði; ok víða í herinum mátti nú sjá stóra valköstu á valfalli. Nokkuru síðar kom í móti Störkuði Gnepja, mikill kappi, ok áttust við harða sókn, ok veitti Störðr honum banasár; ok því næst drap hann þann kappa, er Haki hét, ok þá fekk hann þar mörg stór sár í þeiri svipan; hann var höggvinn á hálsinn við herðarnar, svá at sá inn í holit, ok framan á brjóstinu hafði hann mikit sár, svá at lungun fellu út, ok látit hafði hann einn fingr á hœgri hendi. Ok er Haraldr konungr sá

svá mikit mannfall af hirð sinni ok köppum, þá reis hann upp á knéin, ok tók tvau söx, ok keyrði fram fast hestinn, er fyrir vagninum var, ok lagði hvárutveggja saxinu báðum höndum, ok veitti mörgum manni bana með sínum höndum, þóat hann mætti eigi ganga né á hesti sitja. Gekk nú orrostan svá um hríð, at konungrinn vann mörg stórvirki. Ok ofarla þessa bardaga var konungrinn Haraldr hilditönn sleginn kylfu í höfuðit, svá at haussinn rifnaði í sundr, ok var þat hans banasár, ok drap Bruni hann. Ok þá sá Hringr konungr vagn Haralds konungs auðan, ok þóttist vita, að konungrinn mundi vera fallinn; lét hann blása, ok kallaði, at herinn stöðvaðist. Ok er Danir urðu þessa varir, þá staðnaði orrostan, ok bauð Hringr konungr grið öllum her Haralds konungs, ok þat þágu allir. Ok annan dag eftir at morgni lætr Hringr konungr kanna valinn, ok leita at líki Haralds konungs, frænda síns, ok var mikill herr valsins fallinn yfir, þar sem líkit lá; var þá orðinn miðr dagr, er líkit fannst ok valrinn var rofinn, ok lét Hringr konungr þá taka lík Haralds konungs frænda síns, ok þvá af blóð, ok búa um veglega eftir fornri siðvenju; lét leggja líkit í þann vagn, er Haraldr konungr hafði til orrostu; ok eftir þat lét hann kasta mikinn haug, ok lét þá líki hans aka í þeim vagni, á þeim hesti, er Haraldr konungr hafði til orrostu, ok lét svá aka í hauginn; ok síðan var sá hestr drepinn. Ok þá lét Hringr konungr taka þann söðul, er hann sjálfr hafði riðit í, ok gaf þann Haraldi konungi, frænda sínum, ok bað hann gera hvárt er hann vildi, ríða til Valhallar eða aka; ok þá lét hann gera þar mikla veizlu, ok veita útferð Haralds konungs frænda síns. Ok áðr enn haugrinn væri aftr lokinn, þá biðr

Hringr konungr til ganga alt stórmenni ok alla kappa, er við vóru staddir, at kasta í hauginn stórum hringum ok góðum vápnum, til sœmdar Haraldi konungi hilditönn; ok eftir þat var aftr byrgðr haugrinn vandlega.

X. KAPÍTULI.

Frá Sigurði hring.

Sigurðr Hringr var konungr yfir Svíþjóð ok Danmörk eftir Harald konung hilditönn; ok þá óx upp son hans Ragnarr í hirð föður síns; hann var allra þeira manna mestr ok fríðastr, er menn hefði sét, ok var hann líkr móður sinni ásýndar, ok í hennar ætt at sjá, þvíat þat er kunnigt í öllum fornum frásögum um þat fólk, er Álfar hétu, (at þat) var miklu fríðara enn önnur mannkind á norðrlöndum; þvíat alt forellri Álfhildar móður hans, ok allr ættbálkr, (var) kominn frá Álfi gamla; þat vóru þá kallaðar Álfa ættir; af honum tóku nöfn þær tvær meginár, er elfr heitir hvártveggi síðan; önnur skildi ríki hans af Gautlandi, var sú fyrir því kölluð Gautelfr; enn önnur fell at því landi, er nú heitir Raumaríki, ok heitir sú Raumelfr. Ragnarr var líkr feðr sínum, ok föðurfrændum á vöxt, sem verit hafði Haraldr konungr hilditönn, eða Ívarr víðfaðmi. Ok er Hringr konungr tók at eldast ok þungfœrast, tók at minkast ríki hans, ok tók mest af því, er first honum var. Sá konungr er nefndr Aðalbrikt, er kominn var af ætt Ellu konungs, þess er drepit hafði Hálfdan ylfingr, ok lagði undir sik þann hluta Englands, er Norðimbraland heitir; þann hlut átti Hringr konungr, ok áðr Haraldr konungr; Aðalbrikt konungr réð því ríki langar stundir; synir hans hétu Áma ok Ella, er konungar vóru í Norð-

imbralandi eftir föður sinn. Þá er Sigurðr hringr var gamall, var þat á einu hausti, er hann hafði riðit um ríki sitt, Gautland vestra, at dœma mönnum landslög, at þá kómu í móti honum Gandálfs synir, mágar hans, ok báðu, at hann mundi veita þeim lið at ríða á hendr þeim konungi, er Eysteinn hét, er því ríki réð, er þá hétu Vestmarar, enn nú heitir Vestfold. Þá vóru höfð blót í Skíringssal, er til var sótt um alla Víkina . . . .



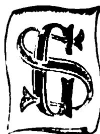
FORNALDARSÖGUR NORÐRLANDA.

IIII.

HERVARAR SAGA OK HEIÐREKS.

VALDIMAR ÁSMUNDARSON
HEFIR BÚIÐ UNDIR PRENTUN.

TEXTA-ÚTGÁFA.



REYKJAVÍK.
Á KOSTNAÐ SIGM. GUÐMUNDSSONAR.
1885.

Reykjavík:
Prentað hjá Sigm. Guðmundssyni.
1885.



Hervarar saga ok Heiðreks.

Hér hefir upp sögu Heiðreks konungs ens vitra.

I. KAPÍTULI.

Frá Guðmundi á Glasisvöllum. Kyn Arngríms berserks.

Svá er sagt, at í fyrndinni var kallað Jötunheimar norðr í Finnmörk, enn Ýmisland fyrir sunnan millim ok Hálogalands; þar bygðu þá risar víða, enn sumir vóru hálfrisar; var þá mikit sambland þjóðanna, þvíat risar fengu kvenna af Ýmislandi. Guðmundr hét konungr í Jötunheimum; hann var blótmaðr mikill; bœr hans hét á Grund, enn heraðit á Glasisvöllum; hann var vitr ok ríkr; hann ok menn hans lifðu marga mannsaldra, ok því trúa heiðnir menn, at í hans ríki sé Ódáinsakr, enn hverr, er þar kemr, hverfr af sótt ok elli, ok má eigi deyja. Eftir dauða Guðmundar blótuðu menn hann, ok kölluðu hann goð sitt. Hans son hét Höfundr; hann var bæði forspár ok spakr at viti, ok var dómandi allra mála yfir þeim ríkjum, er þar vóru í nánd; hann dœmði aldri rangan dóm, ok engi þorði at rjúfa hans dóma. Maðr hét Hergrímr; hann var risi ok bergbúi; hann nam af Ýmis-

landi Ámu Ýmisdóttur, ok fekk síðan; þeira son var var Þorgrímr hálftröll; hann nam af Jötunheimum Ögn Álfasprengi, ok fekk síðan; Grímr hèt son þeira. Hana hafði fest Starkaðr Áludrengr; hann hafði átta hendr; hann var farinn norðr um Elivága, ok var hun þá brott tekin; enn er hann kom heim, þá drap hann Hergrím á hólmgöngu. Ögn lagði sik sverði í gegnum, ok vildi eigi giftast Starkaði. Eftir þat nam Starkaðr Álfhildi, dóttur Álfs konungs ór Álfheimum, enn Þórr drap Starkað. Fór þá Álfhildr til frænda sinna, ok var Grímr með henni, þar til er hann fór í hernað, ok varð enn mesti hermaðr; hann fekk Bauggerðar, dóttur Starkaðs Áludrengs; hann fekk sér bústað í ey þeiri á Hálogalandi, er Bólm heitir; hann var kallaðr Ey-Grímr Bólmr. Son þeira Bauggerðar hét Arngrímr berserkr, er síðan bjó í Bólm, ok var enn ágætasti maðr.

II. KAPÍTULI.

Frá Sigrlama ok Svafrlama ok Arngríms sonum.

Konungr hét Sigrlami; svá er sagt, at hann væri son Óðins; hans son hét Svafrlami; hann tók ríki eftir föður sinn; hann var enn mesti hermaðr. Ok einn dag, er konungr reið á veiðar, ok hann varð einn sinna manna, hann sá einn stein mikinn við sólarsetr, ok þar hjá dverga tvá; konungr vígði þá utan steins með málasaxi; þeir beiddu fjörlausnar. Konungr mælti: Hvat heiti þit? Annarr nefndist Dvalinn, enn annarr Dulinn. Konungr mælti: Af því at þit eruð allra dverga hagastir, þá skulu þit gera mér sverð, sem bezt kunni þit; hjöltin og meðalkaflinn skal vera af gulli; þat skal svá bíta járn sem klæði, ok aldri ryðr á festast; því skal fylgja sigr í orrost-

um ok einvígjum, hverjum er berr. Þessu játta þeir. Konungr ríðr heim. Enn er stefnudagr kemr, þá ríðr konungr til steinsins; eru þá dvergarnir úti, ok fengu konungi sverðit, ok var et fríðasta. Enn er Dvalinn stóð í steinsdurum, þá mælti hann: Sverð þitt, Svafrlami, verðr manns bani hvert sinn er brugðit er, ok með því skulu unnin vera þrjú níðingsverk; þat skal ok verða þinn bani. Þá hjó konungr sverðinu til dverganna; hlupu þeir í steininn; höggit kom ok í steininn, ok fal báða eggteina, þvíat dyrrnar lukust aftr á steininum. Konungr kallaði sverðit Tyrfing, ok bar hann jamnan síðan í orrostum ok einvígjum, ok hafði jamnan sigr. Konungr átti dóttur, er hét Eyfura; hun var kvenna vænst ok vitrust. Arngrímr var þá í víking í austrveg um Bjarmaland; hann herjaði í ríki Sigrlama konungs ok átti orrostu við hann, ok áttust þeir vápnaskifti við, ok hjó konungr til hans. Arngrímr kom fyrir sik skildinum, ok tók af skjaldarsporðinn, ok nam sverðit í jörðu staðar. Þá hjó Arngrímr af konungi höndina, ok fell þá niðr Tyrfingr; Arngrímr þreif sverðit Tyrfing, ok hjó með konunginn fyrst ok síðan marga aðra; tók hann þar herfang mikit ok flutti brott með sér Eyfuru konungsdóttur, ok flutti hann hana heim til bús síns í Bólm; hann átti með henni tólf syni: Angantýr var ellstr, þá Hervarðr, þá Hjörvarðr, Sæmingr ok Hrani, Brámi, Barri, Reifnir, Tindr ok Búi, ok tveir Haddingjar, ok unnu þeir báðir eins verk, þvíat þeir vóru tvíburar ok yngstir; enn Angantýr vann tveggja verk, hann var ok höfði hærri enn aðrir menn; allir vóru þeir berserkir, og umfram aðra menn at afli ok áræði; enn þó at þeir færi í hernað, þá vóru þeir aldri fleiri á skipi enn tólf brœðr. Þeir fóru víða um lönd at

herja, ok vóru mjök sigrsælir, ok urðu enir frægstu. Angantýr hafði Tyrfing, enn Sæmingr Mistiltein, Hervarðr Hrotta, ok allir höfðu þeir ágæt hólmgöngusverð; enn þat var siðvenja þeira, þá er þeir vóru með sínum mönnum einum, at þá er þeir fundu, at berserksgangr kom at þeim, fóru þeir á land upp, ok brutust við skóga, eða stóra steina, þvíat þeim hafði þat orðit, at þeir höfðu drepit menn sína, ok hroðit skip sín; stórar sögur fóru af þeim ok mikil frægð.

III. KAPÍTULI.

Heitstrenging.

Einn jólaaftan í Bólm þá strengði Angantýr heit at bragarfulli, sem siðvenja var til, at hann skyldi eiga dóttur Yngva konungs at Uppsölum, Ingibjörgu, þá mey, er fegrst var ok vitrust á danska tungu, eða falla at öðrum kosti, ok eiga enga konu aðra; eigi er sagt af fleirum heitstrengingum þeira. Sú náttúra fylgði Tyrfingi, at hvert sinn, er hann var ór slíðrum dreginn, þá lýsti af sem af geisla, þó at myrkt væri, ok hann skyldi slíðra með vörmu manns blóði; ekki lifði þat ok til annars dags, er blœddi af honum; hann er mjök frægr í öllum fornsögum. Þat sumar fóru þeir brœðr til Uppsala í Svíaríki, ok gengu inn í höllina, ok segir (Angantýr konungi) heitstrenging sína, ok þat með, at hann vill fá dóttur hans; allir hlýddu er inni vóru. Angantýr bað konung segja, hvert þeira erindi skyldi vera. Í því stó fram yfir borðit Hjálmarr enn hugumstóri, ok mælti til konungs: Minnizt, herra, hversu mikla sœmð ek hefir þér unnit, síðan ek kom í yðart ríki, ok í mörgum lífsháska fyrir yðr verit; ok fyrir mína þjónustu bið ek, at þér giftit mér dóttur yðra; þykkist ek ok maklegri mína bœn at þiggja enn

berserkir þessir, er hverjum manni gera ilt. Konungr hugsar fyrir sèr, ok þykir þetta mikill vandi, hversu þessu skal svara, svá at minst vandræði mætti af standa, ok svarar um síðir: Þat vil ek, at Ingibjörg kjósi sér sjálf mann, hvern hun vill hafa. Hun segir: Ef þér viljið mik manni gifta, þá vil ek þann eiga, er mér er áðr kunnigr at góðum hlutum, enn eigi þann, er ek hefir ekki af annat, enn sögur einar ok allar illar. Angantýr mælti: Ekki vil ek hnippast orðum við þik, þvíat ek sé, at þú elskar Hjálmar; enn þú, Hjálmarr, kom suðr á Sámsey til hólmgöngu við mik, ella ver hvers manns níðingr, ef þú kemr eigi at miðju sumri at âri. Hjálmarr kvað sik ekki dvelja at berjast. Fóru Arngríms synir heim til föður síns, ok sögðu honum svá gert; hann kveðst ekki fyrr hafa óttazt um þá enn nú. Vóru þeir heima um vetrinn; ok um várit bjuggust þeir heiman, ok fara fyrst til Bjartmars jarls, ok tóku þeir þar veizlu. Ok um kveldit beiddist Angantýr, at jarl gifti honum dóttur sína; ok þetta sem annat var gert eftir þeira vilja, at brúðhlaup var gert; ok síðan bjuggust Arngríms synir brott. Ok þá nótt, áðr þeir fara, dreymði Angantý draum, ok sagði jarlinum: Ek þóttist vera staddr í Sámsey og brœðr mínir; þar fundu vér marga fugla, ok drápum alla, er vér sám; ok síðan þótti mèr, sem vér snerim annan veg á eyna, ok flugu móti oss ernir tveir, ok gekk ek móti öðrum, ok áttum vit hart viðrskifti saman; ok um síðir settumst vit niðr ok vórum til einkis fœrir. Enn annarr arinn átti við ellifu brœðr mína ok vann alla þá. Jarl segir: Þar var þér sýnt fall ríkra manna. Síðan fara þeir brœðr brott, ok kómu til Sámseyjar ok gengu upp á land at leita Hjálmars: ok fara þeira skifti svá, sem greinir í Örvar-

Odds sögu, fyrst, at þeir kómu í Munarvága, ok drápu þar alla menn af þeim tveim skipum, sem þeir Hjálmarr ok Oddr áttu; ok síðan fundust þeir uppi á eynni; drap Oddr ellifu brœðr Angantýs, enn Hjálmarr drap Angantý, ok dó þar sjálfr síðan af sárum. Síðan lét Oddr leggja þá í stóra hauga alla, með öllum sínum vápnum, enn flutti Hjálmar heim til Svíaríkis. Ok þegar Ingibjörg konungsdóttir sá lík Hjálmars, þá fell hun dauð niðr, ok eru þau heygð bæði saman at Uppsölum.

IV. KAPÍTULI.

Fædd Hervör.

Nú er þar til at taka, at dóttir Bjartmars jarls fœddi meybarn, ok þótti flestum ráð, at út væri borit, ok sögðu, at eigi mundi konu skap hafa, ef föður-frændum yrði líkt. Jarl lét ausa vatni og upp fœða, ok kallaði Hervöru, ok sagði, at eigi var þá aldauða ætt Arngríms sona, ef hun lifði. Enn er hun vóx upp, þá var hun fögr; hun tamði sik við skot ok skjöld ok sverð; hun var mikil ok sterk; ok þegar hun mátti nokkot, gerði hun oftar ilt enn gott; ok er henni var þat meinat, þá hljóp hun út á skóga, ok drap menn til fjár sér. Enn er jarl varð þess varr, þá lét hann taka hana, ok fœra heim, ok var hun þá heima um stund. Hun kemr at jarli einn dag, ok mælti: Brott vil ek heðan, því at ekki fæ ek hér yndi. Litlu síðar hvarf hun ein saman með karlmanns búnaði ok vápnum, ok fór til víkinga, ok var með þeim um stund, ok nefndist Hervarðr; ok litlu síðar dó höfðingi víkinga, ok tók þá Hervarðr forræði liðsins. Ok eitt sinn, er þeir kómu til Sámseyjar, gekk Hervarðr á land, ok vildi engi hans manna fylgja honum, þvíat þeir sögðu þar engum manni

duga um nætr úti at vera. Hjörvarðr kvað vera mikla féván í haugunum, ok fór á land, ok gekk upp á eyna nær sólarglaðan. Þeir lágu í Munarvági; þar hitti hun hjarðarsvein einn, ok spurði hann tíðenda. Hann segir: Er þér ókunnigt hér í eyjunni, ok gakk heim með mér, þvíat hér dugir engum manni úti at vera eftir sólarsetr, ok vil ek skjótt heim. Hervarðr svarar: Seg mér, hvar Hjörvarðs haugar heita. Sveinninn svarar: Vanfarinn ertu, er þú vilt þat forvitnast um nætr, er fár þorir á miðjum dögum, ok brennandi eldr leikr þar yfir, þegar sól gengr undir. Hervarðr kveðst at vísu skyldu vitja hauganna. Féhirðir mælti: Ek sé, at þú ert drengilegr maðr, þó at þú sér óvitr; þá vil ek gefa þér men mitt, ok fylg mér heim. Hervarðr segir: Þó at þú gefir mér alt þat, er þú átt, fær þú mik eigi dvalt. Enn er sólin settist, gerðust dunur miklar út á eyna, ok hlupu upp hauga eldarnir; þá hræddist féhirðir, ok tók til fóta ok hljóp í skóginn, sem mest mátti hann, og sá aldri aftr. Þetta er kveðit eftir viðrœðu þeira:

„Hitt hefir mær ung
í Munarvági
við sólarsetr
segg at hjörðu.
Hverr er einn saman
í ey kominn?
gaktu greiðlega
gistingar til“.

„Munkat ek ganga
gistingar til,
þvíat ek engan kann
eyjarskeggja;
segðu hraðlega,
áðr heðan líðir:
hvar eru Hjörvarði
haugar kendir?“

„Spyrjattu at því,
spakr ertu eigi,
vinr víkinga,
þú ert vanfarinn;
förum frálega,
sem okkr fœtr toga,
alt er úti
ámátt fírum“.

„Men bjóðum þér
máls at gjöldum,
muna drengja vin

dælt at letja;
fær engi mér
svá fríðar hnossir,
fagra bauga,
at ek fara eigi".

„Heimskr þykki mér,
sá er heðra ferr
maðr einn saman
myrkvar grímur,
hyrr er á sveimun,
haugar opnast,
brennr fold ok fen,
förum harðara".

„Hirðumat fælast
við fnösun slíka,
þótt um alla ey
eldar brenni;
látum eigi okkr
liðna rekka
skjótla skelfa,
skulum við talast".

Var þá féhirðir
fljótr til skógar
mjök frá máli
meyjar þessar;
enn harðsnúinn
hugr í brjósti
um sakar slíkar
svellr Hervöru.

Hun sá nú haugaeldana ok haugbúa úti standa, ok gengr til hauganna ok hræðist ekki, ok óð hun eldana sem reyk, þar til er hun kom at haugi berserkjanna; þá kvað hun:

V. KAPÍTULI.

Vísur.

Vaki þú, Angantýr,
vekr þik Hervör,
einga dóttir
ykkur Tófu;
seldu mér ór haugi
hvassan mæki,
þann er Svafrlama
slógu dvergar.

Hervarðr, Hjörvarðr,
Hrani, Angantýr,
vek ek yðr alla
undir viðar rótum,
hjálmi ok með brynju,
hvössu sverði,
rönd ok með reiði
roðnum geiri.

Mjök eruð orðnir,
Arngríms synir,
megir at meinsamir
moldar auka,
er engi skal
sona Eyfuru
við mik mæla
í Munarvági.

Hervarðr, Hjörvarðr,
Hrani, Angantýr,
svá sé yðr öllum
innan rifja,
sem ér í maura
mornið hauga,
nema sverð selið mér,
þat er sló Dvalinn,

samir eigi draugum
dýr vápn fela.

Þá svarar Angantýr:
Hervör dóttir,
hví kallar svá?
full feiknstafa,
ferr þú þér at illu,
œr ertu orðin
ok örvita,
villhyggjandi,
vekr menn dauða.

Grófat mik faðir, niðr,
né frændr aðrir,
. . . .
. . . .
þeir höfðu Tyrfing
tveir er lifðu;
varð þó eigandi
einn um síðir.

(Hun svarar:)
Segðu einn satt mér,
svá láti áss þik
heilan í haugi,
sem þú hafir eigi
Tyrfing með þér;
trautt er þér at veita
arfa þínum
einar bœnir.

Þá var sem einn logi væri alt að líta um haugana, er opnir stóðu. Þá kvað Angantýr:

Hnigin er helgrind,
haugar opnast,
allr er í eldi
eybarmr at sjá;
atalt er úti
um at litast,
skyntu, mær, ef þú mátt,
til skipa þinna.

Hun segir:
Brennið ér eigi svá
bál á nóttum,
at ek við elda
yðra fælumst;
skelfrat meyju
muntún hugar,
þó at hun draug sjái
í durum standa.

Þá kvað Angantýr:
Segik þér, Hervör,
hlýttu til meðan,
vísa dóttir,
þat er verða mun:
sjá mun Tyrfingr,
ef þú trúa mættir,
ætt þinni, mær,
allri spilla.

Muntu son geta,
þann er síðan mun
Tyrfing bera
ok trúa afli;
þann munu Heiðrek
heita lýðar,
sá man ríkstr alinn
und röðuls tjaldi.

Hun kvað:
Ek vígi svá
virða dauða,
at ér skuluð
allir liggja
dauðir með draugum

í dys fúnir;
sel mér, Angantýr,
út ór haugi
hlífum hættan
Hjálmars bana.
ef ek hafa mættak;
uggi ek eigi
eld brennanda:
þegar loga lægir,
er ek lít yfir.

Hann segir:

Kveðkat ek þik, mær ung,
mönnum glíka,
er þú um hauga
hvarfar á nóttum
gröfnum geiri
ok með Gota málmi.
hjálmi ok með brynju
fyrir hallar dyrr.

Hun kvað:

Maðr þóttumst ek
menskr til þessa,
áðr ek sali yðra
sœkja réðak;
seldu mér ór haugi,
þann er hatar brynjur,
dverga smíði
dugira þér at leyna.

Angantýr kvað:

Liggr mér und herðum
Hjálmars bani,
allr er hann utan
eldi sveipinn;
mey veit ek enga
moldar hvergi,
at þann hjör þori
í hendr nema.

Hun segir:

Ek man hirða
ok í hendr nema
hvassan mæki,

Hann kvað:

Heimsk ertu, Hervör,
hugar eigandi,
er þú at augum
í eld hrapar;
ek vil heldr selja þér
sverð ór haugi,
mær en unga,
mákat ek þér synja.

Hun kvað:

Vel gerðir þú,
víkinga niðr,
er þú seldir mér
sverð ór haugi;
betr þykkjumst nú,
buðlungr, hafa
enn ek Noregi
næðak öllum.

Hann kvað:

Veizt eigi þú,
vesöl ertu mála,
fláráð kona,
hverju fagna skal:
sjá mun Tyrfingr,
ef þú trúa mættir,
ætt þinni, mær,
allri spilla.

Hun segir:

Ek mun ganga
til gjálfrmara,
nú er hilmis mær

í hugum góðum;
lítt hræðumst þat.
lofðunga niðr,
hvé synir mínir
síðan deila.

Hann kvað:

Þú skalt eiga
ok una lengi,
hafðu á hulðu,
Hjálmars bana;
takattu á eggjum,
eitr er í báðum,
sá er manns mjötuðr
meini verri.

Far vel, dóttir,
fljótt gæfak þér
tólf manna fjör,
ef þú trúa mættir,
afl ok eljun,
alt et góða,
þat er synir Arngríms
at sik leifðu.

Hun kvað:

Búið ér allir,
brott fýsir mik,
heilir í haugi,
heðan vil ek skjótla;
helzt þóttumst nú
heima í millim,
er mik umhverfis
eldar brunnu.

Síðan gekk hun til skipa; ok er lýsti, sá hun, at skipin vóru brottu, höfðu víkingar hræðst dunur ok elda í eynni; fær hun sér far þaðan, ok er ekki (getit) um hennar ferð fyrr enn hun kemr á Glasisvöllu til Guðmundar, ok var hun þar um vetrinn, ok nefndist enn Hervarðr.

VI. KAPÍTULI.

Höfundr fær Hervarar. — Frá Heiðreki.

Einn dag, er Guðmundr lék skáktafl ok hans tafl var mjök svá farit, þá spurði hann, ef nokkurr kynni honum ráð til at leggja. Þá gekk til Hervarðr, ok lagði litla stund til, áðr Guðmundar var vænna. Þá tók maðr upp Tyrfing, ok brá; þat sá Hervarðr, ok þreif af honum sverðit, ok drap hann, ok gekk út síðan; menn vildu hlaupa eftir honum. Þá mælti Guðmundr: Verið kyrrir, ekki man svá mikil hefnd í manninum, sem þér ætlið, þvíat þér vitið ekki, hverr hann er; man þessi kvenmaðr yðr dýrkeyptr, áðr þér

fáið hans líf. Síðan var Hervarðr langa stund í hernaði, ok varð mjök sigrsæl; ok er henni leiddist þat, fór hun heim til jarls móðurföður síns; fór hun þá fram sem aðrar meyjar, at vandist við borða ok ok hannyrðir. Þetta spyrr Höfundr, son Guðmundar, ok ferr hann ok biðr Hervarar ok fær ok flytr heim. Höfundr var manna vitrastr, ok svá réttdœmr, at hann hallaði aldri rèttum dómi, hvárt sem í hlut áttu innlenzkir eða útlenzkir, ok af hans nafni skyldi sá höfundr heita í hverju ríki, er mál manna dœmði. Þau Hervör áttu tvá syni; hét annarr Angantýr, enn annarr Heiðrekr; báðir vóru þeir miklir menn ok sterkir, vitrir ok vænir. Angantýr var líkr feðr sínum at skaplyndi, ok vildi hverjum manni gott; Höfundr unni honum mikit, ok þar með öll alþýða, ok svá margt gott, sem hann gerði, þá gerði Heiðrekr enn fleira ilt; Hervör unni honum mikit; fóstri Heiðreks hét Gizurr. Ok einn tíma, er Höfundr gerði veizlu, var öllum höfðingjum til boðit í hans ríki, utan Heiðreki; honum líkaði þat illa, ok fór alt at einu, ok kveðst skyldu gera þeim nokkut ilt; ok er hann kom í höllina, stóð Angantýr upp móti honum, ok bað hann sitja hjá sér. Heiðrekr var ekki kátr; hann sat lengi um kveldit, síðan Angantýr var genginn; hann snörist þá til þeira manna, ok kom hann svá sinni (rœðu) við þá, er hjá honum sátu, at þeir heituðust við; ok er Angantýr kom aftr, bað hann þá þegja. Ok öðru sinni, er Angantýr gekk út, minti Heiðrekr þá á sitt mál, ok kom þá svá, at hvárr sló annan; kom þá enn Angantýr aftr, ok sætti þá til morgins. Ok et þriðja sinn, er Angantýr gekk brott, þá mælti Heiðrekr til þess, er sleginn var, hví hann þyrði eigi at hefna sín; ok svá kom hans fortala, at sá hljóp upp er sleginn var, ok

drap félaga sinn; þá kom Angantýr inn, ok lét illa yfir þessu verki. Enn er Höfundr varð þessa varr, bað hann Heiðrek flýja ór hans ríki, eða fá ella dauða; gekk þá Heiðrekr út ok með honum bróðir hans; þar kom þá móðir hans, ok fekk honum Tyrfing. Þá mælti Heiðrekr: Eigi veit ek, nær ek get svá mikinn mun gert föður míns ok móður, sem þau gera mín; faðir minn gerir mik útlægjan, enn móðir mín gaf mér Tyrfing, er mér þykkir betra enn mikit ríki, ok skal ek gera þat eitthvert, er honum má verst þykkja. Hann brá þá sverðinu, ok lýsti af mjök ok sindraði; hann eiskraði þá mjök, ok helt við berserkgang. Nú með því, at þeir brœðr vóru tveir saman, enn Tyrfingr varð manns bani hvern tíma, er honum var brugðit, þá hjó hann bróður sinn banahögg. Þetta var sagt Höfundi. Heiðrekr varð þegar brottu í skógi. Höfundr lét gera erfi eftir son sinn, ok var Angantýr hverjum manni harmdauði. Heiðrekr undi stórilla við verk sitt, ok var hann lengi á skógum, ok skaut dýr ok fugla til matar sér. Enn er hann hugleiddi sitt mál, þá þótti honum, sem eigi væri gott frásagnar, ef engi vissi, hvat af honum yrði; kom enn í hug, at hann mætti enn verða frægr maðr af stórum verkum, sem ættmenn hans enir fyrri; fór nú heim, ok fann móður sína, ok bað hana biðja föður sinn, at honum ráða heilræði at skilnaði. Hun gekk fyrir Höfund, ok bað hann ráða syni sínum heilræði. Höfundr svarar, kveðst fá mundu kenna honum, enn lét honum þó verr mundu í hald koma; hann kveðst ok ekki mundu fyrir hans bœn gera: Þat er et fyrsta, at hann hjálpi eigi þeim manni, er drepit hefir lánardrottin sinn; annat, at hann gefi eigi þeim manni frið, er drepit hefir félaga sinn; þriðja, at kona hans sé eigi heimanförul til frænda

sinna; fjórða, at vera eigi síð úti hjá frillu sinni; fimta, at ríða eigi bezta hesti sínum, ef hann skal skunda; sétta, at fóstra eigi sér ríkara manni barn; þat et sjaunda, at eiga jamnan kerski við komanda gest; þat et átta, at setja aldri Tyrfing at fótum sér; enn ekki mun hann hafa af. Móðir hans segir honum þessi heilræði. Heiðrekr svarar: Með illum huga munu ráðin vera kend, enda mun ek ekki af hafa. Móðir hans gaf honum mörk gulls at skilnaði, ok bað hann sér jamnan láta í hug koma, hversu bitrt hans sverð var, ok hversu mikit ágæti hverjum hefir fylgt þeim, er bar, ok hversu mikit traust þeim er í hans bitru eggjum, er þat berr í orrostum eða einvígjum, ok hversu mikill sigr því fylgði; ok skilðust þau síðan. Fór hann leið sína; ok er hann hafði eigi lengi farit, þá mætti hann mönnum; þeir fóru með bundinn mann. Heiðrekr spurði, hvat þessi maðr hefði gert; þeir sögðu hann svikit hafa lánardrottin sinn. Hann spurði: Vili þér fé fyrir hann? Þeir játtuðu því; hann leysti hann fyrir hálfa mörk gulls. Þessi maðr bauð honum sína þjónustu; hann segir: Eigi mantu mér trúr ókunnum, er þú sveikt herra þinn, þann er þú áttir margt gott at launa. Ok litlu síðar fann hann menn ok einn bundinn; hann spurði, hvat sá hefði gert; þeir sögðu hann myrt hafa félaga sinn; hann leysti hann fyrir aðra hálfa mörk gulls. Sjá bauð honum sína þjónustu; enn hann neitaði. Síðan fór hann þar til, er hann kom á Reiðgotaland; hann fór á fund konungs þess, er þar réð fyrir, ok Haraldr hét; hann var þá gamall; konungr tók vel við honum, ok dvalðist hann með konungi um hríð.

VII. KAPÍTULI.

Frá Haraldi konungi ok Heiðreki.

Tveir jarlar höfðu herjat fyrr á ríki Haralds konungs ok lagt undir sik, ok af því at hann var gamall, þá lauk hann þeim skatt á hverju ári. Heiðrekr kom sér í vináttu við konung, ok svá kom um síðir, at hann gerðist formaðr herskapar konungs, ok lagðist hann í hernað, ok gerðist brátt víðfrægr ok sigrsæll. Hann herjar nú á jarla þá, er undir höfðu lagt ríki Haralds konungs; varð með þeim hörð orrosta. Heiðrekr vá með Tyrfingi, ok stóðst ekki við honum nú sem fyrr, því-at þat beit svá stál sem klæði; ok um síðir drap hann jarlana báða, enn alt þeira fólk flýði; ok fór hann síðan yfir ríkit, ok lagði undir Harald konung, ok tók þar gisla til, ok fór hann síðan heim; ok gekk sjálfr Haraldr konungr móti honum með miklum veg, ok varð hann mjök frægr af þessu. Konungr gifti honum dóttur sína, er Helga hét, ok gaf honum hálft ríki, ok varði Heiðrekr landit fyrir báða þá, ok fór svá fram um hríð. Haraldr konungr átti son í elli sinni; enn annan son átti Heiðrekr; sá hét Angantýr. Síðan kom hallæri mikit á Reiðgotaland, þat heitir nú Jútland, ok horfði til landsauðnar. Síðan var feldr blótspánn, ok gekk svá fréttin, at eigi mundi fyrri koma ár á Reiðgotaland, enn þeim sveini væri blótat, er œztr væri. Heiðrekr segir son Haralds konungs vera œztan; enn konungr kallaði son Heiðreks vera œztan; enn ór því máli mátti engi leysa, utan Höfundr, þvíat þar vóru allar órlausnir trúar. Heiðrekr fór þá á fund föður síns, ok var honum þar vel fagnat; beiddi hann nú föður sinn dóms um þetta mál. Höfundr sagði hans son œztan vera í því landi. Heiðrekr mælti:

Hvat dœmir þú þá mér fyrir minn skaða? Höfundr segir: Þú skalt skilja þér í móti annanhvern mann í hirð Haralds konungs; síðan þarf engi at kenna þér ráð at slíkum her ok þínu skaplyndi. Síðan fór Heiðrekr heim ok kvaddi þings, ok sagði dóm föður síns: at hann dœmði son minn til blóts, enn mér til hugganar dœmði hann mér annanhvern mann, þann er með Haraldi konungi er, ok vil ek, at þér sverið mér þetta; ok svá gerðu þeir. Þá báðu bœndr, at hann léti fram son sinn ok bœtti árferð þeira. Heiðrekr mælti þá við sína menn, síðan skilt var liðit, þá beiðist hann af nýju trúnaðareiða af sínum mönnum, ok þeir gerðu þat, at þeir sóru honum, at fylgja honum utan lands ok innan til þess, er hann vildi. Hann mælti þá: Svá lízt mér sem goldit muni vera Óðni fyrir einn svein, ef þar kemr fyrir Haraldr konungr ok son hans, ok herr hans allr. Hann bað nú setja upp merki sitt, ok veita Haraldi konungi atgöngu, ok drepa hann ok alt lið hans; kveðst hann þetta fólk gefa Óðni fyrir son sinn, ok lét rjóða stalla blóði konungs ok Hálfdanar sonar hans; kona hans fór sér í dísarsal. Var nú Heiðrekr til konungs tekinn yfir alt þat ríki. Hann tók sér til frillu dóttur Humla hertoga af Húnalandi, er Sifka hét; þeira sonr hét Hlöðr; hann vóx upp með móðurfeðr sínum.

VIII. KAPÍTULI.

Af Heiðreki konungi.

Heiðrekr konungr fór í hernað ok kom við Saxland; hann hafði mikinn her. Konungr af Saxlandi sendi honum menn, ok gerðu þeir frið sín í millim, ok lét konungr bjóða Heiðreki til veizlu, ok þat þá hann. At þeiri veizlu bað Heiðrekr dóttur konungs ok fekk

hennar með miklu fé ok ríki, ok við þat fór Heiðrekr heim í ríki sitt. Hun beiddist oft at finna föður sinn; hann lét þat eftir henni, ok fór með henni Angantýr stjúpson hennar. Ok eitt sinn, er Heiðrekr kom ór hernaði, lá hann við Saxland í einu leyni; hann gekk um nótt â land upp, ok kom hann í þá skemmu, er drotning hans svaf í; einn maðr gekk með honum; varðmenn allir sváfu. Hann sá fagran mann í sæing hjá konu sinni; hann tók son sinn Angantý ok hafði með sér; hann skar ór lepp ór hári þess manns ok fór síðan til skips. Um morguninn lagði hann í konungslægi, ok gekk þá alt fólk móti honum, ok var honum þá búin veizla. Litlu síðar lét hann þing stefna, ok spurði, hvat menn vissi til sonar hans; drotning sagði, at hann varð bráðdauðr; hann bað fylgja sér til leiðis hans; drotning sagði, at þat mundi auka harma hans; hann kveðst ekki þat hirða; var þá til leitat, ok var þar hundr sveipaðr í dúki. Heiðrekr kvað eigi son sinn vel hafa skipazt; lét hann nú leiða fram sveininn á þingit, ok segir þá allan atburð um framferð drotningar; lét konungr þá leiða fram þann mann, er í hvílunni hafði verit, ok var þat þræll einn. Heiðrekr sagði þar skilit við drotningu ok fór heim síðan í ríki sitt.

Eitt sumar, er Heiðrekr var í hernaði, kom hann í Húnaland ok herjaði þar. Humli mágr hans flýði undan; tók Heiðrekr þar herfang mikit ok dóttur hans, er Sifka hét, ok fór hann síðan aftr í ríki sitt, ok var þeira son Hlöðr, sem fyrr var ritat; ok litlu síðar sendi hann hana heim. Hann tók enn af Finnlandi at herfangi konu þá, er enn hét Sifka; hun var allra þeira kvenna fríðust, er menn höfðu sét. Eitt sumar sendi hann menn austr í Hólmgarða, at bjóða Hrollaugi

konungi barnfóstr, er þá var ríkastr konungr, þvíat Heiðrekr konungr vildi öll ráð föður síns á bak brjóta. Sendimenn koma til Hólmgarðs, ok segja konungi sín erendi. Konungr átti son ungan, er Herlaugr hét. Konungr svaraði: Hver ván man þess, at ek senda honum son minn til fóstrs, þar sem hann sveik Harald konung mág sinn ok aðra frændr sína ok vini? Drotning mælti: Afsvarið þessu ekki svo skjótt, þvíat víss er þér ófriðr, ef þú þiggr eigi þetta boð; vænti ek at þér fari sem flestum öðrum, at þungr verði hans ófriðr; hefir hann ok sverð þat, er ekki stenzt við, ok sá hefir jamnan sigr, er berr. Tók konungr þat til ráðs, at senda son sinn til Heiðreks, ok tók Heiðrekr vel við honum, ok fæddi hann upp ok unni mikit. Þat hafði faðir hans enn ráðit honum, at segja eigi frillu sinni leynda hluti sína.

IX. KAPÍTULI.

Tekinn Heiðrekr konungr.

Sumar hvert fór Heiðrekr konungr í hernað; jamnan fór hann í austrveg, ok átti friðland með Hrollaugi konungi. Einn tíma bauð Hrollaugr honum til veizlu. Heiðrekr réðst um við vini sína, hvárt hann skyldi þiggja boð konungs. Flestir löttu ok báðu hann minnast heilræða föður síns. Hann svarar: Öll hans ráð skal ek rjúfa, ok sendi þau orð konungi, at hann mundi sœkja veizluna. Heiðrekr skifti liði sínu í þrjá staði; einn lét hann gæta skipa, annarr fór með honum, þriðja bað hann ganga á land ok leynast í skógi hjá bœnum, þar sem veizlan skyldi vera, ok halda njósn til, ef honum yrði liðs þörf. Heiðrekr kom til veizlunnar, ok annan dag, er konungar vóru komnir í sæti, þá spurði Heiðrekr, hvar vera mundi konungs son,

fóstri hans; leitat var hans, ok fanst hann eigi. Heiðrekr var mjök ókátr ok gekk snemma at sofa; enn er Sifka kom þar, spurði hun, hví hann var ókátr. Hann svarar: Vant er um þat at tala, þvíat þar liggr við líf mitt, ef upp kemr. Hun kveðst leyna mundu: ok ger fyrir ást okkra ok seg mér. Hann segir: Ek reið í gær á skóg at skemta mér, ok sá ek einn villigölt ok lagða ek hann með spjóti, enn þat beit ekki, ok brast sundr skaftit. Ek hljóp þá af hestinum, ok brá ek Tyrfingi; hann beit sem vant var, ok drap ek göltinn, enn er ek sá um mik, þá var engi maðr nær mér utan konungs son, enn sú náttúra fylgir Tyrfingi, at hann skal slíðra með vörmu mannsblóði, ok drap ek þá sveininn. Nú er þetta minn bani, ef Hrollaugr konungr spyrr, þvíat vér höfum hér lítinn her. Enn um morguninn, er Sifka kom til drotningar, spurði drotning, hví Heiðrekr var ókátr. Hun kveðst eigi þora at segja. Drotning talði henni hughvarf, svá at hun sagði drotningu alt þat, er Heiðrekr hafði henni sagt. Hun svaraði: Mikil tíðindi, ok gekk brott með harmi miklum, ok sagði konungi: enn þó hefir Heiðrekr eigi gert þetta eftir vilja sínum. Konungr mælti: Nú gáfust mér ráð þín sem ek hugsaða; gengr konungr nú út ór höllinni, ok biðr nú sína menn vápnast. Heiðrekr þóttist vita, hvat Sifka hafði sagt, ok segir mönnum sínum, at þeir herklæddist leynilega: ok gangið svá úti í riðlum, ok vitið, hvat tíðs er. Litlu síðar kom Hrollaugr konungr inn, ok bað Heiðrek ganga með sér á einmæli, ok er þeir kómu í einn grasgarð, þá hlupu þar menn at Heiðreki, ok gripu hann ok settu fjötr á fœtr, ok bundu hann sterklega. Tveir menn vóru þeir, er fastast bundu hann, ok kendi hann þá, at þat vóru þeir menn, er hann hafði leyst

undan bana. Konungr bað flytja hann til skógar ok hengja hann. Þeir vóru tvau hundruð manna, enn er þeir kómu í skóginn, þá hlupu eftir þeim menn Heiðreks konungs með vápnum hans ok merki ok lúðri, ok blésu þegar, er þeir kómu eftir þeim. Þat heyrðu þeira kumpánar, er á skóginum leyndust; þá sóttu þeir móti þeim. Enn er þetta sá landsmenn, þá flýðu þeir allir, er lífit þágu, enn flestir vóru drepnir. Tóku Gotar þar konung sinn ok leystu. Síðan fór Heiðrekr til skipa, ok hafði með sér konungs son, þvíat hann lét hann vera hjá þeim mönnum, er í skóginum leyndust. Hrollaugr konungr samnar nú her, ok varð mjök fjölmennr, enn Heiðrekr herjaði í hans ríki, hvar sem hann fór. Hrollaugr konungr mælti þá til drotningar: Illa hafa mèr þín ráð gefizt; ek hefi spurt, at son okkarr er með Heiðreki, ok svá sem hann er nú reittr, þá man honum með illvirki sín lítit þykkja fyrir at drepa hann, þar sem hann drap bróður sinn saklausan. Drotning mælti: Halzti höfu vér verit auðtrygg. Sáttu þegar vinsæld hans, er engi vildi fjötra hann, nema tveir illir menn, enn son okkarr er velhaldinn; hefir þetta verit prettr hans ok tilraun, enn þér vilduð illa launa honum barnfóstr; ger nú menn til hans ok bjóð honum sætt ok slíkt af ríki þínu, sem ykkr semr, ok bjóð honum dóttur þína með ríki, ef við nám syni okkrum, heldr enn þit skilizt ósáttir. Enn þó at hann eigi ríki mikit, þá á hann eigi konu jamfríða. Konungr segir: Eigi hafða ek ætlat at bjóða hana nokkurum, enn af því at þú ert vitr, þá skaltu ráða. Vóru nú sendir menn til Heiðreks konungs, at leita um sættir, ok var komit á stefnulagi, ok sættust þeir með því, at Heiðrekr fekk Hergerðar dóttur Hrollaugs konungs, ok fylgði henni heiman

Vindland, er næst liggr Reiðgotalandi, ok skilðust þeir sáttir; fór Heiðrekr konungr heim í ríki sitt með konu sinni. Einn tíma er konungr reið bezta hesti sínum, er hann skyldi láta flytja Sifku heim, þat var síð um kveld, ok er konungr kom at á einni, þá sprakk hestr kans; litlu síðar kom hun millim herða honum; hann kastaði henni þá ofan ok braut í henni fótlegginn. Síðan settist Heiðrekr konungr at ríki sínu ok gerðist spekingr mikill.

X. KAPÍTULI.

Gestumblindi kemr til Heiðreks konungs.

Dóttir þeira hét Hervör; hun fæddist upp með þeim manni, er Ormarr hét; hun var allra meyja vænst ok mikil ok sterk sem karlar. Hun vandi sik með örvar ok boga. Gestumblindi hét einn ríkr maðr í Reiðgotalandi; hann var í óblíðu Heiðreks konungs. Í konungs hirð vóru þeir sjau menn, er dœma skyldu öll mál manna þar í landi. Heiðrekr konungr blótaði Frey; þann gölt, er mestan fekk, skyldi hann gefa Frey; kölluðu þeir hann svá helgan, at yfir hans burst skyldi sverja um öll stór mál, ok skyldi þeim gelti blóta at sónarblóti; jólaaftan skyldi leiða sónargöltinn í höll fyrir konung; lögðu menn þá hendr yfir burst hans ok strengja heit. Heiðrekr konungr strengði þess heit, at engi maðr skyldi svá mikit hafa af gert við hann, ef á vald hans kœmi, at eigi skyldi kost eiga, at hafa dóm spekinga hans; hann skyldi ok friðheilagr vera fyrir honum, ef hann bæri upp gátur þær, er konungr kynni eigi ór að leysa. Enn er menn freistuðu at bera upp gátur fyrir honum, þá varð engi sú upp borin, er hann réði eigi. Konungr sendi orð Gestumblinda, at hann kœmi til hans, ok setti hon-

um dag, ella sagðist konungr mundu láta koma til hans. Honum þótti hvárgi góðr kostrinn, þvíat hann vissi sik vanfœran at skifta orðum við konung. Honum þótti ok sín ván eigi góð, ef hann verðr at hafa dóm spekinganna, þvíat sakir vóru nógar; veit hann ok, ef konungs menn koma til hans, at þat kostar líf hans. Síðan blótaði hann Óðin ok bað hann fulltings ok hét honum stórum gjöfum. Eitt kveld kom gestr til Gestumblinda; hann nefndist Gestumblindi. Þeir vóru svá líkir, at hvárgan kendi fyrir annan. Þeir skiftu klæðum, ok fór bóndi at hirða sik, enn allir hugðu þar vera bónda, er gestrinn var. Þessi maðr ferr á konungs fund ok heilsar honum. Konungr sá við honum ok þagði. Gestumblindi mælti: Því em ek hér kominn, herra, at ek vil sættast við yðr. Konungr spurði: Viltu hafa dóm spekinga? Gestumblindi mælti: Eru engar fleiri undanlausnir? Konungr segir: Bera máttu upp gátur, skaltu lauss, ef ek sé eigi. Gestumblindi svarar: Lítt em ek þar til fœrr, enn harðr er á annat borð. Konungr mælti: Viltu heldr dóminn? Nei, segir hann, heldr vil ek bera gáturnar upp. Konungr mælti: Þat er ok rétt, enn mikit liggr á: sigrar þú mik, þá skaltu eiga dóttur mína, ok á þér eigi þessa at varna. Enn ólíkr ertu til mikillar speki, enn aldri varð þat enn, at ek sá eigi gátur þær, er fyrir mik vóru upp bornar. Var síðan stóll settr undir Gestumblinda, ok hugðu menn gott til, at heyra þar vitrleg orð. Þá mælti Gestumblindi:

XI. KAPÍTULI.

Heiðreks gátur.

Hafa ek þat vilda,
er ek hafða í gær,
konungr, vittu, hvat þat var:

lýða lemill
ok orða tefill
ok orða upphefill.
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi.
getit er þeirar:

fái honum mungát, þat lemr margra manna vit: sumir verða margmæltir þar af, enn sumum vefst tungubragð.

Gestumblindi mælti:

Heiman ek fór,
heiman ek för gerðak,
sá ek á veg vega:
vegr var undir
ok vegr yfir
ok vegr á alla vega.
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þar fórtu yfir brú, ok var árvegrinn undir henni, enn fuglar flugu yfir höfði þér ok tveim megin þín; þat var þeira vegr; þú sátt lax í ánni, ok var þat hans vegr.

Gestumblindi mælti:

Hvat er þat drykkja,
er ek drakk í gær,
varat þat vín né vatn,
mjöðr né mungát
nè matar ekki,
þó gekk ek þorstalauss þaðan?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þar lagðist þú í forsœlu ok kœldir varrir þínar á dögg. Enn ef þú ert sá Gestumblindi, er ek ætlaða, þá ertu vitrari enn ek hugða, þvíat ek hefi spurt orð þín óvitrleg, enn gerast nú á leið spakleg. Gestumblindi mælti: Þat er ván, at mik þrjóti brátt, enn þó vilda ek enn at þér hlýðið:

Gestumblindi mælti:

Hverr er sá enn hvelli,
er gengr harðar götur,
ok hefir hann þær fyrr of farit;
mjök fast kyssir
ok hefir munna tvá
sá er á gulli einu gengr?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er gullsmiðs-hamarr, er gull er með slegit.

Gestumblindi mælti:

Hverr er sá enn mikli,
er ferr mold yfir,
svelgr hann vötn ok veisur;
glygg hann óask,
enn guma eigi,
ok yrkir á sól til saka?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er myrkvi; fyrir honum sér eigi sæ, enn hann hverfr þegar, er vindr kemr, ok megu menn ekki at honum gera; hann drepr skini sólar. Enn vélasamlega berr þú upp slíkar gátur ok vandmæli, hverr sem þú ert.

Gestumblindi mælti:

Hverr er sá enn mikli,
er mörgu ræðr
og horfir til heljar hálfr;
öldum hann bergr
enn við jörð sakask,
ef hann hefir sér veltraustan vin?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er akkeri með digrum ok sterkum streng; þat ræðr mörgu skipi; þat hrífr öðrum fleini í jörð, ok horfir sá til heljar; hann bergr mörgum manni. Enn mjök undrumst ek orðfimi þína ok vitrleik.

Gestumblindi mælti: Ek em nú ok nálega þrotinn at gátum, enn frekr er hverr til fjörsins:

Hverr byggir há fjöll,
hverr fellr í djúpa dali,
hverr andalauss lifir,
hverr æva þegir?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

hrafn byggir jafnan á hám fjöllum, enn dögg fellr jafnan í djúpa dali, fiskr lifir andalauss, enn þjótandi fors þegir aldregi.

Vandast mun nú, segir Gestumblindi, ok veitka ek nú, hvat fyrir verðr:

Hvat er þat undra,
er ek úti sá
fyrir Dellings durum:
höfði sínu vísar
heljar til,
enn fótum til sólar snýr?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er laukr; höfuð hans horfir í jörð, enn blöðin í loft.

Gestumblindi mælti:

Hvat er þat undra,
er ek úti sá
fyrir Dellings durum:
ókyrrir tveir
andalausir
sáralauk suðu?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

smiðbelgir eru þat, þeir hafa vind enn øngvan anda.

Gestumblindi mælti:

Hvat er þat undra,
er ek úti sá
fyrir Dellings durum:
hvítir fljúgendr
hellu ljósta,
enn svartir í sand grafask?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

smækkast nú gáturnar, enn þat er hagl ok regn, því at hagli lýstr á stræti, enn regnsdropar søkkvast í sand ok sœkja í jörð.

Gestumblindi mælti:

Hvat er þat undra,
er ek úti sá
fyrir Dellings durum:
svartan gölt ek sá
í sauri vaða
ok reisat hánum burst á baki?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er tordýfill, ok er nú margt til tínt, er tordýflar eru ríkra manna spurningar.

Gestumblindi svarar: Frest eru böls bezt, enn margr maðr vill at meira leita, ok sést því summum yfir; sé ek nú ok, at allra útfœra verðr at leita:

Hvat er þat undra,
er ek úti sá
fyrir Dellings durum;
tíu hefir tungur,
tuttugu augu,
fjóra tigu fóta,
ferr hart sú vættr?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þar sáttu sú, ok vóru í henni níu grísir.

Lét þá konungr drepa súna ok vóru í henni níu grísir, svá sem Gestumblindi hafði sagt; þá mælti konungr: Eigi veit ek nú, nema vitrari eigi hlut í, ok eigi veit ek, hvat manna þú ert.

Gestumblindi segir: Slíkr em ek, sem þú mátt sjá, ok vilda ek gjarna þiggja líf mitt ok vera lauss af þessum þrautum. Konungr svarar: Upp skaltu nú bera gátur, þar til er þik þrýtr, ella mik at ráða.

Gestumblindi mælti:

Hvat er þat undra,
er ek úti sá
fyrir Dellings durum:
ofarlega flýgr,
arnhljóð gellr,
harðar 'ro, hilmir, (greipr)?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

ör er þat, segir konungr.

Gestumblindi mælti:

Hvat er þat undra,
er ek úti sá
fyrir Dellings durum:
fœtr hefir átta
enn fjögr augu,
berr þat ofar kné enn kvið?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr konungr svarar: Er nú bæði, at þú hefir höttinn síðan, enda sér þú niðr undan fleira enn flestir menn aðrir, er þú hugsar hvert skrípi jarðarinnar: enn þat er köngurváfa.

Gestumblindi mælti:

Hvat er þat undra,
er ek úti sá
fyrir Dellings durum:
lýðum lýsir
(lönd öll yfir)
ok keppast um þat vargar ávalt?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er sól; hun lýsir lönd öll ok skínn yfir alla menn, enn Skalli ok Hatti heita vargar, þat eru úlfar, er annarr þeira ferr fyrir enn annarr eftir sólu:

Gestumblindi mælti:

Hvat er þat undra,
er ek úti sá
fyrir Dellings durum:
horni harðara,
hrafni svartara,
skjalli hvítara,
skafti réttara?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þú sátt hrafntinnu, ok skein á sólargeisli, er lá í einu húsi. Eða kantu eigi á annan veg upp at bera

enn hafa et sama upphaf at, þar sem mér virðist þú fróðr maðr?

Þá mælti Gestumblindi:

Báru brúðir
bleikhaddaðar,
ambáttir tvær
öl til skemmu;
vara þat höndum horfit
né hamri klappat
þá er fyrir eyjar útan
örðigr ker gørði.
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat eru æðar tvær, þær er eggjum verpa; eggin eru eigi ger með hamri né höndum, enn þjónustumeyjar báru eld í eggskurninni.

Gestumblindi mælti: Liðs verðr sá at leita, er lítit sax hefir ok mjök er fáfróðr, ok vilda ek enn tala fleira. Eða

hverjar 'ro þær rýgjar
á reginfjalli,
elr við kván kona,
mær við meyju
mög of getr,
ok eigu þær þar verðir vera?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat eru fjallhvannir tvær saman, ok rennr upp hvannkálfr í milli þeira.

Gestumblindi mælti:

Hverjar 'ro þær drósir,
er um sinn dróttin
vápnalausar vega;
enar jörpu hlífa
alla daga,
enn enar fegri fara?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er hneftafl, töflur drepast vápnalausar um hnefann, ok fylgja honum enar rauðu.

Gestumblindi mælti:

Hverjar 'ro þær leikur,
er líða lönd yfir
at forvitni föður;
hvítan skjöld
þær á vetrum bera,
enn svartan um sumar?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat eru rjúpur.

Gestumblindi mælti:

Hverjar 'ro þær snótir,
er ganga syrgjandi
at forvitni föður;
hadda bleika hafa þær
enar hvítföldnu,
ok eigu í vindi at vaka?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Getumblindi,
getit er þeirar:

þat eru bylgjur, er heita Ægis meyjar.

Gestumblindi mælti:

Hverjar 'ro þær meyjar,
er margar ganga saman
at forvitni föður,
mörgum hafa manni
þær at meini komit
ok eigut þær þar varðir vera?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

enn þetta eru bárur sem áðan.

Gestumblindi mælti:

Hverjar 'ro þær brúðir,
er ganga brimserkum í,
ok eigu eftir firði för;
harðan beð hafa þær
enar hvítföldnu
ok leika í logni fátt?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat eru enn Ægis meyjar, ok förlast þér nú mjök framburðrinn, ok muntu nú vilja þola dóm spekinga.

Gestumblindi segir: Tregr em ek þess, enn þó væntir mik, at þar komi nú skjótt.

Fara ek sá
foldar moldbúa
á sat nár á ná;

blindr reið blindum
brimreiðar til,
jór er andarvani.
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þar komtu at á einni, ok rak ísjaka eftir ánni, ok lá þar á dauðr hestr ok á hestinum einn dauðr ormr, ok bar þar blindr blindan, er þeir vóru þrír saman.

Gestumblindi mælti:

Hvat er þat dýra,
er drepr fé manna
ok er járni kringt útan;
horn hefir átta
enn höfuð ekki
ok rennr, er (renna) má?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er húnn í hnefatafli, hann heitir sem björn; hann rennr, þegar er honum er kastat.

Gestumblindi mælti:

Hvat er þat dýra,
er Dönum hlífir,
ber blóðugt bak
enn bergr fírum,
geirum mœtir,
gefr líf sumum,
leggr við lófa
lík sitt gumi?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er skjöldr, hann bergr mörgum, hann berr oft blóðugt bak.

Gestumblindi mælti:

Mjök varp forðum,
nösgás vaxin,
barngjörn sú er bar
bútimbr saman;
hlífðu henni
hálms bitskálmir,
þó lá drykkjar
drynhraun yfir.
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þar lá önd á eggjum millum nautskjálka, er þú hálms bitskálmir kallar, enn drynhraun hausinn, enn bútimbr hreiðrit.

Gestumblindi mælti:

Fjórir ganga,
fjórir hanga,
tveir veg vísa,
tveir hundum verja,
einn eftir drallar
ok oftast óhreinn.
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er kýr; hun hefir fjóra fœtr ok fjóra spena, tvau horn ok tvau augu, enn halinn drallar eftir.

Gestumblindi mælti:

Hverr er sá enn eini,
er søfr í ösku grjá
ok er af grjóti einu gørr,
föður né móður
áat sá enn fjárgjarni,
þar mun hann sinn aldr ala?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er fólginn eldr á arni, er drepinn er við tinnu.

Gestumblindi mælti:

Hest sá ek standa,
hýddi meri,
dúði dyndil,
drap hlaun und kvið;
ór skal draga
ok í oftat góða stund.
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Þá svarar konungr: Þessa gátu skulu ráða hirðmenn mínir. Þeir gátu margs til ok eigi fagrs mjök; þá mælti konungr, sem hann sá, at þeir gerðu ekki at: Hest þann kallar þú línvef, enn skeið meri hans, enn upp ok ofan skal hrista vefinn.

Gestumblindi mælti:

Hverir 'ro þeir þegnar,
er ríða þingi at
ok eru sextán saman;
lýði sína senda þeir
lönd yfir

at byggja bólstaði?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er tafl Ítreks konungs.

Gestumblindi mælti:

Sá ek á sumri
sólbjörgum á
verðung vaka
vilgi teita;
drukku jarlar
öl þegjandi,
enn œpandi
ölker stóðu.
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat er grísasýr; þá er grísir sjúga hana, þá hrínn hun, enn þeir þegja. Enn eigi veit ek, hvat manna þú ert, er þvílíka hluti gerir svá mjúklega af litlum efnum. Ok nú biðr konungr í hljóði, at byrgja skuli hallardyrrnar.

Gestumblindi mælti:

Meyjar ek sá
moldu glíkar,
vóru þeim at beðjum björg,
svartar ok sámar
í sólviðri,
enn þess at fegri, er færa of sér.
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þat eru glœðr fölnaðar á arni.

Gestumblindi mælti:

Sat ek á segli,
sá ek dauða menn
blóðshol bera
í börk viðar.
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar:

Góð er gáta þín,
Gestumblindi,
getit er þeirar:

þar saztu á vegg ok sáttu val fljúga, ok bar æði í klóm sér.

Gestumblindi mælti:

Hverir 'ro þeir tveir,
er hafa tíu fœtr,
augu þrjú,
enn einn hala?
Heiðrekr konungr,
hygðu at gátu.

Heiðrekr svarar: Margs freistar þú nú, er þú finnr þau rök til framburðar við mik, er forðum vóru; þat er þá er Óðinn reið hestinum Sleipni; hann hafði átta fœtr, enn Óðinn tvá, enn þeir höfðu þrjú augu; Sleipnir tvau enn Óðinn eitt.

Gestumblindi mælti:

Segðu þat et hinzta,
ef þú, Heiðrekr, ert
hverjum vitrari vísa:
hvat mælti Óðinn
í eyra Baldri,
áðr hann var á bál um borinn?

Konungr svarar:

Undr ok argskap
ok alla bleyði
væntik verit hafa;
enn orð þau er mæltir
einn þú veizt,
ill vættr ok örm.

Konungr brá þá Tyrfingi ok hjó til Gestumblinda, enn hann brást í vals líki ok fló út gegnum hallargluigginn, enn sverðit kom á vélit valsins, ok er hann því vélstuttr jafnan síðan svá sem heiðnir menn trúa. Ok er nú Óðinn honum reiðr orðinn, síðan hann hjó til hans; ok á þeiri nótt var konungr drepinn.

XII. KAPÍTULI.

Heiðrekr drepinn.

Þat er sagt, at Heiðrekr konungr átti þræla nokkura, þá er hann hafði tekit í vestrvíking; þeir vóru níu saman; þeir vóru af stórum ættum ok kunnu illa ófrelsi sínu. Þat var á einni nótt, þá er Heiðrekr konungr lá í svefnstofu sinni ok fátt manna hjá honum, þá tóku þrælarnir sér vápn ok gengu fyrir konungs herbergi ok drápu fyrst útvörðuna; því næst gengu þeir at ok brutu upp konungsherbergit ok drápu þar Heiðrek konung ok alla þá, er inni vóru. Þeir tóku sverðit Tyrfing ok alt fé þat er inni var ok höfðu á brott með sér; ok engi vissi fyrst, hverir þetta höfðu gert eða hvert hefnda skyldi leita. Þá lét Angantýr son Heiðreks konungs kveðja þings, ok á því þingi var hann til konungs tekinn yfir öll þau ríki, er Heiðrekr konungr hafði átt. Á þessu þingi strengði hann heit, at aldri skyldi hann fyrr setjast í hásæti föður síns, enn hann hefði hefnt hans. Litlu eftir þingið hverfr Angantýr á brott einn saman ok ferr

víða at leita þessa manna. Eitt kveld gengr hann ofan til sjávar með á þeiri, er Grafá hét; þar sá hann þrjá menn á fiskibát, ok því næst sá hann, at maðr dró fisk, ok kallar, at annarr skyldi fá honum agnsaxit at höfða fiskinn, enn sá kveðst eigi laust mega láta. Hinn mælti: Taktu sverðit undan höfðafjölinni ok fá mér, enn sá tók ok brá ok sneið höfuðit af fiskinum, ok þá kvað hann vísu:

Þess galt hun gedda
fyrir Grafár ósi,
er Heiðrekr var veginn
und Harvaða fjöllum.

Angantýr kendi þegar Tyrfing; gekk hann þá brott í skóg ok dvaldist þar til þess er myrkt var. Enn þessir fiskimenn røru at landi ok fara til tjalds þess, er þeir áttu, ok lögðust til svefns. Enn nær miðri nóttu kom Angantýr þar ok feldi á þá tjaldit ok drap þá alla níu þræla, ok tók sverðit Tyrfing, ok var þat þá til marks, at hann hafði hefnt föður síns; ferr Angantýr nú heim. Því næst lætr Angantýr gera veizlu mikla á Danparstöðum á þeim bœ, er Árheimar heita, at erfa föður sinn. Þá réðu þessir konungar löndum, sem hér segir:

Ár kváðu Humla
Húnum ráða,
Gizur Gautum,
Gotum Angantý,
Valdar Dönum,
enn Völum Kjár,
Alrek enn frœkna
enskri þjóðu.

Hlöðr son Heiðreks konungs fœddist upp með Humla konungi, móðurföður sínum ok var allra manna fríðastr sýnum ok drengilegastr. Enn þat var fornt mál þann tíma, at maðr væri borinn með vápnum eða hestum; enn

þat var til þess haft, at þat var mælt um þau vápn, er þá vóru ger þann tíma, er maðrinn var fœddr, svá ok fé, kykvendi, yxn eða hestar, ef þat var þá fœtt, ok var þat alt fœrt saman til virðingar tignum mönnum, sem hér segir um Hlöð Heiðreksson:

Hlöðr var þar borinn
í Húnalandi
saxi ok með sverði,
síðri brynju,
hjálmi hringreifðum,
hvössum mæki,
mari vel tömum
á mörk enni helgu.

Nú spyrr Hlöðr fráfall föður síns, ok þat með, at Angantýr bróðir hans var til konungs tekinn yfir alt þat ríki, sem faðir þeira hafði átt. Nú vilja þeir Humli konungr ok Hlöðr, at hann fari at krefja arfs Angantý bróður sinn, fyrst með góðum orðum, sem hér segir:

Hlöðr reið austan
Heiðreks arfi,
kom at garði
þar, er Gotar byggja,
á Árheima
arfs at kveðja,
þar drakk Angantýr
erfi Heiðreks.

Nú kom Hlöðr í Árheima með miklu liði, sem hér segir:

Segg fann hann úti
fyrir sal hávum
ok síðförlan
síðan kvaddi:
Inn gakktu, seggr,
í sal hávan,
bið mér Angantý
andspjöll bera.

Sá gekk inn fyrir konungsborð ok kvaddi Angantý konung vel, ok mælti síðan:

Hér er Hlöðr kominn
Heiðreks arfþegi,
bróðir þinn
enn böðskái;
mikill er sá maðr ungr
á mars baki,
vill nú, þjóðann,
við þik tala.

Enn er konungr heyrði þetta, þá varpaði hann knífinum á borðit, enn sté undan borðinu ok steypti yfir sik brynju, ok (tók) hvítan skjöld í hönd, enn sverðit Tyrfing í aðra hönd. Þá gerðist gnýr mikill í höllinni, sem hér segir:

Rymr var í ranni,
risu með góðum,
vildi hverr heyra,
hvat Hlöðr mælti
ok þau er Angantýr
andsvör veitti.

Þá mælti Angantýr:

Vel þú kominn,
vel þú verir,

gakk inn með oss til drykkju, ok drekkum mjöð eftir föður okkarn fyrst til sama ok öllum oss til vegs með öllum várum sóma. Hlöðr segir: Til annars fóru vér hingat, enn at kýla vömb vára; þá kvað Hlöðr:

Hafa vil ek hálft alt,
þat er Heiðrekr átti,
al ok af oddi,
einum skatti,
kú ok af kálfi,
kvern þjótandi;
þý ok af þræli
ok þeira barni.

Hrís þat et mæra,
er Myrkviðr heitir,
gröf þá ena helgu,
er stendr á Goðþjóðu;
stein þann enn fagra,
er stendr á stöðum Danpar,
hálfar herborgir,
þær er Heiðrekr átti,
lönd ok lýða
ok ljósa bauga.

Angantýr kvað:

Bresta mun bróðir
en blikhvíta rönd
ok kaldr geirr
koma við annan
ok margr gumi
í gras hníga,
áðr enn Tyrfing
í tvau deilak
eða þér, Humlungr,
hálfan arf gefak.

Ok enn kvað Angantýr:

Ek mun bjóða þér
bauga fagra,
fé ok fjölð meiðma,
sem þik fremst tíðir;
tólf hundruð gef ek þér manna,
tólf hundruð gef ek þér mara,
tólf hundruð gef ek þér skálka,
þeira er skjöld bera.

Manni gef ek hverjum
margt at þiggja,
annat œðra
enn hann áðr á;
mey gef ek hverjum
manni at þiggja,
meyju spenni ek hverri
men at hálsi.

Mun ek um þik sitjanda
silfri mæla,
enn ganganda þik
gulli steypa,
svá á vega alla
velti baugar;
þriðjung Goðþjóðar,
því skaltu einn ráða.

XIII. KAPÍTULI.

Gizurr Grýtingaliði, fóstri Heiðreks konungs, var þá með Angantý konungi; hann var þá ofrgamall; ok er hann heyrði boð Angantýs konungs, þótti honum hann ofmikit bjóða, ok mælti:

Þetta er þiggjanda
þýjar barni,
barni þýjar,
þótt sé borinn konungi;
þá hornungr
á haugi sat,
er öðlingr
arfi skifti.

Hlöðr reiddist nú mjök, er hann var þýbarn ok hornungr kallaðr, ef hann þægi boð bróður síns; snøri hann þá þegar í brott með alla sína menn, til þess er hann kom heim í Húnaland til Humla konungs, móðurföður síns, ok sagði honum, at Angantýr bróðir hans hafði eigi unt honum helmingaskiftis. Humli konungr spurði alt tal þeira; varð hann þá reiðr mjök, ef Hlöðr dóttur-son hans skyldi ambáttarson heita, ok mælti:

Sitja skulu vér í vetr
ok sællega lifa,
drekka ok dœma
dýrar veigar;
kenna Húnum
hervápn búa,

þau er frœknlega
skulum fram bera.

Ok enn kvað hann:

Vel skulu vér, Hlöðr,
herlið búa
ok rammlega
randir knýja
með tólf vetra mengi
ok tvevetrum fola,
svá skal Húna
her of safna.

Þenna vetr sátu þeir Humli konungr ok Hlöðr um kyrt; um várit drógu þeir her saman svá mikinn, at aleyða var eftir í Húnalandi vígra manna. Allir menn fóru tólf vetra gamlir ok ellri, þeir er herfœrir vóru at vápnum, ok hestar allir fóru tvevetrir ok ellri. Varð nú svá mikill fjöldi manna þeira, at þúsundum mátti telja, enn eigi færi enn þúsundir í fylkingar. Enn höfðingi var settr yfir þúsund hverja, enn merki yfir hverja fylking, enn fimm þúsundir í hverja fylking, þeira er þréttán hundruð vóru í hverri þúsund, enn í hvert hundrað fernir fjórir tigir, enn þessar fylkingar vóru þrjár ok þrír tigir. Sem þessi herr kom saman, riðu þeir skóg þann, er Myrkviðr heitir, er skilr Húnaland ok Gotaland. Enn sem þeir kómu af skóginum, þá vóru bygðir stórar ok vellir slèttir, enn á völlunum stóð borg ein fögr; þar réð fyrir Hervör, systir Angantýs ok Hlöðs, ok með henni Ormarr fóstri hennar; vóru þau sett þar til landgœzlu fyrir her Húna; höfðu þau þar mikit lið.

XIV. KAPÍTULI.

Þat var einn morgun um sólar upprás, at Hervör stóð upp á kastala einum yfir borgarhliði; hun sá jóreyki

stóra suðr til skógarins, svá löngum fal sólina; því næst sá hun glóa undir jóreyknum, sem á gull eitt liti, fagra skjöldu ok gulli lagða, gylta hjálma ok hvítar brynjur. Sá hun þá, at þetta var Húna herr ok mikill mannfjöldi. Hervör gekk ofan skyndilega ok kallar lúðrsvein sinn ok bað blása saman lið. Ok síðan mælti Hervör: Takið vápn yðru ok búizt til orrostu, en þú, Ormarr, ríð í mót Húnum ok bjóð þeim orrostu fyrir borgarhliði enu syðra. Ormarr kvað:

Skal ek víst ríða,
ok rönd bera,
(Húnum bjóða
fyrir hliði syðra)
(við) Gota þjóðum
gunni heyja.

Þá reið Ormarr af borginni mót Húnum; hann kallaði þá hátt, bað þá ríða til borgarinnar ok mælti: Úti fyrir borgarhliðinu suðr á völlunum þar býð ek yðr orrostu; bíði þeir þar annarra, er fyrr koma. Nú reið Ormarr aftr til borgarinnar, ok var þá Hervör albúin ok allr hennar herr. Síðan riðu þau út af borginni með allan herinn móti Húnum; hófst þar allmikil orrosta. Enn með því at Húnar hafa lið miklu meira, snøri mannfallinu í lið þeira Hervarar, ok um síðir fell Hervör ok mikit lið umhverfis hana, Enn er Ormarr sá fall hennar, flýði hann ok allir þeir er lífit þágu. Ormarr reið dag ok nótt, sem mest mátti hann, á fund Angantýs konungs í Árheima. Húnar taka nú at herja um landit víða ok at brenna. Ok sem Ormarr kom fyrir Angantý konung, þá kvað hann:

Sunnan em ek kominn,
at segja spjöll þessi:
sviðin er öll mörk
ok Myrkviðar heiðr,

drifin öll Goðþjóð
gumna blóði.

Ok enn kvað hann:

Mey veit ek Heiðreks,
(fyrir mækis eggjum)
systur þína,
svigna til jarðar;
hafa Húnar
hana felda,
ok marga aðra
yðra þegna.

Léttari gørðist hun at böðvi
enn við biðil rœða
eða í bekk at fara
at brúðar gangi.

Angantýr konungr, þá er hann heyrði þetta, brá hann grönum ok tók seint til orða ok mælti þetta um síðir:

Óbróðurlega vartu leikin,
en ágæta systir,

ok síðan leit hann yfir hirð sína, ok var ekki margt lið með honum; hann kvað þá:

Mjök vóru vér margir,
er vér mjöð drukkum,
nú eru vér færi,
er vér fleiri skyldum.

Sékkat ek mann
í mínu liði,
þótt ek biðja
ok baugum kaupa,
er muni ríða
ok rönd bera,
ok þeira Húna
herlið finna.

Gizur gamli sagði:

Ek mun þar einkis
eyris krefja

né skjallanda
skarfs ór gulli;
þó mun ek ríða
ok rönd bera,
Húna þjóðum
herstaf bjóða.

Þat vóru lög Heiðreks konungs, ef herr var í landi, enn landskonungr haslaði völl, ok lagði orrostustað, þá skyldu víkingar ekki herja, áðr orrostan væri reynd. Gizurr herklæddist með góðum vápnum, ok hljóp á hest sinn, sem ungr væri; þá mælti hann til konungs:

Hvar skal ek Húnum
hervíg kenna?

Angantýr konungr kvað:

Kendu at Dylgju
ok á Dúnheiði,
ok á þeim öllum
Jösurfjöllum;
þar oft Gotar
gunni háðu
ok fagran sigr
frægir vágu.

Nú reið Gizurr í brott ok þar til, er hann kom í her Húna; hann reið eigi nær enn svá at hann mátti tala við þá; þá kallar hann hári röddu ok kvað:

Felmtr er yðru fylki,
feigr er yðarr vísir,
gnæfar yðr gunnfáni,
gramr er yðr Óðinn.

Ok enn:

Býð ek yðr at Dylgju
ok á Dúnheiði

orrostu undir
Jösurfjöllum;
hræ sé yðr
at há hverri,
ok láti svá Óðinn flein fljúga
sem ek fyrir mæli.

Þá er Hlöðr hafði heyrt orð Gizurar, þá kvað hann:

Takið ér Gizur
(Grýtingaliða),
mann Angantýs
kominn af Árheimum.

Humli konungr sagði:

Eigi skulum
árum spilla,
þeim er (um) fara
einir saman.

Gizurr mælti:

Né vélað oss, Húnar,
hornbogar yðrir.

Gizur drap þá hest sinn sporum ok reið á fund Angantýs konungs ok gekk fyrir hann ok kvaddi hann vel. Konungr spyrr, hvárt hann hefði fundit Húna. Gizurr mælti: Talaða ek við þá, ok stefnða ek þeim á vígvöll á Dúnheiði ok at Dylgjudölum. Angantýr spyrr, hvat mikit lið Húnar hafa. Gizurr mælti:

Mikit er
mengi þeira.

Sex ein
eru seggja fylki,
í fylki hverju
fimm þúsundir,
í þúsund hverri
þrettán hundruð,
í hundraði hverju
halir fjórtalðir.

Angantýr spyrr nú til Húna hers; þá sendi hann menn alla vega frá sér ok stefndi hverjum manni til sín, er honum vildi lið veita ok vápnum mátti valda. Fór hann þá á Dúnheiði með lið sitt, ok var þat allmikill herr. Kom þá á móti honum herr Húna, ok höfðu þeir lið hálfu meira.

XV. KAPÍTULI.

Orrosta við Húna.

Á öðrum degi hófu þeir sína orrostu ok börðust allan þann dag ok fóru at kveldi í herbúðir sínar. Þeir börðust svá átta daga, að höfðingjarnir vóru þá enn allir heilir, enn engi vissi manntal, hvat margt fell; enn bæði dag ok nótt dreif lið til Angantýs af öllum áttum, ok þá kom svá, at hann hafði eigi minna lið enn í fyrstu. Varð nú orrostan enn ákafari enn fyrr; vóru Húnar allákafir ok sá þá sinn kost, at sú ein var lífs ván, ef þeir sigruðust, ok ilt mundi Gota griða at biðja. Gotar vörðu frelsi sitt ok fóstrjörð fyrir Húnum; stóðu því fast ok eggjaði hverr annan. Þá er á leið daginn, gerðu Gotar atgöngu svá harða, at fylking Húna svignaði fyrir; ok er Angantýr sá þat, gekk hann fram ór skjaldborginni ok í öndverða fylking ok hafði í hendi Tyrfing ok hjó þá bæði menn ok hesta. Raufst þá fylking fyrir Húna konungum, ok skiftust þeir bræðr höggum við. Þar fell Hlöðr ok Humli konungr, ok þá tóku Húnar at flýja, enn Gotar drápu þá ok feldu svá mikinn val at ár stemdust ok fellu ór vegum enn dalir vóru fullir af dauðum mönnum ok hestum. Angantýr gekk þá at kanna valinn ok fann Hlöð bróðr sinn. Þá kvað hann:

Bauð ek þér, bróðir,
basmir óskerðar,

fé ok fjöld meiðma,
sem mik fremst tíddi;
nú hefir þú hvárki
hildar at gjöldum
ljósa bauga,
né land ekki.

Ok enn kvað hann:

Bölvat er okkr, bróðir,
bani em ek þinn orðinn,
þat mun æ uppi,
illr er dómr norna.

XVI. KAPÍTULI.

Frá Angantý konungi ok niðjum hans.

Angantýr var lengi konungr í Reiðgotalandi; hann var ríkr ok örr ok hermaðr mikill, ok eru frá honum komnar konunga ættir. Sonr hans var Heiðrekr úlfhamr, er síðan var lengi konungr í Reiðgotalandi. Hann átti dóttur, er Hildr hét; hun var móðir Hálfdanar snjalla, föður Ívars ens víðfaðma. Ívarr enn víðfaðmi kom með her sinn í Svíaveldi, sem segir í konungasögum; enn Ingjaldr konungr enn illráði hræddist her hans, ok brendi sik sjálfr inni með allri hirð sinni á þeim bœ, er á Ræningi heitir. Ívarr enn víðfaðmi lagði þá undir sik alt Svíaveldi: hann vann ok Danaveldi ok Kúrland ok Saxland ok Eistland ok öll austrríki alt til Garðaríkis; hann réð ok vestra Saxlandi, ok vann einn hluta Englands; þat er kallat Norðimbraland. Ívarr enn víðfaðmi lagði þá undir sik alt Danaveldi ok síðan setti hann þar yfir Valdar konung ok gifti honum Álfhildi dóttur sína; þeira synir vóru Haraldr hilditönn ok Randvér, er síðan fell á Englandi. Enn Valdarr andaðist í Danmörk; tók þá Randvér Danaríki ok gerðist konungr yfir.

Enn Haraldr hilditönn lét gefa sér konungsnafn í Gautlandi, ok síðan lagði hann undir sik öll fyrrnefnd ríki, er Ívarr konungr enn víðfaðmi hafði átt. Randvér konungr fekk Ásu, dóttur Haralds konungs ens granrauða norðan ór Noregi; son þeira var Sigurðr hringr. Randvér konungr varð bráðdauðr, enn Sigurðr hringr tók konungdóm í Danmörk. Hann barðist við Harald konung hilditönn á Brávelli í eystra Gautlandi, ok þar fell Haraldr konungr ok mikill fjölði liðs með honum. Þessar orrostur hafa í fornum sögum frægastar verit ok mest mannfall í orðit, ok sú, er Angantýr ok hans bróðir Hlöðr börðust á Dúnheiði. Sigurðr konungr hringr réð Danaríki til dauðadags; enn eftir hann Ragnarr konungr loðbrók, son hans. Sonr Haralds hilditannar hét Eysteinn enn illráði; hann tók Svíaríki eftir föður sinn, ok réð því, þar til er synir Ragnars konungs feldu hann, svá sem segir í hans sögu. Þeir synir Ragnars konungs lögðu þá undir sik Svíaveldi; enn eftir dauða Ragnars konungs tók Björn son hans, járnsíða, Svíaveldi, enn Sigurðr Danaveldi, Hvítserkr Austrríki, Ívarr enn beinlausi England. Synir Bjarnar járnsíðu vóru þeir Eiríkr ok Refill; hann var herkonungr ok sækonungr; enn Eiríkr konungr réð Svíaríki eftir föður sinn, ok lifði litla hríð. Þá tók ríkit Eiríkr son Refils; hann var mikill hermaðr ok allríkr konungr. Eiríks synir Bjarnarsonar vóru þeir Önundr Uppsali ok Björn konungr; þá kom Svíaríki enn í brœðra skifti; þeir tóku ríki eftir Eirík Refilsson. Björn konungr efldi þann bœ, er af Haugi heitir; hann var kallaðr Björn at Haugi; með honum var Bragi skáld. Eiríkr hét son Önundar konungs, er ríki tók eftir föður sinn

at Uppsölum; hann var ríkr konungr. Á hans dögum hófst til ríkis í Noregi Haraldr konungr enn hárfagri, er fyrst kom einvaldi í Noreg sinna ættmanna. Björn hét son Eiríks konungs at Uppsölum; hann tók ríki eftir föður sinn, ok réð lengi. Synir Bjarnar vóru þeir Eiríkr enn sigrsæli ok Óláfr; þeir þeir tóku ríki eftir föður sinn ok konungdóm; Óláfr var faðir Styrbjarnar ens sterka. Á þeira dögum andaðist Haraldr konungr enn hárfagri. Styrbjörn barðist við Eirík konung föðurbróður sinn á Fýrisvöllum; ok þar fell Styrbjörn. Síðan réð Eiríkr Svíaríki til dauðadags; hann átti Sigríði ena stórráðu. Óláfr hét son þeira, er til konungs var tekinn í Svíþjóð eftir Eirík konung; hann var þá barn, ok báru Svíar hann eftir sér; því kölluðu þeir hann skautkonung, enn síðan Óláf sœnska. Hann var lengi konungr ok ríkr; hann tók fyrstr kristni Svíakonunga, ok um hans daga var Svíþjóð kölluð kristin. Önundr hét son Óláfs konungs sœnska, er konungdóm tók eftir hann, ok varð sóttdauðr; á hans dögum fell Óláfr konungr helgi á Stiklastöðum. Eymundr hét annarr son Óláfs sœnska, er konungdóm tók eftir bróður sinn; um hans daga heldu Svíar illa kristni. Eymundr var litla hríð konungr. Steinkell hét ríkr maðr í Svíaríki ok kynstórr; móðir hans hét Ástríðr, dóttir Njáls Finns sonar ens skjálga af Hálogalandi; enn faðir hans var Rögnvaldr enn gamli. Steinkell var fyrst jarl í Svíþjóð, enn eftir dauða Eymundar konungs tóku Svíar hann til konungs; þá gekk konungdómr ór langfeðgaætt í Svíþjóð enna fornu konunga. Steinkell var mikill höfðingi; hann átti dóttur Eymundar konungs; hann varð sóttdauðr í Svíþjóð nær því, er Haraldr konungr fell á Englandi. Ingi hét son Steinkels, er Svíar tóku til

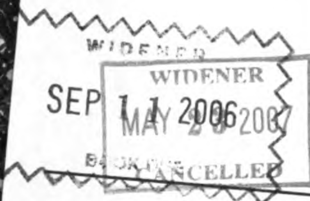
konungs næst eftir Hákon. Ingi var þar lengi konungr ok vinsæll ok vel kristinn. Hann eyddi blótum í Svíþjóð ok bað fólk alt þar at kristnast; enn Svíar höfðu ok mikinn átrúnað á heiðnum goðum ok heldu fornum siðum. Ingi konungr gekk at eiga þá konu, er Mær hét; bróðir hennar hèt Sveinn; Inga konungi þokknaðist engi maðr svá vel, ok varð Sveinn því í Svíþjóð enn ríkasti maðr. Svíum þótti Ingi konungr brjóta forn landslög á sér, er hann vandaði um þá hluti marga, er Steinkell faðir hans hafði standa látit. Á þingi nokkuru, er Svíar áttu við Inga konung, gerðu þeir honum tvá kosti, hvárt hann vildi heldr halda við þá forn lög eða láta af konungdómi. Þá mælti Ingi konungr ok kvaðst eigi mundi kasta þeiri trú, er rétt væri; þá œptu Svíar upp ok þrøngðu honum með grjóti ok ráku hann af lögþinginu. Sveinn mágr konungs var eftir á þinginu; hann bauð Svíum, at efla blót fyrir þeim, ef þeir gæfi honum konungdóm. Því játa þeir allir við Svein; var hann þá til konungs tekinn yfir alla Svíþjóð. Var þá fram leitt hross eitt á þingit, ok höggvit í sundr, ok skift til áts, enn roðit blóðinu blóttré. Köstuðu þá allir Svíar kristni, ok hófust blót; enn þeir ráku Inga konung í brott, ok fór hann í vestra Gautland. Blót-Sveinn var þrjá vetr konungr yfir Svíum. Ingi konungr fór með hirð sína ok sveit nokkura; hafði þó lítinn her; hann reið austr um Småland ok í eystra Gautlaud, ok svá í Svíþjóð; reið bæði dag ok nótt ok kom óvart Sveini snemma morguns. Þeir tóku á þeim hús ok slógu í eldi, ok brendu lið þat, er inni var. Þjófr hét lendr maðr, er þar brann inni; hann hafði áðr fylgt Blót-Sveini. Sveinn gekk út ok var þegar drepinn. Ingi tók svá konungdóm

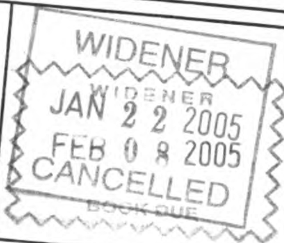
at nýju yfir Svíum, ok leiðrétti þá enn kristnina ok réð ríkinu til dauðadags ok varð sóttdauðr. Hallsteinn hét son Steinkels konungs, bróðir Inga konungs, er konungr var með Inga konungi bróður sínum. Synir Hallsteins vóru þeir Philippus ok Ingi, er konungdóm tók í Svíþjóð eftir Inga konung gamla. Philippus átti Ingigerði, dóttur Haralds konungs Sigurðarsonar; var hann skamma stund konungr.






3 2044 072 047 86


WIDENER
SEP 1 1 2006
CANCELLED


WIDENER
JAN 2 2 2005
FEB 0 8 2005
CANCELLED

